शैक्षिक उन्नयनको दिशातर्फ सानीभेरी गाउँपालिका

भूपाल सिं विष्ट, शाखा अधिकृत(सातौं तह)
शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखा,सानीभेरी गाउँपालिका
रुकुम(पश्चिम)

कर्णाली प्रदेश अन्तर्गत रुकुम(पश्चिम) जिल्लाको सानीभेरी गाउँपालिका १३३.८० वर्ग किलोमिटर क्षेत्रफलमा फैलिएको छ। यस गाउँपालिकाको केन्द्र सानीभेरी नदीको किनार सिम्लीमा अवस्थित रहेको छ।यस गाउँपालिकामा *साबिकका* सिम्ली,गरायला,अर्मा,दुली(वडा नं.१-३ र ७-९) र पुर्तिमकाँडा(वडा न.१-३ र ६-८) गाविसहरु रहेका छन।वि.स. २०६८ सालको जनगणना अनुसार यस गाउँपालिकाको कुल जनसंख्या २२,१९४ रहेको छ। सानीभेरी गाउँपालिकामा जम्मा ११ वटा वडाहरु रहेका छन।यस गाउँपालिकाको सिमाना पूर्वमा मुसीकोट नगरपालिका र बाँफिकोट गाउँपालिका, पश्चिममा जाजरकोट जिल्ला, उत्तरमा आठबिसकोट नगरपालिका र दक्षिणमा चौरजहारी नगरपालिका रहेको छ।नेपाल सरकारको २०७३ फागुन २७ गतेको निर्णयानुसार सानीभेरी गाउँपालिका विधिवत रुपमा २०७३ चैत्र ९ गते स्थापना भएको हो।

मध्यपहाडी लोक मार्ग सँगै जोडिएको यस गाउँपालिकाको शैक्षिक विकास तिब्र गतिमा अगाडी बढिरहेको छ।शिक्षा देश विकासको मेरुदण्ड हो र शिक्षाको विकास विना मानव समाजको विकास पनि सम्भव छैन।शिक्षाको अपरिहार्य महत्वलाई बुझेर नै सानीभेरी गाउँपालिकाले पहिलो प्राथमिकता शिक्षा क्षेत्रलाई दिएको छ।गाउँपालिकाको कूल बजेटको सबैभन्दा बढी बजेट शिक्षा क्षेत्रमा नै विनियोजन गरिएको छ।यसरी समग्र गाउँपालिका शिक्षाको द्रुततर विकासमा अगाडी बढेको छ।

२०७३ चैत्र ९ गते स्थानीय सरकार गठन भए पश्चात सरकारले पहिलो प्राथमिकता शिक्षा क्षेत्रलाई नै दिई आफ्नो कार्य अगाडी बढाएको छ।२०७४ असोज २९ गते जारी भएको स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन-२०७४ को परिच्छेद ३, दफा ११, उपदफा २ को खण्ड ज ले आधारभूत र माध्यमिक शिक्षा सम्बन्धी २३ वटा अधिकार स्थानीय सरकारलाई दिएपछि गाउँपालिकामा जिम्मेवारी झन थपियो।त्यसै अनुरुप सानीभेरी गाउँपालिकाले शैक्षिक उन्नयनका लागि आफ्नो गतिविधिलाई अगाडि बढाएको छ।

शिक्षाको गुणस्तर अभिवृद्धि गर्नका लागि विद्यालयमा भौतिक पक्षका साथसाथै शिक्षक व्यवस्थापन पनि हुनु नितान्त जरुरी छ।४५ वटा विद्यालय र ४९ वटा प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्रहरु रहेको यस गाउँपालिकामा जम्मा शिक्षक दरबन्दी प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्रमा-३२, आधारभूत तह (१-५) मा -७५ आधारभूत तह (६-८) मा-२८,माध्यमिक तह (९-१०) मा-१० र माध्यमिक तह (११-१२)मा -६ वटा संघीय सरकारको दरबन्दी रहेको छ।जम्मा १०,२३७ जना विद्यार्थी रहेको यस गाउँपालिकामा उक्त शिक्षक संख्याले पठनपाठन गर्न निकै कठिनाइ परेको अवस्थालाई मध्यनजर गरी गाउँपालिकाले प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्रमा-१७, आधारभूत तह (१-५) मा-२५, आधारभूत तह (६-८) मा-४४, माध्यमिक तह(९-१०) मा-१६, माध्यमिक तह (११-१२) मा १ र ११ वटा विद्यालय सहायकको लागि अनुदान रकमको व्यवस्था गरेर शिक्षक अभावलाई पूर्ति गरेको छ।यसका साथै विद्यालयको भौतिक लगायतका अन्य आवश्यकतालाई पनि सम्बोधन गर्ने प्रयास गरिएको छ।शैक्षिक सत्र २०७६ मा सानीभेरी गाउँपालिकामा प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्र देखि कक्षा १२ सम्म जम्मा १०,२३७ विद्यार्थी ; दरवन्दी,

राहत तथा गाउँपालिका अनुदान समेत गरी ३०१ जना शिक्षक, २३ जना विद्यालय सहायक र ४५ जना विद्यालय सहयोगी कार्यरत छन।

आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ देखि सानीभेरी गाउँपालिका अन्तर्गतका विद्यालयहरुमा "शिक्षामा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोग र गुणस्तर सुधार कार्यक्रम" को शुरुवात गरिएको छ। यस अन्तर्गत सबै विद्यालयहरुमा ICT को लागि आवश्यक पूर्वाधार तथा सामग्रीहरुको सुरुवात गरिएको छ साथै सबै आधारभूत तह(६-८) र माध्यमिक विद्यालयहरुमा प्रोजेक्टरको पनि व्यवस्था गरिएको छ। विद्युतको पहुँच नभएका सबै विद्यालयहरुमा पनि वैकल्पिक उर्जाको जडानको लागि शुरुवात गरिसकिएको छ। सबै विद्यालयका शिक्षकरुलाई तालिम, प्रशिक्षणका साथै अभिभावक शिक्षालाई पनि विशेष जोडका साथ अगाडी बढाइएको छ।

घर बलियो बनाउन जग बलियो बनाउनुपर्छ भन्ने मान्यतालाई हृदयङ्गम गरी गाउँपालिकाको शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गर्नका लागि प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्र बाट नै गुणस्तर सुधारको थालनी गरिएको छ। त्यसैले एक विद्यालय- एक प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्र का साथै आवश्यकताका आधारमा समुदायमा आधारित प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्रको स्थापना गरी सञ्चालनमा ल्याइएको छ। प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्रको कक्षाकोठा व्वस्थापन, तालिम लगायत आवश्यक शैक्षिक सामग्रीको पनि व्यवस्था गरिएको छ। सबै प्रारम्भिक बालविकास केन्द्रहरुमा Montessori-based शैक्षिक सामग्रीहरुको व्यवस्था गरिएको छ भने आगामी दिनहरुमा पनि त्यसलाई निरन्तरता दिने योजना रहेको छ।

सानीभेरी गाउँपालिका अन्तर्गतका सबै विद्यालयहरुको शैक्षिक कार्यक्रमहरुमा एकरुपता ल्याउनुका साथै शैक्षिक क्यालेण्डर निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ। आधारभूत शिक्षा उत्तिर्ण परीक्षा गाउँपालिका स्तरमा सञ्चालन गर्ने कार्यको थालनी गरिएको छ। प्रत्येक वडामा नमूना विद्यालयहरुको घोषणा गरि कार्यक्रम सञ्चलान गरिएको छ। नमूना घोषणा गरिएका विद्यालयहरुमा शैक्षिक सफ्टवेयरको माध्यमबाट विद्यालयका गतिविधिहरुलाई व्यवस्थित गर्ने कार्यको परीक्षण गरी त्यसलाई क्रमशः गाउँपालिका भरिका विद्यालयहरुमा कार्यान्यन गर्ने योजना बनेको छ। विद्यालय समायोजन तथा शिक्षक दरबन्दी मिलानको कार्यलाई पनि सम्पन्न गरिसकिएको छ। एक विद्यालय-एक पुस्तकालयको अवधारणाको शुरुवात गरिएको छ।

सानीभेरी गाउँपालिकाको शैक्षिक सुधारको लागि स्थानीय सरकार दत्तचित्त भएर अगाडी बढेको छ। शैक्षिक समस्याहरुको निदान, सरोकारवालाहरु सँग छलफल साथै नियमित प्रधानाध्यापक बैठकमा शैक्षिक सुधारको कार्यलाई तदारुपताका साथ अगाडी बढाइने गरेको छ। शिक्षक, विद्यार्थी, समुदाय, वडा शिक्षा समिति, गाउँ शिक्षा समिति, स्थानीय सरकार सबैको सहभागितामा शिक्षा सम्बन्धी कार्यहरुलाई उच्च प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाइएको छ। नियमित अनुगमन, निरीक्षण तथा मूल्याकङ्कनको कार्यलाई समेत शैक्षणिक सहयोगमुखी हुने गरि सञ्चालन गरिएको छ। विद्यालय नक्साङ्कन गरी वास्तविक आवश्यकता र औचित्यका आधारमा विद्यालय स्थापना तथा सञ्चालन गर्ने प्रक्रियाको थालनी गरिएको छ। यसरी सानीभेरी गाउँपालिका शैक्षिक विकासको प्रक्रियामा अगाडी बढेको छ।

संघीय पुर्नसंरचनामा दिगो विकास, सुशासन प्रवर्द्धनका लागि युवाहरुको सशक्त र अर्थपुर्ण सहभागीता

☞ **कर्णबहादुर नेपाली**

१. पृष्ठभुमी :

"विकास" लाई प्रष्ट्याउनु पर्दा मानिसको आफ्नै प्रयासबाट व्यक्ति वा समाजमा प्राकृतिक, आर्थिक, भौतिक, सामाजिक र मानवीय शक्तिमा हुने सकारात्मक परिवर्तनलाई नै "सन्तुलित विकास" भन्न सकिन्छ । विकास भनेको निरन्तर चलिरहने समष्टिगत, सकारात्मक र सन्तुलित परिवर्तनको प्रक्रिया हो । यसले व्यक्तिवा समुदायलाई क्रमशः स्वावलम्बन तर्फ उन्मुख गराउँदै लैजानु पर्छ । यो निरन्तर चलिरहने सामूहिक प्रक्रिया पनि हो । त्यसकारण विकास भनेको रुपान्तरण हो र व्यक्तिको जीवन वा जीवनयापन पद्धतिमा आउने फरकपन हो । हिजो ढुंगे युगबाट आजको २१ औं शताब्दी सम्म आईपुग्दा मानिसले गरेका नयाँ, अनौठा तथा चमत्कारिक गतिविधिहरुलाई विकास भन्न सकिन्छ । २१ औं शताब्दीको विकास भनेको सूचना तथा प्रविधि अधिकम प्रयोग हो जसले विश्व एक घरको **(global village or global shopping mall)** रुपमा रुपान्तरित गरिदिएको छ । त्यसकारण विकासका लागि ३ कुराहरुको आवश्यक पर्ने देखिन्छ: वर्तमान अवस्थाबाट असन्तुष्टि **(Dissatisfaction)**, योजना प्रति लगाव **(Dedication)** तथा गन्तव्य **(Destination)** वा संक्षिप्त रुपमा **3D** जस्ता पक्षहरुको सही र उपयुक्त संयोजनबाट आज अमेरिका, चीन, जापान लगायतका देशहरु विकासको उच्चतम विन्दुमा पुगेका छन् ।

विकास प्रक्रियालाई दीगो बनाउनका लागि समाजका सबै समुदायको अर्थपुर्ण सहभागीता आवश्यकता छ, त्यसकारण हरेक विकासका प्रयासहरु दीगो विकासको सिद्धान्तमा आधारित हुनुपर्छ भन्ने मान्यतालाई विश्वस्तरमै सबैले स्वीकारेको अवस्था छ **"Development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs."Our Common Future (Oxford: Oxford University Press, 1987).** पृथ्वीलाई मानवका लागि बस्न र बाँच्न योग्य बनाई राख्न पनि दीगो विकासको मर्म र सिद्धान्त बमोजिम कार्य गर्न जरुरी छ । विद्यमान अवस्थामा भईरहेका विभिन्न प्राकृतिक प्रकोपले के देखाईरहेको छ भने यदि हामीले बेलैमा सोच नपुरयाउँदा, हामीले हाम्रा लागि गरेको विकास नै अभिसाप सिद्ध हुन सक्छ । हामी जो सबै विकास भनेर रात दिन लागि रहेका छौ, केही गरौं भनेर सोचिरहेका छौं, तर हाामीले यस पृथ्वीलाई सदा सदा सुरक्षित मानवको घर बनाउने चेष्टा गर्नु आवश्यक छ । हाम्रा जस्ता अविकसित देशहरुले त झन् बढी जिम्मेवार र गम्भीर भएर छलफल तथा बहस गर्न आवश्यक छ र प्रत्येक व्यक्तिले दीगो विकास के हो ? र कसरी गर्ने ? के कुरा दीगो विकास सँग जोडिएका छन् भन्ने कुराहरुलाई मिहिन तरिकाले बुझेनौ भने त्यसको प्रत्यक्ष मार पनि हामीले खेप्ने कुरामा दुईमत हुन सक्दैन ।

संयुक्त राष्ट्रसंघको आयोजनामा विश्वका सदस्य राष्ट्रहरुको सहभागीतामा दिगो विकास सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय सम्मेलन सन् २०१५ को सेप्टेम्बर २५ देखि २७ सम्म भई सन् २०३० सम्म विश्वको रुपान्तरण गर्ने **(Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development)** भन्ने लक्ष्य तय गरिएको छ र यसका १७ वटा दिगो विकासका लक्ष्यहरु रहेका छन् ।

२. सुशासन एक परिचय

नेपालको प्रशासनिक संयन्त्रमा केही समय अघि मात्र प्रयोगमा ल्याईएको सुशासन शब्दको ईतिहास त्यति लामो छैन । सुशासन **(Good governance)** ,असल सरकार **(Good Government)** को परिमार्जित रुपमा देखा परेको नवीनतम् अवधारणा हो । सुशासनको धारणाको तीव्र गतिमा विकास हुनुका पछाडि यसको केही पृष्ठभुमि रहेको छ । सन् ७० को दशकमा संयुक्त राष्ट्रसंघको महासभाले विकासको मुख्य केन्द्र विन्दुका रुपमा मानवलाई मानी सहभागीतामुलक शासन पद्धतिमा जोड दिन थाले पछि सुशासनको जग बस्न पुगेको थियो । त्यसपछि सन् १९८० को दशकमा विश्व बैंकको लगानीमा अफ्रिकी

देशहरुमा संचालित आयोजनाहरुले आशातित प्रगति हासिल गर्न नसकेको तर्फ मुल्यांकन गर्दै सरकारी संयन्त्रको असफलतालाई औल्याइएको थियो । यही दशकमा विकास गर्न पाउने अधिकारलाई मानव अधिकार का रुपमा स्वीकार गरियो । सन् १९९०को सुरुवात सँगै सुशासनलाई वैदेशिक सहायताको पूर्वसर्तका रुपमा राख्न थालियो । त्यसैले **poor governance** बाट उत्पन्न नकारात्मक असरलाई न्यूनिकरण गर्नका लागि नै **Good governance** शब्दलाई प्रचलनमा ल्याइएको हो । वास्तवमा कुशासन विरुद्ध शासकीय सुधार गर्ने मुल लक्ष्य लिएर देखा परेको आफैमा राम्रो शब्द सुशासनले विश्वव्यापी मान्यता प्राप्त गरिरहेको छ ।

२. सुशासन के हो त ?

नेपाली वृहत शब्दकोषले सुशासनशब्दलाई उत्तम किसिमको शासन र असल राज्यव्यवस्था भनी अर्थ लगाएको छ । प्रशासनविद्हरुका दृष्टिमा प्रशासनिकअधिकारको समुचितप्रयोग भनी परिभाषित गरिएको पाईन्छ । त्यसो त न्यायविद्हरुले न्यायिक अधिकारको समुचित प्रयोग गरी मानवअधिकारको सुरक्षालाई सुशासनको अर्थमालिने गरेका छन् भने अर्थविद्हरुले भने पारदर्शी ठेक्का पट्टा एवं लेखा श्रेष्तालाई सुशासनको अन्तरवस्तुको रुपमा हेर्ने गरेका छन् । त्यसैगरी राजनितिक क्षेत्रमा जनउत्तरदायि शासन व्यवस्था एवं स्वच्छ र जनमुखी सरकार स्थापना गर्नु सुशासन हुनसक्छ भने व्यवस्थापन विद्हरुले छिटो, छरितो, चुस्त, दुरुस्त र पारदर्शी प्रशासनिक संयन्त्रको व्यवस्थापनगर्नुलाई सुशासनको संज्ञा दिएका छन् । त्यस्तै समाजशास्त्रीहरुले नैतिक मुल्य मान्यतालाई प्रवर्द्धन गरी भ्रष्टाचारविहिन पारदर्शी र स्वच्छ प्रशासनलाई सुशासन भन्ने गरिन्छ ।

त्यसैले राज्यका व्यवस्थापिका, कार्यपालिका र न्यायपालिका अन्तर्गत स्थापित विभिन्न संघसंस्थाहरुद्धारा पारदर्शी ढंगबाट अधिकारको समुचित प्रयोग गरी जनहित, जनकल्याण, सामाजिकन्याय र मानवअधिकारको प्रवर्द्धन हुनेगरी स्वच्छ, उत्तरदायी, जनमुखी र जवाफदेही राज्य व्यवस्थाको स्थापना गर्न चालिने समग्र क्रियाकलापहरुको समष्टिगत रुप नै व्यापक अर्थमा सुशासन भन्न सकिन्छ । वास्तवमा जनमुखी, जनमैत्री तथा पारदर्शी शासन व्यवस्थाले मात्र दीगो विकासलाई सम्वोधन गर्न सक्छ भन्ने कुरालाई ह्दयगंम गर्दै यस खाले नयाँ विधिलाई सधै सजीव बनाई राख्न वा जनतालाई अनुभुति गराउन सार्वजनिक निकायको भुमिकालाई सबैभन्दा बढी ध्यान दिन जरुरी छ ।

३. पुर्नसंरचित अवस्था, दिगो विकास र सुशासन प्रवर्द्धनका लागि युवाको भुमिका

नेपाल राज्य यतिवेला संघीय पुर्नसंरचनाको अभ्यासमा रहेको छ । संरचनागत हिसावले ७६१ वटा सरकारले नागरिकहरुको सेवारत शासन गरिरहेका छन् । नेपालको संविधान २०७२ अनुसार आर्थिक समृद्धि, विकास र सामाजिक न्याय सुनिश्चित गर्न समानुपातिक, समावेशी र सहभागितामूलक सिद्धान्तका आधारमा समतामूलक समाजको निर्माण गर्ने साथै स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ अनुसार लोकतन्त्रका लाभहरुको समानुपातिक, समावेशी, सहभागिमूलक न्यायोचित वितरण गरी कानूनी राज्य र दिगो विकासको अवधारणा अनुरुप समाजवाद उन्मुख संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन प्रणालीलाई स्थानीय तह देखि नै सुदृढिकरण गर्न, स्थानीय श्रोत साधनको समुचित परिचालन मार्फत सहकारिता, सह अस्तित्व, पारस्परिक जवाफदेहिता र समन्वयलाई प्रवर्द्धन गर्दै भ्रष्ट्राचार विरुद्ध शुन्य सहनशीलता कायम गर्नुका साथै जनसहभागीता, उत्तरदायित्व, पारदर्शिता र जवाफदेहिता सुनिश्चित गरी सुलभ र गुणस्तरीय सेवा प्रवाहका र परिणाममुखी कार्य गर्ने स्पष्ट व्यवस्था रहेको छ ।

नेपालको संविधान देखि संघीय तथा स्थानीय सरकारका ऐन तथा कानुनहरु र दीगो विकासका अवधारणाले समेत युवाहरुको अर्थपुर्ण सहभागीलाई विशेष रुपमा लिएको छ । युवा भनेको त्यस्तो शक्ति हो जो सँग बदल्ने वा रुपान्तरण गर्न सक्ने क्षमता, जोश र जाँगर हुन्छ । जनगणना वि.सं. २०६८ को तथ्यांक अनुसार पनि नेपालमा हाल सक्रिय तथा उत्पादनमुलक जनसंख्या ५७ प्रतिशत भएको र यस्तो खालको अवस्था एक युगमा एक चोटि आउने जनसंख्या बनावटलाई सदुपयोग नगर्ने हो भने त हाम्रो विकास फेरि सम्भव छैन र यस्तो सक्रिय जनसंख्या भनेको युवाशक्ति नै हो । गाउँगाउँमा सिंहदरवार भन्ने नारा वा भनाई रहेको समयमा नेपालले प्राप्त गर्न खोजेको दिगो विकास र सुशासन प्रवर्द्धनमा युवाहरुको प्रत्यक्ष भुमिका जरुरी छ ।

सुखी नेपाली र समृद्ध नेपालको त्यतिवेला मात्र परिकल्पना गर्न सकिन्छ जतिवेला युवाहरुको सशक्त सहभागीता, गरिब, विपन्न, समाजको पछाडि पारिएको वर्ग, समुदाय र क्षेत्रको समतामुलक र अर्थपुर्ण सहभागीता, पहुँच र नियन्त्रण संरचनागत रुपमा ग्यारेन्टी हुन्छ । दिगो विकास, सुशासन प्रवर्द्धनका लागि समाजमा पछाडी पारिएका वर्ग, क्षेत्र, लिंग, जातजाति, अल्पसंख्यक सबै व्यक्तिहरुको साझा बुझाई, समानुपातिक तथा समावेशी र अर्थपुर्ण सहभागीताको जरुरी छ, त्यसमा पनि युवा भनेको यस्तो शक्तिहो जसले चाहेमा विकासलाई छिटो, प्रभावकारी तथा उचित किसिमले लिन सक्छन्

यस सन्दर्भमा दीगो विकासको प्रक्रियामा हाम्रो देश नेपाल र यसको स्थानीय स्तरमा यूवाहरुको अर्थपुर्ण सहभागीतालाई नजरअन्दाज गरेको देखिन्छ । यूवाहरुलाई निश्चितकामका लागि उपयोग गर्ने अनि भविष्यको लागि मार्गदर्शन नगर्ने अहिलेको अवस्था देखिएको छ । राज्यले यूवाहरुलाई परिचालनका लागि यूवा तथा खेलकुद मन्त्रालय पनि बनाएको छ तर त्यसमा पनि कुन क्षेत्रका र कसका यूवाहरुले अवसर पाएका छन् भन्ने सायद कसैबाट छिपेको छैन । तर पनि राष्ट्रिय यूवानीति २०६६ समेत बनाई यूवाहरुलाई सम्बोधन गर्न आवश्यकता महसुश गरेको देखिन्छ । **"राष्ट्रिय युवा नीति २०६६ अनुसार युवाहरूमा राष्ट्र, राष्ट्रियता र जनताप्रतिको बफादारी; युवाहरूका आधारभूत आवश्यकताहरूको परिपूर्ति; समानता एवं समतामूलक वितरणको सिद्धान्त; संवैधानिक सर्वोच्चता, वैयक्तिक स्वतन्त्रता, विश्वव्यापी मानवाधिकारको सिद्धान्त, लोकतान्त्रिक मूल्यमान्यता; जाति, भाषा र वातावरणीय सम्पदाको संरक्षण र सम्वर्द्धन तथा सह-अस्तित्व जस्ता आधारभूत मूल्य मान्यताहरूको प्रवर्द्धन हेतु "** भनी उल्लेख गर्ने तर हाम्रो देशका स्वस्थ, बलिया, सीपालु, योग्य एवं दक्ष युवायुवतीहरु प्रतिदिन १२०० देखि १५०० अरुको देशमा रोजगारीका लागि गईरहेका छन् । यसो हेर्दा त देखिन्छ कि नेपालमा धेरै वृद्धवद्धा, बालबालिकाहरु रहने र अरु परनिर्भरता यति धेरै वद्धि हुने अत्यन्त गम्भीर खतरा छ । त्यसकारण कहिँकतै हाम्रो देशलाई **youth-less and toothless** मात्र भएको भन्ने भनाइले पनि सार्थक नहोला भन्न सकिन्न ।

स्थानीय सरकार देखि संघीय राज्य संचालनको प्रक्रियामा विशेष गरी विकासको सवाल पहिचान, योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन , अनुगमन र मुल्यांकनका हरेक पक्षमा युवाहरुको सहभागीतालाई सुनिश्चित गरिनु टड्कारो आवश्यकता छ । देशले विभिन्न आवधिक योजना बनाई गन्तब्यहरु तोकेको छ, ती लक्ष्यलाई परिणामुखी तवरले प्राप्त गर्न सबै क्षेत्रमा युवाहरुको उत्तिकै भुमिका देखिन्छ । हाम्रो संस्कारमा युवाहरुलाई हेर्ने दृष्टिकोण अलि परम्परागत छ वा उनीहरुलाई प्रयोग मात्र गर्ने राजनितिक संस्कार पनि देखिन्छ तर त्यसो नभई राज्य निर्माणमा बलिदान गर्ने पनि युवाहरु नै हुन र यसको पालन पोषण तथा प्रवर्द्धनमा समेत उनीहरुको अर्थपुर्ण सहभागीताको ग्यारेन्टी हुनुपर्छ र विकासलाई तार्किक परिणमा पुरयाउन पनि युवाहरु कै खाँचो छ । युवाहरुको सही र उपयुक्त परिचालनबाट मात्र राज्यलाई दिगो विकास लगायतका लक्ष्य वा तोकिएका परिकल्पना पुरा गर्न सकिन्छ ।

अर्कोतिर राज्य आफै अवको बाटो भनेको सुशासन र आर्थिक समृद्धिका लागि भनिरहेको सन्दर्भमा र सुशासन प्रवर्द्धनका लागि विभिन्न नीति, ऐनहरु ल्याई कार्यान्वयन भईरहेको अवस्थामा समेत युवाले नै यसको पहल लिनु अति आवश्यक देखिएको छ । एकातिर हाम्रा सार्वजनिक निकाय, यसको संस्कार, सार्वजनिक निकायमा रहेको कर्मचारीतन्त्रका साथै लामो समय पश्चात जननिर्वाचित प्रतिनिधिहरु सबैको कुराहरुलाई मध्यनजर गरी राज्य संचालनमा युवाहरुले सेतुको **(Bridge)** भुमिका गर्न सक्ने सम्भावना देखिएको छ । हाम्रो नातावादी, कृपावादी, तै चुप मै चुप जस्ता नराम्रा अभ्यासहरुको जरै देखि उखेल्न युवाहरुको ठुलो भुमिका रहन्छ किनभने नागरिकहरु यतिवेला धेरै आशावादी पनि छन् र थोरै अब कसरी राज्य व्यवस्था चल्छ भनी पर्ख र हेर को अवस्था पनि छन् । सार्वजनिक निकायलाई बढी भन्दा बढी जिम्मेवार, जवाफदेहि, उत्तरदायि बन्नका लागि सामाजिक जवाफदेहिताका विभिन्न औजारहरुको व्यवहारिक प्रयोग गर्न घच्घच्याउने कार्य लगायत राम्रो का मगर्ने लाई वाह र नराम्रो काम गर्ने लाई निरुत्साहित पनि गर्न सक्ने क्षमता युवाहरुसँग हुन्छ । वास्तवमा अवसरको श्रृजना नै सुशासन हो भने जस्तै सुशासनलाई वास्तविक रुपमा प्रवर्द्धन गर्ने र नागरिकको घरदैलो सम्म सुशासनको प्रत्याभुत गराउने जिम्मेवारी हामी सबैको हो । कसैले नकारात्मक रुपमा नभई सकारात्मक र श्रृजनात्मक ढंगबाट तपाईले पनि सुशासनलाई प्रवर्द्धन गर्ने व्यक्ति, संस्था, कार्यालय, संगठन, वर्गको पहिचान बनाउन जरुरी छ र सुशासन प्रवर्द्धनको उद्देश्यप्रति प्रतिवद्ध, योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन, क्षमता अभिवृद्धि, सम्बन्ध, सम्पर्क र विकास, अवसरको खोजी, प्राप्त अवसरको समान वितरण, संरक्षण र सम्वर्द्धन,

जोखिम बहन क्षमता जस्ता विषयहरुलाई मनन गरी सार्वजनिक निकायले पनि प्रभावकारी सेवाप्रदान गर्ने र नागरिकले पनि रचनात्मक सहयोग पनि गर्ने र सार्वजनिक निकायलाई बारम्बार खबरदारी गरिरहने कार्य हामी सबैको हो अनि मात्र सबल तथा समृद्ध नयाँ नेपालको निर्माण हुन्छ । यतिवेला युवाहरुलाई उत्साह, अभिप्रेरणा र उज्ज्वल भविष्यको व्यवहारिक बाटो सहितको संचार राज्यबाट हुन जरुरी छ । युवाहरुले अध्ययन गर्छन् के काम छ र , कुनै सीप सिक्छन् के काम छ र ? वा मेरो को छ र ? आफ्ना भएकाहरुको मात्र चल्छ यहाँ भन्ने संस्कारलाई समुल नष्ट गर्नका लागि संस्थागत र संरचनागत प्रयास हुनुपर्छ । राज्यले युवाहरुलाई परिचालन गर्ने विभिन्न कार्यक्रमहरु तत्काल संचालन गरिनुपर्छ । हामीले गरेको कार्य राज्य र देशको पहिचान तथा मुल्य मान्यतासँग तथा ईज्जतसँग जोडिने एक उच्च राष्ट्रभक्तिपन तथा राष्ट्रियतालाई युवाहरुको माझमा जगाउनु अति आवश्यक छ । युवाहरुले राज्य निर्माणमा हामीले योगदान गरिरहेका छौ भन्ने आभास सहितका कार्यक्रमहरु वा सम्वोधन गर्ने गतिविधिहरु राज्यले संचालन गर्नै पर्छ । परनिर्भरमुखी होईन कि अन्तरनिर्भर, मितव्ययि, लगनशिल, ईमान्दार, धेरै कमाउने होइन कि कमाएको बाट धेरै बचाउने जस्ता नैतिक कुराहरुको सचेतना गराई देशभित्र काम गर्ने वातावरण राज्यले तु गर्नुपर्छ । पछिल्लो समयमा हामीले नेपालीहरुमा भएको देशभक्तिको भावनालाई राम्रो सँग नियालेको अवस्थामा राज्यले यस्तो खालको राष्ट्रप्रति जिम्मेवारीता लिने सँस्कृतिलाई बढावा दिनु पर्छ । युवाहरुलाई चाहे जति र चाहेको क्षेत्रमा अध्ययनका साथै उत्पादनमुलक, रोजगारमुलक कार्यहरुको ग्यारेन्टी गरी देश निर्माण प्रक्रियामा सँग हातमा हात र साथमा साथ लिने तरिकाले लाग्नुपर्छ ।

त्यसकारण विद्यामान पुर्नसंरचित अवस्थामा संरचनागत तवरले गर्न सकिने थुप्रै सम्भावनाहरु रहेका छन् । युवाहरुलाई जीवनोपयोगी सीपका साथै विभिन्न आयमुलक तथा रोजगारमुलक कार्यमा सरिक बनाउने अवसरहरु समेत रहेका छन् र दलित, जनजाति, महिला, समाजमा पछाडि पारिएका वर्गा, समुदाय र विपन्नका साथै युवाहरुको परिचालनमा विशेष तवरले लाग्न जरुरी छ । सुशासन,यूवाशक्ति र दीगो विकासलाई तालमेल मिलाउन सकिएनभने भविष्यमा पछुताउनु वाहेक अरु केहीहुने छैन किनभने त्यतिबेला धेरै ढिला भईसकेको हुनेछ । विकास प्रक्रियमादीगो विकास अनिवार्य शर्त हो किनभने अवआफ्ना लागिविकास मात्र गरेर हुँदैन कि भावी पुस्ताका लागि हुने आवश्यकतालाई ध्यान पुरयाएर विकासगर्नु जरुरी छ र हाल हाम्रो विकास पद्धति त्यति दिगो विकास मैत्री पनि बन्न सकिरहेको छैन र जहाँ युवाको समुचित परिचालन हुन्छ, त्यहाँ सुशासन हुन्छ अनि दिगो विकास हुन्छ नत्र त विकास अवैज्ञानिक, सबै आफै एक्लैले गर्न चाहने र त्यही फेरि हाम्रै लागिविनाश हुने कुरा पनिअहिले नै सोचौं र यदि विकास प्रक्रियालाई दीगो बनाउने हो भने समावेशी, समानुपातिक र समविकासको सिद्धान्त अनुरूप यूवाहरुको सशक्त, प्रभावकारी र अर्थपुर्ण सहभागीताको जरुरी छ, अहिल्यै सोचौं, हामीले नै गरौं, यही गरौं र भविष्यमा नपछुताऔं त्यतिबेला धेरै ढिला भईसकेको हुनेछ ।

(लेखकः सुशासन, सामाजिक समावेशीकरण, क्षमता विकास, पैरवी एवं योजना विज्ञ परामर्शदाताको रुपमा सक्रिय हुनुहुन्छ ।)

(लेखमा अभिव्यक्त कुराहरु लेखकका निजी विचारहरु हुन, यिनले संस्थागत प्रतिनिधित्व गर्दैनन।- प्रकाशक)

विद्यार्थीको सर्वाङ्गीण विकासमा एस क्यू सी

☞ प्रेम बहादुर विष्ट

प्राविधिक सहायक,शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखा

पृष्ठभूमीः

समयको परिवर्तन सूचना, सञ्चार र प्रविधिको द्रुततर विकासले विश्व दिन प्रति दिन साँघुरिनाले हरेक दिन नयाँ अवसरहरसँगै ठुला-ठूला चुनौतिहरु समेत खडा गरिदिएको छ ।यस्तो परिस्थितिमा सामान्य नागरिकको हैसियतले जीउन समेत अनेकन कला र सिपहरुले सु- सज्जीत हुनुपर्ने वाध्यता हरेकलाई छ । विश्व प्रतिस्पर्धामा आँफु अव्वल वन्ने धुनमा आजका मानिसहरु विभिन्न नैतिक — अनैतिक वाटाहरु अङ्गालेर यो दुनियालाई नै ध्वस्त वनाइरहेका छन । हाम्रै देशभित्र मौलाएको शक्ति संघर्ष,प्रशासनिक कर्मचारीको हावी , राजनैतिक खिचातानीको साथसाथै समाजमा देखिने झगडा, लुटपाट आदि जस्ता अपराधिक घटनाहरु वढ्नु पनी मानवलाई दिइएको गलत शिक्षाको निचोड हो भन्दा फरक नपर्ला ।

पृथ्वीको उत्पति मानव विकासक्रम, राजनैतिक, सामाजिकर शैक्षिक परिवर्तनलाई केलाउदै जाने हो भने हामी यो निचोडमा पुग्न सक्छौ कि आजको भूगोललाई दुई भागमा विभाजित गरेर हेर्दा पुर्विय देशमा जन्मेका हाम्रा पुर्खाहरुले असल र नैतिकवान शिक्षालाई मात्र जोड दिए । फलस्वरुप श्रोत साधन र सभ्यताले सम्पन्न भईकन पनि निकै पछि मात्र सह-अस्तित्वमा पश्चिमा राष्ट्रहरुको गतिमाविकसित हुन सकेन । अर्कोतर्फ पश्चिमा राष्ट्रहरुले गरेको शिघ्र उन्नति देखेर तिनिहरुले लिइएको नीति र वाटोहरुको हु-वहु नक्कल गर्न खोजेका पुर्विय देशहरुमा धेरैहदसम्म मानविय मूल्य र मान्यताको खडेरी पर्न थालेको यथार्थ कसैले नकार्न सक्दैन ,भन्न खोजेको कुरा के हो की असल मात्र वन्न प्रेरित गर्ने शिक्षाले वैज्ञानिक खोज अनुसन्धान रविकासको गतिलाई शुस्त वनाउँछ भने सफलमात्र वन्न प्रेरित गर्ने शिक्षाले मानिसलाई व्यक्तिवादीर वर्तमान सवैथोक हो भन्ने वनाउछ । यदि हामिले नैतिक मुल्य मान्यता सहितको अत्याधुनिक प्रविधियुक्त विकसित परिकल्पना गरेका छौ भने यो भूगोलमा वसोवास गर्ने मानिसहरुको सोच शैलि रचरित्रमा परिवर्तन गरि उनीहरुको व्यक्तिगत ज्ञान सिप क्षमतामा अभिवृद्धी गर्ने शिक्षण शैलि अपनाउनुको विकल्प छैन । पुरानै वाटो हिडेर नयाँ गन्तव्य पुग्न खोज्नु महामुर्ख हो त्यसैले पुरानो शिक्षा प्रर्णाली र शिक्षण विधिले मानिसमा नयाँ सोचको विकास गराउन असम्भव छ ।

आधुनिक शैक्षिक जगतमा नविनतम शैक्षिक प्रणालीहरुको वारेमा खोज अनुसन्धान गर्दै जाने क्रममा सन् १९९९ देखी विश्व शैक्षिक क्षेत्रमा प्रवेश गरेको {**विद्यार्थीहरुको गुणिय चक्र एस क्यू सी }** अङ्ग्रेजिमा {स्टुडेन्ट क्वालिटी सर्कल} ले शिक्षामा विद्यमान खाडललाई पुर्न सफल भएको छ ।एस क्यू सी ले विद्यार्थीको सर्वाङ्गीण विकासका रुपमा अत्येन्त प्रभावकारी प्रणालीको रुपमा नेपालमा दिन प्रतिदिन फैलिरहेको छ ।

सर्वाङगीण विकास भनेको केहो ?

सर्वाङ्गीण विकास भनेको यस्तो अवस्था हो जसले विद्यार्थीको सर्वपक्षिय जस्तैः मानसिक, सामाजिक ,भावनात्मक, शारिरीक आध्यात्मिक पक्षलाई समान रुपले विकास गर्दछ । यस प्रकारको मानिसमा सपल असफल दुवै भन्न क्षमता हुन्छ ।यस प्रकारको व्यक्ति सर्वगुण सम्पन्न वन्न सक्छ भने त्यसै व्यक्तिले नै आजको विश्वलाई असल नेतृत्व दिन सक्छ ।

विद्यार्थीको गुणिय चक्र Students Quality Circle भनेको केहो ?

एस क्यू सी भन्नाले जस्तै उमेर, सोच र शैलिका विद्यार्थीहरुको त्यस्तो समुह हो जसले विद्यार्थीहरुको सहभागितामुलक एवम् रचनात्मक योग्य व्यक्ति निर्माण गर्न वैज्ञानिक प्रक्रिया र विश्लेषनात्मक गुणस्तर विधि

औजार र तरिकाहरु अपनाई आफूमा निहित समस्याहरु पत्ता लगाउने त्यसको जडसम्म पुगि विश्लेक्षण गर्ने र निरन्तर प्रगति उन्मुख भई समस्याको समाधानार्थ सामुहिक उदेश्य लिई काम गर्दछ ।
यसले विद्यार्थिको सर्वाङ्गीण विकासमा महत्वपुर्ण भूमिका खेल्छ । एस क्यू सी भनेको त्यस्तै उमेर सोच शैलीका विद्यार्थीहरुको सानो समुह हो जो स्वतस्फुर्त रुपमा आफ्नो समुह र आफू वरिपरी विद्यमान समस्याहरु रतिनले पार्ने प्रभावका वारेमा आफैले मिलेर समस्याको समाधान गर्ने दोस्रो कुरा समस्याको कारण तथा जड पत्ता लगाई उपचार गर्ने रतेस्रो कुरा विद्यार्थीहरुले समस्या समाधान गर्न विविध उपायहरुको खोजी गर्ने विभिन्न रणनितिहरु वनाई लागु गरि समस्या स्थायी रुपमा समाधान गर्ने यसवाट विद्यार्थीहरुको व्यक्तित्व विकास आत्मविश्वासमा वृद्धि हुनुका साथैउनीहरुको मानसिक सामाजिक शारिरीक सम्वेगात्मक तथा आध्यात्मिक पक्षमा विकास हुन्छ । त्यस्तै विद्यार्थी भविश्यमा सर्वगुण सम्पन्न व्यक्तिको रुपमा समाज राष्ट्र रसम्पुर्ण विश्वको उन्नति प्रमुख हिस्सा वन्न सक्छ ।

नेपालमा एस क्यू सी को अवस्थाः

नेपालमा एस क्यू सी को शुरुवात सर्वप्रथम प्रोफेसर दिनेश चापागाईले सन् १९९९ मा भित्र्याएका हुन ।शुरुमा अतिरिक्त क्रियाकलापको रुपमा काठमाण्डौको हिमालय विद्यामन्दिरमा लागु गरिएको यो पद्धति सन् २००३मा पुग्दा काठमाण्डौ विश्व विद्यालयले सहायक क्रियाकलापको लागु गर्यो । विद्यार्थीको सर्वोपरी विकासका लागि यो प्रणालिलाई देशको सवै भागमा पुर्याउने उदेश्यले सन् २००५मा एस क्यू सी को प्रथम राष्ट्रिय सम्मेलन काठमाण्डौको मोनोसिटी हाइस्कुलमा सम्पन्न भयो ।हाल सम्म नेपालमा तेह्रौ सम्मेलन सम्पन्न भई सकेको छ । यस सम्मेलनमा विभिन्न विद्यार्थीहरु, प्र.अ, शिक्षक ,व्यावसायीहरु , कर्मचारी तथा सरकारी निकायले ठुलो जमातमा आफूले समाधान गरेका मनोसामाजिक समस्याहरु तथा अन्य समस्याहरुका वारेमा आफुले गरेका घटना अध्ययनका अनुभवहरु प्रस्तुत गर्ने, विद्यार्थीहरुको खुला वहस, कोलाज, हाजिरीजवाफ ,सामाजिक उत्तरदायित्व वहन गर्न आ-आफ्नो क्षेत्रमा सरसफाई कार्यक्रम, स्वास्थ्य र शिक्षा सम्वन्धि जनचेतना जगाउने कार्यक्रम लगायत विद्यार्थीको आफ्नो प्रतिभा देखाउने क्रियाकलाप गर्दछन ।हाल सम्म नेपालमा १५ जिल्लाका २५० भन्दा वढी विद्यालयमा यसको अभ्यास भएको छ । सन् २०१३ देखि पाठ्यक्रम वनाई विश्वमै पहिलो पटक भक्तपुर वालकोटको माउन्ट भ्यू स्कुलवाट शुरु भएको एस क्यू सी आजसम्म भक्तपुर, काठमाण्डौ, रुपन्देही रपाल्पाका १२ वटा विद्यालयमा औपचारिक पढाई भईरहेको छ ।
अन्त्यमा भन्नुपर्दा एस क्यू सी एक यस्तो व्यवस्थित प्रणाली हो जसले विद्यार्थीहरुलाई आफू र आफ्ना परिवेशमा रहेका समस्याहरु पत्ता लगाउने तिनको कारण र जड समेत पत्ता लगाई तिन समस्याको समाधानार्थ गर्न सक्ने वनाउँछ । यस क्रममा विद्यार्थीहरको आत्मविश्वासमा वृद्धि, आत्मअनुशासन, अन्तर सम्वन्धको विकास, समवेदनाको भावना जागृत हुने ,सामाजिक उत्तरदायित्वको भावना जागृत हुने समय व्यवस्थापनको सक्षमता वृद्धि, वैज्ञानिक र विश्लेषणात्मक क्षमता वृद्धि, सञ्चार तथा प्रस्तुतिकरण क्षमतामा वृद्धि, रचनात्मक तथा समालोचनात्मक क्षमता वढ्ने ,समूहमा मिलेर काम गर्न सक्ने र फराकिलो सोचयुक्त व्यक्ति निर्माण गर्दछ ।यसले विद्यार्थीहरुमा प्रतिस्पर्धा, क्षमता विकास कार्यमा प्रोत्साहन गर्नुका साथै अर्न्तनिहित प्रतिभा विकास गरि सर्वगुण सम्पन्न व्यक्तित्व निर्माण महत्वपुर्ण भूमिका खेल्दछ ।

(लेखमा अभिव्यक्त कुराहरु लेखकका निजी विचारहरु हुन, यिनले संस्थागत प्रतिनिधित्व गर्दैनन्। - प्रकाशक)

नेपाली भाषा शिक्षणमा भाषिक सीप र यसको चुनौति

कर्णसिंह डाँगी
शिक्षक, श्री जनप्रिय मा. वि. हाँसिबाङ्ग

भाषा शिक्षण भाषिक सीपको विकासका आधारमा हुन्छ । भाषाका चार सीपहरु हुन्छन । सुनाई, वोलाइ पढाइ, लेखाइ जस्ता आधारभूत सीपहरुमा विद्यार्थीको पूर्ण उपलव्धि हासिल नहुन्जेल भाषा शिक्षण पुर्ण हुँदैन ।भाषा विषयमा भाषिक सिप परिक्षण गर्ने उदेश्यले गरिने मुल्याङ्कनलाई भाषिक मुल्याङ्कन भनिन्छ ।भाषिक सिप भनेको सुनाइ, वोलाइ ,पढाइ ,लेखाइ जस्ता आधारभूत पक्षसँग सम्वद्ध ज्ञान, सीप र अभिवृत्तिमूलक पक्षहरु हुन ।यि पक्षहरुको मूल्याङ्कन त्यति सजिलो छैन। सिकाइहरुमा विभिन्न प्रकारका वौद्धिक क्षमता हुन्छन । तिनै वौद्धिक क्षमता अनुकुल उनीहरुले विभिन्न रुपमा भाषिक क्षमता विकास गरेका हुन्छन ।हरेक विषयको मूल्याङ्कन गर्ने तरिका भिन्न भिन्नै हुन्छन । भाषा शिक्षणमा भाषिक मूल्याङकन गर्दा भाषाको प्रयोग, अभ्यास र भाषाको सिपलाई आधार वनाइन्छ ।भाषा शिक्षणको लक्ष्य भनेको भाषा सिकाउनु हो ।भाषिक मूल्याङकनको उदेश्य विद्यार्थी परिक्षा उत्तिर्ण गराउनु मात्र नभएर उनीहरुले के सिके, के जाने र भाषाको प्रयोगको सन्दर्भमा के-के गर्न सक्ने सिप विकास भएको भन्ने कुरा पत्ता लगाउनु पनि हो ।भाषामा लेखाइ सुदृढिकरण पक्ष महत्वपूर्ण हुन्छ ।भाषिक सिप निर्धारण गर्न सुधारात्मक निर्मानात्मक र निर्णयात्मक रुपमा गरिन्छ ।शिक्षकले भाषिक सिप सुधारका लागि नियमित निर्माणात्मक मुल्याङकन गरिनुपर्छ भन्ने शिक्षण सिकाईलाई प्रभावकारी वनाउन विशिष्टिकरण तालिका अनुकुल प्रश्न निर्माण गर्ने उत्तरकुञ्जिका निर्माण गरि उत्तरपुस्तिका परिक्षण गर्ने र विद्यार्थीहरुलाई निरन्तर रुपमा पृष्ठपोषण गर्ने काम गर्नुपर्छ ।

हाल आएर नेपाल सरकारवाट संशोधित पाठ्यक्रम अनुसार आधारभूत तह कक्षा ६-८ तह तथा माध्यमिक तह सम्मको विद्यार्थी मुल्याङकन प्रक्रिया अक्षराङ्कन पद्धति अनुसार हुने भएको छ ।निर्णयात्मक मुल्याङ्कन का आधारमा २५ प्रतिशत प्रयोगात्मक र ७५प्रतिशत सैद्धान्तिक पक्षमा जोड दिएको छ ।निर्माणात्मक मुल्याङ्कन पक्षमा वर्ष भरीमा गरिने प्रयोगात्मक कार्य, परियोजना कार्य सम्पर्क कक्षामा सहभागिता सिकाई सम्वद्ध सिर्जनात्मक कार्य, कक्षा कार्य ,गृहकार्य ,निरिक्षण, व्यक्तिगत छलफल ,सामुहिक छलफल आदि लिन सकिन्छ । नेपाली भाषा वहुभाषिक नेपाली समाजको सम्पर्क भाषा हो । यहाँ नेपाली, मैथेली, भोजपुरी ,थारु दनुवार, नेवारी ,तामाङ, मगराति, भोटेसेलो, राई ,लिम्वु,, आर्यखस नेवारी अदि भाषा भाषीका वोलिन्छ ।आधारभूत तह कक्षा १-५ मा आफ्नै स्थानिय मातृभाषामा अध्यापन गर्न पाइने प्रावधान छ । पहिलो भाषाको रुपमा नेपाली सिक्ने रदोस्रो भाषाको रुपमा नेपाली सिकाउने हरुलाई एउटै कार्यकक्षमा शिक्षण सिकाइ गराउन निकै कठिन छ । त्यसअलवा नेपाली भाषा वोलचालको भाषा सरल भाषा जसले पनि पढ्न रवोल्न सक्ने भनि यस नेपाली भाषा शिक्षणमा सवैले ध्यान नदिनु भाषा प्रति ठुलो चुनौति उत्पन्न भएको छ । सिमित श्रोत रसाधनका कारण नेपाल जस्तो अविकसित राष्ट्रहरुमा भाषा शिक्षण क्षेत्रमा प्रभावकारी शिक्षण सिकाई गर्न सकिरहेको देखिदैन ।अहिले आएर एउटै कक्षाकोठामा वहुभाषिक शिक्षण गर्न वाध्यात्मक स्थिति रहेको छ । नेपाली भाषाका पाठ्यक्रम नेपाली भाषाका माध्यमवाट नेपाली समाजको आर्थिक, सामाजिक र साँस्कृतिक वहुलताको सम्मान गर्दै सामाजिक

व्यवहारको विकास गर्ने लक्ष्यका साथ उपयुक्त भाषा तत्व भाषामा शिक्षणमा आवश्यक पर्ने सहजिकरण प्रक्रिया सिकाई शैली तथा मुल्याङकन पद्धति निर्धारण गरिएको छ ।

वास्तवमा शिक्षण सिकाईको उपलव्धि मापन गर्न मूल्याङकन गर्नुपर्ने हुन्छ । प्रश्न निर्माण गर्दा वैध र विश्वसनिय हुनुपर्छ ।कस्ता प्रश्नलाई विश्वसनिय र वैद्य भन्ने प्रश्न उठ्न सक्छ । वैद्य भनेको परिक्षणको भाषामा देखिने उपयुक्तता, सान्दर्भिकता र मान्यता हो । प्रश्नहरु विद्यार्थीले निर्धारित उदेश्यको सिमा भित्र रहेर उत्तर दिन सक्ने हुनु नै प्रश्न निर्माणको वैधता हो ।प्रश्न निर्माणमा देखिएका चुनौति तल दिइएका छन ।

१. सम्पर्ण पाठ्यक्रमको प्रतिनिधित्व हुने गरि प्रश्न नवनाउनु ।

२. पाठ्यक्रमले तोकेका उदेश्य अनुरुप प्रश्न नवनाउनु ।

३. विद्यार्थीले वुझ्नेगरी सरल, स्पष्ट, स्तरीय र मापनयोग्य प्रश्नहरु निर्माण नगर्नु ।

नेपाली भाषा शिक्षण सिकाईमा देखिएका चुनौतिहरुः

१. नेपाली भाषा मातृभाषा पहिलो भाषा वोलचालको भाषा भनि सम्वद्ध सरोकारवालाले रुचि, उत्साह नलिनु ।
२. अरु विषयगत समयझै नेपाली भाषा पठनपाठनमा वेवास्ता गर्नु।
३. रोजगारमुलक पेशागत आधार, वैदेशिक म्ूल्य मान्यता जस्ता आकर्षक आर्थिक उत्पादनमा नेपाली भाषा अध्ययन आर्कषित नहुनु।
४. नेपाली भाषा अध्ययन गरेर शैक्षिक जीवनमा आउने समस्या समाधान गर्नुपर्ने जस्ता कठीनाई नदेखिनु पढाइ रसिप धारणा ज्ञानको उपयोग भएको प्रत्यक्ष नदेखिनु ।
५. अभिभावक, समुदाय र स्वयम् विद्यार्थीवाट नेपाली भाषाप्रति हेयको दृष्टी लगाउनु ।
६. शैक्षिक सामाग्री निर्माण तथा प्रयोग गर्ने गराउने नगराउनु ।
७. नेपाली भाषा अरु भाषाको तुलनामा शिक्षण सिकाईको चार खम्वे पिलर, शिक्षाको आधारशिला, अन्य भाषाको मार्गदर्शक, वोलचाल र भाषाको विनियम सरकारी कामकाजको जग हो भनि सवै सरकारवालाको ध्यान नजानु जस्ता सोचाईले नेपाली भाषा शिक्षणमा प्रत्यक्ष प्रभाव गर्नुका साथै भाषा शिक्षण सिकाईमा चुनौतिको रुपमा रहेको पाइन्छ।

यसको आवश्यकता, महत्व, सान्दर्भिकता, रुचि, भाषाप्रति आर्कषक वढाउदै जाने हो भने विशेषतः राज्यवाट स्थानिय तह ,जनप्रतिनिधि, समुदाय, अभिभावक, शिक्षक, विद्यार्थीहरु, शिक्षा क्षेत्रमा सरोकार राख्ने सम्वद्ध निकाय, प्रवुद्ध व्यक्ति आदिले नेपाली भाषाको जग भाषाको महत्व, भाषाको विकास, भाषाको जगेर्ना र भाषाको संरक्षण सम्वर्द्धन गर्नु सवैको सरोकार हो भन्ने धारणा जनस्तरसम्म पुर्याउनु अत्यन्तै महत्वपुर्ण कार्य देखिन्छ ।

(लेखमा अभिव्यक्त कुराहरु लेखकका निजी विचारहरु हुन, यिनले संस्थागत प्रतिनिधित्व गर्दैनन।- प्रकाशक)

गुणस्तरीय शिक्षामा हाम्रो दृष्टिकोण र यसको अवस्था

चक्र वहादुर भण्डारी
शिक्षक, श्री रासी ज्ञानोदय मा .वि. सिम्ली

समग्र शव्दमा गुणस्तरीय शिक्षा सर्वोच्चवता हो । सामाजिक रुपमा आदर्श हो; आर्थिक रुपमा उत्पादन दिने शिक्षा हो।सिकाईको शव्दमा सिकारुलाई स्वःअध्ययन वनाउने शिक्षा हो। पहुँचको शव्दमा अधिकारवादफ शिक्षा हो। वजारीकरणको शव्दमा विकाउ मुल्य शिक्षा हो। सामाजिक दृष्टिकोणमा समाजको स्थिति लगानीलाई उच्चतम विन्दुमा मिलाउने शिक्षा हो। त्यसैले गुणस्तरिय शिक्षा आजको आवश्यकता हो ।अव प्रश्न उठ्न सक्दछ गुणस्तरिय शिक्षाको आवश्यकता कसलाई? सरकारलाई? विद्यार्थीलाई? राजनितिज्ञलाई? अभिभावकलाई? राष्ट्रलाई? अन्तराष्ट्रीय समुदायलाई?? यसको एउटै उत्तर हो। सवैलाई तर यसको वढी आवश्यकता पढ्नेलाई पढाउनेलाई र लगानी गर्नेलाई ।

नेपाली शिक्षा विकासको इतिहासलाई हेर्दा शिक्षाको आधुनिक युग २००७ सालको प्रजातन्त्र प्राप्ति पछि भनिन्छ । प्रजातन्त्र प्राप्ति पछि आएका सवै शिक्षा आयोगहरुः २०११, २०१८, २०२२, २०२८, २०३९, २०४९, २०५५, २०६०, २०६३ हुदै अहिलेसम्म पनि गुणस्तरियताको चुरो मेटाउन सकेका छैनन् । हाम्रो देशमा वनेका सवै शिक्षा नितिले त्यसको कार्यान्वयनलाई आत्मसाथ गरेको पाईएन ।सवै राजनेतिक सोच भएका चिन्तक र दलहरु शिक्षा राष्ट्रीय नीति यही हो भन्न सकिरहेका छैनन् । एक थरीले लोक गीत गाउँदा अर्कोले आधूनिक गीत गाउने अवस्था २०११ सालदेखी हालसम्म देखिन्छ । हामी शिक्षामा जुन नीति वनाउँदछौ, त्यसलाई निस्वार्थका साथ व्यवहारमा रुपान्तरण गर्न सकिरहेका छैनौ ।त्यसको पछाडी धेरै कारणहरु छन । पहिलो कुरा, हाम्रो परम्पराले पाखुरा वजारेर गरि खाने व्यक्तिलाई कहिले मान्यता दिएन। जहिले पनि सुकिलो लुगा लगाउने र मिठो खाने हाम्रो परम्परा वन्यो। दोस्रो कारण, शिक्षा हाम्रो चाहाना र रहरमा आएन वाध्यतामा आयो। तेस्रो कारण, शिक्षाविद, दार्शनिक र वुद्धिजीविहरुका विचारलाई राष्ट्रिय विचार वनाउन सकिएन । चौथो कारण, हरेक शिक्षामा राजनीतिकरण हावी भयो खुट्टा तानेर समान वनाउने निति लागु भयो नकि आफूप्रगति गरेर राम्रो गरेर समान वन्न खोजिएन । पाचौ कारण, हामी शिक्षक जव कक्षामा पुगिन्छ, त्यहाँ पुरानै शिक्षणको मानसिकता वाट गुज्रिन्छौ। हाम्रो रहर र अध्यापनका विच तालमेल रहेन । छैटौ कारण, सरकारी संयन्त्रमा सधैं शिक्षा नीति कार्यान्वयनमा तगारो वन्यो । सरकारी संयन्त्रले पुरानो अनुदारवादी र यथास्थितिवादी चरित्र त्याग्न कहिलै सकेन। त्यसैले गुणस्तरीय शिक्षा हिजो देखि अहिलेसम्म कुपोषण वाट मुक्ति पाउन सकेको छैन ।

अर्को कोणवाट हेर्दा गुणस्तरीय शिक्षा किन आपत ?

गुणस्तरीय शिक्षाले समालोचनात्मक क्षमता खोज्यो। हामिले कण्ठ गर्ने शिक्षा दियौं।गुणस्तरीय शिक्षाले श्रेष्ठ व्यक्ति खोज्यो । हामिले घोक्ने घोक्त व्यक्ति दियौ । गुणस्तरीय शिक्षाले खोजको व्यक्ति खोज्यो। हामिले उत्तर दिने उत्तारक व्यक्ति दियौ ।गुणस्तरीय शिक्षाले वैकल्पिक चिन्तन खोज्यो।। हामिले यथास्थितिको चिन्तन दियौ। त्यसैले गुणस्तरीयताको रटान हाम्रो मुर्खता वन्यो। त्यसैले अव यदि शिक्षाको गुणस्तरतालाई माथि उठाउने हो भने हामि हातमा हात र काँधमा काँध जोडो दिल, मन, वचन र निस्वार्थ तनमनका साथ संस्कृति र संस्कारमा रहेको दोष शिक्षक र शिक्षण कलामा रहेको दोष, चिन्तनमा देखिएको दोष, पढाउने र गराउनेमा देखिएको दोष, शिक्षकका संघ संगठनमा देखिएको दोष, राजनैतिक दलमा देखिएको दोष, नपढ्ने विद्यार्थी र नपढाउने शिक्षकमा देखिएको दोष, व्यवस्था गर्ने व्यवस्थापक र अभिभावकमा देखिएको दोष, किन पढ्ने भन्ने दृष्टिको र किन पढाउने भन्ने प्रश्नमा देखिएको दोष, विदेशी शिक्षा नीति लाई समकक्षतामा तथार पार्ने प्रवृतिमा देखिएको दोष, राजनैतिक आग्रह राखेर शिक्षा नीति वनाउने प्रक्रियामा परिक्षणात्मक प्रणालीमा देखिएको दोष ,पाठ्यक्रम पाठ्यपुस्तक देखिएको दोष, ग्रामिण क्षेत्र र शहरी क्षेत्रमा उपलव्ध साधन स्रोतको फरकपनामा देखिएको दोष, परिक्षा र मुल्याङ्कनमा देखिएको दोष, अभिभावकको कार्य उदानसिनतामा देखिएको दोष, यी सवै दोषहरु र हामी सवै दोषीहरु मिली निराकरण गरेमात्र सामान्य खुटकिला चढ्न अवश्य सकिन्छ ।

निष्कर्षमा हामी सवैले गुणस्तरीय शिक्षा खोजेका छौ ।गुणस्तरीय शिक्षाको दौड अहिले हामी सवैको अगाडी तेस्रिएको छ । कतै गोष्ठीको रुपमा आएको छ । हामी त्यहाँ दौडिएका छौ । कतै छलफलमा दौडिएका छौ, कतै गुणस्तरीय शिक्षाको निर्देशनमा दौडिएका छौ। सवै आ-आफ्नै तरिकाले जता दौडिए पनि सवैको चिन्ता सकारात्मकमा छ, र त्यो हो कसरी शिक्षामा गुणस्तरीयता खोज्ने तर फेरी एउटा कुरामा आशंका छ। वोलेका कुरामा सवै इमान्दारी वन्ने कि नवन्ने? हामी शिक्षक, विद्यार्थी, अभिभावक, शिक्षाविद, सरकारी संयन्त्र, विषयविद, सरोकारवाला जनप्रतिनीधिहरु सवैको सामुहिक प्रतिवद्धतालाई गुणस्तरीय शिक्षाले खोजेको छ । वलजोड लगाउनेहरुको ठुलो जमातलाई यसले एकै ठाँउमा उभ्याउन खोजेको छ ।एकसाथ दृढ संकल्प वोकेर यसमा जुट्ने राजनैतिक नेतृत्व खोजेको छ । आफ्ना राजनैतिक दृष्टिकोणलाई तिलान्जली दिएर साझा विन्दुमा सम्झौता गर्ने राजनीतिक व्यक्तित्व खोजेको छ । दोष आफू लिने राजनितिज्ञ र दोष सुधार्ने कुसल व्यवस्थापक खोजेको छ, अनिमात्र गुणस्तरीय शिक्षाको शिखरमा पुग्ने हाम्रो सपना पुरा हुनेछ ।

(लेखमा अभिव्यक्त कुराहरु लेखकका निजी विचारहरु हुन, यिनले संस्थागत प्रतिनिधित्व गर्दैनन्।- प्रकाशक)

The Challenges and Prospects of Teaching English in Community Schools

Chandra Bahadur Pariyar, Shree Rapti Gyanodaya Ma. Vi. Simlee

1. Introduction of the English language

English is an international language. It is also called a global language.It is the native/ official language of UNO ,UK, Canada ,Australia, New Zealand,Ireland,South Africa, etc.It is taught and learnt and has become the lingua franca among all the communities in the world. So, English language is kept as a compulsory subject from grade one to bacheolar level in Nepal. It is the cry of the era for communication because of Its rich and influence purpose.

2. A brief history of English and present situation in Nepal

Formal Education in Nepal began in 1854 AD 1910.BS after then the Rana prime minister Jung Bahadur Rana made his visit to England in 1850 AD he arranged two English teachers. Mr Ross as the supervisor and Mr . Canning as the principal from Britain, he began this school to impart English education to his brothers and nephews at Thapathali Durbar. Curriculum and syllabus of English language were not designed until 1971 because the country did not establish any official body to conduct and monitor school curriculum. Two English papers were taken in the SLC Examination in 1934 by the stundents. later on, National Education committee (NEC) arranged one English paper in lower secondary and two papers in SLC as compulsory subjects. English was made a compulsory subject from grade one in 2060BS. otherwise,students had to learn it from grade four.Nowadays it has been taught from grade One to Bachelor level as a compulsory subject . We can observe that private schools are teaching this language from play group. This situation obliges the community school to teach in English medium .

3. What are the reasons of learning English ?

English language has been functioning as a lingua franca for communication among the people who do not have the same language to communicate . It has taken a large ground to join the people of different parts of the world . It weaves the different ethnic groups in the thread so that people can share there ideas, views , opinions , through experience and so on and so forth . Some of the reasons for learning English language in the contexts of Nepal are :-

I. Student have to learn it because it is kept in the curriculum of grade one to bachoelar level.

II. Students have to learn to share their ideas ,views, opinions etc. With the people of any nationality who can communicate in this language .
III. It provides a chance to enhance their professional lives .
IV. Students learn it as a target language to adjust in a target language community .
V. It is learnt for a specific purpose like , law , tourism , nursing etc.
VI. English is taught to appreciate and enjoy the literary items and culture.

4. What are the issue and challenges to meet the goal?

English language has become an essential part of our life. Even the teachers of Nepali language are learning English language to update their knowledge . They have to be able to use to internet ,E-mail , etc from which they can solidify their knowledge . So, English language plays a pivotal role in our life and profession. Tranings have been organized to teach this language effectively but we donot meet our goal and achieve our expectation in it . Some issues and challenges of the present context of community schools are listed below:-

i. Lack of trained Teachers in English language .

ii.Teachers are unable to implement the current principles, methods, techninques and changes occurring English language teaching pedagogy .

iii. Lack of English enviroment and it is rarely used in daily communication.

iv. Lack of monitoring.

v. Lack of the clear plan and policy.

vi. Many of the teachers do not have sense of professionalism as they take teaching as time passing activity.

vii. The classes are large containing more than 50 students where the teacher cannot conduct teaching and learning activities.

viii. Our classes are heterogenous since the learners are from various background.

ix. Many schools do not have facilities and equipments such as TV,OHP etc . It is difficulty to teach effectively and purposefully.

x.There is lack of implementation of reward and punishment to

the Teachers.

xi. The evaluation system in Nepal is exam oriented . The students learn just to pass in the exams, and the teachers also teach just to make them pass not to gain knowledge.

The following can be the possible solutions of the aforemetioned issuses and challenges:-

i. Regular trainings should be organized /conducted to train the teachers.
ii. Students centred methodes should be applied to bring a change in ELT class.
iii.GT method should be replaced by communicative method to make students proficient in English language .
iv. The teachers need to be motivated to develop Teachers profession .
v. The classes should be managed properly with the balanced number of students. The classes should not be overcrowded.
vi. Only examination should not be followed to evaluate the students so various tools /ways should be followed for evaluating them .
vii.The government should make strict and effective plan and policy to bring quality in school level education.Education should be free from a direct political interference .

5. <u>Conclusion</u>

Now, the local government has the rights and duties to implement its policy in community schools. The new constitution of Nepal which was issued on 2072 Aswin 2 has provided the authorities to the local govement. They have rights to conduct the secondary level education and will manage themselvesmas a whole .Nowadays, it is like a mushrooming environment to open private schools, tution/ coaching centers, English Medium Government schools. They are doing business instead of providing the basic level education and knowledge. Therefore, the local government must handle the situaton and make teaching and learning environment effective , meaningful and context -based.

(*The ideas expressed in the article are the personal ideas of the writer. They don't represent official view. - Publisher)*

विज्ञान शिक्षाः आजको आवश्यकता

राधारमण झा

शिक्षक, श्री रासी ज्ञानोदय मावि सिम्ली

वास्तवमा यस पृथ्वीमा जे छ र जसरी भईरहेको छ, त्यो वस्तु यस प्रकृयाको वारेमा जनकारी राख्ने शास्त्र नै विज्ञान हो । विज्ञानले यस संसारमा भए गरेका विभिन्न क्रिया र प्रकृयावारेमा अध्ययन गरी तिनको निमार्ण र कारणका वारेमा नयाँ नयाँ तथ्यहरु अगाडी ल्याउछ । त्यसैले भनिन्छ , Science is the branch of knowledge which is obtained by systematic observation and experiment . त्यसैगरी Bently Glass का अनुसार विज्ञान भनेको कहिल्यै नसिद्धिने व्यापार हो । जस अनुसार बुद्धिको विकास हुन गई प्रकृतिमा पाईने वस्तुहरुलाई प्रयोगमा ल्याउने गरिन्छ। जसले गर्दा नयाँ पुस्ताहरुमा बैज्ञानिक सोचको विकास हुन्छ र यसले हाम्रो परम्परागत सोचलाई तँरङंगित बनाई नयाँ कुराहरु लाई विज्ञान संगत सोच्न बाध्य वनाउछ ।

त्यसैलेत भनिन्छ वर्तमान युगलाइ विज्ञान तथा प्रविधिको युग हो ।आज एकातिर परमाणु शक्ति ,रकेट जेट कम्प्युटर,मिसाईल आदिको व्यापक रुपमा प्रयोग गरिरहेको पाइन्छ । अर्कोतिर यस प्रकारका प्रयोगले वातावरणमा प्रतिकुल असर पनि पर्न थालेको कुरा सर्वविदित छ । त्यसैले भनिन्छ “ विज्ञान वरदान वा अभिशाप” वास्तवमा यो कुरालाई बुझ्न प्रयोग गर्दै गरेको नयाँ नयाँ प्रविधिको विकास र उत्पादन गर्दैमा यसको नकारात्मक पक्षलाई विर्सनु हुदैन ।

विज्ञानको सहि सदुपयोग नहुनाले नै वन विनास,बाढी पहिरो ,भू–क्षय प्रदुषण,मौसममा परिवर्तन ओजोन तह विनास जस्ता समस्याहरु आएका हुन ।वातावरण संरक्षण जस्ता आवशयक्ताले विश्वव्यापी रुपमा प्रचार प्रसार भइरहेको छ । जेहोस ढुङगे युगबाट आज मान्छे आजको अवस्थामा आईपुग्नुमा भौतीक विकासको उच्चतम विकास चाहिँ अवश्य भन्न सकिन्छ । तर पनि यसलाई जटिल तथा कठीन विषयको रुपमा पनि हामीलाइ मनन गर्नपर्ने बाध्यता यसले सिर्जना गरेको छ ।

आधुनिक युगमा विज्ञानको भूमिका विकसीत र विकासोन्मूख देश बीच फरक फरक भएको देखिन्छ । विज्ञानलाई विकसित देशहरुमा नयाँ नयाँ प्रविधिको प्रयोग विकास गर्नकोलागि प्रयोग गरिएको छ । विकासोन्मूख देशहरुमा वातावरण संरक्षण ,जनसंख्या बृद्धि ,दैनिक कार्यमा आउने प्रयोग जस्ता कुराहरुमा त्यसलाई प्रयोग गर्न सकिन्छ । त्यसैले समयको परिवर्तन सँगै देश विकासकालागि मानवीय जीवनको समस्याहरु समाधानका लागि त्यसको प्रयोग गर्न सक्नु नै महत्वपूर्ण पक्ष हो ।

विज्ञान शिक्षण गर्दा प्रत्येक बालबालिकाहरु अनुशासनमा बस्ने ,लगनशीलता, खोजपूर्ण प्रकृतिको विकास गराउनुको साथसाथै उनीहरुमा रचनात्मक र सिर्जनात्मक प्रतिभाको विकास गर्नमा पनि मद्दत पुर्याएको छ । उनीहरुमा बैज्ञानिक प्रवृती ,वैज्ञानिक खोज तथा तरीकाहरुको विकास समेत गराउँदछ । यसले देशको परिस्थिती अनुसार आफ्नो जीवनोपयोगी सीप रदक्षताको विकास गराई उनीहरुमा नयाँ नयाँ कुराहरुको अन्वेषण समेत गर्ने प्रवृतीको विकास गराउँछ ।

विज्ञान शिक्षणको आवश्यकता

विज्ञान शिक्षणको आवश्यक्ता भन्नु भन्दा पनि यो वैज्ञानिक युगले नै स्वत: विज्ञानलाई अथवा वैज्ञानिक

जीवनलाई हामी डोर्याईरहेको पाउछौ ।हरेक मानवीय जीवनका दैनिक क्रियाकलापनै विज्ञान सँग सम्वन्धीत छन् अनि वैज्ञानिक आवश्यक्ता मात्रै होइन आजको जीवन आधारको मेरुदण्ड नै विज्ञान रहेको छ । यतिसम्म कि यदि मान्छेले समाजमा सहज र सरल तरीकाले सक्षम नागरीकका रुपमा आज जीवनयापन गर्नेहो भने उसमा वैज्ञानिक धारणा रज्ञान हुनु नितान्त जरुरी छ । तसर्थ अहिले परिवर्तनशील समयको माँग र आश्यक्तालाई यतीनै भनेर सिमीत गर्न गाह्रौ छ । तैपनि मुख्य आवश्यक्तालाई यसरी राख्न सकिन्छ ।

- विज्ञान सम्वन्धी रुची र धारणाको विकास गर्न
- दैनिक जीवनमा आउने समस्याहरु के ,किन, कसरी, भने तथ्यहरुको खोजीगरी समस्या समाधानको उपाय निकाल्न
- अनुशासित बन्न रचनात्मक, बृद्धि, सिर्जना गर्न र आई परेका समस्या हल गर्न
- समस्याको समाधान विशिष्ट प्रकृयाद्धारा गरिने हुनाले वैज्ञानिक विधिमा जोड दिनुका साथै परिकल्पना गर्ने र कल्पना गरेको बस्तुलाई निरीक्षण , परिक्षण गर्ने बानीको विकास ।
- विकाशील, परिवर्तनशील संसारमा सफलतापूर्वक जीवनयापन गर्न सक्ने क्षमताको विकास गर्न ।
- प्राकृतिक वस्तुहरु,घटना र वरपरको वातावरणको सम्वन्धवारे ज्ञान दिन्छ ।
- वातावरणमा भईरहने विज्ञान सम्वन्धी घटनाहरुको अवलोकन गर्न र बुझ्न सक्ने सिप प्रदान गर्न ।

विज्ञान शिक्षाको लागि हुनुपर्ने पाठ्यक्रम

पाठ्क्रम भनेको शिक्षाले तय गरेको राष्ट्रिय उद्देश्यहरुलाई पुरा गराउनका लागि विद्यार्थीमा हासिल गराउनुपर्ने सिकाई उपलब्धीहरुलाई के , कसरी र कुन तहसम्म हाँसिल गराउने हो त्यसको विस्तृत योजना नै पाठ्यक्रम हो । पाठ्यक्रम व्यक्ति र समाजको आश्यक्तालाई समेट्न सक्ने हुनुपर्दछ भने अर्कोतीर परिवर्तीत समय सन्दर्भ अनुसार पाठ्यक्रममा पनि नयाँ नयाँ कुराहरु समावेश गर्दै जानु पर्दछ । वास्तवमा विज्ञान विषय त अरु भन्दा धेरै फरक प्रकृतिको विषय हो किनभने विज्ञान भनेको नै नायँ नयाँ खोजीको र आविष्कारको विषय हो । आजको युगमा भौतिक उन्नती गर्ने क्रममा विश्वमा नै विज्ञानले उथलपुथल ल्याइदिएको छ , मान्छेको दैनिक जीवन सँगको प्रत्यक्ष सरोकार विज्ञानले राखेको छ । मानिसको दैनिक जीवनको धेरै जसो कार्यक्रम विज्ञानकै सिद्धान्त र प्रयोगले गर्दा सहजता र सुगमता ल्याईदिएको छ । आज विज्ञानकै प्रयोगले गर्दा मान्छे मिनेट भरमै विश्वको एक कुनावाट अर्को कुना सम्म पुग्न सकेको छ । विज्ञानको कारणमानवीय समाजमा धेरै नकारात्मक असरहरु पनि नजन्मिएको होइनन् तर पनि तिनको न्यूनीकरण र निराकरणमा ध्यान पुर्‍याउदै यसका उच्चतम उपलब्धीलाई हामीले अपनाउनै पर्ने हुन्छ , त्यसैले हाम्रा जीवनका सम्पूर्ण पक्षहरुमा विज्ञानले प्रभाव पारेकै हुन्छ । ती पक्षहरु विज्ञान सँग कुनै न कुनै रुपमा आवद्ध छन । त्यसकारण विज्ञान विषय आज जटिल रव्यापक बन्दै गएको छ । विज्ञान नै आज यो विश्वमा ज्ञान र सीपको सम्राज्य फैलाएको छ । यसवाट हामी कोहि पनी अछुतो रह्न सक्दैनौ ।

विज्ञान र प्रविधिकै कारण दिनहुँजसो नयाँ नयाँ ज्ञानको विष्फोटन भईरहेको छ । जसले परिवर्तनशील समयलाई उछिनेको छ । अर्कोशब्दमा भन्दा परिवर्तनको संवाहकको रुपमा उभिएको विज्ञान हो । यसरी समय परिवर्तनसँगै व्यक्ति ,समाज र राष्ट्रमा पनि निश्चितरुपमा आवश्यक्ता र माँगहरु वढदै गएको छ र यस्ताकुराहरुलाई समेटनु पर्ने आवश्यक देखिन्छ । पाठ्यक्रम भनेकै व्यक्तिको दैनिक जीवनसँग सम्वन्धीत हुने भएकोले पाठ्यक्रमलाइ समय सुहाउँदो रुपमा परिवर्तन र गति प्रदान गर्नु पर्दछ । पाठ्यक्रम ब्यक्ति र समाजको भूत र अभूत सँग गाँसिएको हुनु पर्छ ।त्यस कारण वर्तमान २१ औं सताब्दी जसलाई विज्ञानको युग भनेर भन्ने गरिन्छ त्यस युगमा आएर नेपालमा कक्षा १२ (वर्तमान माध्यमिक तह) को पाठ्यक्रम परिमार्जनगरी विज्ञान अनिवार्य विषय को रुपमा समावेश गर्नु पर्छ । नेपालमा विज्ञान विषयको पढाई वि.सं. १९७७ देखि शुरु भए पनि जुन उचाईमा पुग्नु पर्ने हो पुग्न नसक्नुमा समय सुहाउदो पाठ्यक्रम ,तालिम प्राप्त शिक्षकको अभाव र वैज्ञानिक सोच नभएका सरकारकै कारणले स्थान

प्राप्त गर्न सकेको छैन । तसर्थ विज्ञान विषयको पाठ्यक्रम देशको परिस्थिति अनुसार विद्यार्थीहरुलाई विज्ञान सम्वन्धी आवश्यक ज्ञान सीप र धारणाहरु सिकाउनुको साथै आफ्नै वातावरण सँग परिचित गराउनु रहेको छ । विज्ञानको पाठ्यक्रममा पाठ्यपुस्तकहरुको संयोजन गर्दा तल्लो कक्षा देखि माथिल्लो कक्षा सम्म्मा एक रुपता किसीमको हुनु पर्छ ।

विज्ञान विषयको शिक्षण पाठ्यक्रममा समावेश भएका विषयगत उद्देश्यहरु परिपुर्ति गर्ने सम्वन्धमा विद्यार्थीहरुवाट गरिने सिकाई अर्थपूर्ण हुनुपर्छ । यसकालागि कक्षमा गरिने शिक्षण सिकाई क्रियाकलाप प्रभावकारी हुनुपर्छ । हाम्रो देशको सन्दर्भमा विज्ञान विषयको तालिम प्राप्त शिक्षकको कमी छ । हालमा अध्यापन भईरहेका पाठ्यपुस्तकहरुमा अधिकांश क्रियाकलाप र परियोजनाकार्य रहेकोले शिक्षण गर्न कठिनाई महसुस भइरहेको अवस्था देखिन्छ ।

वास्तवमा एक तालिम प्राप्त कुशल शिक्षकले शिक्षण गर्नुभन्दा अगाडी पाठ्यक्रमको अध्ययन गर्नु पर्दछ । जसवाट पाठ्यक्रमले तय गरेको कुन पाठको लागि के, कस्ता ,साधारण उदेश्य र विशिष्ट उदेश्य रहेको छ त्यसको वारेमा जानकारी हुन्छ र ती उद्देश्य पुरागर्न के कस्ता शिक्षण क्रियाकलापहरु निर्धारण गर्ने कस्ता प्रकारका शैक्षिक सामग्रीहरुको प्रयोग गर्ने भन्ने कुराको निर्धारण गर्न र पाठयोजना बनाउन सजीलो हुन्छ । दैनिक पाठयोजना बनाउदा मूलतः पाठको विषयबस्तु स्वरुपहेरी उद्देश्य निर्धाण गर्नु पर्दछ ।त्यस पछि उद्देश्य पुरागर्नका लागि के कस्ता शिक्षण क्रियाकलाप गर्ने , शिक्षकले के गर्ने, विद्यार्थीले के गर्ने विषयवस्तुको आवश्यक्ता अनुसारको प्रयोगात्मक वा छलफल वा अन्य शिक्षण विधि आवश्यक पर्ने हो त्यो कुराको निर्णय लिन सक्ने क्षमतावान हुनु पर्छ । शिक्षण क्रियाकलाप पश्चात उदेश्य प्रप्त भएको /नभएको मूल्याङकन गरेर जानकारी लिनुपर्छ । शिक्षण सिकाई क्रियाकलापलाई सहयोगात्मकरुपमा शिक्षक निर्देशिकाको मदत लिनु आवश्यक हुन्छ । शिक्षक निर्देशिकाले निम्न कुराहरुमा सहयोग गर्छ

- ✓ शिक्षण योजना निर्माण गर्न
- ✓ शैक्षिक सामग्रीको छनौट गर्न
- ✓ शिक्षण विधिको छनौट गर्न
- ✓ क्रियाकलाप चयन गर्न
- ✓ मूल्याङकन गर्न

यसरी शिक्षण कार्यलाई सम्पन्न गर्ने सर्वगुण सम्पन्न व्यक्ति नै शिक्षक भनाउदा रहेछन ।खासगरी विज्ञान विषयको अध्यापन कार्य झन चुनौतीपूर्ण छ किनकी सम्पूर्ण शैक्षिक सामग्री उपलब्ध हुन नसक्नु , उचित प्रयोगशला नहुनु ,तालिम प्राप्त शिक्षक नहुनु ,भएका सामग्री प्रयोग गर्न नसक्नु । तसर्थ विज्ञान शिक्षण त प्रयोगात्मक र अवलोकनमा नै निर्भर हुने भएकोले कठिन परिश्रम गर्नुपर्नेछ ।

(लेखमा अभिव्यक्त कुराहरु लेखकका निजी विचारहरु हुन, यिनले संस्थागत प्रतिनिधित्व गर्दैनन।- प्रकाशक)

शिक्षामा सूचना तथा सञ्चार प्रविधि

नविन चौधरी, सूचना प्रविधि अधिकृत
सानीभेरी गाउँपालिका रुकुम (पश्चिम)

आजको युग सूचना प्रविधिको युगको नामले पनि चिनिन्छ । सूचनाको सङ्कलन, सम्प्रेषण, एवं सञ्चार गर्ने पत्रपत्रिका, कम्प्युटर, हार्डवेयर, सफ्टवेयर, नेटवर्क, इन्टरनेट लगायतका प्रविधिको समष्टिगत रूपलाई नै सूचना तथा संचार प्रविधि भन्ने गरिन्छ । युगानुकूल सूचना र प्रविधिको विकास तथा प्रयोगमा अगाडि बढेका मुलुकको शैक्षिक, आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, पर्यटकीय एवम् अन्य क्षेत्रमा भएको प्रगति उल्लेखनीय छ भने सूचना र प्रविधिमा कम पहुँच हुने मुलुकहरूको बीचमा ठूलो खाडल रहेको आभाष हुन्छ । यही असमानतालाई मध्यनजर गर्दै सानीभेरी गाउँपालिकाले पनि शिक्षामा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको पहुँचको अभावले सिर्जना गरेको खाडललाई कम गर्दै लैजाने प्रयासको थालनी गरेको छ ।

शिक्षा तथा सूचना र सञ्चार प्रविधिबीच गहिरो सम्बन्ध छ । शिक्षामा प्रविधिको प्रयोगलाई अर्थपूर्ण रूपमा हेर्न थालिएको छ । कक्षा कोठामा प्रविधि प्रयोगका कारण हाम्रो परम्परागत पठनपाठनको सिद्धान्तलाई विस्थापित गरी नयाँ अवधारणाको सुरुआत भएको पाइन्छ । द्रुतगतिमा विकास हुँदै गएको प्रविधिले थुप्रै अवसर तथा चुनौती ल्याएको छ ।

हाम्रो मुलुकमा शिक्षाको स्तर र गुणस्तरको विषयले बारम्बार चर्चा पाउने गरेको छ । देशका सम्पूर्ण शैक्षिक संस्थाहरू परम्परागत शिक्षण शैलीको मानसिकताबाट माथि उठ्न सकेका छैनन् । परम्परागत चालचलनलाई अनुशरण गर्दै विद्यार्थीलाई शिक्षकले भनेका शब्दहरू दोहो¥याएर, कराएर वाचन गर्ने शिक्षण पद्धति चलन चल्तीमा छन् । शिक्षकका भाषण, प्रवचन, व्याख्या, वर्णन जस्ता शैक्षणिक विधिले अब शिक्षामा गुणस्तरीयता खोज्नु कति सान्दर्भिक हुन्छ ? सबैले सोच्नु पर्नेबेला आएको छ । किताबमा लेखिएका विषयवस्तुलाई कण्ठ पारेर परीक्षामा हुबहु जसले नक्कल गर्न सक्यो उसैले उपल्लो ग्रेड (श्रेणी) प्राप्त गर्ने पद्धतिले गुणस्तर खस्केको छ ।

शिक्षकलाई गुणस्तरीय बनाउन समय समयमा विभिन्न खालका तालिम गोष्ठी पनि हुन्छन् । तालिमले शैक्षणिक सीप र क्षमतालाई थप परिस्कृत बनाई सिकाइलाई सहजीकरण गर्न मद्दत गर्ने अपेक्षा राखिएको हुन्छ । पूर्व ज्ञानलाई थप परिस्कृत गर्न तालिमले सहयोग पु¥याउने अपेक्षा गरिएको भए पनि तालिममा सिकेका ज्ञान सीप प्रविधि र तरिकालाई सफलतापूर्वक विद्यार्थीको सिकाइमा हस्तान्तरण नगरेको आरोपबाट भने शिक्षक वर्ग अछुतो छैन । यस्ता आरोपलाई गलत सावित गराउन पनि अबका शिक्षक प्रविधिमैत्री हुनै पर्नेबा ध्यता सिर्जना भएको छ ।

शैक्षिक संस्था तथा शिक्षकले प्रविधिको प्रयोग मार्फत आफ्ना पठनपाठनका कार्यहरू गर्नुपर्ने भएको छ । रेडियो, टेलिभिजन, कम्प्युटर, प्रोजेक्टर, डिजिटल क्यामेरा तथा इमेल इन्टरनेटजस्तो सूचना तथा सञ्चार प्रविधिका उपकरणहरू शिक्षण सामग्रीका रूपमा परम्परागत सामग्रीभन्दा बढी सान्दर्भिक, उपयुक्त, दक्ष र

प्रभावकारी रूपमा प्रयोग गर्न सकिन्छ ।

चित्र, रङ्ग र ध्वनिको सम्मिश्रण हुने हुनाले यसबाट प्रभावकारी शिक्षा प्रदान गर्न सम्भव हुन्छ । ग्रामीण भेगमा दूर शिक्षाको माध्यमबाट शहरी क्षेत्रको सुविधा सम्पन्न विद्यालयमा भएका विविध शैक्षिक क्रियाकलाप एवं पठनपाठनका तरिका देखाउन सकिन्छ । भौतिक पूर्वाधारको अभावमा प्रयोगात्मक कक्षा हुन नसक्ने ठाउँमा अन्यत्र भएका प्रयोगात्मक कक्षाको श्रव्यदृश्य सामग्रीको प्रयोग देखाउन सकिन्छ ।

सूचना प्रविधिको द्रुततर विकास, बढदो प्रयोग, यसमा निहीत विषय वस्तुको प्रकृति र घट्दो मूल्यका कारण शिक्षण सिकाइ प्रक्रियामा यसको प्रयोग अर्थपूर्ण हुने देखिन्छ ।

शिक्षाको गुणस्तरलाई नयाँ आयाम दिने, शिक्षाको दायरा फराकिलो हुनका साथै शिक्षाको सामथ्र्यलाई अझ बढी ऊर्जा प्रदान गर्ने अपेक्षा गर्न सकिन्छ । स्याटेलाइट प्रविधिका कारण परम्परागत प्रविधिहरू विस्थापित हुने र द्रुत गतिमा चल्ने इन्टरनेटको सेवा अब प्रत्येक शैक्षिक संस्थाले प्रयोगमा ल्याउनुपर्ने बाध्यताको सिर्जना भएको छ । हाम्रा दूर गाउँका शैक्षिक संस्थाहरूमा अहिले नै कायापलटको सम्भावना नरहला तर पनि त्यसतर्फको पूर्वतयारीका साथ लाग्नु पर्ने अवस्था भने बाध्यकारी बन्दै गएको छ ।

इन्टरनेट सेवाले विश्वलाई एउटा सानो गाउँ र प्रत्येक विद्यार्थी तथा शिक्षकलाई एकआपसमा जोड्ने सेतुको कार्य गर्छ । विश्वको कुनै एउटा कुनामा बसेर अर्को कुनाको हालखबर तथा ज्ञानका कुरा सहजै हासिल गर्न सकिने र आफ्ना प्रतिक्रियाहरू पनि तुरुन्तै प्रदान गर्न सकिनेछ । यसका कारण शैक्षिक संस्थामा केही आर्थिक बोझ भने अवश्य पर्न सक्छ र शिक्षकले पनि आफूलाई प्राविधिक रूपमा पनि दक्ष बनाउनु पर्ने देखिन्छ । जब हाम्रा शैक्षिक संस्थाहरू प्रविधिमैत्री हुन्छन् तब विद्यार्थीले आवश्यकताअनुसार एकल अथवा समूहमा शैक्षिक क्रियाकलाप गर्नेछन् । यसले उनीहरूलाई बढी समाजीकरण हुन सघाउँछ । यो उपाय शिक्षक केन्द्रितभन्दा प्रविधि केन्द्रित हुनेछ जसले विद्यार्थीलाई आफैं सिक्न प्रेरित गर्छ र शिक्षकको परम्परागत भूमिकामा परिवर्तन ल्याउनेछ ।

विकसित देशहरूले यो प्रविधिलाई धेरै पहिले नै प्रयोग गरी शैक्षिक क्षेत्रमा ठूलो फड्को मारिसकेको परिवेशमा प्रविधिप्रति बेवास्ता गर्नु शिक्षालाई पुरानै ढाँचा र ढर्रामा हिंडाउने प्रतिगामी सोचबाहेक केही पनि हुन सक्तैन । शिक्षामा सूचना प्रविधिले सिर्जना गरेका चुनौती चिर्नुपर्ने र पाठ्यक्रमलाई समयसापेक्ष प्रविधिमैत्री बनाउँदै परिमार्जन गर्दै लैजानुपर्ने आवश्यकता छ । शैक्षिक नीति निर्माताले शिक्षण सिकाइको गुणस्तरलाई वृद्धि गर्नका लागि सफलतापूर्वक सूचना प्रविधिको प्रयोगमार्फत शैक्षिक सेवाहरू दुर्गम ठाउँसम्म कसरी हस्तान्तरण गर्न सकिन्छ भन्नेतर्फ योजना बनाउनुपर्छ ।

(लेखमा अभिव्यक्त कुराहरु लेखकका निजी विचारहरु हुन, यिनले संस्थागत प्रतिनिधित्व गर्दैनन।-

बालविवाह न्युनिकरणमा हामी सबैको संलग्नताको आवश्यकता

शारदा चौधरी पुन
सहायक महिला विकास निरीक्षक
सानीभेरी गाउँपालिका रुकुम (पश्चिम)

नेपाल बाल विवाह गर्ने दक्षिण एशियाली मुलुकका प्रमुख देशहरु मध्ये बंगलादेश र भारत पछि तेस्रो स्थानमा पर्दछ । नेपाल सरकारले सन् २०३० सम्म बालविवाह अन्त्य गर्न राष्ट्रिय रणनीति २०७२ बनाइ कार्यान्वयनमा पनि ल्याएको छ । यस रणनीतिलाई सहयोग गर्न विभिन्न राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय संघसंस्थाहरु पनि लागि परेका छन् ।

कानुनले विहेका लागि योग्य भनी तोकेको उमेरभन्दा चाँडो भएको विहेलाई बालविवाह भनिन्छ ।कानुन अनुसार महिला र पुरूषको २० वर्षभन्दा कम उमेरमा गरिने विहेलाई बालविवाह भनिन्छ । मुलुकी संहिता ऐन २०७४ मा विवाह गर्न केटा वा केटी दुबैको उमेर २० वर्ष पूरा गर्नुपर्ने प्रावधान भए तापनि हाम्रो समाजमा बालविवाहजस्तो सामाजिक कुप्रथा कायमै छ । बाल विवाह परम्परागत सामाजिक गलत अभ्यास भए पनि अहिले यसलाई कुसंस्कारको रुपमा लिइन्छ । समाज सुधार गर्न र विभिन्न प्रतिबद्धता पूरा गर्न नेपाल सरकारले विभिन्न नीतिगत तथा कानुनी प्रयास गरेको छ तर एकातर्फ परिवारले सानै उमेरमा विवाह गरिदिने र अर्कोतर्फ उमेर नपुग्दै विद्यालय शिक्षामा रहेका केही बालबालिकाले आफै विवाह गर्ने परिपाटीले गर्दा बालविवाहमा उल्लेख्य सुधार आउन सकेको छैन । परम्परागत मान्यता, घरको दबाब, साथीहरुको लहलहैको कारणले पनि बालविवाह बढिरहेको छ ।

सानै उमेरमा विवाह गरिदिए पुण्य हुन्छ, पाप लाग्दैन, भन्ने अनेक नचाहिने परम्परावदी सोचले पनि बाल विवाह भैराखेको छ । यस्ता कुप्रथाहरु हाम्रै गाँउघरमा बढेका यथार्थ घटनाहरु हामीले देखेका र सुनेका छौ । बालविवाहबाट नकरात्मक असर र घटनाहरु हाम्रै समाज समूदाय र रेडियोमा पनि सुन्ने गरेका छौ र टेलिभिजनहरुमा पनि देख्न पाएका छौं ।बालविवाहखासगरीदुईप्रकारकाहुन्छ, एक त आफ्नो इच्छाले भागेर र अर्को जबरजस्ती गराइने विवाह हुन् ।

पारिवारिक समन्वयको अभाव, कानुनी अनभिज्ञता, घरायसी कामको स्वार्थ, सामाजिक सञ्जालको पहुँच, आधुनिकता र बढ्दो खुलापनको कारण बालबालिका वैवाहिक उमेर नपुग्दै विवाह बन्धनमा बाँधिएका छन् । बाल विवाहका कारण सामाजिक बनावट, विविधता एवं परिवेश र व्यक्ति विशेषमा पनि फरक छन् । अभिभावकले गरिबीको कारण आफ्नो जिम्मेवारीबाट मुक्त हुन छोरीको सानै उमेरमा विवाह गरिदिने प्रचलन छ । अर्कोतर्फ आफ्ना अग्रजको देखासिकी, परिणाममा ध्यान नदिई परीक्षण गर्ने रहर, सामाजिक सञ्जालले ल्याएको निकटताको कारण बालबालिका स्वयं बैवाहिक बन्धनमा आबद्ध हुन पुग्छन् । यस्तो हानिकारक अभ्यासले बालबालिकालाई आधारभूत अधिकारको उपभोगबाट वञ्चित गराइरहेको छ ।

बालविवाह गर्नेहरुको गुणस्तरीय जीवन यापनमा बाधा हुन्छ । बालविवाह गर्दा सोचे अनुसारको पढाइ पुरा गर्न र आयआर्जनका काम गर्न सक्दैन । यसो भएमा उपयुक्त जीवन साथीको छनोट गर्न, उपयुक्त समयमा बच्चा जन्माउन तथा जिम्मेवार आमाबुबाको भुमिका निर्वाह गर्न सहज हुदैंन । बालवलिकाले गर्दा उनीहरुको प्रजनन अङ्गहरु परिपक्क भएको हुदैन, त्यसकारण विभिन्न आङ खस्ने, स्तन तथा पाठेघर क्यानसर, बाझोपन जस्ता समस्याहरु देखा पर्छन् । सानै उमेरमा विवाह गर्दा एक त वर्तमान समयमा राम्रो भएपनि भविष्यमा

दुःख पाउने र अनेक रोगले सताउने हुनेछ । परिवारमा भएका विभिन्न प्रकारको द्धन्द विभिन्न सोच्न नसकिने रोग बढ्ने कारण बालविवाह हो । बालविवाहबाट गाँस, बास, कपास र शिक्षा, स्वास्थ्य, सुरक्षामा गहिरो असर पुगेको हुन्छ । जसले गर्दा देशमा आवश्यक उच्च जनशक्तिको संख्या घट्दै जान्छ ।

हाम्रो समाज विभिन्न जातजाति, भाषा, धर्म—संस्कृति र रिति रिवाज भएका मानिसहरु बस्छन । यहाँ विभिन्न बाल सरोकार संस्था, महिला तथा बालवालिका शाखा, बालक्लब आदिले पनि विभिन्न जनचेतनामुलक कार्यक्रमहरु गर्ने गरेका छन् । तर पनि बालविवाहको पूर्ण रुपले अन्त्य भएको छैन । हामीले यसको लागिरेडीयो संवाद कार्यक्रम, सार्वजनिक स्थलमा भित्तेलेखन, जनचेतनामुलक पोष्टर पम्प्लेट छपाई, सडक नाटक जस्ता कार्यक्रमहरु पनि गर्न सक्छौ । यसरी पनि बालविवाहको न्युनिकरण गर्न सक्छौ ।

हामीलेअभिभावक र बालबालिका दुवैलाई विभिन्न चेतना जगाउने खालका तालिमहरु दिन पनि सक्छौं । बालबालिकालाई मोबाइल जस्ता प्रविधिको सहि प्रयोग गर्न सिकाउन सक्छौं । बालविवाहा अन्त्यको लागि हाम्रो समाजमा स्थानीयतह तथा प्रशासनिक क्षेत्रबाट खासै सहयोग प्राप्त भएको छैन । यदि उनीहरुको सहयोग गरिदिएमा बालविवाहको पुर्ण रुपले अन्त्य हुन्छ ।

अन्त्यमाः हामीले बालबालिका निरोगी र स्वस्थ भएमा देशपनि निरोगी र स्वास्थ हुन्छ भन्ने उदार भावना लिन सकेमा पनि बालविवाहको अन्त्य हुन्छ । बालविवाहलाई हामीले जरैदेखि उन्मुलन गर्नुपर्छ । बालविवाहको अन्त्य गरेमा देशको उच्चता प्राप्त हुन्छ अर्थात कानुनले पनि बालविवाह निषेध गरेको छ । यदि कसैले बालविवाह गरेको प्रमाणित हुन्छ भने कानुन बमोजिमबालविवाहा स्वतः बदर हुनुका साथै ३ वर्ष कैद र १० हजार जरिवानासम्मको सजायको कानुनी प्रावधान छ । सन् २०३० सम्ममा बालविवाह अन्त्य गर्ने लक्ष्य लिएको छ, यो सकारात्मक कदम हो । तर लक्ष्य राखेअनुरूप बालविवाह सम्बन्धी विस्तृत अध्ययन गरी यसलाई कम गर्नु एकदमै चुनौतीपूर्ण छ । तसर्थ बालविवाह जस्ता कुरीतिलाई अन्त्य गर्न सबै मिलेर पहल गर्न आवश्यक छ ।

(लेखमा अभिव्यक्त कुराहरु लेखकका निजी विचारहरु हुन, यिनले संस्थागत प्रतिनिधित्व गर्दैनना- प्रकाशक)

स्थानिय सरकार आए देखी विद्यालयहरुमा गरेका नयाँ काम र सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरु

बिर्ख बहादुर विष्ट
सामाजिक विकास समिति संयोजक
सानीभेरी गाउँपालिका रुकुम (पश्चिम)

नेपालमा हामी सबैलाई थाहै छ, विगत ७० वर्ष देखीको नेपालीहरुको चाहना गणतन्त्र संघियता समावेशी धर्म निरपेक्षता समानुपातिक समावेशि विषयलाई लिएर पटक पटक आन्दोलन भएपछि हाम्रो देशमा २००७ साल, २०२८ साल, २०४७ साल २०५२ साल देखी २०६३ साल सम्म चलेको जनयुद्ध, २०६३ सालको उत्कृष्ट जन आन्दोलन सबैको उद्देश्य थियो । माथि उल्लेखित अधिकार ल्याउन राजनैतिक पार्टीका आ-आफ्नो दर्शन भएता पनि सबै पार्टीहरु आफ्नो दर्शन अनुसार अगाडी बढ्न आन्दोलन र युद्धको बाटो पुरा गरेर नै देशमा राजनैतिक आर्थिक सामाजिक परिवर्तन ल्याउने उद्देश्यले नै हाम्रो देशमा राजनैतिक पार्टीहरुले विभिन्न समयमा आन्दोलन र युद्ध गरे । अबको बाटो समाजवाद ल्याउन सबै राजनैतिक दलहरु शुखि नेपाली र सम्बृद्ध नेपाल निर्माणमा एकै ठाउँमा आउनु पर्ने देखिन्छ । नेपालमा भएका आन्दोलनको उपलब्धी झण्डै १० वर्ष लगाएर २ ओटा संविधान सभाको निर्वाचन भएर सबै राजनैतिक दल सहमत भएर २०७२ साल असोज २ गते ऐतिहासिक रुपमा संविधानको घोषना भयो ।

संविधानले केन्द्रीकृत राज्य सत्तालाई बाँड फाँट गरी ३ तहको सरकार संविधानले स्पष्ट व्यवस्था गरी सके पछि हाम्रो स्थानिय सरकारलाई धेरै अधिकार मध्ये १ देखी १२ कक्षा सम्मको विद्यालय संचालन गर्न अधिकार पनि स्थानिय सरकारलाई दियो । यसबाट स्थानिय स्तरमा शुरुमा उत्साह र अन्यौल दुवै भयो । अब विद्यालयमा केही बन्य आशा पलायो भने अर्को थरी विद्यालयको नाममा राजनिति गर्ने राजनैतिक पार्टीहरुले विद्यालयलाई ठगी खाने भाँडो बनाएका केही समाजसेवि र स्कुलमा विद्यार्थीलाई पढाउन गएर दिनभर आफ्नो जिम्मेवारी भन्दा राजनैतिक गफ र आफ्नै कुरा गरेर विद्यार्थी नपढाइ समय र सरकार को पैसा बरवाद बनाउने केहि शिक्षकमा निराशा पैदा भयो । राम्रो काम गर्ने राजनैतिक दल समाज सेवि उत्साह भए । यो दुवै पक्षको लडाइ हाल सम्म विद्यालयमा जारी छ यस्तो भनेकै द्वन्द्वात्मक भौतिकवादी दर्शन अनुसार सकार र नकार दुवैका निरन्तर संघर्ष नै स्थानिय सरकार आएपछि विद्यालयहरुमा संघर्ष चलिरहेको छ । स्थानिय तहलाई दिएको अधिकार मध्य शिक्षालाई दिएको अधिकार विद्यालयहरुमा संघर्ष चलिरहेको छ स्थानिय तहलाई दिएको अधिकार मध्य शिक्ष्लाई दिएको अधिकार विद्यालयहरुलाई रेख देख ग्रेड वृद्धि शिक्षक सरुवा देखि स्थानिय पाठ्यक्रम निर्माण, विद्यालय घटुवा र मर्ज गर्ने शिक्षकहरुको क्षमता वृद्धि गर्ने समेत अधिकार छ । हामीले हाम्रो गाउँपालिकामा गाउँ शिक्षा ऐन गाउँ शिक्षा निमावली गाउँ सभाबाट पारित गरेका छौँ र गाउँ शिक्षा निमावलीमा धेरै सुधारका कुराहरु समावेश गरेका छौँ ।
२०७४ साल बैशाख ३१ गतेको स्थानिय निर्वाचन पछि बनेको हाम्रो यस सानिभेरी गाउँपालिका सरकारले २०७४ आषढ मा आफ्नो गाउँसभाबाट आफ्नो निति तथा कार्यक्रममा सबै भन्दा शिक्षामा लगानी गर्नु पर्ने तल्लो कलास देखी माथि सुधार गर्ने निति पास गर्यो । बजेट पनि शिक्षा मा नै छुट्यायो सानिभेरी गाउँपालिकाले शिक्षामा देखा परेका समस्याहरु के कस्ता छन भनेर पहिलो पटक ९ सदस्यीय बिर्ख बहादुर विस्टको संयोजकत्वमा एउटा अध्ययन कार्यदल बनायो । सो कार्यदलले सानिभेरी

गा.पा. मा लामो समय लगाएर बस्ती र सबै विद्यालयमा गएर स्थलगत रिपोर्ट ल्याई समस्याको बारेमा कार्यपालिका मा प्रतिवेदन पेश गर्‍या । सो प्रतिवेदन ऐतिहासिक दस्तावेजको रुपमा गाउँपालिकामा सुरक्षित नै छ । प्रतिवेदनमा औंल्याएका समस्याहरु:

१. विद्यालयमा शिक्षक विद्यार्थी अनुसार दरबन्दी पुरा नभएको ।
२. विषयगत शिक्षक नभएको साथै तालिम प्राप्त शिक्षक नभएको ।
३. अधिकांश विद्यालयमा पा.पु. पुरा नभएको पाठ्यक्रम, शिक्षक निर्देशिका प्रयोग नगरिएको ।
४. बालविकास केन्द्र र कक्षा १ का विद्यार्थीहरुलाई सँगै राखि शिक्षण गरिएको ।
५. शिक्षक विद्यार्थी नियमित नभएको ।
६. कम्प्युटर कक्षा नभएको साथै शैक्षिक सामाग्रीहरु पर्याप्त नभएको ।
७. विद्यालयको लेखा प्रणालीलाई व्यवस्थित नगरिएको ।
८. शिक्षक विद्यार्थी र अभिभावक विच अन्तरक्रिया नगरिएको ।
९. स्थानिय पाठ्यक्रम तयार नगरिएको ।
१०. केहि विद्यालयहरुमा न्युनतम विद्यार्थी संख्या कम भएको ।
११. कार्यालय कक्षाको यथोचित व्यवस्था नगरिएको ।
१२. शिक्षकहरुलाई तलब भत्ता उपलब्ध गराउन नसकिएको ।
१३. केहि विद्यालयहरुको भौतिक अवस्था जिर्ण भएको ।
१४. बालमैत्री शौचालय, फर्निचर, खानेपानी तथा सरसफाई नभएको ।
१५. अतिरिक्त क्रियाकलापको पर्याप्त खेल मैदान नभएको ।
१६. विद्यालयको घेराबार तथा प्रवेशद्धारको व्यवस्था नभएको ।
१७. स्वास्थ्य तथा पोषण शिक्षा खाद्य सुरक्षा नभएको ।
१८. खेताला शिक्षक राखि निजि काम र व्यापार व्यवसायमा संलग्न भएको ।

माथि उल्लेखित समस्याहरु हल गर्न सानीभेरी गाउँपालिकाले आफ्नो निति तथा कार्यक्रम उल्लेख गरे अनुसार त्यसैलाई टेकेर गाउँपालिकाले एउटा निर्णय लियो । जस्तै सबै निजि शिक्षकहरुलाई ७० प्रतिशत मानी सेवाको आधारमा आधारभूत तह देखि माथि गाउँपालिकाले अनुदान दिएर समस्या हल गर्ने २० प्रतिशतलाई प्रतिस्पर्धा गराई विषयगत शिक्षक राख्ने हाम्रो गाउँपालिकाले पहिलो पटक जिल्लामा निर्णय लियो । यसले विद्यालयहरुमा धेरै सकारात्मक सन्देश दिएको छ । यसबाट बन्द हुन लागेका बाध्यता पुरै हल भयो । अर्को निजिमा ज्यादै कम रकममा राखेका शिक्षकलाई ठुलो राहत भयो र अभिभावक/जनता पनि स्थानिय सरकार देखि खुशि भए ।

यतिले मात्रै विद्यालय सुधार हुदैन्थ्यो स्थानिय सरकारले अनुगमण तिब्र बनायो प्रत्येक महिनाको १ दिन प्र.अ. बैठक, शिक्षा समितिको बैठक, वडा शिक्षा समितिको बैठक बसी छलफल अन्तरक्रिया गरि विद्यालयलाई कसरी सुधार्ने भन्ने व्यापक वहस भयो । स्थानिय सरकार आएको २७ महिना भन्दा बढि भयो पक्कै पनि हामीले पहिलो नम्बर मा अनुदान, करार, शिक्षक राखेर विद्यालय सुधार्ने काम सुरु गर्यौ, अर्को १-८ को १ विद्यालय र १-५ को १६ ओटा विद्यालयलाई घटुवा र मर्ज गरि विद्यालय सुधार्ने प्रयत्न गरौं ।। सबै विद्यालयमा लेखा दुरुस्त पार्ने तालिम दिई सबै आधारभूत र मा. वि. विद्यालयहरुमा लेखाको कर्मचारी राख्ने काम भयो । बाल शिक्षाको बैज्ञानीक र व्यवहारिक बसाई गरायौं । अनुगमणलाई थप तिब्र पारी विद्यालयलाई वास्तविक विद्यालय बनाउँने अभियानमा लागियो र १-५ को विद्यार्थी विद्यालय पोषाक समेत दिने काम भयो र दुबै भौतिक पूर्वधारको काम पनि भयो । तैपनि जनतालाई अनभूति हुनगरि हाम्रो बालबालिका नेपाल भरि र संसार भरि प्रतिस्पर्दा गर्ने खालका वनाउनका लागी हामीले निम्न अनुसार शैक्षक्षिक सरधारका काम गर्नु आवश्यक छ ।

१. हाम्रो शिक्षा यस्तो हुनु पर्छ समाज एव्म अरुको सेवा गर्ने खालको
२. शिक्षा यस्तो हुनु पर्छ जहाँ बालबालिका नयाँ कुरा सिक्ने र सँधै रमाउने खालको बैज्ञानिक हुनपर्छ ।
३. बालबालिकालाई आर्दश र नैतिक रुपमा अनुशासन र आफुले सुख खोज्दा अरुको पनि सुख चाहिन्छ भन्ने
शिक्षाको विकास हुनु पर्छ ।
४. श्रम प्रति आस्था, शोषण प्रति घृणा, गरिव,मजदुर, जेष्ठ नागरिक, आमा बुवा प्रति सम्मान र आदरभाव ईतिहाँस प्रति गर्व गर्ने पुस्ताको विकास गर्ने खालको
५. शिक्षा खोज र अनुसन्धान मुलक बनाउँनु पर्छ ।

मैले माथि भनेका कुरा हामीले कसरी गर्न सक्छौं त

१. शिक्षकहरुलाई अभिमुखीकरण तालिम दिएर
२.सबै विद्यालयमा ई. कक्षा साथै आई. सि. डि. कक्षा संचालन गरेर
३. विद्यालयलाई प्रत्योक अवसरको कारण देखाएर
४. शिक्षकले विद्यार्थीलाई उत्पादनमा लगाएर साथै हाल सम्म देशको व्यव
५. गुगोलमा खोजगरि उत्पादन मुलक शिक्षा दिने
६. आवश्यकता अनुसारको पाठ्यक्रम निर्माण गराएर
७. अनिवार्य निशुल्क शिक्षा लागु गराएर
८. प्रयाप्त विद्यालयहरुमा दिवा खाजको व्यवस्था गरेर
९. स्वास्थ्य खाद्यान्न सम्वन्धि तालिम, गोष्ठि गरि गुणस्तर स्वास्थ्य र खाने दुई छट्टै विद्यार्थीका लागि सस्तो
पसल संचालन गरेर
१०. अनियमित भएका विद्यार्थीहरुलाई के कारणले भयो अनुसन्धान गरि केहि सहुलियत दिएर यी कुराहरु बाहेक अन्य धेरै कुराहरु पनि छन । हामी यी सबै कुरा गर्ने स्थानीय सरकार, प्रदेश सरकार र संघिय सरकार लागेर सबै भन्दा पहिला विद्यालय सुधरौं अनि हामी सप्रिन्छौं देश सप्रिन्छ । यति गरेपछि बैज्ञानिक शिक्षा हो । सबै सरोकार वालाले बेफ्रेर लागु गारौं अनि हामीले समाजबाद ल्याउन सक्छौं, नत्र एसियका ५८ देश मध्ये हामी तेस्रो स्थानमा छौं । यो सबै अशिक्षाको कारण हो ।

हाम्रो शिक्षा २ खालको छ । जस्तै निजि र सामुदायिक विद्यालयहरु संचालन गर्ने प्रणाली सुधार गरि एउटै खालको शिक्षा निति अवलम्बन गरिनु पदर्छ, नत्र हाम्रो पुस्ता भन्दा पछाडीको पुस्ताको लागि केही गर्न सकिदैंन । यो ऐतिहासिक अवसर हो । हामी स्थानिय सरकारको विद्यालयमा अध्ययन गराउने शिक्षकहरु साँच्चै मन लगाएर पढाउने आफ्नो कर्तव्य पुरा गरौं । हाम्रो प्रत्येक वर्ष १५ करोड भन्दा बढीको लगानी खेर जाने छैन । यदि त्यसको उल्टो भयो भने पहिला शिक्षक लाई अनि जनप्रतिनिधिले सबै दोष बोक्ने तिर जाने हुन्छ । त्यसैले यी अवसरहरुलाई सबैले उपयोग गरौं, भविष्य हाम्रो छ । स्थानिय सरकार आए देखि माथिका परिवर्तन पनि भए अब स्थानिय सरकारले शिक्षालाई बैज्ञानिक र व्यवहारिक बनाउन माथिका कुरा लागु गर्नै पर्छ । अनि भन्न सक्छौ जनतालाई हामीले यो परिवर्तन गर्न सकिउ भनेर ।

(लेखमा अभिव्यक्त कुराहरु लेखकका निजी विचारहरु हुन, यिनले संस्थागत प्रतिनिधित्व गर्दैनन।- प्रकाशक)

विद्यालयमा बालमैत्री सिकाइ वातावरण निर्माण

भूपाल सिं विष्ट, शाखा अधिकृत (सातौं तह)
सानीभेरी गाउँपालिका रुकुम(पश्चिम)

१. परिचय

बालबालिकाले आफ्नो गति र क्षमता अनुसार रमाइलो सँग सिक्ने वातावरण भएको विद्यालयलाई बालमैत्री विद्यालय भनिन्छ। बालमैत्री विद्यालयमा बालमैत्री सिकाइ वातावरण सिर्जना गरिएको हुन्छ। बालमैत्री सिकाइमा बालबालिका अनुकुलको सिकाइ वातावरण तयार पारिनुका साथै उनीहरुको अन्तरनिहित क्षमताको विकास गरिन्छ। यसरी बालबालिकाको रुची, चाहना, आवश्यकता, क्षमता र स्तर अनुसार शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप सञ्चालन गर्नु नै बालमैत्री सिकाइ हो।बालमैत्री सिकाइका विशेषताहरुलाई यसप्रकार उल्लेख गर्न सकिन्छः

- बालबालिकाको अन्तर्निहित क्षमताको प्रस्फुटन गरिन्छ,
- बालबालिकाहरुले शारीरिक, मानसिक एवम् संवेगात्मक रुपले सुरक्षित तथा स्वस्थ वातावरण पाउँछन,
- बालबालिकाको रुची, क्षमता र स्तरको कदर हुन्छ,
- बालबालिकाको सिकाइ उपलव्धि प्रति शिक्षकलाई पूर्ण जिम्मेवार बनाइन्छ,
- कुनै पनि प्रकारको दण्ड सजाय वर्जित हुन्छ,
- कक्षाकोठामा विभेदरहित वातावरण सिर्जना गरिन्छ,
- पढाइ, लेखाइका अतिरिक्त बालबालिकाहरुको स्वास्थ्य एवम् सुरक्षामा विशेष ध्यान दिइन्छ,
- शैक्षणिक योजना निर्माणमा बालबालिकाहरुलाई सहभागी गराइन्छ।

२. कानुनी प्रावधान

बालबालिकाको रुची र क्षमता अनुसारको गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान गर्न गराउन विद्यालयलाई पथप्रदर्शन गर्न "गुणस्तरीय शिक्षाका लागि बालमैत्री विद्यालय राष्ट्रीय प्रारुप" शिक्षा मन्त्रालयबाट २०६७ मंसिर ९ ते स्वीकृत भएको छ।उक्त प्रारुपले बालमैत्री विद्यालयका ९४ वटा सूचकहरु, १४९ वटा न्यूनतम सूचकहरु/मापदण्डहरु, १५२ वटा सूचकहरु र ९ वटा क्षेत्रहरु तोकेको छ।

३. बालमैत्री विद्यालयका तत्वहरु

विश्व स्वास्थ्य संगठनले बालमैत्री विद्यालयका ९ वटा तत्वहरु उल्लेख गरको छ, जुन यसप्रकार छनः

I. भौतिक वातावरण
II. भवन र सुविधा
III. सिकाइका औजारहरु/सामग्रीहरु
IV. मनोसामाजिक वातावरण
V. विद्यार्थी सहभागिता
VI. सक्रिय सहभागितामूलक सिकाइ

VII. घर र विद्यालयको सम्बन्ध

VIII. विद्यालय समुदाय सम्बन्ध

IX. विद्यालय स्वास्थ्य प्रबर्द्धन

४. बालमैत्री विद्यालयका पक्षहरु

बालमैत्री विद्यालय राष्ट्रीय प्रारुपले बालमैत्री विद्यालयका ९ वटा पक्षहरु तोकेको छ, जुन यस प्रकार छनः

i. प्रभावकारीता

ii. समावेशीकरण

iii. शिक्षामा लैंगिक पक्ष

iv. बालबालिका, परिवार र समुदायको सहभागिता

v. स्वास्थ्य, सुरक्षा र बचावट

vi. विद्यालयको भौतिक अवस्था

vii. शिक्षण सिकाइ प्रक्रिया

viii. मातृभाषामा शिक्षण सिकाइ

ix. विद्यालय व्यवस्थापन

५. बालमैत्री विद्यालयका सिद्धान्तहरु

कक्षाकोठामा बालमैत्री सिकाइ वातावरण सिर्जना गरी शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप सञ्चालन गर्नका लागि विद्यालयले केही सिद्धान्तहरु अंगीकार गर्नु पर्दछ, जसलाई बालमैत्री विद्यालयका सिद्धान्त भनिन्छ। बालमैत्री विद्यालयका सिद्धान्तहरु यसप्रकार छनः

- ✓ बालकेन्द्रित
- ✓ समावेशी
- ✓ प्रजातान्त्रिक सहभागिता
- ✓ अधिकारमा आधारित अवधारणा
- ✓ बालखोज
- ✓ प्रभावकारिता
- ✓ बालबालिकाका लागि स्वस्थ र सुरक्षित
- ✓ परिवार र समुदायको सहभागिता

६. बालमैत्री विद्यालयमा हुनुपर्ने आधारभूत कुराहरु

बालमैत्री विद्यालयको निर्माणविना कक्षाकोठामा बालमैत्री सिकाइ वातावरण सिर्जना गर्न सम्भव छैन। विद्यार्थीको सर्वाङ्गीण विकास गरी शैक्षिक उद्देश्यहरु हाँसिल गर्नका लागि बालमैत्री विद्यालयको लागि आवश्यक न्यूनतम पूर्वाधारहरुको सुनिश्चितता गर्नु जरुरी छ। बालमैत्री विद्यालयमा हुनुपर्ने न्यूनतम आधारभूत कुराहरु यसप्रकार छनः

- ❖ कक्षागत औसत उपलव्धी न्यूनतम ५०% र अपेक्षित १००%
- ❖ प्रवर्तनात्मक शिक्षण विधिको प्रयोग
- ❖ शिक्षक उपस्थिति कम्तिमा ९२% र अपेक्षित १००%

- विद्यार्थी उपस्थिति कम्तिमा २१० दिन र अपेक्षित २२० दिन
- विद्यालय छड्ने दर न्यूनतम १०% र अपेक्षित शुन्य
- कक्षा दोहोर्याउने दर न्यूनतम ५% र अपेक्षित शुन्य
- तह पार गर्नर दर न्यूनतम ९०% र अपेक्षित १००%
- विद्यालय निरीक्षण कम्तिमा वर्षको २ पटक
- बालबालिकाको घर र विद्यालय दूरी आधा घण्टा हिड्ने वा २ कि.मि
- बालक्लव गठन भएको
- नियमित रुपमा विद्यालय व्यवस्थापन समिति र शिक्षक अभिभावक संघको गठन भएको
- वर्षमा एक पटक विद्यालयमा स्वास्थ्य परीक्षणको व्यवस्था
- विद्यालयमा शारीरिक, मानसिक दण्ड सजाय निषेध
- विपद जोखिम न्यूनिकरण सम्बन्धी जानकारी
- न्यूनतम प्रति ५० विद्यार्थीका लागि एउटा कक्षाकोठा, अपेक्षित ४० जनाका लागि एउटा कक्षाकोठा
- प्रति विद्यार्थी ०.७५ वर्गमिटर क्षेत्रफल भएको कक्षाकोठा
- बोर्डको साइजः ५x८ फिट
- कक्षा १-३ सम्म भुईमा चकटीको व्यवस्था
- प्रति ४ विद्यार्थीका लागि एक सेट डेस्क बेञ्च
- डेस्कको चौडाइः न्यूनतम १५ इञ्च र अपेक्षित १८ इञ्च
- पुस्तकालयः न्यूनतम ५०० र अपेक्षित १५०० भन्दा बढि पुस्तक भएको
- प्रयोगशालाः न्यूनतम २५ र अपेक्षित ५० जनाले प्रयोग गर्न सक्ने
- शौचालयः कम्तिमा ५० जना र अपेक्षित २० जनाका लागि एउटा
- कम्तिमा ६ फिट अग्लो पर्खाल तथा घेराबार
- वर्षको एक पटक शैक्षिक भ्रमणको आयोजना
- शैक्षणिक योजनाहरुको निर्माण तथा कार्यान्वयन

७. विद्यमान अवस्था

हाल बालमैत्री विद्यालयले तोकेको मापदण्ड अनुसार सबै विद्यालयहरु सञ्चाल गर्न सकिएको छैन। विद्यालयहरुमा शिक्षक दरवन्दी अपूग, कमजोर भौतिक अवस्था, न्युन सिकाइ उपलब्धि लगायतका समस्याहरु विद्यमान छन। विद्यालयहरु शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि भन्दा पनि भौतिक व्यवस्थापनकै पाटोमा अलमलिरहेको पाइन्छ। शिक्षाको जग मानिएको प्रारम्भिक बालविकास केन्द्रलाई बलियो बनाउनुको सट्टा त्यसको व्यवस्थापन पक्ष नै सबै भन्दा कमजोर देखिएको छ। यसरी कक्षाकोठामा बालमैत्री वातावरण सिकाइ वातावरण सिर्जना गरी पठनपाठन सञ्चालन गर्नका लागि समस्या टड्कारो रुपमा अगाडी देखिएको छ।

८. निष्कर्ष

देश विकासको मेरुदण्ड मानिएको शिक्षाको विकासलाई तिव्रता नदिई देशको समुन्नति सम्भव छैन। सभ्य, सक्षम र क्षमतावान नागरिकको विकास गरी देशको सम्वृद्धिको लागि शिक्षालाई

प्रभावकारी रुपमा सञ्चालन गर्न जरुरी छ। शिक्षाको राष्ट्रीय उद्देश्य हाँसिल गर्नका लागि शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापलाई प्रभावकारी, व्यवस्थित र अर्थपूर्ण ढंगबाट सञ्चालन गर्नु आवश्यक हुन्छ। शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गरी सिकाइलाई दिगो, स्थायी र अर्थपूर्ण बनाउनका लागि कक्षाकोठाको सिकाइ बालमैत्री ढंगबाट सञ्चालन गर्नुपर्दछ। विद्यालयमा बालमैत्री सिकाइ वातावरण निर्माणको लागि विद्यालयलाई नै बालमैत्री बनाउन जरुरी छ। संघीय सरकारले नेपालका विद्यालयहरुलाई बालमैत्री विद्यालय बनाई शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप सञ्चलान गर्नका लागि वि.स. २०६७ सालमा नै बालमैत्री विद्यालय राष्ट्रीय प्रारुप निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याइको छ। उक्त प्रारुपलाई देशभरमा सबै स्थानीय सरकारले आफ्नो सापेक्षतामा परिमार्जन गरी त्यसलाई प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गर्न नितान्त जरुरी छ। बालमैत्री विद्यालयको निर्माणविना देशको शैक्षिक उन्नयन सम्भव छैन। तसर्थ सम्बन्धित सबैले बालमैत्री सिकाइ वातावरणको निर्माणमा विशेष ध्यान दिई अगाडी बढ्न अत्यावश्यक देखिन्छ।

(लेखमा अभिव्यक्त कुराहरु लेखकका निजी विचारहरु हुन, यिनले संस्थागत प्रतिनिधित्व गर्दैनन।- प्रकाशक)

शिक्षाको महत्व र शिक्षा विकासमा स्थानीय सरकारको भूमिका

कुमारी रीमा मल्ल,
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
सानीभेरी गाउँपालिका रुकुम(पश्चिम)

शिक्षा नै मानिसको तेस्रो नेत्र हो । तर यसलाई पहिलो नेत्र पनि भन्न सकिन्छ, किनभने हाम्रा समाजमा रहेका विभिन्न दृष्टिविहिन व्यक्तीहरु पनि यसैको कारण चर्चामा आइरहेका छन् । शिक्षालाई औपचारिक शिक्षा, अनौपचारिक शिक्षा तथा अनियमित शिक्षा गरी तीन प्रकारले बाड्न सकिन्छ

१. औपचारिक शिक्षा

औपचारिक शिक्षा भन्नाले कक्षा कोठामा आधारित शिक्षा बुझिन्छ। अर्थात बिद्यालयबाट आर्जन गरिने शिक्षा ।

२. अनियमित शिक्षा

अनियमित शिक्षा भन्नाले यस्तो शिक्षा हो जुन शिक्षा हामी संरचित पाठ्यक्रम भन्दा बाहिर हाँसिल गर्दछौं ।

३. अनौपचारिक शिक्षा

औपचारिक र अनियमित शिक्षाको कमीलाई पूरा गर्न नयाँ शिक्षाको विकास भयो जसलाई अनौपचारिक शिक्षा भनिन्छ ।

शिक्षा भनेको ज्ञान,सीप सिक्ने तथा सिकाउने पद्धति तथा मानविय व्यवहार विभिन्न पुस्ताहरुमा हस्तान्तरण गर्ने प्रकृया हो । शिक्षाले मानिसलाई अन्धकारबाट उज्यालो तर्फ डोर्याउछ । शिक्षा निरन्तर चलिरहने प्रकृया हो । यो birth to tomb सम्म कुनै न कुनै रुपमा चलिरहेको हुन्छ । नेपालमा शिक्षाको इतिहाँस निकै पुरानो छ । प्राचिन कालमा अनौपचारिक शिक्षाको सुरुवात भएको कुरा विभिन्न प्रमाणहरुले पुष्टि गर्दछ । आफ्ना सन्ततीलाई अंग्रेजीमा शिक्षा दिने उद्धेश्यले जंगबहादुर रानाले वि.सं.१९१० मा दरबार स्कूलको स्थापना गरे देखी नै नेपालमा औपचारिक शिक्षाको प्रारम्भ भएको हो । राणाहरु स्वभावले नै शिक्षा विरोधी थिए, जसले गर्दा राणाकालमा शिक्षाको विकास हुन सकेन । पञ्चायत कालमा वि.सं. २०२८ सालमा राष्ट्रिय शिक्षा पद्धतिको योजना गठन गरी शिक्षा विकासमा केहि सुधार गर्न खोजियो तर विद्यालय विकासमा अभिभावक तथा सरोकारवालाहरुको अग्रसरताको कमिले गर्दा अपेक्षित सफलता पाउन सकेन । प्रजातन्त्रको पुन:स्थापना पश्चात निजी विद्यालयहरु धमाधम खुले तर सामुदायिक विद्यालयहरुको स्थिति कमजोर बन्दै गयो । वि.सं. २०६४ साल देखि हालसम्म शिक्षा क्षेत्रको विकासका लागि त्यसका कमजोरी/समस्याहरु पहिचान गर्न धेरै शिक्षा आयोग,समितिहरु गठन भए तर अपेक्षित उपलब्धी हाँसिल हुन सकेन ।

२०६२/०६३ को जन आन्दोलन पश्चात शिक्षा क्षेत्रमा सुधार आउने परिकल्पना गरियो । यसका लागि सरकारी तथा गैरसरकारी रुपमा विभिन्न पहल कदमीहरु चालिए तर सामुदायिक विद्यालयहरुको शिक्षामा खासै सुधार आउन सकेन ।

नेपालको संविधानले व्यवस्था गरे अनुरुप तीन तहका सरकार गठन भई कार्य संचालन प्रारम्भ भइसकेको अवस्था छ । संविधानले माध्यमिक शिक्षा सम्मको जिम्मेवारी र अधिकार स्थानीय सरकार मातहत व्यवस्था गरिएको छ । स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ मा व्यवस्था भए अनुरुपका शिक्षाका कार्यहरु संचालन गर्नका लागि स्थानीय तहको आकार र भौगोलिक तथा जनसांख्यिक रुपमा विद्यालय, विद्यार्थी तथा शिक्षक संख्या समेतका आधारमा सिर्जना हुने कार्यबोझ र सेवा प्रवाहको सुगमता समेतलाई दृष्टिगत गरी स्थानीय तहमा शिक्षाको संरचना तथा जनशक्ती व्यवस्थापन गर्नुपर्ने हुन्छ । माध्यमिक तहको शिक्षाको अधिकार स्थानीय मातहत हुने संबैधानिक व्यवस्थालाई कार्यान्वयन गर्न सरकारले स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ जारी गर्यो । सो ऐनमा गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको काम कर्तव्य र अधिकार स्पष्ट पारिएको छ । ऐनको परिच्छेद ३ मा संविधानको अनुसूची ८ मा भएको व्यवस्था अनुसार स्थानीय सरकारका मातहतमा आएका विभिन्न २३ वटा अधिकार संचालनका लागि गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको काम कर्तव्य र अधिकार तोकिएको छ । संविधानमा भएको सोहि व्यवस्था अनुसार ऐनमा पनि स्थानीय सरकारको शिक्षा सम्बन्धी अधिकार क्षेत्रलाई प्रष्ट्याइएको छ ।

संघीयता कार्यान्वयनको समयमा स्थानीय सरकार एकदम चुनौतिपूर्ण¸अवसरपूर्ण तथा बहुअधिकार सम्पन्न सरकार हो । सानीभेरी गाउँपालिकाले पनि आफ्नो अधिकार क्षेत्र भित्र रहेर शिक्षा सम्बन्धी विभिन्न ऐन¸ नियमावली¸ कार्यविधि कार्यान्वयनमा ल्याएको छ । सानीभेरी गाउँपालिका भित्रका ४५ वटा विद्यालयहरु रहेका छन भने ४९ वटा प्रारम्भिक बालविकास केन्द्रहरु रहेका छन् । सानीभेरी गाउँपालिकाले शिक्षा क्षेत्रको सुधारका विभिन्न प्रयासहरु सुरु गरेको छ । विगतका निजी शिक्षकहरुको समस्यालाई अहिले गाउँपालिका अनुदान शिक्षकमा प्रतिस्थापन गरेको छ, जसले जनतामा ठुलो राहत अनुभव भएको देखिन्छ । शिक्षा क्षेत्रका समस्या पहिचान¸समाधान तथा कार्यान्वयनको सहजताको लागि गाउँ शिक्षा समिति आफ्नो स्वरुपमा आफ्नो सकृयता का साथ अगाडी बढेको देखिन्छ । गाउँपालिकाले आफ्नो बजेटको सबैभन्दा बढि हिस्सा शिक्षा क्षेत्रमा विनियोजन गरेको छ । यसबाट के प्रष्ट हुन्छ भने सानीभेरी गाउँपालिकाले शिक्षालाई पहिलो प्राथमिकता दिएको छ । तसर्थ शिक्षा क्षेत्र तथा समग्र सानीभेरी गाउँपालिका समृद्ध बनाउनको लागि सरकार, शिक्षक, कर्मचारी, सरोकारवाला तथा जनता सबैको सहकार्य र समन्वय दरिलो बनाउदै अघि बढेमा नै हामीले सोचेको जस्तो समृद्ध र सम्पन्न सानीभेरी हुनेछ ।

(लेखमा अभिव्यक्त कुराहरु लेखकका निजी विचारहरु हुन, यिनले संस्थागत प्रतिनिधित्व गर्दैनन।- प्रकाशक)

सानीभेरी गाउँपालिकाको शिक्षा ऐन, २०७४

गाउँ सभा बाट पारित मिति : २०७४/०८/२८
प्रमाणीकरण मिति : २०७४/०९/०४

नेपालको संविधान, २०७२ को धारा २२१, अनुसूची ८ को सूची नं. ८ तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ (ज) अनुसार आधारभूत र माध्यमिक शिक्षाको व्यवस्था गर्न बनेको ऐन।

प्रस्तावनाः राष्ट्रिय विकासको लागि आवश्यक जनशक्ति तयार गर्न संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक व्यवस्था अनुकूल सर्वसाधारण जनताको सदाचार, शिष्टाचार र नैतिकता कायम गर्न, सानीभेरी गाउँपालिका भित्र स्थापना हुने तथा स्थापना भई सञ्चालन भइरहेका विद्यालयहरुको प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्दै शैक्षिक गुणस्तर सुधार गरी जीवनोपयोगी तथा गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान गर्न वाञ्छनीय भएकाले,सानीभेरी गाउँपालिकाको गाँउ सभाले यो ऐन बनाएको छ।

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भः** (१)यस ऐनको नाम सानीभेरी गाउँपालिकाको शिक्षा ऐन, २०७४ रहेको छ।

(२) यो ऐन सानीभेरी गाउँपालिकाभर लागू हुनेछ।

(३) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ।

२. **परिभाषाः** विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,

(क) "प्रारम्भिक बालविकास शिक्षा" भन्नाले चार वर्ष उमेर पूरा गरेका बालबालिकालाई एक वर्षमा दिइने शिक्षा सम्झनुपर्छ।

(ख) "प्राथमिक शिक्षा" भन्नाले कक्षा एक देखि कक्षा पाँचसम्म दिइने शिक्षा सम्झनुपर्छ।

(ग) "आधारभूत शिक्षा" भन्नाले प्रारम्भिक बालविकास शिक्षा देखि कक्षा आठसम्म दिइने शिक्षा सम्झनुपर्छ।

(घ) "माध्यमिक शिक्षा" भन्नाले कक्षा नौ देखि कक्षा बाह्रसम्म दिइने शिक्षा सम्झनुपर्छ।

(ङ) "विशेष शिक्षा" भन्नाले दृष्टिविहीन, बहिरा, अटिज्म, बौद्धिक अपांगता, सुस्त श्रवण वा अति अशक्त शारीरिक अपांगता भएका बालबालिकालाई छुट्टै समूहमा राखी विशेष प्रकार र निश्चित माध्यमबाट दिइने शिक्षा सम्झनुपर्छ।

(च) "सभा" भन्नाले सानीभेरी गाउँपालिकाको गाउँ सभालाई सम्झनुपर्छ।

(छ) "गाउँपालिका" भन्नाले सानीभेरी गाउँ कार्यपालिका सम्झनुपर्छ।

(ज) "सामुदायिक विद्यालय" भन्नाले नेपाल सरकारबाट नियमित रुपमा अनुदान पाउने गरी अनुमति वा स्वीकृति प्राप्त विद्यालय सम्झनुपर्छ।

(झ) "संस्थागत विद्यालय" भन्नाले नेपाल सरकारबाट नियमत रुपमा अनुदान नपाउने गरी अनुमति वा स्वीकृति प्राप्त विद्यालय सम्झनुपर्छ।

(ञ) "आधारभूत विद्यालय" भन्नाले प्रारम्भिक बालविकास शिक्षा देखि कक्षा आठ सम्म शिक्षा दिने विद्यालय सम्झनुपर्छ।

(ट) "विद्यालय शिक्षा" भन्नाले आधारभूत र माध्यमिक शिक्षा सम्झनुपर्छ।

(ठ) "विद्यालय" भन्नाले सामुदायिक वा संस्थागत विद्यालय सम्झनुपर्छ।

(ड) "शिक्षक" भन्नाले विद्यालयको अध्यापक सम्झनुपर्छ र सो शव्दले प्रधानाध्यापक समेतलाई जनाउँछ।

(ढ) "कर्मचारी" भन्नाले सामुदायिक विद्यालयमा कार्यरत शिक्षक बाहेकका अन्य कर्मचारी सम्झनुपर्छ।

(ण) "तोकिएको वा तोकिए बमोजिम" भन्नाले यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्झनुपर्छ।

(त) "शैक्षिक गुठी" भन्नाले विद्यालय सञ्चालन गर्नको लागि कुनै व्यक्तिले नाफा नलिने उद्देश्यले स्थापना गरेको सार्वजनिक वा निजी गुठी सम्झनुपर्छ।

(थ) "आधारभूत शिक्षा उत्तिर्ण परीक्षा" भन्नाले आधारभूत तहको अन्त्यमा हुने परीक्षा सम्झनुपर्छ।

(द) "अनुमति" भन्नाले नेपाल सरकार वा गाँउपालिकाले स्थायी स्वीकृति र सहायता प्रदान गरिनसकेको कुनै तोकिएको ठाँउ वा क्षेत्रमा विद्यालय खोल्न वा कक्षा थप गर्न दिएको अस्थायी स्वीकृतिलाई जनाँउछ ।

(ध)"स्वीकृति" भन्नाले तोकिए बमोजिमको शर्त पुरा गरेको विद्यालयलाई नेपाल सरकार वा गाँउपालिकाले दिएको स्थायी स्वीकृतिलाई जनाँउछ।

(न) "स्थायी आवासीय अनुमति" भन्नाले विदेशी मुलुकले कुनै शर्त तोकी वा सो मुलुकमा स्थायी रुपले बसोबास गर्न पाउने गरी नेपाली नागरिकलाई उपलब्ध गराएको डाइभर्सिटी इमिग्रेन्ट भिसा(डि.भि.), परमानेन्ट रेजिडेन्ट भिसा(पि.आर.) वा ग्रिन कार्ड सम्झनुपर्छ र सो शब्दले नेपाली नागरिकलाई विदेशमा स्थायी रुपमा बसोबास गर्न दिइएको जुनसुकै नामको स्थायी आवासीय अनुमतिलाई समेत जनाउँछ।

(प) "आयोग" भन्नाले शिक्षक सेवा आयोग सम्झनुपर्छ।

३. **विद्यालय खोल्न अनुमति लिनुपर्नेः** (१)कुनै नेपाली नागरिकले विद्यालय खोल्न चाहेमा तोकिएको विवरण खुलाई गाउँपालिकामा निवेदन दिनुपर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन परेमा तोकिएको अधिकारीले आवश्यक जाँचबुझ गर्नेछ र जाँचबुझ गर्दा विद्यालय खोल्न अनुमति दिन मनासिब देखिएमा तोकिएको शर्त बन्देज पालना गर्ने गरी अनुमति दिनेछ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम अनुमति लिई सञ्चालन भएको विद्यालयले तोकिएको शर्त बन्देज पालना गरेको देखिएमा तोकिएको अधिकारीले स्वीकृति प्रदान गर्नेछ।

(४) यस सम्वन्धि अन्य व्यवस्था तोकिए बमिजिम हुनेछ।

४. **विद्यालयको सञ्चालनः** विद्यालयको सञ्चालन तोकिए बमोजिम हुनेछ।

५. **शिक्षाको माध्यमः** (१)विद्यालयमा शिक्षाको माध्यम नेपाली भाषा, अंग्रेजी भाषा वा दुवै भाषा हुनेछ।

(२) प्राथमिक शिक्षा मातृभाषामा दिन सकिनेछ।

(३) भाषा विषय अध्ययन गराउँदा शिक्षाको माध्यम सोही भाषा हुन सक्नेछ।

(४) अनिवार्य अंग्रेजी विषय अध्ययन गराउँदा अंग्रेजी भाषामा नै गराउनु पर्नेछ।

६. **विद्यालयको पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तकः** (१) विद्यालयले नेपाल सरकारद्वारा स्वीकृत पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तक लागू गर्नुपर्छ।

(२) गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र तोकिए बमोजिम स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्न उपदफा (१) ले बाधा पुर्याएको मानिने छैन।

७. गाउँ शिक्षा समितिः (१) गाउँपालिका भित्रका विद्यालयको रेखदेख र व्यवस्थापन गर्ने काम समेतका लागि एक गाउँ शिक्षा समिति रहनेछ।

(२) गाउँ शिक्षा समितिको गठन तथा काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ।

८. **वडा शिक्षा समितिः** (१) गाउँपालिका भित्रका वडाका विद्यालयहरुको रेखदेख र व्यवस्थापन गर्नका प्रत्येक वडामा वडा शिक्षा समिति रहनेछ।

(२) वडा शिक्षा समितिको गठन तथा काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ।

९. **परीक्षा सञ्चालन तथा समन्वय समितिः** (१) गाउँपालिकाका विद्यालयहरुमा परीक्षा सञ्चालन तथा समन्वयका लागि एक परीक्षा सञ्चालन तथा समन्वय समिति रहनेछ।

(२) परीक्षा सञ्चालन तथा समन्वय समितिको गठन र काम, कर्तव्य तथा अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ।

(३) आधारभूत तहको अन्त्यमा सञ्चालन हुने परीक्षा उपनियम (१) बमोजिमको समितिले सञ्चालन गर्नेछ।

१०. विद्यालय व्यवस्थापन समितिः (१) सामुदायिक विद्यालयको सञ्चालन, रेखदेख र व्यवस्थापन गर्नका लागि प्रत्येक विद्यालयमा एक विद्यालय व्यस्थापन समिति रहनेछ।

(२) विद्यालय व्यवस्थापन समितिको गठन तथा काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ।

११. गाउँपालिकाले निर्देशन दिन सक्नेः (१) गाउँपालिकाले आवश्यकता अनुसार गाउँ शिक्षा समिति र विद्यालय व्यवस्थापन समितिलाई निर्देशन दिन सक्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको निर्देशनको पालना गर्नु गाउँ शिक्षा समिति र प्रत्येक विद्यालय व्यवस्थापन समितिको कर्तव्य हुनेछ।

१२. गाउँ शिक्षा कोषः (१) गाउँपालिकामा एउटा गाउँ शिक्षा कोष स्थापना हुनेछ, जसमा देहायका रकमहरु रहनेछनः-

(क) नेपाल सरकार/प्रदेश सरकारबाट प्राप्त अनुदान
(ख) जिल्ला समन्वय समितिबाट प्राप्त अनुदान
(ग) शिक्षा करबाट उठेको रकम
(घ) चन्दाबाट उठेको रकम
(ङ) अन्य स्रोतबाट प्राप्त रकम।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको कोषको सञ्चालन तोकिए बमोजिम हुनेछ।

(३) उपदफा (१) बमोजिमको कोषको लेखा परीक्षण तोकिए बमोजिम हुनेछ।

१३. **गाउँपालिकाले विद्यालय सार्न, गाभ्न, नाम परिवर्तन गर्न वा बन्द गर्न सक्नेः** गाउँपालिका वा तोकिएको अधिकारीले गाउँ शिक्षा समितिको राय लिई सञ्चालन भइरहेका कुनै विद्यालयलाई एक स्थानबाट अर्को स्थानमा सार्न वा दुई वा दुई भन्दा बढी विद्यालयलाई गाभी एउटा विद्यालय कायम गर्न वा विद्यालयको नाम परिवर्तन गर्न वा विद्यालय बन्द गर्न वा तोकिएको ठाँउ वा क्षेत्रमा विद्यालय खोल्न वा विद्यालय कक्षा थप गरी सञ्चालन गर्न अनुमति वा स्वीकृति दिन सक्नेछ।

१४. **विद्यालयको सम्पतिः** (१) सामुदायिक विद्यालयको हकभोगमा रहेको सम्पति सार्वजनिक सम्पति मानिनेछ।

(२) शैक्षिक गुठी अन्तर्गत सञ्चालित संस्थागत विद्यालयको सम्पति सोही विद्यालयको नाममा रहनेछ।

(३) कम्पनि अन्तर्गत सञ्चालित संस्थागत विद्यालयको सम्पति सोही कम्पनिको नाममा रहनेछ।

१५. **विद्यालयलाई छुट र सुविधाः** प्रचलित कानुनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि सामुदायिक विद्यालय र शैक्षिक गुठीको रुपमा सञ्चालित संस्थागत विद्यालयको नाममा जुनसुकै लिखत पारित गर्दा रजिष्ट्रेशन दस्तुर लाग्नेछैन।

१६. **विद्यालयको वर्गीकरणः** विद्यालयलाई तोकिएको आधारमा वर्गीकरण गरिनेछ।

१७. **विद्यालयलाई सुरक्षित र शान्तिपूर्ण क्षेत्रको रुपमा कायम गर्नु पर्नेः** विद्यालयमा स्वतन्त्र र भयरहित रुपमा अध्ययन अध्यापन गर्ने वातावरण सिर्जना गर्न तथा विद्यालय हाता भित्र कुनै पनि किसिमको अवान्छित क्रियाकलाप हुन नदिने गरी विद्यालयलाई सुरक्षित र शान्तिपूर्ण क्षेत्र कायम गर्नु पर्नेछ।

१८. **शुल्क सम्बन्धि व्यवस्थाः** (१) नेपाल सरकार वा गाउँपालिकाले निःशुल्क शिक्षा घोषणा गरेको विद्यालय शिक्षाका लागि सामुदायिक विद्यालयले विद्यार्थीको नाममा कुनै किसिमको शुल्क लिन पाउने छैन।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि कुनै अभिभावकले आफ्नो इच्छाले सामुदायिक विद्यालयलाई दिएको दान, उपहार, चन्दा वा सहयोग लिन सकिनेछ।

(३) सबै बालबालिकालाई आधारभूत तहसम्मको शिक्षा अनिवार्य र निशुल्क तथा माध्यमिक तहसम्म निशुल्क शिक्षा प्रदान गर्नको लागि नेपाल सरकार वा गाउँपालिकाले आवश्यक स्रोतको व्यवस्था गर्नेछ।

१९.**शिक्षक महासंघ, शिक्षक तथा कर्मचारीको पदीय आचरण र अन्य व्यवस्थाः** (१) सामुदायिक विद्यालयका शिक्षकहरुको पेशागत हक हितको सम्बन्धमा कार्य गर्न गाउँपालिकामा एक शिक्षक महासंघ रहनेछ।

(२) शिक्षक महासंघको गठन तोकिए बमोजिम हुनेछ।

(३) देहायका अवस्थामा शिक्षक वा कर्मचारीलाई पदबाट हटाइने छ।

(क) पदीय दायित्व पुरा नगरेमा,

(ख) बिना सूचना लगातार पन्ध्र दिन भन्दा बढी समय विद्यालयमा अनुपस्थित भएमा,

(ग) विद्यालयमा मादक पदार्थ सेवन गरी आएको कुरा प्रमाणित भएमा,

(घ) नैतिक पतन देखिने कुनै फौजदारी अभियोगमा अदालतबाट सजाय पाएमा,

(ङ) सामुदायिक विद्यालयका शिक्षक वा कर्मचारीले कार्यालय समयमा अन्यत्र अध्यापन वा काम गरेमा वा अन्य कुनै व्यावसायिक क्रियाकलाप सञ्चालन गरेमा,

(च) शिक्षक वा कर्मचारी राजनीतिक दलको कार्यकारिणी समितिको सदस्य रहेको पाइएमा।

२०. **स्थायी आवासीय अनुमति लिन नहुने:** सामुदायिक विद्यालयमा कार्यरत शिक्षक वा कर्मचारीले स्थायी आवासीय अनुमति लिन वा त्यस्तो अनुमति प्राप्त गर्नको लागि आवेदन दिन हुदैन।यो दफा प्रारम्भ हुनु अघि कसैले स्थायी आवासीय अनुमति लिएको भए वा त्यस्तो अनुमति प्राप्त गर्नका लागि निवेदन दिएको भए त्यस्तो शिक्षक वा कर्मचारीलाई भविष्यमा अयोग्य ठहरिने गरी सेवाबाट बर्खास्त गरिनेछ।

२१. **शैक्षिक योग्यता:** विद्यालय शिक्षकको लागि चाहिने शैक्षिक योग्यता तोकिए बमोजिम हुनेछ।

२२. **शिक्षक विद्यार्थीको अनुपात मिलाउनु पर्ने:** गाउँ शिक्षा समितिले प्रत्येक विद्यालयमा नियमित अध्ययन गर्ने विद्यार्थी संख्या र विषयका आधारमा तोकिए बमोजिम विद्यार्थी तथा शिक्षकको अनुपात कायम गर्नु पर्नेछ।

२३. **बालबालिकालाई निष्काशन गर्न, शारीरिक र मानसिक दुर्व्यवहार गर्न नहुने:** (१) कुनै पनि बालबालिकालाई विद्यालयबाट निष्काशन गर्न पाइने छैन।

(२) विद्यालयमा अध्ययनरत बालबालिकालाई शारीरिक वा मानसिक यातना दिन वा दुर्व्यवहार गर्न पाइने छैन।

२४. **शिक्षकको सरुवा:** (१) सरुवा हुन चाहने शिक्षकले तोकिए बमोजिमको फाराम भरी गाउँपालिकामा निवेदन दिनुपर्नेछ।

(२)शिक्षकको सरुवा सम्बन्धि अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ।

२५. **तलब भत्ता नपाउने र सेवा अवधि गणना नहुने:** नियमानुसार विदा स्विकृत गराई वसेको अवस्थामा बाहेक विद्यालयमा अनुपस्थित रहेको शिक्षकले अनुपस्थित अवधिको तलव भत्ता पाउने छैन र त्यस्तो अवधि निजको सेवा अवधिमा गणना हुने छैन।

२६. **अध्यापन अनुमति पत्र लिनुपर्ने:** आयोगबाट अध्यापन अनुमति पत्र नलिई कसैले पनि विद्यालयमा शिक्षण गर्न पाउने छैन।

२७. **विद्यालय कोषः** (१) प्रत्येक विद्यालयमा एउटा विद्यालय कोष रहनेछ, जसमा देहायका रकमहरु रहनेछनः-

(क) नेपाल सरकार/प्रदेश सरकारबाट प्राप्त अनुदान
(ख) जिल्ला समन्वय समितिबाट प्राप्त अनुदान
(ग) गाउँ शिक्षा कोषबाट प्राप्त अनुदान
(घ) शुल्कबाट प्राप्त अनुदान
(ङ) चन्दा वा दान दातव्यबाट प्राप्त अनुदान
(च) अन्य स्रोतबाट प्राप्त अनुदान

(२) उपदफा (१) बमोजिमको कोषको सञ्चालन र लेखापरीक्षण तोकिए बमोजिम हुनेछ।

२८. **अनुमति नलिई शैक्षिक परामर्श सेवा, व्रिज कोर्ष कार्यक्रम वा शिक्षण कोर्ष सञ्चालन गर्न नहुने:** (१) कसैले पनि गाउँपालिकाबाट अनुमति नलिई शैक्षिक परामर्श सेवा, व्रिज कोर्ष, भाषा शिक्षण कक्षा वा पूर्वतयारी कक्षा र ट्युसन वा कोचिङ्ग सेन्टर सञ्चालन गर्न पाउने छैन।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालनको अनुमति लिने सम्बन्धि व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ।

२९. प्रारम्भिक बालविकास शिक्षाः (१) प्रारम्भिक बालविकास शिक्षाको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन तोकिए बमोजिम हुनेछ।

(२) गाउँपालिकाले प्रारम्भिक बालविकास केन्द्रलाई तोकिए बमोजिम अनुदान दिन सक्नेछ।

३०. अनौपचारिक शिक्षाः गाउँपालिकाले स्थानीय आवश्यकताको आधारमा अनौपचारिक शिक्षा, विशेष शिक्षा, निरन्तर सिकाई, दूर शिक्षा तथा समावेशी शिक्षाका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्न सक्नेछ।

३१. सामुदायिक सिकाइ केन्द्र सञ्चालन गर्न सक्नेः गाउँपालिकाले समुदायमा साक्षरता, सिप विकास, आयआर्जन तथा सिपमूलक कार्यक्रम सञ्चालनका लागि तोकिए बमोजिम सामुदायिक सिकाइ केन्द्र सञ्चालन गर्न सक्नेछ।

३२. प्रगति विवरण बुझाउनु पर्नेः संस्थागत विद्यालयले प्रत्येक वर्ष तोकिए बमोजिमका विवरण सहितको प्रगति विवरण गाँउपालिकामा बुझाउनु पर्नेछ।

३३. दण्ड र सजायः (१) कसैले विद्यालयको सम्पति हिनामिना गरेमा वा नोक्सान गरेमा त्यस्तो व्यक्तिलाई मुद्दा हेर्ने अधिकारीले बिगो असुल गरी जरिवाना गर्न सक्नेछ।

(२) कसैले देहायका कार्य गरेमा, गर्न लगाएमा वा सो कार्य गर्न सहयोग पुर्याएमा त्यस्तो व्यक्तिलाई कसुरको मात्रा हेरी एक लाख रूपैयाँसम्म जरिवाना वा छ महिनासम्म कैद वा दुवै सजाय हुनेछ।

(क) प्रश्नपत्रको गोपनियता भङ्ग गरेमा,

(ख) उत्तरपुस्तिका परीक्षण गर्दा लापरवाही वा गैरजिम्मेवारीपूर्ण कार्य गरेमा,

(ग) परीक्षा केन्द्रमा सम्बन्धित पदाधिकारीको स्विकृति वेगर प्रवेश गर्न प्रयत्न गरेमा वा प्रवेश गरेमा वा परीक्षा केन्द्र नियन्त्रणमा लिई अमर्यादित कार्य गरेमा,

(घ) परीक्षाफल प्रकाशनमा अनियमितता गरेमा,

(ङ) अरुको तर्फबाट परीक्षा दिएमा,

(च) परीक्षाको मर्यादा भङ्ग हुने अरु कुनै कार्य गरेमा,

(छ) विद्यार्थी भर्ना गर्दा दान, उपहार वा कुनै रकम लिएमा,

(ज) अनुमति नलिई कुनै शैक्षिक कार्यक्रम, शैक्षिक परामर्श सेवा, व्रिज कोर्ष, भाषा शिक्षण कक्षा तथा पूर्वतयारी कक्षा सञ्चालन गरेमा।

३४. अदालतको आदेशबाट पुनर्बहाली हुन सक्नेः विभागीय सजाय भई नोकरीबाट हटाइएको वा बरखास्त भएको शिक्षक अदालतको आदेश वा फैसलाबमोजिम मात्र नोकरीमा पुनर्बहाली हुन सक्नेछ।

३५. मुद्दा हेर्ने अधिकारीः (१) दफा ३३ बमोजिम सजाय हुने कसुर सम्बन्धि मुद्दामा कारवाही र किनारा गर्ने अधिकार स्थानीय न्यायिक समितिलाई हुनेछ।

(२) यस ऐन बमोजिम कारवाही तथा सजाय हुने मुद्दामा अनुसन्धान तथा तहकिकात गर्ने अधिकारीले सम्बन्धित सरकारी वकील कार्यालयको परामर्श तथा सहयोग लिन सक्नेछ।

३६. **दरबन्दी सिर्जना गर्न सक्नेः** नेपाल सरकार द्वारा स्वीकृत दरबन्दी नभएका र दरबन्दी अपुग भएका विद्यालयका लागि गाउँपालिकाले आवश्यकता अनुसारनिश्चित समयका लागि करार शिक्षक तथा कर्मचारी पद सिर्जना गर्न सक्नेछ।

३७. **नियम बनाउने अधिकारः** यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न गाउँ कार्य पालिकाले नियम बनाउन सक्नेछ।

३८. **निर्देशिका बनाउन सक्नेः** यस ऐनको कार्यान्वयनका लागि गाउँपालिकाको शिक्षा हेर्ने निकायले आवश्यक निर्देशिका बनाई लागू गर्न सक्नेछ।

३९. **बाधा अड्काउ हटाउने अधिकारः** यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न कुनै बाधा अड्काउ परेमा गाउँपालिकाले त्यस्तो बाधा अड्काउ हटाउन आदेश जारी गर्न सक्नेछ,त्यस्तो आदेश यसै ऐनमा परे सरह मानिनेछ।

४०. **बचाउ र लागू नहुनेः** (१) यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेका नियममा लेखिएजति कुरामा सोही बमोजिम र नलेखिएको कुरामा प्रचलित नेपाल कानुन बमोजिम हुनेछ।

(२) यस ऐनमा लेखिएको कुनै कुराले पनि विद्यालयको सम्पति हिनामिना गरेको कसूरमा भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०१७ अन्तर्गत कारबाही चलाउन बाधा पर्ने छैन।

(३) यस ऐनका कुनै दफा तथा उपदफाहरु संविधानसंग बाझिएको हकमा स्वतः निष्क्रिय हुनेछन।

नेपालको संविधान, २०७२ को धारा २२१, अनुसूची ८ को सूची नं. ८ तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ (ज) अनुसार आधारभूत र माध्यमिक शिक्षाको व्यवस्था गर्न बनेको ऐन बमोजिम सानीभेरी गाँउसभाद्धारा पारित आर्थिक बर्ष २०७४०७५ को सानीभेरी / गाँउपालिकाको शिक्षा ऐन, २०७४ यस सानीभेरी गाँउपालिका अध्यक्ष श्री नरबहादुर पुन बाट प्रमाणिकरण गरिएको छ।

नामः नर बहादुर पुन
पदः गाउँपालिका अध्यक्ष
मितिः २०७४/०९/०४

सानीभेरी गाउँपालिकाको शिक्षा नियमावली, २०७४

गाउँ कार्यपालिकाबाट पारित मिति : २०७४/०९/१३

पहिलो संशोधन : २०७४/१०/१०

दोस्रो संशोधनः २०७५/०१/०५

तेस्रो संशोधनः २०७५/०५/११

चौथो संशोधनः २०७६।०५।१३

सानीभेरी शिक्षा ऐन, २०७४ को दफा ३७ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी सानीभेरी गाउँ कार्यपालिकाले सानीभेरी शिक्षा नियमावली, २०७४ जारी गरेको छ ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

संक्षिप्त नाम र परिभाषा

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भः (१) यी नियमहरूको नाम "सानीभेरी गाउँपालिकाशिक्षा नियमावली, २०७४" रहेकोछ ।

(२) यो नियमावली सानीभेरी गाउँपालिका क्षेत्रभर लागु हुनेछ ।

(३) यो नियमावली तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा : विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस नियमावलीमा:-

(क) "ऐन" भन्नालेसानीभेरी गाउँपालिकाको शिक्षा ऐन, २०७४लाई सम्झनु पर्छ ।

(ख) "कार्यपालिका" भन्नाल सानीभेरी गाउँकार्यपालिकालाई सम्झनु पर्छ ।

(ग) "कोष" भन्नाले नियम ८५ वमोजिमको विद्यालय संचालनका लागि खडा गरिएको संचित कोषलाई सम्झनु पर्छ ।

(घ) "गाउँपालिका" भन्नाले नेपालको संविधान बमोजिम गठन भएको गाउँपालिका सम्झनु पर्छ ।

(ङ) "धार्मिक विद्यालय" भन्नाले परम्परागत रुपमा चलिआएका गोन्पा, गुरुकुल, आश्रम, मदरसा जस्ता धार्मिक विद्यालयहरुलाई जनाउँदछ ।

(च) "निरीक्षक" भन्नाले विद्यालय निरीक्षण गर्न तोकिएको अधिकृतलाई सम्झनु पर्छ ।

(छ) "परिवार" भन्नाले शिक्षक वा कर्मचारीसँग एकासगोलमा बस्ने तथा निज आफैंले पालनपोषण गर्नु पर्ने पति, पत्नी, छोरा, अविवाहिता छोरी, धर्मपुत्र अविवाहिता धर्मपुत्री, बाबु, आमा वा सौतेनी आमा सम्झनु पर्छ र सो शब्दले पुरुष शिक्षक वा कर्मचारीको हकमा निजको बाजे, बज्यै तथा महिला शिक्षक वा कर्मचारीको हकमा निजको सासू, ससुरालाई समेत जनाउँछ ।

(ज) "परीक्षा समिति" भन्नाले नियम ३४ बमोजिम गठन हुने परीक्षा संचालन तथा समन्वय समितिलाई सम्झनु पर्छ ।

(झ) "पाठ्यक्रम विकास केन्द्र" भन्नाले संघीय ऐन वमोजिम पाठ्यक्रम निर्माणको लागि जिम्मेवार निकायलाई सम्झनु पर्दछ ।

(ञ) "प्रधानाध्यापक" भन्नाले नियम ५० बमोजिम नियुक्त विद्यालयको प्रधानाध्यापक सम्झनु पर्छ ।

(ट) "प्रमुख" भन्नाले गाउँपालिकाको अध्यक्षलाई सम्झनु पर्छ ।

(ठ) "प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत" भन्नाले गाउँपालिकाको प्रमुख कार्यकारी अधिकृतलाई सम्झनु पर्छ ।

(ड) "प्रारम्भिक बाल शिक्षा केन्द्र" भन्नाले चार वर्ष उमेर पूरा भई पाँच बर्ष उमेर पूरा नगरेका बालबालिकाको लागि नियम ३८ बमोजिम खोलिएको प्रारम्भिक बाल शिक्षा केन्द्र, नर्सरी, केजी, मन्टेसरी आदि सम्झनु पर्छ ।

(ढ) "व्यवस्थापन समिति" भन्नाले नियम २६ बमोजिम गठन हुने विद्यालय व्यवस्थापन समिति सम्झनु पर्छ ।

(ण) "मन्त्रालय" भन्नाले नेपाल सरकार, शिक्षा मन्त्रालय सम्झनु पर्छ ।

(त) "शाखा अधिकृत" भन्नाले गाउँपालिकाको शिक्षा शाखाको प्रमुख वा सो प्रमुखको कामकाज गर्न तोकिएको कर्मचारीलाई सम्झनु पर्छ ।

(थ) "शिक्षा,युवा तथा खेललकूद शाखा" भन्नाले गाउँपालिकामा रहेको शिक्षा हेर्ने कार्यालय/विभाग/महाशाखा वा ईकाईलाई सम्झनु पर्छ ।

(द) "शिक्षक किताबखाना" भन्नाले संघीय शिक्षा कानून वमोजिम गठन भएको शिक्षक किताबखाना सम्झनु पर्छ ।

(ध) "शिक्षक सेवा आयोग" भन्नाले संघीय कानून वमोजिम गठन भएको शिक्षकहरुको नियुक्ती सिफारिस आदि गर्ने आयोग सम्झनु पर्छ ।

(न) "शिक्षा समिति" भन्नाले गाउँपालिकाको नियम २४ अनुसार गठन भएको शिक्षा सम्बन्धी समिति सम्झनु पर्छ ।

(प) "शुल्क" भन्नाले विद्यालयले नियम बमोजिम विद्यार्थीसँग लिन पाउने शुल्क सम्झनु पर्छ ।

(फ) "शैक्षिक गुठी" भन्नाले विद्यालय सञ्चालन गर्नको लागि कुनै व्यक्तिले नाफा नलिने उद्देस्यले स्थापना गरेको सार्वजनिक वा निजी गुठी सम्झनु पर्छ ।

(ब) "शैक्षिक सत्र" भन्नाले विद्यालयमा अध्ययन अध्यापन गराइने वार्षिक अवधि सम्झनु पर्छ ।

(भ) "समुदायद्वारा सञ्चालित विद्यालय" भन्नाले नियम ५ बमोजिम स्वीकृति प्राप्त गरी स्थानीय तह वा व्यवस्थापन समितिले व्यवस्थापन जिम्मा लिएको सामुदायिक विद्यालय सम्झनु पर्छ ।

(म) "सामुदायिक शिक्षक" भन्नाले समुदायद्वारा व्यवस्थित विद्यालयमा नेपाल सरकारबाट स्वीकृत वा अनुमोदन प्राप्त दरबन्दी अन्तर्गत व्यवस्थापन समितिले नियुक्त गरेको शिक्षक सम्झनु पर्छ ।

(य) "सामुदायिक सिकाइ केन्द्र" भन्नाले समुदाय स्तरमा सञ्चालन गरिने आजीवन सिकाई, अध्ययन अनुसन्धान र सीप सिकाई लगायतका काम गर्ने केन्द्र लाई सम्झनु पर्छ ।

(र) "संघीय शिक्षा ऐन" भन्नाले संघीय संसदलेबनाएको शिक्षा ऐनलाई सम्झनु पर्छ ।

(ल) "संस्थागत विद्यालय" भन्नाले निजी लगानीमा संचालन गर्ने गरी नियम ५ बमोजिम अनुमतिपाई स्थापित विद्यालयलाई सम्झनु पर्छ ।

परिच्छेद-२

विद्यालय खोल्ने अनुमति वा स्वीकृति सम्बन्धी व्यवस्था

३. विद्यालय खोल्ने अनुमतिको लागि निवेदन दिनु पर्ने : (१) कसैले विद्यालय खोल्न चाहेमा वडा समितिको सिफारिस लिई शैक्षिकसत्र सुरु हुनुभन्दा कम्तीमा चार महिना अगावै अनुसूची १ बमोजिमको ढाँचामा गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयमा निवेदन दिनु पर्नेछ ।

४. विद्यालय खोल्नको लागि पूरा गर्नु पर्ने पूर्वाधार : विद्यालय खोल्नको लागि अनुसूची २ बमोजिमको पूर्वाधार पूरा गरेको हुनु पर्नेछ ।

५. विद्यालय खोल्न अनुमति दिने : (१) नियम ३ बमोजिम विद्यालय खोल्ने अनुमतिको लागि निवेदन परेमाँ शिक्षा,युवा तथा खेलकूद शाखा प्रमुखले निवेदनसाथ प्राप्त कागजातहरु र स्थलगत जाँचबुझ गर्नेछ । त्यसरी जाँचबुझ गर्दा प्रस्तावित विद्यालयको लागि नियम ४ बमोजिमको पूर्वाधार पूरा भएको देखिएमा आधारभूत विद्यालयको हकमा शैक्षिकसत्र सुरु हुनुभन्दा दुई महिना अगावै र माध्यमिक विद्यालयको हकमा शैक्षिक सत्र सुरु हुनु भन्दा कम्तीमा तीन महिना अगावै आफ्नो राय सहितको प्रतिवेदन ँ शिक्षा शाखा प्रमुखले शिक्षा समितिको वैठकमा पेश गर्नुपर्नेछ । यस्तो प्रतिवेदनमा अनुमति माग गरिएको विद्यालय सामुदायिक वा संस्थागत कुन स्वरुपमा संचालन गर्ने अनुमति माग गरिएको हो सो का सम्बन्धमा एकिन उल्लेख हुनु पर्ने छ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम शिक्षा समितिको वैठकबाट अनुमति दिने सिफारिसको निर्णय भएमा कार्यापालिका समक्ष पठाउनु पर्नेछ । यसरि प्राप्त सिफारिशको आधारमा कार्यपालिकाले स्विकृति सम्बन्धमा आफ्नो सिफारिस सहित गाउँसभामा पेश गर्नुपर्नेछ ।

(३) उपनियम (२) अनुसार गाउँसभाले कार्यपालिकाको सिफारिस उपयुक्त लागेमा विद्यालय खोल्न अनुमति दिन सक्नेछ। गाउँसभा को निर्णय बमोजिम शिक्षा शाखा प्रमुखले अनुसूचि ३ बमोजिमको ढाँचामा अनुमति दिनेछ ।

(४) यसरी अनुमति दिँदा प्राथमिक विद्यालयको हकमा शैक्षिकसत्र सुरु हुनुभन्दा ३० दिन अगावै दिनुपर्नेछ र माध्यमिक विद्यालयको हकमा शैक्षिकसत्र सुरु हुनुभन्दा दुई महिना अगावै अनुमति दिनुपर्नेछ ।

(५) उपनियम (२) वमोजिम शिक्षा समितिले विद्यालय खोल्ने अनुमतिको सिफारिश गर्ने निर्णय गर्दा विद्यालय नक्साङकन, स्कुल जोनिङ्ग र गाउँ शिक्षा समितिले निर्धारण गरेको गाउँपालिका र वडाको लागी विद्यालयको अधिकतम संख्याको अधीनमा रही दिनु पर्नेछ ।

(६) कसैले ऐन तथा यस नियमावली विपरीत अनुमति दिएको वा प्राप्त गरेको पाइएमा गाउँकार्यपालिकाले छानविन गरी त्यसरी अनुमति प्राप्त विद्यालयको अनुमति जुनसुकै बखत रद्द गर्नेछ र त्यस्तो अनुमति दिनका लागि सिफारिस गर्ने र अनुमति प्रदान गर्ने पदाधिकारी तथा कर्मचारीलाई प्रचलित कानून बमोजिम कारबाही गरिनेछ ।

६. विद्यालयले पालना गर्नु पर्ने शर्त तथा बन्देज : विद्यालयले पालन गर्नु पर्ने शर्त तथा बन्देजहरू देहाय बमोजिम हुनेछन् :

(क) नेपाल सरकारबाट स्वीकृत पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तक लागू गर्नु पर्ने,
(ख) शिक्षा समितिको स्वीकृति नलिई थप पाठ्यपुस्तक तथा पाठ्यसामग्री प्रयोग गर्न नहुने,
(ग) राष्ट्रियता प्रति आँच आउने पाठ्यसामग्री भएको पाठ्यपुस्तक अध्यापन गर्न, गराउन नहुने,
(घ) विद्यालयमा वालमैत्री, अपाङ्गतामैत्री तथा लैङ्गिकमैत्री बातावरण सृजना गर्ने,

(ङ) अभिभावकको वार्षिक भेला गराई विद्यालयको आय व्यय, शैक्षिक उपलब्धि र आगामी शैक्षिक सत्रको कार्यक्रमको जानकारी गराउनु ,

(च) यस नियमावली बमोजिम आय व्ययको लेखा राख्नु पर्ने,

(छ) विद्यालयले गरेको लगानीको अभिलेख राख्नु पर्ने,

(ज) विद्यालयमा नेपालको राष्ट्रिय एकता, सार्वभौमिकता, जातीय, क्षेत्रीय, भाषिक, लैगिक , सामाजिक तथा धार्मिक सहिष्णुतामा खलल पार्ने कुनै पनि क्रियाकलाप हुन नदिने,

(झ) सामुदायिक विद्यालयमा गाउँ कार्यपालिकाले तोकेको संख्याको अधिनमा रही शिक्षक सेवा आयोगको सिफारिस अनुसार शिक्षक नियुक्ति गर्नु पर्नेछ,

(ञ) विद्यालयमा नियमित रुपमा परियोजना कार्य, सामाजिक सेवा,अतिरिक्त क्रियाकलाप, तथा अन्य कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु पर्ने,

(ट) विद्यालय तथा छात्रावासमा स्वस्थकर, सत्य, निष्ठा र नैतिक चरित्र निर्माण, उद्यमशिलता पवर्द्धन, समाजिक सद्भाव प्रवद्धर्न तथा सामाजिक विकृति (वालविवाह, नीरक्षरता, छाउपडी, दहेज, बोक्सावोक्सी, छुवाछुत, जातिगत उचनीचता, छोरी माथिको विभेद आदि) उन्मुलन को वातावरण कायम गर्न स्थानीय पाठ्यक्रम तयार गरी स्वीकृतिको लागि प्रस्तुत गर्ने र कार्यान्वयनको आवश्यक व्यवस्था मिलाउने,

(ठ) आवासीय विद्यालयमा शिक्षा समितिले निर्धारण गरे बमोजिम विद्यार्थीको लागि खाना तथा पौष्टिक आहारको गुणस्तर कायम गर्नु पर्ने,

(ड) गाउँसभाले पारित गरेको कानून तथा शैक्षिक नीतिको अधिनमा रही काम गर्नुपर्ने छ ,

(ढ) यस नियमावली बमोजिम पूरा गर्नु पर्ने पूर्वाधारहरू कायम राख्नु पर्ने र विद्यार्थी संख्याका आधारमा पूर्वाधारको विस्तार तथा स्तर वृद्धि गर्नुपर्ने,

(ण) मन्त्रालय वा शिक्षा युवा तथा केलकूदशाखाले निर्धारण गरेको ढाँचामा विद्यालयले शैक्षिक तथ्याङ्क तयार गरी शैक्षिक सत्र सकिएको १५ दिन भित्र शिक्षा, युवा तथा खेलकूद शाखामा पठाउनु पर्ने,

(त) विद्यालयले विद्यार्थीको लागि प्रयोग गर्ने सवारी साधन प्रचलित कानून बमोजिमको मापदण्ड अनुरुप परीक्षण गरिएको हुनु पर्ने,

(थ) तोकिएको मापदण्ड अनुरुप विद्यालयको भवन तथा कक्षाकोठा सफा तथा सुरक्षित राख्नु पर्ने,

(द) प्रत्येक वर्ष विद्यालयको भौतिक तथा सामाजिक परीक्षण गराई त्यसको प्रतिवेदन शिक्षा, युवा तथा खेलकूद शाखामा पठाउनु पर्नेछ ।

७. **विद्यालय खोल्न स्वीकृति प्रदान गर्ने :** (१) नियम ५ को उपनियम (३) बमोजिम अनुमति प्राप्त आधारभूत तथा माध्यमिक विद्यालयले स्वीकृतिको लागि अनुसूची-४ बमोजिमको ढाँचामा गाउकार्यपालिका समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम निवेदन प्राप्त भएमा शिक्षा युवा तथा केलकूदशाखा मार्फत त्यस्तो विद्यालयको जाँचबुझ गरी वा गराई त्यसको प्रतिवेदन पेश गर्न लगाउनु पर्नेछ ।

(३) उपनियम (२) बमोजिम जाँचबुझ प्रतिवेदन प्राप्त भएपछि नियम ६ बमोजिमको शर्त तथा बन्देज पूरा गरेको देखिएमा शिक्षा समितिको निर्णयको आधारमा अनुसूची-५ बमोजिमको ढाँचामा कार्यपालिकाले आफ्नो निर्णय सहित गाउँ सभा समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ । यसरी प्राप्त

सिफारीस सभाबाट स्विकृत भएमा शिक्षा,युवा तथा खेलकूद शाखाले नियम ६ बमोजिमको शर्त तथा बन्देज को अधिनमा रही त्यस्तो विद्यालयलाई अनुसूची-५ बमोजिमको ढाँचामा स्वीकृति प्रदान गर्नेछ ।

८. **मातृभाषामा शिक्षा दिने विद्यालयको अनुमति तथा स्वीकृति सम्बन्धी व्यवस्था :** (१) यस नियमावलीमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि आधारभूत तहसम्म मातृभाषामा शिक्षा दिने विद्यालयको अनुमति तथा स्वीकृति सम्बन्धी प्रक्रिया नियम ७ वमोजिम हुनेछ । यसका लागि एकल भाषाभाषी विद्यालयमा मातृभाासामा शिक्षा दिने , द्वीभाषी विद्यालयमा दुवै भाषामा शिक्षा दिने र वहुभाषी विद्यालयमा भाषिक स्थानान्तरणको नीति अपनाई वालवालिकाहरुलाई उनीहरुको मातृभाषाबाट नेपाली वा अंग्रेजी भाषामा सहज रुपमा लाने व्यवस्था गरिने छ । एकल वा द्वीभाषी विद्यालयका अभिभावकले चाहेमा त्यहां पनि भाषिक स्थानान्तरणको नीति अपनाइले छ । सबै खाले भाषाभाषीलाई एकअर्काको भाषा, लिपि तथा संस्कृति सिक्न एवं सिकाउन प्रोत्साहित गरिने छ ।

(२) यस नियमावलीमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि आधारभूत तह भन्दा माथि मातृभाषामा शिक्षा दिने विद्यालयको अनुमति तथा स्वीकृति सम्बन्धी प्रक्रिया र मापदण्ड संघीय शिक्षा मन्त्रालयले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

९. **मुनाफा नलिने विद्यालय सञ्चालन सम्बन्धी व्यवस्थाः** (१) सघीय कानूनको मापदण्ड बमोजिम गुरुकुल, आश्रम, मदरसा, गुम्बा वा गोन्पा समेतका सामाजिक, परोपकारी वा कल्याणकारी संस्थाले विद्यालय सञ्चालन गर्न निवेदन दिने लगायत त्यस्तो विद्यालयको अनुमति, स्वीकृति र कक्षा थप सम्बन्धी व्यवस्था नियम ३, ५, ७ र २० मा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।

(२) यस नियमावलीमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि उपनियम (१) बमोजिम विद्यालय सञ्चालन गर्न पूरा गर्नु पर्ने पूर्वाधार अनुसूची-६ मा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।

(३) गुरुकुल, आश्रम, मदरसा, गुम्बा वा गोन्पा समेतका सामाजिक, परोपकारी वा कल्याणकारी संस्थाले सञ्चालन गर्ने शिक्षा सम्बन्धी नीति, पाठ्यक्रम, त्यस्ता संस्थालाई दिने अनुदान तथा समन्वय सम्बन्धी व्यवस्था मन्त्रालयले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

१०. **कम्पनी ऐन अन्तर्गत सञ्चालित विद्यालयलाई शैक्षिक गुठी अन्तर्गत सञ्चालन गर्ने सम्बन्धी व्यवस्थाः**

(१) कम्पनी अन्तर्गत सञ्चालन भएको कुनै विद्यालय शैक्षिक गुठी अन्तर्गत सञ्चालन गर्न चाहनेले सोको अनुमतिको लागि अनुसूची-७ बमोजिमको ढाँचामा कार्यपालिका समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम निवेदन प्राप्त भएमा स्थानीय शाखा अधिकृत वा निरीक्षक द्वारा त्यस्तो विद्यालयको जाँचबुझ गराई त्यसको प्रतिवेदन पेश गर्न लगाउनु पर्नेछ ।

(३) उपनियम (२) बमोजिम प्रतिवेदन प्राप्त भएपछि उक्त प्रतिवेदन र निवेदनसाथ प्राप्त कागजात जाँचबुझ गर्दा त्यस्तो विद्यालयलाई शैक्षिक गुठी अन्तर्गत सञ्चालन गर्न मनासिब देखेमा शिक्षा समितिको सिफारिस साथ कार्यपालिकामा पेश गर्नु पर्नेछ ।

(४) उपनियम (३) बमोजिम प्राप्त सिफारिस जाँचबुझ गर्दा उपयुक्त देखिएमा कार्यपालिकाले त्यस्तो विद्यालयलाई शैक्षिक गुठी अन्तर्गत सञ्चालन गर्न अनुसूचि (८ बमोजिमको ढाँचामा अनुमति दिनेछ ।

११. विदेशी शिक्षण संस्थासँग सम्बन्धन गरी विद्यालय खोल्ने अनुमति वा स्वीकृति नेपाल सरकारको पूर्व स्वीकृति नलिई दिन सकिने छैन ।

१२. यस अघि दर्ता भएका विद्यालय सम्वन्धि व्यवस्था : (१) माथि जेसुकै उल्लेख भए पनि यस अघि नियमानुसार दर्ता र संचालनमा रहेका विद्यालयहरु यसै नियमावली वमोजिम संचालन भएका मानिनेछन् ।

तर यस अघि संचालनमा भएका विद्यालयले

शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखाले तोकेको ढाँचामा विवरण र कागजपत्र पेश गर्न पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) वमोजिम विवरण प्राप्त भए पछि शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखाले यस नियमावली वमोजिम संचालन गर्न सकिने नसकिने र सकिने भए गर्न पर्ने सुधारको खाका सहित प्रतिवेदन पेश गर्नेछ ।

(३) प्राप्त प्रतिवेदन समेतको आधारमा शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखाले शिक्षा समिति समक्ष संचालन अनुमती दिन नसकिने भए सोही वमोजिम र शर्त सहित संचालन गर्न पर्ने भए शर्तको विवरण सहित पेश गर्नेछ ।

(४) शिक्षा समितिको निर्णय वमोजिम शाखा अधिकृत ले अनुसुची ८ वमोजिमको ढाँचामा विद्यालयलाई प्रमाणपत्र दिनुपर्नेछ ।

१३. धरौटी राख्नु पर्ने: संस्थागत विद्यालय खोल्ने अनुमति लिँदा विद्यालय सञ्चालनको सुरक्षण बापत देहाय बमोजिमको रकम धरौटीको रूपमा राख्नु पर्नेछ :

(क) माध्यमिक विद्यालयको लागि पाँच लाख रूपैयाँ,

(ख) आधारभूत विद्यालयको लागि दुई लाख पचास हजार रूपैयाँ,

(ग) प्राथमिक विद्यालयको लागि एक लाख पचास हजार रूपैयाँ ।

तर,

(१) नियम ९ बमोजिम विद्यालय सञ्चालन गर्ने अनुमति लिँदा धरौटी राख्नु पर्ने छैन ।

(२) बिशेष आवश्यकता भएका विद्यार्थिका लागि वा सिमान्तकृत वा अति विकट भौगिलिक क्षेत्रमा विद्यालय खोल्दा कार्यापालिकाले निर्धारण गरेको मापदण्ड बमोजिम धरौटी छुट दिन सकिनेछ ।

१४. धरौटी रकम जम्मा गरिने : (१) विद्यालयले नियम १३ बमोजिमको धरौटी बापतको रकम कार्यपालिकाको धरौटी खातामा जम्मा गर्नपर्नेछ ।

१५. सार्वजनिक शैक्षिक गुठी तथा नेपाल सरकारले अनुदान दिने निजामती, सैनिक, नेपाल प्रहरी, सशस्त्र प्रहरी बल, नेपाल र शहीद प्रतिष्ठानद्वारा सञ्चालित विद्यालयको नियमनको लागि संघीय शिक्षा मन्त्रालयले जारी गरेको कार्यविधिअनुसार हुने ।

१६. विद्यालय गाभ्न सकिने : (१) देहायको कुनै अवस्थामा दुई वा दुईभन्दा बढी विद्यालयलाई एक आपसमा गाभी एउटा विद्यालय कायम गर्न सकिनेछ :

(क) अनुसूची-२ बमोजिमको पूर्वाधार कायम नरहेको,

(ख) अधिकांश कक्षामा दश प्रतिशत भन्दा कम विद्यार्थी संख्या भएको,

(ग) दुई वा सोभन्दा बढी विद्यालयको परिसर एक आपसमा जोडिएको,

(घ) दुई वा सोभन्दा बढी विद्यालय बीचको पैदल दूरी तीस मिनेटभन्दा कम रहेको,

(ङ) दुई वा सो भन्दा बढी विद्यालयका व्यवस्थापन समितिले विद्यालय गाभ्न संयुक्त निवेदन दिएको ।

(२) उपनियम (१) बमोजिमको आधारमा विद्यालयहरु गाभ्ने निर्णय गर्दा कार्यपालिकाले त्यस्ता विद्यालयको लागि आवश्यक शिक्षक तथा कर्मचारीको दरबन्दी यकिन गरी बढी हुन आएको शिक्षक तथा कर्मचारीको व्यवस्थापनको विषयमा समेत निर्णय गर्नु पर्नेछ ।

(३) यस नियमावलीमा उल्लेखीत विद्यालय गाभ्ने सम्वन्धी व्यवस्थालाई कार्यान्वयन गर्न कार्यपालिकाले शिक्षा समितिको सिफारिसमा कार्यविधी बनाई लागू गर्न सक्नेछ । यसरी गाभिएर खाली भएको वा बन्द भएको विद्यालयमा सामुदायिक प्रयोजनका लागि पुस्तकालय, म्युजियम, संवाद स्थल, वा सीप विकास केन्द, साम'दायिक केन्द्र जस्ता संस्था बनाउन सकिने छ ।

१७. गाभिएका वा बन्द गरिएका विद्यालयको सम्पत्तीको व्यवस्थापन : (१) नियम १६ बमोजिम विद्यालय गाभिएमा गाभिने विद्यालयमा रहेको चल अचल सम्पत्ति, फर्निचर, पाठ्यपुस्तक, पाठ्यसामग्री लगायतका अन्य शैक्षिक सामग्री गाभिएको विद्यालयको नाममा नामसारी गरी वा जिन्सी दाखिला गरी आम्दानी बाँधी अभिलेख राख्नु पर्नेछ ।

१८. विद्यालयको तह वा कक्षा घटाउन सकिने : कुनै विद्यालयको सम्बन्धमा नियम १७ को अवस्था विद्यमान रहेको भए तापनि विद्यालय गाभ्ने आधार औचित्यपूर्ण नदेखिएमा शिक्षा युवा तथा केलकूदशाखाको सिफारिसमा कार्यपालिकाले त्यस्तो विद्यालयको माथिल्लो तह वा कक्षा घटाउन सक्नेछ ।

१९. विद्यालयको कक्षा थप गर्न सकिने : (१) कुनै विद्यालयले कक्षा थप गर्न चाहेमा शैक्षिकसत्र सुरु हुनुभन्दा कम्तीमा दुई महिना अगावै गाउँकार्यपालिका समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम निवेदन परेमा गाउँपालिकाले थप हुने कक्षाको लागि नियम ४ बमोजिमको पूर्वाधार पूरा भए वा नभएको सम्बन्धमा आवश्यक जाँचबुझ गर्न शिक्षायुवा तथा खेलकूद शाखामा पठाइदिनेछ । गाउँ शिक्षा शाखाले स्थलगत जाँचबुझ गर्दा पूर्वाधार पूरा गरेको देखिएमा निर्णयको निमित्त शिक्षा समितिमा पेश गरी समितिको सिफारिश अनुसार गाउ कार्यपालिकाले शैक्षिकसत्र सुरु हुनु अगावै कक्षा थप गर्न अनुमति दिन सक्नेछ ।

(३) उपनियम (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि प्राविधिक शिक्षा प्रदान गर्ने वाहेक अन्य विद्यालयको कक्षा एघार र बाह्रको कक्षा थप र विषय थप गर्ने अनुमति संघीय शिक्षा मन्त्रालयबाट स्वीकृत मापदण्डका आधारमा गाउँ सभाले दिनेछ ।

परिच्छेद-३

गाउँ कार्यपालिका, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, शाखा अधिकृत तथा निरीक्षकको काम, कर्तव्य र अधिकार

२०. गाउँकार्यपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकार :(१) यस नियमावलीमा अन्यत्र लेखिएका काम, कर्तव्य र अधिकारका अतिरिक्त गाउँ कार्यपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :

(क) शैक्षिक योजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न शिक्षा समिति, प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत तथा स्थानीय शाखा अधिकृत लाई आवश्यक निर्देशन दिने,

(ख) शैक्षिक योजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न आवश्यकता अनुसार समिति, उपसमिति वा कार्यटोली गठन गर्ने,

(ग) शिक्षक सरुवाको मापदण्ड वनाई गाउंपालिकाको तहमा एक रुपता रहने गरी शिक्षक विद्यार्थी अनुपात मिलाउने, गुणस्तर कायमगर्ने, आचार संहिता बनाई लागु गर्ने,

(घ) शिक्षक तथा कर्मचारीहरूको प्रशासन, व्यवस्थापन तथा शैक्षिक विकास सम्बन्धी कार्य योजना स्वीकृत गर्ने र कार्यान्वयन गर्न निर्देशन दिने ,

(ङ) प्रदेश तथा संघको कानुन वमोजिम हुने शिक्षा सम्वन्धि विषयहरुको कार्यान्वयन गर्न शिक्षा समितिलाई निर्देशन दिने निर्देशन दिने ,

(च) प्रत्येक ६ महिनामा गाउँपालिका भित्रका सबै किसिमका विद्यालयहरुको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरी गराई अपेक्षित गणस्तर कायम गर्ने,

(छ) विद्यालयमा आर्थिक व्यवस्था पारदर्शी तथा सुनिश्चित गर्न वस्तुगत आधार तथा मापदण्ड बनाई लागू गर्ने, गराउने,

(ज) यस नियमावलीको परिधि भित्र आवश्यक क्षेत्रहरुको मापदण्ड वनाउने,

(झ) शिक्षालाई व्यवहारिक, उद्यमशिल र रोजगारउन्मुख बनाउने नीति अवलम्बन गर्ने ,

(ञ) शिक्षा सम्बन्धी कानून निर्माणको लागी गाउँ सभामा पेस गर्ने ।

(२) उपनियम (१) मा जेसुकै लेखिएतापनि संस्थागत विद्यालयका हकमा त्यस्ता विद्यालयले पालना गर्नु पर्ने मापदण्ड, गुणस्तर, शुल्क प्रावधान, विपन्न तथा सिमान्तकृत वर्गका छात्र छात्रालाईलागि दिईने छात्रबृत्तिका आधार र प्रतिशत, शिक्षक तथा कर्मचारिहरुको सेवा, शर्त एवं पारिश्रमिक जस्ता विषयमा निर्णय गर्दा संस्थागत विद्यालयहरुको संगठन को समेत सहभागिता एवं राय परामर्श लिई निर्णय गर्नुपर्नेछ ।

२१. **प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको काम, कर्तव्य र अधिकार** : ऐन तथा यस नियमावलीमा अन्यत्र लेखिएका काम, कर्तव्य र अधिकारका अतिरिक्त प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :

(क) शिक्षालाई मौलिक हकको रुपमा स्थापित गर्न गाउँपालिकाको समग्र शैक्षिक नीति, योजना, कार्यक्रमको कार्यान्वयन एवं अनुगमन गर्ने /गराउने,

(ख) गाउँ कार्यसम्पादन नियमावलिमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले गर्ने भनी उल्लेख भएका शिक्षा सम्बन्धि कार्य गर्ने,

(ग) शैक्षिक समन्वयकर्ता तथा सहजकर्ताको भूमिका निर्वाहगर्ने,

(घ) कार्यपालिकाले प्रत्यायोजन गरेका शिक्षा सम्बन्धि कार्य गर्ने ,

(ङ) गाउँको उत्कृष्ट शैक्षिक उपलव्धि का लागि शाखा अधिकृतसँग कार्यसम्पादन करार गर्ने र सो उपलब्धीपूर्ण रहे नरहेको निरन्तर अनुगमन गर्ने ,

(च) विद्यालयहरुको लेखा परीक्षणको व्यवस्था मिलाउने ।

२२.**शाखा अधिकृतको काम, कर्तव्य र अधिकार :** ऐन तथा यस नियमावलीमा अन्यत्र लेखिएका काम, कर्तव्य र अधिकारका अतिरिक्त शाखा अधिकृतको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :

(क) गाउँ कार्यपालिकाबाट स्वीकृत शैक्षिक कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने गराउने,

(ख) शिक्षा सम्बन्धी प्रस्ताव गाउँपालिकामा पेश गर्ने

(ग) शिक्षा सम्बन्धी गाउँ स्तरीय योजना वनाई कार्यपालिकामा स्वीकृतिको लागि पेश गर्ने र स्वीकृत योजना कार्यान्वयन गर्ने,

(घ) स्थानीय तहको शिक्षाको अवस्था, प्रगति आदि समेटिएको शिक्षा सम्वन्धी स्थितिपत्र तयार गरी प्रत्येक वर्षको चैत्र मसान्त भित्र प्रकाशित गर्ने,

(ङ) स्वीकृत अनौपचारिक शिक्षा, विशेष आवश्यकता शिक्षा र शिक्षाको लागि खाद्य कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने गराउने तथा सो सम्बन्धी अभिलेख तयार गर्ने,

(च) विद्यार्थी संख्या घट्न गई फाजिलमा परेका सामुदायिक विद्यालयका शिक्षकलाई अर्को समुदायिक विद्यालयमा मिलान गर्ने शिक्षा समितिमा सिफारिश गर्ने,

(छ) स्वीकृत कार्य योजना अनुसार विद्यालय सञ्चालन भए नभएको सम्बन्धमा नियमित रूपले निरीक्षण र सुपरीवेक्षण गरी त्यसको प्रतिवेदन तयार गर्ने,

(ज) शिक्षाको गुणस्तर बढाउनको लागि शिक्षक,प्रधानाध्यापक तथा व्यवस्थापन समितिका पदाधिकारीहरूको समय समयमा बैठक, गोष्ठी वा तालिमको संचालन गर्ने,

(झ) आधारभूत तहको अन्त्यमा लिइने परीक्षा सञ्चालन गर्न परीक्षा संचालन समितिको सदस्य सचिव भइ कार्य गर्ने,

(ञ) विद्यालयको कक्षा ५ तथा ८ को परीक्षाको अभिलेख, प्रश्नपत्र र उत्तर पुस्तिका झिकाई जाँच , विद्यालयमा शिक्षाको गुणस्तर बृद्धि भए नभएको सम्बन्धमा मूल्याङ्कन गरी अभिलेख राख्ने तथा सो सम्बन्धमा सुधारका लागि आवश्यक काम गर्ने,

(ट) गाउँपालिका भित्र रहेका कम्पनी ऐन अन्तर्गत दर्ता भएका वा संस्थागत विद्यालयहरुको शैक्षिक कार्य योजनाको समन्वय र अनुगमन गरी सुधारका लागि सुझाव प्रस्तुत गर्ने

(ठ) ऐन तथा यस नियमावली बमोजिम विद्यालयहरू सञ्चालन भए नभएको जाँचबुझ गर्ने तथा विद्यालयमा शिक्षाको गुणस्तर बढाउन, सुधार गर्न वा विद्यालय बन्द गर्नु पर्ने नपर्ने सम्बन्धमा निरीक्षण गरी विद्यालयको स्तर बढाउनु, सुधार गर्नु वा विद्यालय बन्द गर्नु पर्ने भएमा तत् सम्बन्धी कारबाही प्रक्रिया अगाडि बढाउने ,

(ड) माध्यमिक शिक्षा उत्तीर्ण परीक्षाको लागि रजिष्ट्रेशन फाराम भरेका विद्यार्थीको नाम, थर, उमेर प्रचलित कानून बमोजिम संशोधन गर्ने,

(ढ) नियुक्ति वा बढुवाको लागि आयोगबाट सिफारिस भई आएका शिक्षक वा कर्मचारीलाई विद्यालयमा नियुक्ति गर्ने,

(ण) सामुदायिक विद्यालयमा कार्यरत शिक्षक तथा कर्मचारीको सेवा विवरण तथा अन्य अभिलेख अद्यावधिक गर्ने,

(त) शिक्षक वा कर्मचारीको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन गरी त्यसको विवरण आयोगमा पठाउने,

(थ) विद्यालय र प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्रको निरीक्षण गर्ने, गराउने,

(द) मन्त्रालयले तोकिदिए बमोजिम सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयहरूको समूह विभाजन गरी स्रोत केन्द्र निर्धारण गर्ने र स्रोत केन्दबाट विद्यालयको निरीक्षण, शिक्षकको तालिम तथा अन्य शैक्षिक क्रियाकलाप गर्ने,

(ध) माध्यमिक शिक्षा उत्तीर्ण परीक्षा, माध्यमिक शिक्षा परीक्षा र आधारभूत तहको अन्त्यमा हुने परीक्षालाई नियमित र मर्यादित ढङ्गबाट सञ्चालन गर्ने, गराउने,

(न) सामुदायिक विद्यालयका लागि वितरण गरिएका दरबन्दी शैक्षिक सत्रको सुरुमा मिलान गर्न शिक्षा समितिमा सिफारिस गर्ने,

(प) निरीक्षकलाई विद्यालय निरीक्षणको सुचक वनाई निरिक्षण गर्न पठाउने र निरीक्षकले विद्यालय निरीक्षण गरे नगरेको यकिन गर्न स्थलगत निरीक्षण गर्ने,

(फ) गाउँपालिकावाट विद्यालयलाई निकासा भएको रकम सदुपयोग भए नभएको अनुगमन गर्ने .

(ब) विद्यालयले स्वीकृत पाठ्यक्रम तथा पाठ्यपुस्तक लागू गरे नगरेको सम्बन्धमा निरीक्षण गर्ने, गराउने,

(भ) विद्यालयमा लागू गरिएको पाठ्यक्रम, पाठ्यपुस्तक तथा पाठ्यसामग्री सम्बन्धमा सुधार गर्नुपर्ने र निःशुल्क पाठ्यपुस्तकको वितरण प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउने विषयमा व्यवस्थापन समिति तथा शिक्षकको राय लिई सुझाव पठाउने तथा सो सम्बन्धमा अन्य आवश्यक कार्य गर्ने, गराउने,

(म) लेखा परीक्षकबाट प्राप्त प्रतिवेदनको आधारमा देखिएका अनियमितता र वेरुजु फर्छ्यौट गर्न लगाउने,

(य) सरकारी तथा गैरसरकारी शैक्षिक परियोजनाहरूको निरीक्षण तथा समन्वय गर्ने,

(र) सामुदायिक विद्यालयका शिक्षक तथा कर्मचारीको तलबी प्रतिवेदन पारित गराउने,

(ल) विद्यालयको वार्षिक शैक्षिक कार्यक्रमको नियमित रूपमा अनुगमन गरी सो अनुसार गर्ने, गराउने,

(व) विद्यालय निरीक्षक र स्रोत व्यक्तिले दिएको निरीक्षण प्रतिवेदन उपर कारबाही गर्ने

(श) विद्यालय व्यवस्थापन समिति र शिक्षक अभिभावक संघ गठन गर्ने, गराउने,

(ष) सामुदायिक विद्यालयको स्वीकृत, रिक्त दरवन्दीमा पदपूर्तिको लागि आयोगमा लेखी पठाउने,

(स) कार्यपालिकाबाट स्वीकृत मापदण्डको आधारमा शिक्षकको सरुवा गर्ने,

(ह) विद्यालय व्यवस्थापन समितिको सिफारिसमा शिक्षकलाई विद्यालय समय बाहेक वा विद्यालयको नियमित पठन पाठनमा असर नगर्ने गरी अतिरिक्त समयमा अन्यत्र कार्य गर्न पूर्व स्वीकृति प्रदान गर्ने,

(क्ष) कार्यसम्पादनको आधारमा विद्यालय व्यवस्थापन समिति, शिक्षक अभिभावक संघ,प्रधानाध्यापक, शिक्षक एवं कर्मचारीहरुलाई पुरस्कार तथा दण्डका लागि कार्यपालिका समक्ष सिफारिश गर्ने ,

(त्र) निजी, धार्मिक तथा गुठी बिद्यालयको अनुगमन गरी स्वीकृत मापदण्डको पालना गर्न लगाउने र तदनुसार पुरस्कार र दण्डको लागि कार्यपालिका समक्ष सिफारिश गर्ने ,

(ज्ञ) गाउँकार्यपालिका, राष्ट्रिय परीक्षा बोर्ड र शिक्षा सम्वन्धित आयोगहरुबाट निर्देशित वा प्रत्यायोजित कार्य गर्ने ,

२३. निरीक्षकको काम, कर्तव्य र अधिकार : ऐन तथा यस नियमावलीमा अन्यत्र लेखिएका काम, कर्तव्य र अधिकारका अतिरिक्त शिक्षा अधिकृतको मातहत र प्रत्यक्ष निर्देशनमा रही निरीक्षकको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :

(क) प्रत्येक दुई महिनामा सवै विद्यालयमा कम्तीमा एक पटक स्थलगत निरीक्षण तथा सुपरीवेक्षण गर्ने । निरीक्षण तथा सुपरीवेक्षण गर्ने क्रममा प्रधानाध्यापक र व्यवस्थापन समितिसँग छलफल गरी छलफल भएको कुरा र निरीक्षण तथा सुपरीवेक्षण सम्बन्धी व्यहोरा विद्यालयको निरीक्षण पुस्तिकामा जनाउने तथा जनाउन लगाउने,

(ख) ऐन र यस नियमावली बमोजिम विद्यालय नियमित रूपले सञ्चालन भए नभएको, त्यस्तो विद्यालयमा भौतिक साधन सुरक्षित विद्यालय अनुरुप भए नभएको, शिक्षक पर्याप्त भए नभएको, उपलब्ध साधनको अधिकतम सदुपयोग भए, नभएको र निर्धारित स्तर बमोजिम पठन पाठन भए नभएको र समग्र शैक्षिक गुणस्तर कायम भए नभएको सम्बन्धमा प्रधानाध्यापक, शिक्षक-अभिभावक संघ र शिक्षकसँग विचार विमर्श गरी सो अनुरूप भएको नदेखिएमा सुधार गर्न लगाउने,

(ग) विद्यालय निरीक्षण सम्बन्धी प्रतिवेदन शिक्षा अधिकृत समक्ष पेश गरी निर्देशन वमोजिम गर्ने,

(घ) विद्यालयको विकासको लागि व्यवस्थापन समिति तथा सरोकावालाहरूसँग सम्पर्क तथा आवश्यक सरसल्लाह र अन्तरक्रिया गर्ने,

(ङ) नमूना शिक्षण गर्ने प्रयोजनको लागि निरीक्षण क्षेत्रभित्रको रोष्टर (समुह) तयार गर्ने र समय-समयमा प्रधानाध्यापक सहित शिक्षकको बैठक बोलाई शिक्षण गर्ने विषयमा देखिएका समस्या समाधानको लागि आवश्यक काम गर्ने,

(च) शिक्षक तथा विद्यालय कर्मचारीको कार्य क्षमताको मूल्याङ्कन गरी त्यसको अभिलेख शिक्षा युवा तथा खेलकूदशाखामा उपलब्ध गराउने

(छ) विद्यालयको शैक्षिकस्तर बृद्धि गर्न प्रधानाध्यापक तथा व्यवस्थापन समितिका अध्यक्षहरूको गोष्ठीको संयोजन गर्ने, गराउने

(ज) परीक्षा समितिको निर्देशन बमोजिम परीक्षा सञ्चालन गर्ने, गराउने,

(झ) विद्यालयको शैक्षिक तथा आर्थिक अभिलेख दुरुस्त भए नभएको निरीक्षण गर्ने, गराउने,

(ञ) आफ्नो क्षेत्र भित्रका शैक्षिक तथ्याङ्क सङ्कलन तथा विश्लेषण गरी शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखामा पठाउने,

(ट) शिक्षकलाई तालिमको लागि सिफारिस गर्ने र तालिम प्राप्त शिक्षकको सीप को प्रयोग भए नभएको एकिन गर्न कक्षा अवलोकन गरी सुधारका लागि कार्य गर्ने,

(ठ) व्यवस्थापन समितिको बैठक नियमित रूपले बसे नबसेको जाँचबुझ गरी नबसेको भए बैठक बोलाउन प्रधानाध्यापकलाई निर्देशन दिने,

(ड) विद्यालय सञ्चालन सम्बन्धमा प्रधानाध्यापक तथा व्यवस्थापन समितिलाई आवश्यक निर्देशन दिने,

(ढ) स्रोत व्यक्तिको कामको अनुगमन गरी प्रत्येक महिना शिक्षा शाखामा प्रतिवेदन पेश गर्ने,

(ण) विद्यालयका शिक्षक तथा कर्मचारीको बिदाको अभिलेख शैक्षिक सत्रको अन्त्यमा प्रमाणित गर्ने र विद्यालयमा राख्न लगाउने,

(त) शिक्षक तथा कर्मचारीको हाजिरी अभिलेख दुरुस्त भए नभएको जाँच वा निरीक्षण गरी बिदा नलिई अनुपस्थित हुने शिक्षक तथा कर्मचारीको हकमा हाजिरी पुस्तिकामा गयल जनाई सोको जनाउ सहित कारबाहीको लागि सम्बन्धित विद्यालय व्यवस्थापन समिति र गाउँ/नगर शिक्षा समितिलाई सिफारिस गर्ने,

(थ) आफनो क्षेत्रभित्र सञ्चालन गरिएका अनौपचारिक शिक्षा, विशेष आवश्यकता शिक्षा, समावेशी शिक्षा र शिक्षाको लागि खाद्य कार्यक्रमको नियमित रूपमा निरीक्षण तथा अनुगमन गरी स्थानीय शिक्षा समितिमा प्रतिवेदन पेश गर्ने,

(द) निजी, धार्मिक तथा गुठी बिद्यालयको अनुगमन गरी स्वीकृत मापदण्डको पालना गर्न लगाउने र तदनुसार पुरस्कार र दण्डको लागि शिक्षा अधिकृत समक्ष सिफारिश गर्ने ,

(ध) आजीवन शिक्षा र सीप शिक्षाको उचित प्रवन्ध गर्ने गराउने ,

(न) शाखा अधिकृतले तोके बमोजिम थप कार्य गर्ने, गराउने ,

(प) गाउँपालिकाले शिक्षा सम्बन्धि प्रत्यायोजित कार्य गर्ने,

परिच्छेद-४

गाउँ शिक्षा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार तथा बैठक सम्बन्धी कार्यविधि

२४. **शिक्षा समितिको सरचना तथा कार्यसंचालन विधिः** (१) गाउँपालिकामा देहाय वमोजिमको एक शिक्षा समिति रहनेछ :

(क) गाउँ कार्यपालिकाको प्रमुख - **अध्यक्ष**

(ख) गाउँकार्यपालिकाले तोकेको सो पालिकाकोमहिला तथा दलित समेत ३ जना सदस्यहरु - **सदस्य**

(ग) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत वा निजले तोकेको एकजना अधिकृत कर्मचारी **- सदस्य**

(घ) सामुदायिक विद्यालयको प्रधानाध्यापकहरु मध्येवाट प्रत्येक वर्ष परिवर्तन हुने गरी समितिले तोकेको एक जना प्रधानाध्यापक **- सदस्य**

(ङ) संस्थागत विद्यालयहरुको प्रतिनिधिमुलक संस्था मध्येवाट प्रत्येक वर्ष परिवर्तन हुने गरी अध्यक्षले तोकेको प्रतिनिधि एक जना - **सदस्य**

(च) गाउँपालिकाभित्रको शिक्षकअभिभावक संघका तर्फबाट प्रत्येक वर्ष परिवर्तन हुने गरी अध्यक्षले तोकेकोप्रतिनिधि एक जना - **सदस्य**

(छ) गुठी वा परम्परागत धार्मिक विद्यालयका तर्फबाट प्रत्येक वर्ष परिवर्तन हुने गरी गाउँपालिकाको अध्यक्षले तोकेको सदस्य १ जना **- सदस्य**

❖ (छ१) गाउँपालिका भित्रको शिक्षक महासंघको अध्यक्ष **- सदस्य**

(ज) शाखा अधिकृत **-सदस्य- सचिव**

(२) शिक्षा समितिको वैठक कम्तीमा तीन महिनामा एक पटक वस्नुपर्नेछ ।

(३) शिक्षा समितिको वैठकभत्ता गाउँपालिकाको प्रचलित कानुन वमोजिम हुनेछ तर एक आर्थिक वर्षमा वढीमा ६ वटा भन्दा वढी वैठकको भत्ता उपलब्ध गराईने छैन।

(४) वैठक संचालनको लागि कम्तीमा ५० प्रतिशत सदस्यको उपस्थीति आवश्यक पर्नेछ भने वैठकको निर्णय वहुमतको आधारमा हुनेछ ।

२५. **शिक्षा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार :** ऐन तथा यस नियमावलीमा अन्यत्र लेखिएका काम, कर्तव्य र अधिकारका अतिरिक्त शिक्षा समितिको अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :

(क) शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखावाट पेश भएको शैक्षिक योजना माथि छलफल गरी स्वीकृतिको लागी कार्यपालिकामा पेश गर्ने

(ख) गाउँपालिकामा स्वस्थ शैक्षिक वातावरण कायम राख्न तथा शिक्षाको गुणस्तर बृद्धि गर्न शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखा मार्फत पेश भएको कार्ययोजना माथि छलफल गरी आबस्यक देखिएमा परिमार्जन सहित स्वीकृत गर्ने,

(ग) नेपाल सरकारको स्वीकृत नीति र निर्देशन अनुरूप विशेष आवश्यकता शिक्षा, समावेशी शिक्षा, अनौपचारिक शिक्षा, निरन्तर शिक्षा, दूर शिक्षा तथा खुला शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन सम्बन्धी आवश्यक व्यवस्था गर्ने,

❖ *पहिलो संशोधनद्धारा थप*

(घ) विद्यालयलाई आर्थिक सहायता उपलव्ध गराउने तथा त्यस्तो सहायताको लागि सम्बन्धित निकायमा सिफारिस गर्ने,

(ङ) शिक्षक, कर्मचारी तथा विद्यार्थी कल्याणको लागि स्वीकृत शिक्षा योजना वमोजिम आवश्यक कार्यक्रम बनाउने,

(च) विद्यालयको सम्पत्तिको सुरक्षा गर्न तथा विद्यालयको समृद्धिको लागि आवश्यक व्यवस्था गर्ने,

(छ) विद्यालयको विकासको लागि सञ्चालित शैक्षिक कार्यक्रमलाई सहयोग गर्ने,

(ज) विद्यालयको लेखापरीक्षण सम्बन्धमा लेखापरीक्षकले दिएको प्रतिवेदन अनुसार आवश्यक कारबाही गर्ने, गराउने,

(ञ) विद्यालयलाई आर्थिक रूपमा आत्मनिर्भर गराउन योजना बनाई कार्य गर्ने,

(ट) विद्यालय बन्द गर्न सिफारिस गर्ने,

(ठ) शैक्षिक क्यालेण्डर बनाई विद्यालय सञ्चालन गर्न शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखा मार्फत व्यवस्थापन समितिलाई निर्देशन दिने,

(ड) गाउँपालिका स्तरीय खेलकुद, स्काउट तथा साँस्कृतिक कार्यक्रमको सञ्चालन तथा विकासको लागि आर्थिक स्रोत जुटाउने र प्राप्त रकम खर्च गर्न शिक्षा युवा तथा खेलकूदशाखालाई निर्देशन दिने,

(ढ) आवासीय विद्यालयका विद्यार्थीका लागि खाना तथा पौष्टिक आहारको गुणस्तर तोक्ने ।

(न) गाउँ कार्यपालिका तथा गाउँ सभावाट स्वीकृत शिक्षा योजना र मापदण्ड भित्र रही आवश्यक निर्देशन दिने ।

(प) विद्यालयले कायम गर्नु पर्ने न्युनतम सरसफाई तथा शौचालयको मापदण्ड तोक्ने ।

फ) गाउँपालिका क्षेत्र भित्र विशेष आवश्यकता भएका वालबालिकाको तथ्यांक संकलन गरी उनीहरुका लागि उचित विद्यालय व्यवस्थापन गर्न आधार तयार पार्ने र सोही अनुसारको पठनपाठन व्यवस्था मिलाउने .

(ब) विद्यालय सुधार तथा बिकासका लागि नीति निर्देशन गर्ने ।

२५ **क. वडा शिक्षा समितिको संरचना र कार्यसञ्चालन विधिः** (१) गाउँपालिकाको प्रत्येक वडामा देहाय बमोजिमको वडा शिक्षा समिति रहनेछः

(क) वडा समितिको अध्यक्ष -**अध्यक्ष**

(ख) वडा समितिको एक जना दलित महिला सदस्य - **सदस्य**

(ग) वडा समितिले मनोनोत गरेको एक जना स्थानीय शिक्षाप्रेमी वा वुद्धिजिवी - **सदस्य**

(घ) समितिले तोकेको वडा भित्रको उच्चतम विद्यालयको प्रधानाध्यापक -**सदस्य**

(ङ) वडा हेर्ने सचिव - **सदस्य-सचिव**

(२) वडा शिक्षा समितिको बैठक कम्तिमा चार महिनामा एक पटक बस्नेछ।

२५ **ख. वडा शिक्षा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकारः वडा शिक्षा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः**

(क) आफ्नो वडा भित्रका विद्यालयको नियमित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने,

(ख) विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर सुधारको लागि आवश्यक कार्य गर्ने,

(ग) वडा भित्रका विद्यालय जाने उमेर समूहका बालबालिकालाई विद्यालय जाने वातावरण सिर्जना गर्ने,

(घ) प्रारम्भिक बालविकास केन्द्र स्थापनाको लागि वडा समितिलाई सिफारिस गर्ने,

(ङ) गाउँ शिक्षा समितिले दिएको निर्देशनको पालना गर्ने।

परिच्छेद ५

विद्यालय व्यवस्थापन समिति सम्वन्धी व्यवस्था

२६. **विद्यालय व्यवस्थापन समिति रहने :** (१) यस नियमावली र अन्तरगत व्यवस्था भएको समितिहरुको अधिकार क्षेत्र वाहेक विद्यालय संचालन गर्न प्रत्येक सामुदायिक विद्यालयमा देहाय वमोजिमको एक विद्यालय व्यवस्थापन समिति रहनेछ ।

(क) विद्यालयका अभिभावकले स्वयम मध्येवाट चुनेको एकजना - **अध्यक्ष**

(ख) विद्यालयका अभिभावकले स्वयम मध्येवाट चुनेको १ जना महिला र १ जना दलित सहित २ जना - **सदस्य**

✌ (ग)............

✌ (घ)............

✌ (ङ)............

(च) वरिष्ठ शिक्षक एक जना - **सदस्य**

(छ) विद्यालय शिक्षक अभिभावक संघका अध्यक्ष - **सदस्य**

(ज) विद्यालय स्तरीय बालक्लव ले मनोनयन गरेको एक बालक र एकजना बालिका गरी २ जना - **स्थायी आमन्त्रित सदस्य**

(झ) प्रधानाध्यापक - सदस्य सचिव

✓ (झ१)स्थानीय वुद्धिजिवी, समाजसेवी, शिक्षाप्रेमी र चन्दादाताहरु मध्ये विद्यालय व्यवस्थापन समितिले तोकेको १ जना महिलासहित २ जना —सदस्य

✓ (झ२) सम्बन्धित वडाको वडा अध्यक्ष वा वडा समितिले तोकेको वडा सदस्य —सदस्य

✓ (झ३) प्राविधिक र व्यावसायिक विषय अध्ययन र तालिम गराइने माध्यमिक विद्यालयको विद्यालय व्यवस्थापन समितिमा स्थानीय स्तरका उद्योग तथा वाणिज्य संघका २ जना प्रतिनिधि सदस्य रहनेछन।

✌ ***चौथो संशोधनद्धारा खारेज***

✓ ***चौथो संशोधनद्धारा थप***

(२) विद्यालय व्यवस्थापन समितिको कार्य अवधि ३ वर्षको हुनेछ ।

(३) राजीनामा स्वीकृत गर्ने : व्यवस्थापन समितिका सदस्यको राजीनामा सो समितिका अध्यक्षले र व्यवस्थापन समितिका अध्यक्षको राजीनामा सम्बन्धित व्यवस्थापन समितिले स्वीकृत गर्नेछ ।

तर अध्यक्षको पद रिक्त रहेको अवस्थामा त्यस्तो सदस्यको राजीनामा व्यवस्थापन समितिको वरिष्ठ सदस्यले स्वीकृत गर्नेछ । साथै विद्यालय व्यवस्थापन समितिको बैठकमा बाल क्लबका प्रतिनिधी हरुले राखेको दृष्किोण निर्णय पुस्तिकामा उल्लेख गर्नु पर्नेछ तर प्रचलित कानुन विपरितका कुनै निर्णय भएकोमा बालप्रतिनिधीहरुलाई जिम्मेवार बनाईनेछैन ।

(४) अभिभावकको अभिलेख राख्ने : विद्यालयले शिक्षा शाखाले तोकिदिएको ढाँचामा विद्यार्थीको अभिलेख राख्दा विद्यार्थीका बाबु, आमा, बाजे, बज्यै, दाजु, दिदीको नाम, थर, ठेगाना उल्लेख गर्नु पर्दछ र त्यस्ता अभिभावक नभएका विद्यार्थीको हकमा विद्यार्थीलाई संरक्षकत्व प्रदान गर्ने व्यक्तिको अभिलेख राख्नु पर्नेछ ।

(५) उपनियम (१) बमोजिम विद्यार्थीलाई संरक्षकत्व प्रदान गर्ने व्यक्तिलाई अभिभावकको रुपमा अभिलेख राख्दा निजले संरक्षकत्व प्रदान गरेको व्यहोरा सम्बन्धित वडाबाट प्रमाणित गराएको हुनु पर्नेछ ।

(६) संस्थागत विद्यालयको विद्यालय व्यवस्थापन समितिको अध्यक्षमा संस्थापक वा लगानीकर्ताहरु मध्येबाट विद्यालयको सिफारिसमा शाखा अधिकृतले मनोनित गरेको व्यक्ति हुनेछ र अन्य सदस्यहरु उपदफा (१) बमोजिमका नै हुनेछन।

२७. व्यवस्थापन समितिको सदस्य छनौट सम्बन्धी व्यवस्था : (१) प्रधानाध्यापकले नियम २६ को उपनियम (१) बमोजिमको व्यवस्थापन समितिको छनौट गर्नको लागि तत्कालको व्यवस्थापन समितिको कार्य अवधि समाप्त हुनु भन्दा तीस दिन अगावै सात दिनको सूचना दिई अभिभावकको भेला गराउनु पर्नेछ ।

तर कुनै कारणले व्यवस्थापन समिति विघटन भएको वा व्यवस्थापन समितिको सदस्यको पद रिक्त भएको अवस्थामा त्यसरी विघटन वा रिक्त भएको मितिले पन्ध्र दिन भित्र व्यवस्थापन समिति वा रिक्त सदस्यको छनौटको लागि यस नियम बमोजिम सूचना दिई अभिभावकको भेला गराउनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम सदस्य छनौट गर्ने सम्बन्धमा अभिभावकलाई सहयोग गर्नको लागि सम्बन्धित निरीक्षक वा निज उपलब्ध नभएमा शाखा अधिकृत वा निजले खटाएको अधिकृतको संयोजकत्वमा प्रधानाध्यापक, स्रोत व्यक्ति र स्थानीय तहको प्रतिनिधि रहेको चार सदस्यीय छनौट सहयोग समिति गठन गर्नेछ ।

(३) व्यवस्थापन समितिको अध्यक्ष र सदस्यहरू छनौट सम्बन्धी अन्य कार्यविधि कार्यापालिकाले तोके बमोजिम हुनेछ ।

२८. व्यवस्थापन समितिको बैठक सम्बन्धी कार्यविधि : (१) व्यवस्थापन समितिको बैठक दुई महिनामा कम्तीमा एक पटक बस्नेछ ।

(२) व्यवस्थापन समितिको बैठक समितिको अध्यक्षको निर्देशनमा सदस्य-सचिवले बोलाउनेछ ।

(३) उपनियम (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि व्यवस्थापन समितिका एक तिहाइ सदस्यले लिखित अनुरोध गरेमा व्यवस्थापन समितिको सदस्य-सचिवले जहिलेसुकै पनि व्यवस्थापन समितिको बैठक बोलाउनु पर्नेछ ।

(४) व्यवस्थापन समितिको बैठकमा छलफल हुने विषय सूची सदस्य-सचिवले साधारणतया बहत्तर घण्टा अगावै सदस्यहरूलाई दिनु पर्नेछ ।

(५) व्यवस्थापन समितिमा तत्काल कायम रहेका पचास प्रतिशत भन्दा बढी सदस्यहरू उपस्थित भएमा व्यवस्थापन समितिको बैठकको लागि गणपूरक संख्या पुगेको मानिनेछ ।
(६) व्यवस्थापन समितिको बैठकको अध्यक्षता अध्यक्षले र निजको अनुपस्थितिमा जेष्ठ सदस्यले गर्नेछ ।
(७) व्यवस्थापन समितिको बैठकमा बहुमतको राय मान्य हुनेछ र मत बराबर भएमा बैठकको अध्यक्षता गर्ने व्यक्तिले निर्णायक मत दिन सक्नेछ ।
(८) व्यवस्थापन समितिको बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि व्यवस्थापन समिति आफैंले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

२९. व्यवस्थापन समितिको अध्यक्ष र सदस्य हुन नसक्ने : देहायको व्यक्ति व्यवस्थापन समितिको अध्यक्ष र सदस्य हुन सक्ने छैन :
(क) गैर नेपाली नागरिक,
(ख) पच्चीस वर्ष उमेर पूरा नभएको (वाल क्लबको प्रतिनिधी बाहेक) ,

(ग) प्रचलित कानून बमोजिम कालो सूचीमा परेको,
(घ) नैतिक पतन देखिने फौजदारी अभियोगमा अदालतबाट कसूरदार ठहरिएको ,
✌ (ङ) ....
✓ (च) आधारभूत तहको विद्यालय व्यवस्थापन समितिको अध्यक्षको लागि कक्षा ८ उत्तिर्ण नगरेको र माध्यमिक तहको विद्यालय व्यवस्थापन समितिको अध्यक्षको लागि कक्षा १२ उत्तिर्ण नगरेको व्यक्ति। तर, सो योग्यता पुगेको व्यक्ति उपलव्ध नभएमा तल्लो शैक्षिक योग्यताको व्यक्ति पनि अध्यक्ष हुन सक्नेछन।

३०. व्यवस्थापन समिति विघटन गर्न सक्ने : देहायका अवस्थामा शिक्षा समितिको सिफारिसमा गाउँ कार्यपालिकाले समिति विघटन गर्न सक्नेछ -
(क) विद्यालयको सम्पत्ति हिनामिना गरेमा,
(ख) विद्यालयको शैक्षिक वातावरण खल्बल्याएमा,
(ग) प्रचलित कानुन तथा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार तथा स्थानीय तहको नीति एवम् हित विपरीत काम गरेमा,
(घ) विद्यालयको व्यवस्थापन सन्तोषजनक रूपमा गर्न नसकेमा, वा
(ङ) सम्बन्धित निकाय वा अधिकारीले दिएको कानून अनुसारको निर्देशन पटक-पटक उलंघन गरेमा ।

३१. सामुदायिक विद्यालयको व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार : (१) यस नियमावलीमा अन्यत्र लेखिएका काम, कर्तव्य र अधिकारका अतिरिक्त सामुदायिक विद्यालयको व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :
(क) विद्यालयको सञ्चालन, रेखदेख, निरीक्षण र व्यवस्थापन गर्ने,

✌ ***चौथो संशोधनद्वारा खारेज***
✓ ***चौथो संशोधनद्वारा थप***
(ख) विद्यालयको लागि चाहिने आर्थिक स्रोत जुटाउने,

(ग) शिक्षक तथा कर्मचारीलाई तालिमको लागि छनौट गर्ने,
(घ) तालिममा जाने शिक्षक तथा कर्मचारीलाई तालिमबाट फर्केपछि कम्तीमा तीन वर्ष विद्यालयमा सेवा गर्नु पर्ने सम्बन्धमा शर्तहरू निर्धारण गरी कवुलियतनामा गराउने,
(ङ) शिक्षक तथा कर्मचारीहरूको सेवाको सुरक्षाको लागी पहल गर्ने,
(च) विद्यालयको स्रोतबाट व्यहोर्ने गरी शिक्षक तथा कर्मचारी नियुक्त गर्ने र त्यसरी नियुक्त शिक्षक तथा कर्मचारीलाई नेपाल सरकारले समान तहका शिक्षक तथा कर्मचारीलाई तोकिदिएको तलब स्केलमा नघटाई तलब भत्ता दिने,
(छ) नेपाल सरकारबाट स्वीकृत दरवन्दीको शिक्षक तथा कर्मचारीको पद रिक्त हुन आएमा स्थायी पूर्तिको लागि सो पद रिक्त भएको मितिले पन्ध्र दिनभित्र शिक्षा शाखामा लेखी पठाउने,
(ज) विद्यालयका शिक्षक तथा कर्मचारीहरूको हाजिरी जाँच गरी गयल हुने शिक्षक वा कर्मचारी उपर आवश्यक कारबाही गर्ने,
(झ) कुनै शिक्षक वा कर्मचारीलाई यस नियमावली बमोजिम व्यवस्थापन समितिले कारबाही गर्न पाउने विषयमा विभागीय कारबाही गरी त्यसको जानकारी शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखालाई दिने तथा आफूलाई कारबाही गर्न अधिकार नभएको विषयमा कारबाहीको लागि सिफारिस गर्नु पर्ने भएमा आवश्यकता अनुसार आफ्नो राय सहितको प्रतिवेदन शिक्षा शाखामा पठाउने,
(ञ) विद्यालयको शैक्षिकस्तर वृद्धि गर्न आवश्यक सामान तथा शैक्षिक सामग्रीहरूको व्यवस्था गर्ने,
(ट) नेपाल सरकारबाट सञ्चालन हुने विभिन्न कार्यक्रमहरूमा विद्यालयलाई सरिक गराउने,
(ठ) विद्यार्थीहरूले पालना गर्नु पर्ने आचार संहिता बनाई लागू गर्ने,
(ड) शिक्षक तथा कर्मचारीहरूको अभिलेख अध्यावधिक गराई राख्ने,
(ढ) प्रत्येक वर्ष विद्यालयका चन्दादाता र अभिभावकहरूको भेला गराई विद्यालयको अघिल्लो शैक्षिक वर्षको आय, व्यय तथा शैक्षिक उपलब्धि र आगामी वर्षको शैक्षिक कार्यक्रमको सम्बन्धमा जानकारी गराउने,
(ण) गाउँपालिकावाट तोकिएको लेखा परीक्षक मार्फत लेखा परीक्षण गराउने ,
(त) विद्यार्थी, शिक्षक, कर्मचारी तथा अभिभावकलाई विद्यालयको विकास तथा पठनपाठन तर्फ उत्प्रेरित गर्ने व्यवस्था मिलाउने,
(थ) विद्यार्थीलाई उपलब्ध गराइएको छात्रवृत्ति रकम प्रदान गर्ने,
(द) निरीक्षकले विद्यालयको चेक जाँच वा निरीक्षण गर्दा हाजिरी पुस्तिका वा विद्युतीय हाजिरीमा गयल जनाएकोमा त्यस्ता गयल भएका शिक्षक तथा कर्मचारीको गयल भएका दिनको तलब कट्टी गर्ने,
(ध) व्यवस्थापन समितिको सचिवालय विद्यालय भवनमा राख्ने तथा विद्यालयको कागजपत्र र अभिलेख सुरक्षित गर्ने,
(न) स्थानीय तहसँग समन्वय गरी शैक्षिक विकासका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने,
(प) विद्यालयमा लक्षित समूहका लागि विशेष प्रकृतिको शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आवश्यक देखिएमा स्थानीय तह तथा स्थानीय शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखा मार्फत गर्ने,
(फ) वार्षिक रुपमा विद्यालयका लागि आवश्यक मालसामान, मसलन्द सामग्रीको खरिद योजना स्वीकृत गर्ने,

(ब) विद्यालयको विपद, जोखिम अवस्था लेखाजोखा गरी प्रभाव न्यूनिकरणका लागि कार्ययोजना बमोजिम कार्यान्वयन गर्ने,

(भ) विद्यालयको चल अचल सम्पत्तिको संरक्षण र सदुपयोग गर्ने,

(म) आफ्नै स्रोतबाट नियुक्त हुने शिक्षक तथा कर्मचारीको सेवा, शर्त तथा विभागीय कारबाहीलाई व्यवस्थित गर्न कार्यविधिबनाई शिक्षा समितिबाट स्वीकृत गराई लागू गर्ने,

(य) स्थानीय तह, स्थानीय शिक्षा समिति र शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखाले दिएको निर्देशन अनुरूप काम गर्ने ।

(र) शिक्षक एवं कर्मचारीलाई मापदण्ढ बनाई पुरस्कृत गर्ने

(ल) विद्यालयको पढाई व्यवाहारिक, सीपमूलक, र स्तरीय बनाउन प्रतिस्पर्धी तथा सहयोगी भूमिका खेल्ने .

व) प्रत्येक वर्ष विद्यालयका चन्दादाता र अभिभावकहरूको भेला गराई विद्यालयको अघिल्लो शैक्षिक वर्षको आय, व्यय तथा शैक्षिक उपलब्धि र आगामी वर्षको शैक्षिक कार्यक्रमको सम्बन्धमा सार्वजनिक परीक्षण गराउने,

(२) व्यवस्थापन समितिले आफ्नो अधिकार मध्ये आवश्यकता अनुसार केही अधिकार व्यवस्थापन समितिको सदस्य-सचिवलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

३२. **शिक्षक अभिभावक संघ सम्बन्धी व्यवस्थाः** (१) प्रत्येक विद्यालयका शिक्षक र अभिभावकहरू सदस्य रहेको एक शिक्षक अभिभावक संघ रहनेछ ।

(२) व्यवस्थापन समितिले अभिभावकहरूको भेला गराई सो समितिको अध्यक्ष, प्रधानाध्यापक तथा कम्तीमा एक जना शिक्षक र अभिभावकहरू समेत रहने गरी बढीमा एघार सदस्यीय शिक्षक-अभिभावक संघको कार्यकारी समिति गठन गर्नु पर्नेछ ।

(३) स्रोत कक्षा सञ्चालित विद्यालयमा उपनियम (२) बमोजिम शिक्षक अभिभावक संघको कार्यकारी समिति गठन गर्दा अपाङ्गता भएका विद्यार्थीका कम्तीमा एक जना अभिभावक हुनु पर्नेछ ।

(४) उपनियम (२) र (३) बमोजिम गठित कार्यकारी समितिका सदस्यको पदावधि तीन वर्षको हुनेछ ।

(५) उपनियम (२) बमोजिमको कार्यकारी समितिको बैठक तीन महिनामा कम्तीमा एकपटक बस्नेछ र सो समितिको बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधिकार्यकारी समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

(६) उपनियम (२) बमोजिमको कार्यकारी समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :

(क) विद्यालयमा शिक्षाको गुणस्तर कायम गर्नको लागि आवश्यक काम गर्ने,

(ख) यस नियमावली बमोजिम विद्यालयले शुल्क निर्धारण गरे नगरेको सम्बन्धमा अनुगमन गर्ने तथा सो सम्बन्धमा विद्यालयलाई आवश्यक सुझाव दिने,

(ग) विद्यालयको शैक्षिक गतिविधिबारे नियमित जानकारी राख्ने तथा सो सम्बन्धमा शिक्षक, विद्यार्थी र अभिभावक बीच नियमित अन्तरक्रिया गर्ने ।

(७) उपनियम (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि संस्थागत विद्यालयको व्यवस्थापन समितिले यस नियम बमोजिम शिक्षक अभिभावक संघको कार्यकारी समिति गठन गर्दा सात सदस्यमा नघटाई गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद-६

पाठ्यक्रम तथा परिक्षा संचालन र समन्वय

३३. पाठ्यक्रम र पाठ्यसामाग्री : (१) स्थानीय तहका विद्यालयहरुमा पठन पाठन हुने पाठ्यक्रम मन्त्रालयले निर्धारण गरे वमोजिम हुनेछ ।

(२) पाठय सामाग्रीको समयमै सहज उपलब्धताको सुनिश्चत गर्न कार्यपालिकाले आवश्यक कार्ययोजना वनाइ लागू गर्नेछ ।

(३) पाठ्यक्रम, पाठयपुस्तक, र पाठयसामग्रीमा सुधार तथा नयाँ पाठ्यक्रमको निर्माण गर्न आवश्यक देखिएमा शिक्षा शाखाको प्रतिवेदनको आधारमा शिक्षा समितिले कार्यपालिकालाई सिफारिस गर्ने र कार्यपालिकाको वहुमत सदस्यको निर्णयले मन्त्रालयमा अनुरोध गर्ने ।

३४. परीक्षा संचालन तथा समन्वय समिति : (१) गाउँपालिकाको विद्यालयहरुमा परीक्षा संचालन तथा समन्वयको लागि देहायको एक परीक्षा संचालन तथा समन्वय समिति रहनेछ ।

(क) शिक्षा समितिको अध्यक्ष - **अध्यक्ष**

(ख) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत - **सदस्य**

(ग) जिल्ला प्रशासन कार्यालयको अधिकृत प्रतिनिधी - **सदस्य**

(घ) प्रमुख, सम्वन्धित स्थानीय तहमा रहेको प्रहरी कार्यालय - **सदस्य**

(ङ) प्रमुख, सम्वन्धित स्थानीय तहमा रहेको सशस्त्रप्रहरी बल - **सदस्य**

❖ (ङ१) गाउँपालिका भित्रका आधारभूत र माध्यमिक तहका स्थायी शिक्षकहरु मध्येबाट शिक्षा समितिले मनोनित गरेको २ जना - **सदस्य**

(च) शाखा अधिकृत **सदस्य-सचिव**

(२) परीक्षा संचालन तथा समन्वय समितिको बैठक सम्बन्धी कार्यविधिसो समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

(३) स्थानीय तहको क्षेत्राधिकार वाहिरको शैक्षिक तहको परीक्षा संचालन गर्न सम्वन्धित निकायवाट भएको व्यवस्था वमोजिम समितिले सहजीकरण र समन्वय गर्नेछ ।

(४) कक्षा ५ र कक्षा ८ को परीक्षा संचालन कार्यपालिकाबाट स्वीकृत मापदण्ड वमोजिम समितिले गर्नेछ ।

(५) उपनियम ३ र ४ वाहेकको कक्षाहरुको परीक्षा संचालन समितिले निर्धारण गरेको मापदण्ड वमोजिम विद्यालय व्यवस्थापन समितिको निर्देशनमा प्रधानाध्यापकले गर्नेछ ।

❖ (६) उपनियम (१) बमोजिम मनोनित सदस्यको पदावधि २ वर्षको हुनेछ ।

३५.संस्थागतविद्यालयले परीक्षा शुल्क बापतको रकम जम्मा गर्नु पर्नेः (१) नियम ३४ को ४ वमोजिम परीक्षा गर्दा शिक्षा समितिले तोके वमोजिमको शुल्क सम्वन्धित संस्थागत विद्यालयले स्थानीय संचित कोषमा जम्मा गर्नु पर्नेछ ।

❖ पहिलो संशोधनद्वारा थप

(२)संस्थागत विद्यालयले तोकिएको रजिष्ट्रेशन, परीक्षा तथा प्रमाणपत्र बापतको विद्यार्थीहरुबाट लिएको शुल्क परिक्षा संचालन गर्ने निकायको खातामा जम्मा गरी त्यसको जानकारी समेत दिनु पर्नेछ ।

३६. अनौपचारिक शिक्षा, दुर शिक्षा, समावेशी शिक्षा, निरन्तर शिक्षा, खुला शिक्षा तथा बैकल्पिक शैक्षिक कार्यक्रमको संचालन कार्यपालिकाले मन्त्रालयवाट भएको व्यवस्थासँग तादाम्यता कायम हुने गरी आवश्यक कार्यविधिवनाई गर्नेछ ।

३७. शैक्षिक गुणस्तर परीक्षण सम्बन्धी व्यवस्था : (१) गाउँसभाले वार्षिकरुपमा शिक्षाको गुणस्तर मापन गरी सुधारको लागी कार्यपालिकालाई निर्देशन दिनेछ । शिक्षा मंत्रालयले बनाएको गुणस्तरको खाका र पाठयक्रम विकास केन्द्रले बनाएको पाठयक्रम प्रारुपलाई मूल आधार मान्नु पर्नेछ।

(२) गाउँसभाले आफु मध्येवाट एक जना सदस्यलाई शिक्षाको गुणस्तर मापन गर्न लगाई सोको प्रतिवेदन बार्षिक रुपमा सभा समक्ष पेश गर्न तोक्नेछ ।

(३) उपनियम (२) वमोजिम तोकिएको सदस्यले शाखा अधिकृतसँग समन्वय गरी गुणस्तर मापन र प्रतिवेदन तयार गर्नेछ ।

(४) गुणस्तर मापन र प्रतिवेदन तयारीको विधि र ढाँचा उपनियम २ वमोजिम तोकिएको सदस्य आफैले निर्धारण गरे वमोजिम हुनेछ ।

(५) गुणस्तर मापन र प्रतिवेदन शैक्षिक सत्र शुरु हुनु भन्दा दुई महिना अगाडी पेश भई सक्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद-७

प्रारम्भिक बाल शिक्षा सम्बन्धी व्यवस्था

३८. प्रारम्भिक बाल शिक्षा केन्द्र स्थापनाः (१) कुनै संस्थाले प्रारम्भिक बाल शिक्षा केन्द्र स्थापना गर्न चाहेमा अनुमतिको लागि सम्बन्धित वडा कार्यालयमा अनुसूची-९ बमोजिमको ढाँचामा निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम निवेदन पर्न आएमा त्यस्तो निवेदनका सम्बन्धमा आवश्यक जाँचबुझ गर्दा निवेदकलाई प्रारम्भिक बाल शिक्षा केन्द्र स्थापना गर्न गाउँ कार्यपालिकाले तोकेको मापदण्ड तथा प्रक्रिया वमोजिम अनुमति दिन मनासिब देखिएमा आवश्यक शर्त तोकी अनुसूची-१० बमोजिमको ढाँचामा अनुमति दिन वडा सचिवले वडा समिति समक्ष पेश गर्नेछ । तर स्थानिय तहलाई आर्थिक दायित्व पर्ने गरी यस्तो केन्द्र खोलिने भएमा गाउँ कार्यपालिकाको अनुमति लिनु पर्नेछ ।

(३) उपनियम (२) वमोजिम पेश हुन आएमा वडा समितिको निर्णयमा वडा सचिवले अनुमती दिनेछ ।

(४) कुनै संस्थाले उपनियम (२) बमोजिम तोकिएको शर्त अनुरूप प्रारम्भिक बाल शिक्षा केन्द्र सञ्चालन नगरेमा वडाअध्यक्षले त्यस्तो केन्द्रलाई दिएको अनुमति जुनसुकै बखत रद्द गर्न सक्नेछ ।

३९. **प्रारम्भिक बाल शिक्षा केन्द्र स्थापना गर्न चाहिने पूर्वाधार :** प्रारम्भिक बाल शिक्षा केन्द्र स्थापना गर्नको लागि देहायका पूर्वाधार पूरा गरेको हुनु पर्नेछ :

(क) फराकिलो, खुला र सुरक्षित भवन भएको,

(ख) गाउँपालिका ले तोकिदिएको मापदण्ड बमोजिम जग्गाको क्षेत्रफल र भवन भएको

(ग) बाल उद्यानको व्यवस्था भएको,

(घ) सफा र स्वच्छ खानेपानीको व्यवस्था भएको,

(ङ) शौचालयको राम्रो व्यवस्था भएको,

(च) बाल बालिकाको हेरचाह गर्ने आयाको व्यवस्था भएको ।

४०. **स्वीकृत पाठ्यक्रम प्रयोग गर्नु पर्ने :** प्रारम्भिक बाल शिक्षा केन्द्रमा पाठ्यक्रम विकास केन्द्रबाट स्वीकृत पाठ्यक्रम प्रयोग गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद-८

विद्यार्थी संख्या, भर्ना र कक्षा चढाउने व्यवस्था

४१. **विद्यार्थी संख्या:** (१) सामुदायिक विद्यालयको प्रत्येक कक्षामा विद्यार्थी संख्या सामान्यतया उपत्यका तथा तराई, पहाड र हिमाली क्षेत्रमा क्रमशः पचास, पैंतालीस र चालीस हुनु पर्नेछ ।

(२) संस्थागत विद्यालयको प्रत्येक कक्षामा विद्यार्थी संख्या सामान्यतया न्यूनतम बाइस, अधिकतम चौवालीस र औसत तेत्तीस हुनु पर्नेछ ।

(३) उपनियम (१) वा (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि विशेष आवश्यकता शिक्षा दिने विद्यालयको प्रत्येक कक्षामा रहने विद्यार्थी संख्या शिक्षा समितिले तोके बमोजिम हुनेछ ।

(४) कुनै कक्षामा उपनियम (१) मा लेखिए भन्दा बढी विद्यार्थी भएमा विद्यालयले व्यवस्थापन समितिको अनुमति लिई त्यस्तो कक्षाको अर्को वर्ग (सेक्सन) खोल्न सक्नेछ ।

(५) उपनियम (४) बमोजिम कक्षामा वर्ग खोल्न आवश्यक पूर्वाधारको व्यवस्था व्यवस्थापन समिति र विद्यालयले मिलाउनु पर्नेछ ।

४२. **भर्ना सम्बन्धी व्यवस्था :** (१) विद्यार्थीले विद्यालयमा भर्ना हुनको लागि देहाय बमोजिमको प्रमाणपत्र पेश गर्नु पर्नेछ :

(क) कक्षा नौ मा भर्ना हुनको लागि आधारभूत तहको अन्तिम परीक्षामा उत्तीर्ण गरेको प्रमाणपत्र,

(ख) कक्षा एघारमा भर्ना हुनको लागि कक्षा दशको परीक्षामा उत्तीर्ण गरेको प्रमाणपत्र,

(ग) कक्षा एकमा बाहेक अन्य कक्षामा भर्ना हुनको लागि विद्यालयले लिने वार्षिक परीक्षाको लब्धाङ्क र स्थानान्तरण प्रमाणपत्र ।

(२) विद्यालयले शैक्षिक सत्रको बीचमा वा वार्षिक परीक्षा उत्तीर्ण नभएका विद्यार्थीलाई स्थानान्तरण प्रमाणपत्र लिई आए पनि अध्ययनरत कक्षाभन्दा माथिल्लो कक्षामा भर्ना गर्नु हुँदैन ।

(३) विद्यालयको एक तहमा भर्ना भएको विद्यार्थीले सोही विद्यालयको माथिल्लो कक्षामा पुनः भर्ना गर्नु पर्ने छैन ।

(४) विद्यार्थीले पहिलो पटक विद्यालयमा भर्ना हुन आउँदा साधारणतया आफ्नो अभिभावकलाई साथमा लिई आउनु पर्नेछ ।

(५) विद्यालयले विद्यार्थी भर्ना गर्दा निःशुल्क शिक्षाको प्रयोजनको लागि अभिभावकको नाम, ठेगाना समेतका विवरण माग गरी राख्नु पर्नेछ ।

(६) पाँच वर्ष उमेर पूरा नभएकालाई एक कक्षामा भर्ना र सोह्र बर्ष उमेर पूरा नभएकालाई माध्यमिक तह उत्तीर्ण परीक्षामा समावेश गरिने छैन ।

४३. विद्यालयमा भर्ना नभई अध्ययन गर्ने व्यक्तिको परीक्षा सम्बन्धी व्यवस्था : (१) शिक्षा युवा तथा खेलकूद शाखाले विद्यालयमा भर्ना नभई निजी रूपमा अध्ययन गरेको व्यक्तिलाई विद्यालयले सिफारिस गरेको निजको क्षमता र स्तरको आधारमा विद्यालयबाट लिइने कक्षा आठसम्मको वार्षिक परीक्षामा सामेल हुनको लागि भर्ना गर्न आवश्यक व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम परीक्षा दिन चाहने व्यक्तिले शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखाले तोकेको विद्यालय र समयमा सो कार्यालयले तोकेको शुल्क बुझाई परीक्षा फाराम भर्नु पर्नेछ ।

(३) उपनियम (१) बमोजिम परीक्षा दिन चाहने व्यक्तिले जुन कक्षाको वार्षिक परीक्षा दिन चाहेको हो सो भन्दा दुई कक्षा तलसम्मको विद्यालयबाट लिइएको वार्षिक परीक्षा उत्तीर्ण गरेको प्रमाणपत्र पेश गर्नु पर्नेछ ।

(४) माथि जे सुकै लेखिएता पनि खुला वा बैकल्पिक विद्यालयमा पढेका विद्यार्थिको परीक्षा सम्बन्धि व्यवस्था संघीय शिक्षा मन्त्रालयले तोके बमोजिम हुनेछ ।

४४. स्थानान्तरण प्रमाणपत्र सम्बन्धी व्यवस्थाः (१) कुनै विद्यार्थीले स्थानान्तरण प्रमाणपत्र लिनु परेमा अभिभावकको सिफारिस सहित विद्यालय छाड्नु परेको यथार्थ विवरण खुलाई प्रधानाध्यापक समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कक्षा दश र बाह्रमा अध्ययन गर्ने विद्यार्थीलाई स्थानान्तरण प्रमाणपत्र दिइने छैन ।

तर देहायका अवस्थामा शैक्षिकसत्र सुरु भएको दुई महिनाभित्र स्थानान्तरण भई आउने विद्यालयको सिफारिसमा शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखाको सहमति लिई स्थानान्तरण प्रमाणपत्र दिन सकिनेछ :

(क) स्थानान्तरण हुने विद्यार्थीको अभिभावक कर्मचारी रहेछ र निजको अन्यत्र सरुवा भएमा,

(ख) अभिभावकले बसाई सराई गरेको सिफारिस प्राप्त भएमा

(ग) विद्यार्थी विरामी भएको कारणले सोही स्थानमा राख्न नहुने भनी प्रचलित कानून बमोजिम स्वीकृत चिकित्सकले सिफारिस गरेमा, वा

(घ) अन्य कुनै मनासिव कारणले विद्यार्थी अन्यत्र स्थानान्तरण हुनु परेमा।

(३) उपनियम (१) बमोजिम निवेदन पर्न आएमा प्रधानाध्यापकले आधारभूत तहको विद्यार्थीको हकमा निःशुल्क र माध्यमिक तहको विद्यार्थीको हकमा शिक्षा समितिले तोके बमोजिमको शुल्क लिई सात दिनभित्र स्थानान्तरण प्रमाणपत्र दिनु पर्नेछ ।

(४) प्रधानाध्यापकले उपनियम (३) बमोजिमको अवधिभित्र स्थानान्तरण प्रमाणपत्र नदिएमा सम्बन्धित विद्यार्थीले स्थानीय शाखा अधिकृत समक्ष उजूरी दिन सक्नेछ र त्यसरी उजूरी पर्न आएमा शाखा अधिकृतले जाँचबुझ गरी स्थानान्तरण प्रमाणपत्र दिन उपयुक्त देखेमा प्रधानाध्यापकलाई यथाशीघ्र स्थानान्तरण प्रमाणपत्र दिन निर्देशन दिनेछ ।

(५) सक्कल स्थानान्तरण प्रमाणपत्र हराएमा वा नष्ट भएमा सम्बन्धित विद्यार्थी वा निजको अभिभावकले प्रतिलिपिको लागि त्यसको व्यहोरा खुलाई सम्बन्धित विद्यालयमा निवेदन दिन सक्नेछ र त्यसरी पर्न आएको निवेदन मनासिव देखिएमा प्रधानाध्यापकले निवेदकलाई स्थानान्तरण प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि दिनेछ ।

(६) विद्यालयले कुनै विद्यार्थीलाई आफूले अध्यापन नगराएको कक्षाको स्थानान्तरण प्रमाणपत्र दिएमा त्यस्तो प्रमाणपत्र दिने प्रधानाध्यापकलाई कानून बमोजिम कारबाही गरिनेछ र त्यसरी दिएको स्थानान्तरण प्रमाणपत्र रद्द हुनेछ ।

(७) संस्थागत विद्यालयको हकमा विद्यार्थीले जुन महिनामा स्थानान्तरण प्रमाणपत्र मागेको छ सो महिनासम्मको मासिक पढाई शुल्क र अन्य दस्तुर सोही विद्यालयमा बुझाउनु पर्नेछ । विद्यार्थीले लामो बिदा (वार्षिक जाडो वा गर्मीको बिदा) को अघिल्लो महिनामा स्थानान्तरण प्रमाणपत्र माग्न आएमा सो बिदाको शुल्क र अरु दस्तुर सोही विद्यालयमा बुझाउनु पर्नेछ ।

(८) विद्यालयले विद्यार्थीलाई स्थानान्तरण प्रमाणपत्र दिँदा सो प्रमाणपत्र पाउने विद्यार्थी वा निजको अभिभावकको रीतपूर्वक भरपाई गराउनु पर्नेछ ।

४५. **स्तर वृद्धिको लागि भर्ना हुन चाहने विद्यार्थीलाई भर्ना गर्नु पर्ने :** कक्षा दश र कक्षा बाह्रमा स्तर वृद्धि गर्ने उद्देश्यले विद्यार्थी पुनः सोही विद्यालय र कक्षामा अध्ययन गर्न आएमा विद्यालयले त्यस्तो विद्यार्थीलाई भर्ना गर्नु पर्नेछ ।

४६. **वार्षिक परीक्षा नदिने विद्यार्थीलाई कक्षा चढाउने सम्बन्धी व्यवस्था :** कुनै विद्यार्थी विरामी परी वा निजको काबू बाहिरको परिस्थितिको कारण निजले वार्षिक परीक्षा दिन नसकेको सम्बन्धमा निजको अभिभावकले त्यसको प्रमाण सहित निवेदन दिएमा प्रधानाध्यापकले सो सम्बन्धमा जाँचबुझ गर्दा निवेदनको व्यहोरा मनासिव देखिएमा विद्यालयमा भएको अभिलेखबाट त्यस्तो विद्यार्थीले अन्य परीक्षामा राम्रो गरेको देखेमा आवश्यकता अनुसार मुख्य मुख्य विषयको परीक्षा लिई सो विद्यार्थीलाई कक्षा चढाउन सक्नेछ ।

तर,

(१) शैक्षिकसत्र सुरु भएको एक महिना पछि कुनै विद्यार्थीलाई कक्षा चढाइने छैन ।

(२) कक्षा नौ र एघारमा कुनै विद्यार्थीलाई कक्षा चढाइने छैन ।

४७. **कक्षा चढाउने सम्बन्धी अन्य व्यवस्था :** असाधारण प्रतिभा भएका विद्यार्थीलाई प्रधानाध्यापकले सो कक्षामा अध्यापन गर्ने शिक्षकहरूको सिफारिसमा बढीमा एक कक्षा चढाउन सक्नेछ ।

तर कक्षा नौ र एघारमा कक्षा चढाउन सकिने छैन ।

४८. **शैक्षिकसत्र, भर्ना गर्ने समय र काम गर्ने दिन :** (१) विद्यालयको शैक्षिकसत्र प्रत्येक वर्षको वैशाख एक गतेदेखि प्रारम्भ भई चैत्र मसान्तसम्म कायम रहनेछ ।

(२) उपनियम (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि हिमाली क्षेत्रमा स्थानीय तहको कार्यपालिकाले फागुन एक गते देखि माघ मसान्त सम्मको शैक्षिक सत्र तोक्न सक्नेछ ।

(३) उपनियम (१) र (२) मा जुन सुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कक्षा एघार र बाह्रको हकमा शैक्षिक सत्र श्रावण महिनावाट सुरु हुनेछ ।

(४) विद्यालयले शैक्षिकसत्र सुरु भएको मितिले सामान्यतया एक महिनाभित्र नयाँ विद्यार्थी भर्ना लिई सक्नु पर्नेछ ।

(५) उपनियम (४) बमोजिमको अवधि नघाई कुनै विद्यार्थी भर्ना हुन आएमा विद्यालयले त्यस्तो विद्यार्थीको अध्ययनको स्तर परीक्षण गर्दा निजले सो कक्षामा भर्ना भई वार्षिक परीक्षा उत्तीर्ण गर्न सक्ने देखिएमा त्यस्तो विद्यार्थीलाई अर्को एक महिनासम्म भर्ना गर्न सकिनेछ ।

(६) कुनै पनि विद्यालयले शैक्षिकसत्र सुरु नभई विद्यार्थी भर्ना गर्नु गराउनु हुदैन ।
तर कक्षा एकको उमेर समूह भन्दा कम उमेर भएका बालबालिकाको हकमा शैक्षिक सत्र प्रारम्भ हुनुभन्दा पन्ध्र दिन अगावै प्रारम्भिक बाल शिक्षामा भर्नाको कार्य गर्न वाधा पर्ने छैन ।

(७) विद्यालयको एक शैक्षिकसत्रमा काम गर्ने दिन अध्यापन समय कम्तीमा दुईसय बीस दिन हुनेछ ।

(८) सामुदायिक विद्यालयको प्रधानाध्यापकले हप्ताको कम्तीमा बाह्र, सहायक प्रधानाध्यापकले हप्ताको कम्तीमा अठार र शिक्षकले हप्तामा कम्तीमा छब्बीस कक्षा अध्यापन गराउन' पर्नेछ ।

(९) भौतिक पूर्वाधार पूरा गर्न नसकेका विद्यालयले तोकिएको पाठ्यभारमा नघट्ने गरी विद्यार्थी संख्याको आधारमा एकै दिनमा एकभन्दा बढी समय (सिफ्ट) मा कक्षा सञ्चालन गर्न सक्नेछ ।
तर कक्षा सञ्चालन गर्दा आधारभूत तह वा माध्यमिक तहका कक्षाहरु एकै समय (सिफ्ट) मा सञ्चालन गर्नु पर्नेछ ।

४९. विद्यालय विदा सम्वन्धमाः (१) नेपाल सरकारले तोकेको सार्वजनिक बिदासंग तादाम्यता कायम हुने गरी शाखाअधिकृतले शिक्षा समितिको सहमतिमा विद्यालयमा सार्वजनिक विदा निधारण गर्न सक्नेछ ।

(२) शिक्षा युवा तथा खेलकूद शाखाको निर्देशनमा एक शैक्षिकसत्रमा हिउँदे बिदा वा वर्षे बिदा वा दुवै गरी वढीमा पैंतालीस दिन विद्यालय विदा दिन सकिनेछ ।

(३) व्यवस्थापन समितिले एक शैक्षिकसत्रमा थप पाँच दिनसम्म स्थानीय बिदा दिई विद्यालय विदा गर्न सक्नेछ ।

(४) यस नियममा लेखिएदेखि बाहेक अन्य दिन विद्यालय बन्द गरेमा प्रधानाध्यापकलाई विभागीय कारबाही गरिनेछ ।

परिच्छेद-९

प्रधानाध्यापक र शिक्षकको नियुक्ति तथा काम, कर्तव्य र अधिकार

५०. प्रधानाध्यापक सम्बन्धी व्यवस्था : (१) प्रत्येक विद्यालयमा विद्यालयको प्राज्ञिक तथा प्रशासकीय प्रमुखको रूपमा काम गर्न स्वीकृत दरबन्दीमा नवढ्ने गरी एक प्रधानाध्यापकको पद रहनेछ ।

(२) आधारभूत तहको कक्षा पाँचसम्मको विद्यालय भए कम्तीमा बाह्र कक्षा वा सो सरह उत्तीर्ण गरेको, आधारभूत तहको अन्य विद्यालय भए कम्तीमा स्नातक तह वा सो सरह उत्तीर्ण गरेको र माध्यमिक तहको विद्यालय भए कम्तीमा स्नाकोत्तर तह वा सो सरह उत्तीर्ण गरेको, विद्यालयमा कम्तीमा पाँच वर्ष स्थायी शिक्षकको रुपमा शिक्षण अनुभव भएको, संघीय ऐन तथा सो ऐन अन्तर्गत बनेको नियमावली बमोजिम शिक्षक बन्ने योग्यता भएको तथा विद्यालय व्यवस्थापन समितिले सिफारिस गरेको व्यक्तिलाईगाँउ शिक्षा समितिको निर्णय वमोजिम पाँच वर्षको लागि शाखा अधिकृतले सामुदायिक विद्यालयको प्रधानाध्यापकको पदमा नियुक्ति गर्नेछ ।

(३) उपनियम (२) बमोजिम प्रधानाध्यापकको पदमा नियुक्ति हुनु पूर्व निजले अनुसूची-११ बमोजिमको ढाँचामा विद्यालय विकासको प्रस्ताव लिई सोही आधारमा शाखा अधिकृतसँग पञ्चवर्षिय कार्य सम्पादन करार सम्झौता गर्नु पर्नेछ ।

(४) एउटै सामुदायिक विद्यालयमा लगातार दुई कार्यकाल भन्दा बढी एकै व्यक्ति प्रधानाध्यापक हुन सक्ने छैन ।

(५) उपनियम (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि देहायको अवस्थामा सामुदायिक विद्यालयको प्रधानाध्यापकलाई गाँउ शिक्षा समितिको सिफारिसमा शाखा अधिकृतले जुनसुकै बखत हटाउन सक्नेछः–

(क) निजको आचरण खराब रहेमा,

(ख) ऐन तथा यस नियमावली विपरीतको कुनै काम गरेमा,

(ग) निजले कार्यसम्पादन सम्झौता बमोजिम काम गर्न नसकेमा वा निजको काम सन्तोषजनक नभएमा,

(घ) विद्यालयको चल अचल सम्पत्ति हिना मिना गरेमा ,

(६) सामुदायिक विद्यालयको कुनै प्रधानाध्यापकलाई उपनियम (५) बमोजिमको आधारमा पदबाट हटाउनु पर्ने भएमा शाखा अधिकृतले त्यस्तो आधार विद्यमान भए नभएको सम्बन्धमा जाँचबुझ गरीगराई प्रतिवेदन लिनेछ र त्यस्तो प्रतिवेदनबाट प्रधानाध्यापकलाई हटाउनु पर्ने देखिएमा पदबाट हटाउनगाँउ शिक्षा समिति समक्ष राय सहित पेश गर्नु पर्नेछ ।

(७) उपनियम (६) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि सो उपनियम बमोजिम प्रधानाध्यापकलाई पदबाट हटाउनु अघि निजलाई सफाई पेश गर्ने मौकाबाट वञ्चित गरिने छैन ।

(८) बहालबाला शिक्षकमध्येबाट छनौट भएको प्रधानाध्यापकलाई उपनियम (५) को खण्ड (क) वा (ख) बमोजिमको आधारमा हटाएको अवस्थामा निजलाई ऐन तथा यस नियमावली बमोजिम विभागीय कारबाही समेत गरिनेछ ।

(९) सामुदायिक विद्यालयको प्रधानाध्यापक विदामा बसेमा वा कुनै कारणले प्रधानाध्यापकको पद रिक्त भएमा प्रधानाध्यापक उपस्थित नभएसम्म वा प्रधानाध्यापकको पदपूर्ति नभएसम्मका लागि सो विद्यालयमा कार्यरत शिक्षकहरुमध्ये माथिल्लो श्रेणीका वरिष्ठ स्थायी शिक्षकले निमित्त प्रधानाध्यापक भई काम गर्नेछ । शिक्षकको वरिष्ठता निर्धारण गर्दा देहायका आधारमा गरिनेछ :

(क) सम्बन्धित तह र श्रेणीको स्थायी नियुक्ति मितिको आधारमा,

(ख) खण्ड (क) को आधारमा वरिष्ठता नछुट्टिएमा सो भन्दा तल्लो तह वा श्रेणीको स्थायी नियुक्ति मितिको आधारमा,

(ग) खण्ड (क) र (ख) को आधारमा वरिष्ठता नछुट्टिएमा सम्बन्धित तह र श्रेणीको अस्थायी नियुक्ति मितिको आधारमा,

(घ) खण्ड (क), (ख) र (ग) को आधारमा पनि वरिष्ठता नछुट्टिएमा खण्ड (क) को सिफारिसको योग्यताक्रमको आधारमा,

तर खुला, कार्यक्षमता मूल्याङ्कन, आन्तरिक बढुवा एउटै मितिमा भए क्रमशः कार्यक्षमता, आन्तरिक प्रतियोगिता र खुलाको क्रमलाई मान्यता दिइनेछ ।

(१०) यस नियममा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि संस्थागत विद्यालयको व्यवस्थापन समितिले यस नियमावली बमोजिम योग्यता पुगेको व्यक्तिलाई प्रधानाध्यापकको नियुक्ति गर्दा छुट्टै प्रक्रिया निर्धारण गरी नियुक्ति गर्न सक्नेछ ।

(११) यस नियममा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यो नियम प्रारम्भ हुँदाको बखत कार्यरत प्रधानाध्यापक उपनियम (२) बमोजिम अर्को प्रधानाध्यापक नियुक्ति नभएसम्म त्यस्तो पदमा कायमै रहन सक्नेछ ।

५१. प्रधानाध्यापकको काम, कर्तव्य र अधिकार : प्रधानाध्यापकको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :

(क) विद्यालयमा शैक्षिक वातावरण, गुणस्तर र अनुशासन कायम राख्ने,
(ख) विद्यालयका शिक्षक तथा कर्मचारीहरूसँग समन्वय गरी शिक्षक, कर्मचारी, विद्यार्थी र अभिभावकहरू बीच पारस्परिक सहयोगको वातावरण सिर्जना गर्ने,
(ग) विद्यालयमा अनुशासन, सच्चरित्रता, शिष्टता कायम गर्न आवश्यक काम गर्ने,
(घ) शिक्षकहरूसँग परामर्श गरी विद्यालयमा कक्षा सञ्चालन सम्बन्धी कार्यक्रम तयार गर्ने तथा त्यस्तो कार्यक्रम बमोजिम कक्षा सञ्चालन भए नभएको निरीक्षण गर्ने,
(ङ) विद्यालयमा सरसफाई, अतिरिक्त क्रियाकलाप आदिको प्रबन्ध गर्ने, गराउने,
(च) विद्यालयको प्रशासनिक कार्यको सञ्चालन तथा नियन्त्रण गर्ने,
(छ) विद्यालयमा विद्यार्थी भर्ना गर्ने तथा परीक्षा सञ्चालन गराउने,
(ज) विद्यार्थीलाई स्थानान्तरण तथा अन्य प्रमाणपत्र दिने,
(झ) विद्यालयमा भए गरेका महत्वपूर्ण काम कारबाहीको अभिलेख राख्ने,
(ञ) कुनै शिक्षक वा कर्मचारीले जानी जानी वा लापरवाही साथ कुनै काम गर्नाले विद्यालयलाई हानी नोक्सानी पर्न गएमा त्यस्तो हानी नोक्सानीको रकम तलबबाट कट्टा गरी असुल गर्ने,
(ट) विद्यालयले आफ्नै स्रोतमा नियुक्त गरेका शिक्षक वा कर्मचारीले पदीय जिम्मेवारी पूरा नगरेमा व्यवस्थापन समितिको सिफारिस बमोजिम अवकाश लगायतका अन्य विभागीय कारबाही गर्ने,
(ठ) शिक्षक र कर्मचारीलाई दिइएको सजायको अभिलेख राख्ने तथा त्यस्तो अभिलेख स्थानीय शाखा अधिकृत तथा निरीक्षकले हेर्न चाहेमा देखाउने,
(ड) शिक्षक तथा कर्मचारीहरूको आचरण र कार्य सम्पादन सम्बन्धी प्रतिवेदन स्थानीय शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखा तथा व्यवस्थापन समितिमा पेश गर्ने,
(ढ) शिक्षक वा कर्मचारीलाई सजाय वा पुरस्कार दिने सम्बन्धमा व्यवस्थापन समिति तथा स्थानीय शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखामा सिफारिस गर्ने,
(ण) गाउँ कार्यपालिकाबाट स्थायी नियुक्ति एवं पदस्थापन भई आएका शिक्षकलाई हाजिर गराई विषय र तह अनुसारको कक्षा शिक्षणमा खटाउने,
(त) महिनामा कम्तीमा एक पटक शिक्षक तथा कर्मचारीहरूको बैठक बोलाई विद्यालयको प्राज्ञिक, भौतिक र शैक्षिक प्रशासन सम्बन्धी विषयमा छलफल गरी त्यसको अभिलेख राख्ने,
(थ) गाउँपालिकाबाट पूर्व स्वीकृति लिई अति आवश्यक भएका विषयमा विद्यालय व्यवस्थापन समितिको निर्णय गराई विद्यालयको स्रोतबाट तलब भत्ता खाने गरी शिक्षकको पद कायम गरी सो अनुसार पद स्वीकृति भएका विषयका शिक्षकको यस नियमावलीमा व्यवस्था भए बमोजिमको प्रक्रिया अपनाई पदपूर्ती गरी करारमा नियुक्त गर्ने र यसरी नियुक्ति भएका शिक्षक तथा कर्मचारीहरूको तलब सम्बन्धी प्रतिवेदन पारित गर्न व्यवस्थापन समितिमा पेश गर्ने,
(द) विद्यालय भवन तथा छात्रावासको हाताभित्र कुनै किसिमको अवाञ्छित क्रियाकलाप हुन नदिने,
(ध) विद्यालयको प्रभावकारी संचालनको लागी वार्षिक योजना बनाई व्यवस्थापन समितिबाट पारित गरी कार्यान्वयन गर्ने, गराउने,
(न) विद्यालयमा अध्ययन, अध्यापन सम्बन्धी मासिक, अर्ध-वार्षिक तथा वार्षिक कार्यक्रम बनाई कार्यान्वयन गर्ने, गराउने,

(प) शिक्षक वा कर्मचारीलाई तालिममा पठाउन व्यवस्थापन समितिबाट अनुमोदन गराई स्थानीय शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखामा पठाउने,

(फ) विद्यालयमा नेपाल सरकारबाट स्वीकृत पाठ्यक्रम तथा पाठ्यपुस्तक लागू गर्ने,

(ब) व्यवस्थापन समितिले दिएको निर्देशन तथा आफूले पाएको अधिकार बमोजिम रकम खर्च गर्ने र आय व्ययको हिसाब राख्ने तथा राख्न लगाउने,

(भ) विद्यालयमा सञ्चालन हुने आवधिक परीक्षा नियमित तथा मर्यादित ढङ्गबाट सञ्चालन गर्ने गराउने,

(म) कुनै शिक्षकले अध्यापन गरेको विषयमा लगातार तीन वर्षसम्म पन्ध्र प्रतिशत भन्दा बढी विद्यार्थी असफल भएमा वा कुनै शिक्षकले लापरवाही वा अनुशासनहीन काम गरेमा त्यस्तो शिक्षकको दुई वर्षसम्म तलब बृद्धि रोक्का गर्ने,

(य) विद्यालयमा नियम बमोजिमको कक्षा लिने तथा शिक्षकलाई लिन लगाउने,

(र) स्वीकृत दरवन्दीमा कार्यरत शिक्षक तथा कर्मचारीको तलवी प्रतिवेदन पारित गर्न शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखामा पठाउने,

(ल) विद्यालयका शिक्षक तथा कर्मचारीहरूको काम, कर्तव्य तोक्ने,

(व) शिक्षा शाखा तथा व्यवस्थापन समितिले दिएका निर्देशन पालन गर्ने, गराउने,

(श) विद्यालयको शैक्षिक प्रगति सम्बन्धी विवरण तथा तथ्यांक मन्त्रालयद्वारा निर्धारित ढाँचा र समय भित्र निरीक्षकद्वारा प्रमाणित गराई स्थानीय शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखा मा पठाउने,

(ष) विद्यालयको आफ्नो स्रोतबाट खर्च बेहोर्ने गरी नियुक्त भएका शिक्षकहरूको कार्य सम्पादन मूल्याङ्कन फाराम भरी व्यवस्थापन समितिमा पेश गर्ने,

(स) विद्यालयमा कार्यरत शिक्षक तथा कर्मचारीको सम्पत्ति विवरण फाराम निर्धारित समयमा भर्न लगाई विद्यालयमा दर्ता गरी शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखा मार्फत शिक्षक किताबखानामा पठाउने,

(ह) विद्यालयका शिक्षक तथा कर्मचारीबाट कट्टी गरेको कर्मचारी सञ्चयकोष, नागरिक लगानी कोष, बीमा, सामाजिक सुरक्षाकोषको रकम सम्बन्धित निकायमा पठाउन लगाउने,

(क्ष) व्यवस्थापन समितिबाट स्वीकृत खरिद योजना अनुसार मालसामन तथा सेवा खरिद गर्ने ।

(त्र) प्रधानाध्यापक स्थानिय तह, अभिभावक एवं विद्यार्थीप्रति जिम्मेवार हुनेछ . यसका लागि :

१) अभिभावक एवं विद्यार्थीको विचार सर्वेक्षण गर्ने,

२) प्रचलित मापदण्डको पालना एवं गुणस्तरिय शिक्षाको लागि विद्यालय व्यवस्थापन समिती र प्रधानाध्यापकले शाखा अधिकृतसँग कार्यसम्पादन करार गरे बमोजिम प्रचलित मापदण्डको पालना एवं गुणस्तरिय शिक्षा प्रत्याभूत गर्नुपर्ने,

३) शिक्षक एवं कर्मचारीलाई प्रधानाध्यापकप्रति जिम्मेवार बनाउन तथा ग'णस्तरीय शिक्षाका लागि गाउँ कार्यपालिका, शिक्षा समिति र शाखा अधिकृतले प्रचलित कानुन बमोजिम दिएका निर्देशन पालना गराउन तथा अपेक्षित शैक्षिक उपलब्धिका लागि शिक्षकहरुसँग कार्यसम्पादन करार गर्नुपर्नेछ ,

४) विद्यालयको भौगोलिक क्षेत्र भित्रका टुहुरा, अलपत्र परेका र बेसाहारा, विशेष आवश्यकता भएका तथा अतिविपन्नतामा परी विद्यालय जान नसकेका वा विद्यालय छोडेका बालवालिकालाई कार्यपालिका मार्फत छात्रबृत्ति वा विशेष व्यवस्था गरी वा निजका अभिभावक वा संरक्षकलाई सघाई वालवालिकालाई विद्यालयमा ल्याउनु प्रधानाध्यापकको जिम्मेवारी

हुनेछ । विद्यार्थिलाई अपेक्षित शैक्षिक उपलब्धि हासिल हुने गरी सिकाउने र टिकाउने दायित्व प्रधानाध्यापक र शिक्षकहरुको हुनेछ ,

५) विद्यालयको प्राज्ञिक नेतृत्व गर्ने, प्रवद्धनात्मक कार्य गर्ने ।

५२. सहायक प्रधानाध्यापक सम्बन्धी व्यवस्था: माध्यमिक तहको प्रधानाध्यापकलाई सहयोग पुऱ्याउन विद्यालयमा कार्यरत माध्यमिक तहका शिक्षक मध्येबाट विद्यालय व्यवस्थापन समितिले एकजनालाई सहायक प्रधानाध्यापक तोक्न सक्नेछ ।

५३. विद्यालय सहयोगी सम्बन्धी व्यवस्था : विद्यालय व्यवस्थापन समितिले स्वीकृत दरवन्दीको अधीनमा रही विद्यालय सहयोगीको न्यूनतम पारिश्रमिक तोकी व्यक्ति वा संस्थासँग करार गरी सेवा करारबाट कार्य सम्पादन गराउनु पर्नेछ ।

५४.शिक्षक तथा कर्मचारी छनौट समिति: (१) सामुदायिक विद्यालयमानेपाल सरकारद्वारा स्वीकृत दरबन्दी र *राहत अनुदान कोटामा करारमा शिक्षक र विद्यालयमा कर्मचारी नियुक्तिका लागि सिफारिस गर्न प्रत्येक विद्यालयमा देहाय वमोजिमको एक शिक्षक तथा कर्मचारी छनौट समिति रहनेछ :

(क) विद्यालय व्यवस्थापन समितिको अध्यक्ष वा निजले तोकेको सो समितिको सदस्य - **अध्यक्ष**

(ख) शाखा अधिकृत वा निजले तोकेको अधिकृत स्तरको कर्मचारी - **सदस्य**

(ग) छनोट समितिले तोकेको विशेषज्ञ दुई जना - **सदस्य**

(घ) प्रधानाध्यापक - **सदस्य-सचिव**

(२) उपनियम (१) बमोजिमको शिक्षक तथा कर्मचारी छनौट समितिको सचिवालय सम्बन्धित विद्यालयमा रहनेछ ।

- (३) ....
- (४) ......
- (५) ....
- (६) ....
- (७) ....
- (८) ....

(९) आयोगले शिक्षक वा कर्मचारी छनौट गर्ने सम्बन्धमा मापदण्ड निर्धारण वा कार्यविधिजारी गरेको भए छनौट समितिले त्यस्तो मापदण्ड वा कार्य्विधिको पालना गर्नु पर्नेछ ।

(१०) शिक्षक तथा कर्मचारी छनौट समितिको बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधिसो समिति आफैले निर्धारण गरे वमोजिम हुनेछ ।

- (११) ....
- दोस्रो संशोधनद्धारा खारेज

५५. करारमा शिक्षक नियुक्ति सम्बन्धी व्यवस्थाः (१) स्वीकृत दरवन्दीमा स्थायी शिक्षक नियुक्ति हुन नसकी तत्काल करारमा शिक्षक नियुक्ति गर्नु पर्ने भएमा व्यवस्थापन समितिले शाखा अधिकृत मार्फत आयोगबाट करारमा शिक्षक नियुक्तिको लागि प्रकाशित भएको सूची माग गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम माग गरेको सूची प्राप्त भए पछि सूचीमा रहेका उम्मेदवारमध्ये व्यवस्थापन समितिले बढीमा एक शैक्षिक सत्रको लागि करारमा शिक्षक नियुक्ति गर्न सक्नेछ ।

(३) उपनियम (१) बमोजिम आयोगबाट प्रकाशित सूचीमा करारका लागि कुनै उम्मेदवार नरहेमा वा सूचीमा समावेश भएका उम्मेदवारले शिक्षक पदमा नियुक्त हुन निवेदन नदिएमा व्यवस्थापन समितिले शिक्षक छनौट समितिको सिफारिसमा बढीमा एक शैक्षिक सत्रको लागि योग्यता पुगेका कुनै व्यक्तिलाई करारमा शिक्षक नियुक्ति गर्न सक्नेछ ।

(४) उपनियम (२) वा (३) बमोजिम करारमा शिक्षक नियुक्ति गर्दा शिक्षा युवा तथा खेलकूद शाखाबाट दरवन्दी रिक्त रहेको व्यहोरा प्रमाणित गराएर विषय मिल्ने गरी मात्र करारमा शिक्षक नियुक्ति गर्न सकिनेछ ।

(५) उपनियम (३) बमोजिम शिक्षक नियुक्ति गर्न कम्तीमा पन्ध्र दिनको सार्वजनिक सूचना सम्भाव्य सवै माध्यमवाट प्रकाशन गर्नुका साथै वडा कार्यालय, गाउँ कार्यपालिका र सम्बन्धित विद्यालय समेतमा त्यस्तो सूचना टाँस्नु पर्नेछ । यस्तो सुचना सम्बन्धित स्थानीय तहको**वेवसाईट** मा समेत राख्ने व्यवस्था मिलाउनुपर्ने छ ।

(६) उपनियम (३) बमोजिम शिक्षक पदमा नियुक्त हुन निवेदन दिने उम्मेदवारले आफ्नो शैक्षिक योग्यता, नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र निवेदन साथ पेश गर्नु पर्नेछ ।

(७) विद्यालयले यस नियम बमोजिम करारमा शिक्षक नियुक्त गरेको जानकारी शिक्षा युवा तथा खेलकूद शाखा लाई दिनु पर्नेछ र शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखाले सोको अभिलेख राखेको प्रमाण विद्यालयलाई दिनु पर्नेछ ।

(८) उपनियम (२) वा (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि करारमा शिक्षक नियुक्त भएको एक शैक्षिक सत्र सम्म पनि रिक्त पदमा स्थायी पद पुर्ति नभएमा व्यवस्थापन समितिले एक पटक को लागि मात्र अधिकतम एक वर्षका लागि करारको म्याद थप गर्न सक्नेछ ।

(९) उपनियम (८) बमोजिम करार गरिएको जानकारी विद्यालयले स्थानीय शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखालाई दिनु पर्नेछ ।

(१०) यस नियम वमोजिमको प्रक्रिया नपुऱ्याई शिक्षक नियुक्ति गरेमा त्यस्तो नियुक्ति बदर गरी सम्बन्धित प्रधानाध्यापकलाई विभागीय कारबाही गरिनेछ।

५६. दरबन्दी नभएको पदमा शिक्षक वा कर्मचारी नियुक्ति वा सरुवा गर्न नहुने: (१) शिक्षक वा कर्मचारीलाई दरबन्दी रिक्त नरहेको वा दरवन्दी नभएको विद्यालयमा नियुक्ति वा सरुवा गर्नु हुँदैन ।

(२) अनुसूची-१२ मा उल्लिखित विषयको शिक्षक नरहेको विद्यालयमा अर्को विषयको शिक्षक नियुक्ति वा सरुवा गर्नु हुँदैन ।

(३) उपनियम (१) वा (२) विपरीत कसैले कुनै शिक्षक वा कर्मचारी नियुक्ति वा सरुवा गरेमा त्यस्तो शिक्षक वा कर्मचारीको लागि तलब भत्ता बापत खर्च भएको रकम त्यसरी नियुक्ति वा सरुवा गर्ने अधिकारीबाट असुल उपर गरी त्यस्तो अधिकारीलाई विभागीय कारबाही गरिनेछ ।

५७. **सरुवा सम्बन्धी व्यवस्था :** (१) गाउँपालिका भित्र एक विद्यालयवाट अर्को विद्यालयमा तह तथा विषय मिल्ने दरबन्दी भित्रशाखा अधिकृतले सरुवा गर्न सक्नेछ ।

∗(२) स्थायी, अस्थायी, राहत र प्रारम्भिक बालविकास केन्द्रका शिक्षक तथा कर्मचारीको सरुवा गर्न सकिनेछ।

∗(३) शिक्षकको सरुवा आवश्यकता अनुसार गर्न सकिनेछ।

(४) एक पटक सरुवा भएको शिक्षकलाई त्यस विद्यालयमा तीन वर्ष सेवा पूरा नगरी सरुवा गरिनेछैन

तर कुनै विद्यालयमा कार्यरत शिक्षक असक्त भई सो स्थानमा निजको उपचार हुन नसक्ने व्यहोरा नेपाल सरकारले तोकेको मेडिकल बोर्ड वा स्वीकृत चिकित्सकले सिफारिस गरेमा निजलाई जुनसुकै वखत पनि सरुवा गर्न सकिनेछ ।

(५) शिक्षक सरुवा गर्दा शिक्षकको तह र अध्यापन गर्ने विषय मिलाउनु पर्नेछ ।

(६) शिक्षकलाई सरुवा गर्दा देहाय बमोजिमको मापदण्डका आधारमा गर्नु पर्नेछ :

(क) तोकिएको जिम्मेवारी तोकिएको समय भित्र पूरा नगरेको भनी सम्बन्धित विद्यालय व्यवस्थापन समितिको निर्णय सहित विद्यालय निरीक्षकबाट सिफारिस भएमा,

(ख) एउटा विद्यालयमा आवश्यकता भन्दा बढी एकै विषयका शिक्षक भएमा,

(ग) दरवन्दी मिलान गर्ने क्रममा तोकिएको मापदण्ड भन्दा बढी शिक्षक भएमा,

(घ) उपनियम (५) को प्रतिबन्धात्मक वाक्यांशमा लेखिए बमोजिमको अवस्था भएमा,

(ङ) विपद्का कारणबाट विद्यालय र विद्यालय रहेको समुदाय नै अन्यत्र स्थानान्तरण गर्नु पर्ने अवस्थामा गाउँपालिकाको विपद् व्यवस्थापन समितिले सिफारिस गरेमा,

(च) नैतिक आचरण तथा निजको व्यक्तिगत अनुशासन लगायतका कारणबाट कुनै शिक्षकलाई सो विद्यालयमा राखिरहँदा विद्यालयको शैक्षिक वातावरण खलवलिएको वा खलवलिन सक्ने ब्यहोरा विद्यालय व्यवस्थापन समितिबाट निर्णय भई आएमा,

(छ) कुनै शिक्षकले उत्कृष्ट नतिजा ल्याउन सफल रहेको वा विशेषज्ञता सेवा प्रवाह गरेको अवस्थामा उक्त सेवालाई अन्य विद्यालयमा उपयोग गर्न आवश्यक देखिएमा,

(ज) पति पत्नि दुवै शिक्षक रहेको अवस्था भए सकभर एकै विद्यालय वा वडा भित्र पर्ने गरी सरुवा गर्नु परेमा ।

(झ) शिक्षक सरुवाको अन्य मापदण्ड कार्यपालिकाले तोके वमोजिम हुनेछ ।

(८) स्थायी नियुक्ति भएको एक वर्ष नपुगेको शिक्षक र अनिवार्य अवकाश हुन एक वर्ष वा सो भन्दा कम अवधि बाँकी रहेको शिक्षकलाई एक विद्यालयबाट अर्को विद्यालयमा सरुवा गरिने छैन ।

∗ पहिलो संशोधनद्वारा संशोधित

(९) उपनियम (७) बमोजिम सरुवा गर्दा साधारणतया अपाङ्गता भएका शिक्षक र महिलालाई पायक पर्ने स्थानमा सरुवा गरिनेछ ।

(१०) शिक्षक सरुवा गर्दा लामो अवधि एकै विद्यालयमा वसेकालाई पहिलो प्राथमिकता दिइनेछ ।

(११) सरुवा भएको एक्काइस दिनभित्र प्रधानाध्यापकले सम्बन्धित शिक्षक वा कर्मचारीलाई अनुसूची-१३ बमोजिमको ढाँचामा रमाना पत्र दिई सोको जानकारी सम्बन्धित विद्यालय र शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखा लाई समेत दिनु पर्नेछ ।

५८. अन्तर स्थानीय तह शिक्षक सरुवा सहमती सम्वन्धीः (१) नियम ५४ बमोजिम र अन्तर स्थानीय तह शिक्षक सरुवा हुन चाहने शिक्षकले सरुवाको लागि अनुसूची-१४ बमोजिमको ढाँचामा शाखा अधिकृत समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(२) यस नियमको प्रयोजनको लागि शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखाले प्रत्येक महिनामा रिक्त रहेका शिक्षकहरुको पद संख्या यकिन गरी प्रदेश मन्त्रालयमा पठाउनु पर्नेछ ।

(३) उपनियम (१) बमोजिम अन्तरस्थानीय तह सरुवाको लागि निवेदन दिने शिक्षकलाई सरुवा भई जान चाहेको विद्यालय र सोसँग सम्बन्धित शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखा तथा आफू सेवारत विद्यालय र शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखाको सरुवा सहमतिको सिफारिस आवश्यक पर्नेछ ।

तर ,यस नियमावलीमा सरुवा गर्ने मापदण्ड विपरित हुने गरी सरुवा सहमती दिइने छैन ।

परिच्छेद-१०

छात्रवृत्ति तथा निःशुल्क शिक्षा सम्बन्धी व्यवस्था

५९. छात्रवृत्तिको व्यवस्था गर्नुपर्ने : (१) संस्थागत विद्यालयले देहाय बमोजिमका विपन्न एवं सिमान्तकृत विद्यार्थीलाई छात्रवृत्ति उपलब्ध गराउनु पर्नेछ । यसरी सिफारिस गर्दा कम्तीमा ५ प्रतिशत बालिका अनिवार्य रुपमा समाबेश गर्नुपर्नेछ।

(क) विद्यार्थीको परिवारको कुनै पनि सदस्यको नोकरी, व्यापार, व्यवसाय र आय-आर्जनको व्यवस्था नभई जीवन निर्वाह गर्न न्यूनतम आवश्यक पर्ने आम्दानी नभई अनिवार्य शिक्षाको लागि आवश्यक पर्ने पाठ्यपुस्तक तथा कापीकलम जस्ता स्टेशनरी उपलब्ध गराउन नसक्ने अवस्थामा रहेको,

(ख) भूमि सम्बन्धी ऐन, २०२१ बमोजिम जग्गावालाको हैसियतले राख्न पाउने अधिकतम हदवन्दीको तराई तथा उपत्यका, पहाडी र हिमाली क्षेत्रमा क्रमशः पाँच, दश र पन्ध्र प्रतिशत भन्दा कम खेती योग्य जग्गा रहेको, वा

(ग) राष्ट्रिय योजना आयोगबाट परिभाषित भए बमोजिम निरपेक्ष गरिबीको रेखामा पर्ने र सो भन्दा कम आम्दानी भएको ,

(घ) अपाङ्गता भएका वालवालिका ।

२) उपनियम (१) बमोजिम छात्रवृत्ति उपलब्ध गराउनु अघि विद्यालयले त्यस्तो छात्रवृत्तिको लागि निवेदन दिन विद्यालयमा सूचना प्रकाशन गर्नु पर्नेछ ।

६०. नामावली सार्बजनिक गर्नुपर्ने : (१)नियम ५८ बमोजिम छात्रवृति उपलब्ध गराइएका बिद्यार्थीहरुको नाम, थर, कक्षा तथा निजको बाबु आमाको नाम, थर वतन सहितको विवरण विद्यालयले विद्यालयको सूचना पाटीमा टाँस गरी र विद्यालयको वेभसाईट भएमा त्यसमा राखी सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ र त्यस्तो विवरण शिक्षा युवा तथा खेलकुदशाखा मा पठाउनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिमको विवरण हेर्न चाहने व्यक्तिलाई विद्यालयले त्यस्तो विवरण निःशुल्क हेर्न दिनु पर्नेछ ।

६१. **बालबालिकालाई अनिवार्य रुपमा विद्यालयमा पठाउनु पर्ने :** (१) सबै अभिभावकले पाँच वर्ष पुरा भएका बालबालिकालाई आधारभुत शिक्षाका लागि अनिवार्य रुपमा विद्यालय पठाउनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम आफ्नो क्षेत्रभित्रका बालबालिकालाई विद्यालय पठाए नपठाएको सम्बन्धमा सम्बन्धित शिक्षा समिति, विद्यालय निरिक्षक/शाखा अधिकृत, स्रोत व्यक्ति तथा सामुदायिक विद्यालयका शिक्षक तथा कर्मचारीले अनुगमन तथा निरीक्षण गर्नु पर्नेछ।

(३) कुनै अभिभावकले उपनियम (१) बमोजिम बालबालिकालाई विद्यालयमा पठाएको नदेखिएमा त्यस्तो अभिभावकलाई सम्झाई बुझाई, विशेष सहयोग तथा प्रेरित गरी त्यस्ता बालबालिकालाई विद्यालयमा पठाउन लगाउनु पर्नेछ।

(४) उपनियम (३) वमोजिम सम्झाई बुझाई गर्दा समेत बालबालिकालाई विद्यालय नपठाउने अभिभावकलाई स्थानीय तहवाट उपलब्ध गराउने सेवा सुविधावाट वञ्चित गर्न सकिनेछ।

(५) यस नियम बमोजिम विद्यालयमा भर्ना भएका विद्यार्थीलाई विद्यालयले निःशुल्क अध्ययन गराउनु पर्नेछ।

(६) विद्यालय जाने उमेर समूहका वालवालिकालाई अनिवार्य रुपमा विद्यालय भर्ना अभियान तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरी लागु गर्ने दायित्व शिक्षा समितिको हुनेछ।

परिच्छेद-११
बिदा तथा काज सम्बन्धी व्यवस्था

६२. शिक्षक तथा कर्मचारीले पाउने बिदाः (१) शिक्षक तथा कर्मचारीले देहाय बमोजिमका बिदाहरू पाउनेछ :

(क) भैपरी आउने बिदा वर्षभरिमा छ दिन,

(ख) पर्व बिदा वर्षभरिमा छ दिन,

(ग) बिरामी बिदा वर्षभरिमा बाह्र दिन,

(घ) प्रसूती बिदा प्रसूतीको अघि वा पछि गरी नब्बे दिन,

(ङ) प्रसूती स्याहार बिदा पन्ध्र दिन,

(च) किरिया बिदा पन्ध्र दिन,

(छ) असाधारण बिदा एक पटकमा एक वर्षमा नबढाई नोकरीको जम्मा अवधिमा बढीमा तीन वर्ष,

(ज) अध्ययन बिदा शिक्षकको सेवाकोसम्पूर्णअवधिमा एकै पटक वा पटक पटक गरी बढीमा तीन वर्ष,

(झ) बेतलवी बिदा बढीमा पाँच वर्ष।

(२) भैपरी आउने बिदा र पर्व बिदा आधा दिन पनि लिन सकिनेछ। यस्तो बिदा सञ्चित हुने छैन।

(३) शिक्षक तथा कर्मचारीले बिरामी बिदा सञ्चित गर्न सक्नेछ। शिक्षक तथा कर्मचारीले प्रत्येक वर्ष त्यस्तो बिदा निरीक्षक/शाखा अधिकृत बाट प्रमाणित गराई राख्नु पर्नेछ। कुनै व्यहोराले शिक्षक तथा कर्मचारी सेवाबाट अवकाश भएमा निजको सञ्चित बिरामी बिदा बापत निजको पदाधिकार रहेको पदमा खाइपाई आएको तलब स्केलको दरले हुन आउने रकम निजले एकमुष्ट पाउनेछ।

(४) कुनै ठूलो वा कडा रोग लागी उपचार गर्न बिरामी बिदाबाट नपुग हुने भएमा स्वीकृत चिकित्सकको प्रमाणपत्र पेश गरी शिक्षक तथा कर्मचारीले पछि पाउने विरामी बिदाबाट कट्टा हुने गरी बाह्र दिनसम्म थप बिरामी बिदा पेश्कीको रूपमा त्यस्तो बिरामी भएको बखत लिन सक्नेछ। यसरी पेश्की बिदा लिएको शिक्षक वा कर्मचारीको मृत्यु हुन गएमा त्यस्तो पेश्की लिएको बिदा स्वतः मिनाहा हुनेछ।

(५) सञ्चित बिरामी बिदाको रकम लिन नपाउँदै शिक्षक वा कर्मचारीको मृत्यु भएमा त्यस्तो सञ्चित विरामी बिदाको रकम निजले इच्छाएको वा नजिकको हकवालाले एकमुष्ट पाउनेछ।

(६) कुनै पुरुष शिक्षक वा कर्मचारीको पत्नी प्रसूती हुने भएमा त्यस्तो शिक्षक वा कर्मचारीले प्रसूतीको अघि वा पछि गरी पन्ध्र दिन प्रसूती स्याहार बिदा पाउनेछ। प्रसूती स्याहार बिदा बसेको शिक्षक वा कर्मचारीले पूरा तलब पाउनेछ र यस्तो बिदा सेवा अवधि भरमा दुई पटकमात्र लिन पाइनेछ।

(७) प्रसूती बिदा पाएको शिक्षक वा कर्मचारीले बढीमा दुईवटा बच्चाको लागि जनही एकमुष्ट पाँचहजार रुपैयाँ पाउनेछ।

(८) कुनै शिक्षक वा कर्मचारीले कुल धर्म अनुसार आफै किरिया बस्नु परेमा वा त्यस्तो शिक्षक वा कर्मचारीको बाबु आमा, बाजे बज्यै, छोरा छोरी वा विवाहित महिला शिक्षक वा कर्मचारीको सासु ससुराको मृत्यु भएमा वा पुरुष शिक्षकको हकमा निजको पत्नीको तथा महिलाको हकमा पतिको मृत्यु भएमा किरिया बिदा पाउनेछ । महिला शिक्षक वा कर्मचारीको पतिले किरिया बस्नु परेमा त्यस्तो महिला शिक्षक वा कर्मचारीले पनि किरिया बिदा पाउनेछ ।

(९) यस नियम बमोजिम किरिया बिदा लिने शिक्षक वा कर्मचारीले विद्यालयमा हाजिर भएको पन्ध्र दिन भित्र मृत व्यक्तिको मृत्यु दर्ताको प्रमाणपत्र तथा मृत व्यक्तिसँगको नाता देखिने प्रमाण पेश गर्नु पर्नेछ । यस्तो प्रमाणपत्र र प्रमाण पेश नगर्ने शिक्षक वा कर्मचारीले त्यस्तो अवधिको लागि पाएको रकम निजले पाउने तलब रकमबाट कट्टा गरिनेछ ।

(१०) बिरामी परेको अवस्थामा बाहेक घटीमा पाँच वर्ष स्थायी सेवा अवधि नपुगेको शिक्षक वा कर्मचारीले असाधारण बिदा पाउन सक्ने छैन ।

(११) स्थायी सेवा पाँच वर्ष पुगेको शिक्षकलाई निजले अध्यापन गर्ने विषयमा एकतह माथिको उच्च अध्ययनका लागि तलब सहितको अध्ययन बिदा दिन सकिनेछ ।

(१२) उच्च अध्ययनका लागि बिदा स्वीकृत गर्दा प्रत्येक शिक्षा समितिले एक आर्थिक वर्षमा आधारभूत तहको पहिलो र दोस्रो तहका लागि एक एक जना र माध्यमिक तहका लागि एक जनाको अध्ययन बिदा स्वीकृत गर्न सक्नेछ ।

(१३) अध्ययन बिदा दिंदा देहायको प्रक्रिया अबलम्बन गरिनेछः-

(क) अध्ययन बिदा स्वीकृतिका लागि गाउँपालिकामा सार्वजनिक रुपमा सूचना गरी इच्छुक शिक्षकको निवेदन आह्वान गर्ने,

(ख) निवेदन दिने शिक्षकले आफ्नो प्रतिबद्धता पत्र, अध्ययनपछिको आफ्नो शिक्षण सिकाइको योजना र व्यवस्थापन समितिको सिफारिस पेश गर्नु पर्नेछ । त्यसरी पेश भएका प्रस्तावका आधारमा मनोनयनका लागि नाम छनौट गरी सूचना प्रकाशन गर्ने,

(ग) खण्ड (ख) बमोजिम मनोनयनका लागि छनौट भएका शिक्षकको नामावली उपर उजूरी गर्ने अवसर प्रदान गरिने छ । उजूरीकर्ताको उजूरीका आधारमा अन्तिम नामावली प्रकाशन गरी अध्ययनका लागि अन्तिम नाम छनौट गर्ने,

(घ) अन्तिम नाम छनौटमा परेका शिक्षकलाई कबुलियत गराई अध्ययनको अवधिका लागि अध्ययन बिदा स्वीकृत गरिनेछ । यसरी अध्ययन बिदा स्वीकृत भएका शिक्षकले प्रत्येक सेमेष्टर वा वार्षिक परीक्षाको नतिजा सहितको प्रतिवेदन शिक्षा शाखामा पेश गर्नु पर्ने,

(ङ) अध्ययन बिदा पाएका शिक्षकले आफूले कबुलियत गरे अनुसारको प्रतिवेदन शिक्षा युवा तथा खेलकुदशाखामा बुझाउनु पर्नेछ । अध्ययनमा सन्तोषजनक प्रगति नगर्ने शिक्षकको बिदा स्वीकृत भएको अवधि समाप्त नहुँदै रद्द गर्न सकिनेछ ।

(च) बिदा रद्द भएमा त्यस्ता शिक्षकबाट अध्ययन अवधिभर पाएको तलब असुल गरिने छ ।

(१४) बेतलवी बिदा देहायका अवस्थामा दिइनेछः -

(क) कुनै शिक्षक वा कर्मचारीको पति वा पत्नी विदेश स्थित नेपाली राजदूतावास वा नियोगमा खटिई गएको प्रमाण सहित त्यस्तो शिक्षकले बेतलवी बिदा माग गरेमा एकै पटक वा पटक पटक गरी नोकरी अवधिभर पाँच वर्षसम्म,

(ख) कुनै शिक्षक मुटु, मृगौला, क्यान्सर जस्ता कडा रोगका कारण लामो उपचारमा बस्नु पर्ने भए वा मुलुकभित्र वा बाहिर गई उपचार गराउनु पर्ने भनि मेडिकल बोर्डबाट सिफारिस भएमा कार्यपालिकाले एक पटकमा एक वर्ष र नोकरी अवधिभरमा बढीमा तीन वर्षसम्म दिन सक्नेछ ।

(१५) बेतलवी बिदाको अवधि निजको सेवा अवधिमा गणना गरिने छैन ।

(१६) भैपरि आउने बिदा, पर्व बिदा, बिरामी बिदा, किरिया बिदा, प्रसूती बिदा, प्रसूति स्याहार विदा बस्ने शिक्षक तथा कर्मचारीले पूरा तलब पाउनेछ ।

(१७) असाधारण र बेतलबी बिदामा बसेको शिक्षक वा कर्मचारीले तलब पाउने छैन ।

(१८) यस नियम बमोजिमको असाधारण बिदा, अध्ययन बिदा र वेतलवी बिदा बाहेकका अन्य बिदाहरु अस्थायी शिक्षक र राहत शिक्षकले समेत पाउनेछन् ।

६३. बिदा दिने अधिकारी: (१) प्रधानाध्यापकको बिदा व्यवस्थापन समितिको अध्यक्षले र शिक्षक वा कर्मचारीको बिदा प्रधानाध्यापकले स्वीकृत गर्नेछ ।

तर, एक पटकमा तीन दिनमा नबढाई पर्व वा भैपरी आउने बिदा प्रधानाध्यापक आफैले लिन सक्नेछ । सो भन्दा बढी पर्व वा भैपरी आउने बिदा लिनु परेमा प्रधानाध्यापकले व्यवस्थापन समितिको अध्यक्षलाई जानकारी दिनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि शिक्षक वा कर्मचारीको असाधारण बिदा, बेतलवी बिदा र अध्ययन बिदा व्यवस्थापन समितिको सिफारिसमा शाखा अधिकृतले स्वीकृत गर्नेछ ।

६४. बिदा नलिएको दिन सेवा अवधिमा गणना नहुने: शिक्षक वा कर्मचारीले बिदा नलिई विद्यालयमा अनुपस्थित भएको दिन निजको सेवा अवधिमा गणना हुने छैन ।

६५. अस्थायी शिक्षक वा कर्मचारीको बिदाको रकम सम्बन्धमा : अस्थायी शिक्षक वा कर्मचारीले वर्षे वा हिउँदे बिदा उपभोग गर्न नपाउँदै अवकाश पाएमा दश महिनालाई वार्षिक काम गरेको अवधि मानी दामासाहीले काम गरेको अवधिको बिदा रकम पाउनेछ ।

६६. बिदा सहुलियत मात्र हुने: बिदा अधिकारको कुरा नभएर सहुलियत मात्र हुनेछ ।

६७. काज तथा दैनिक भ्रमण भत्ता: (१) विद्यालय वा अध्यापन सम्बन्धी कामको लागि गाउँ कार्यपालिकाको आदेशानुसार कुनै सभा, सम्मेलन वा सेमिनारमा खटिने शिक्षक वा कर्मचारीले सोही आदेशमा तोकेको अवधिसम्मको लागि काज पाउने छ ।

(२) विद्यालयको कामको लागि शिक्षक वा कर्मचारीले प्रधानाध्यापकको र प्रधानाध्यापकले व्यवस्थापन समितिको अध्यक्षको लिखित अनुमति लिई बढीमा एक हप्तासम्म काजमा जान सक्नेछ ।

(३) सरुवा भएको शिक्षक वा कर्मचारीलाई सरुवा भएको विद्यालयमा हाजिर हुन जाँदा तोकिएको दरमा दैनिक तथा भ्रमण भत्ता बापतको रकम रमाना दिने विद्यालयले आफ्नै कोषबाट दिनु पर्नेछ ।

तर आफ्नो स्वेच्छाले सरुवा भई जाने शिक्षक वा कर्मचारीले यस उपनियम बमोजिम दैनिक तथा भ्रमण भत्ता बापतको रकम पाउने छैन ।

६८. यस परिच्छेदको व्यवस्था लागू नहुने : यस परिच्छेदमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि संस्थागत विद्यालयको शिक्षक र आफ्नै स्रोतबाट व्यहोर्ने गरी सामुदायिक विद्यालयमा नियुक्त शिक्षकको सम्बन्धमा यस परिच्छेदको व्यवस्था लागू हुने छैन । त्यस्ता शिक्षकले विद्यालयद्वारा तोके बमोजिम बिदाको सुविधा पाउने छन् ।

६९. शिक्षक तथा विद्यालय कर्मचारी सजाय सम्बन्धी व्यवस्था संघीय कानुनले व्यवस्था गरे वमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद-१२

विद्यालयको चिन्ह, नामाकरण तथा अन्य व्यवस्था

७०. विद्यालयको चिन्ह: विद्यालयको चिन्ह षट्कोणको हुनेछ । विद्यालय व्यवस्थापन समितिले निर्णय गरी सो षट्कोणको बीचमा आफ्नो विद्यालयको छुट्टै चिन्ह राख्न सक्नेछ ।

७१. विद्यालयको नामाकरण : (१) समाज तथा राष्ट्रकै लागि उल्लेखनीय योगदान गर्ने वा ऐतिहासिक व्यक्ति, देवी देवता, तीर्थस्थल वा प्राकृतिक सम्पदा आदिको नामबाट नेपालीपन झल्कने गरी विद्यालयको नामाकरण गर्नुपर्नेछ ।

तर यो नियम प्रारम्भ हुनु भन्दा अगाबै यस नियम विपरित नामाकरण भै सकेका विद्यालयको हकमा यो नियमावली जारी भएपछिको दोश्रो शैक्षिक शत्रको सुरु देखिनै लागु हुने गरीपुनर्नामाकरण गरी गाउँपालिका बाट स्विकृती लिनु पर्ने छ ।

(२) कुनै संस्थागत विद्यालयले आफ्नो नाममा “पव्लिक” शव्द जोड्न चाहेमा कम्तिमा एक तिहाई विद्यार्थी पूर्ण छात्रबृत्तिमा अध्ययनरत रहेको हुनुपर्नेछ . कुनै संस्थागत विद्यालयले आफ्नो नाममा “नेशनल” शव्द जोड्न चाहेमा नेपालको कम्तीमा २५ जिल्लाका विद्यार्थी अध्ययनरत रहेको हुनुपर्नेछ र कुनै संस्थागत विद्यालयले आफ्नो नाममा “इन्टरनेशनल” शव्द जोड्न चाहेमा कम्तिमा एक तिहाई संख्यामा विदेशि विद्यार्थी हुनुपर्नेछ . विद्यालयको नामको अन्तमा “विद्यालय” , “स्कूल” वा “पाठशाला” शव्द जोडिएको हुनुपर्नेछ ।

तर यो उपनियम लागु हुनु अगाबै यस नियम विपरितका शव्दहरु जोडिई नामाकरण भै सकेका विद्यालयको हकमा यो नियमावलि जारी भएपछिको दोश्रो शैक्षिक शत्रको सुरु देखिनै लागु हुने गरी उपयुक्त व्यवस्था पालना गर्न वा पुनर्नामाकरण गर्नु पर्ने छ ,

(३) प्राविधिक शिक्षा सञ्चालन गर्न अनुमति पाएको सामुदायिक विद्यालयले आफ्नो विद्यालयको नामको पछाडि कोष्टकमा प्राविधिक शिक्षा सञ्चालन गर्न अनुमति प्राप्त विद्यालय भनी थप गर्न सक्नेछ ।

(४) नयाँ खोलिने विद्यालयको नामाकरण आफ्नो नामबाट गर्न चाहने व्यक्तिले देहाय बमोजिमको रकममा नघट्ने गरी गाउँपालिकाले तोकिदिएको रकम बराबरको नगद , घर वा जग्गा विद्यालयको नामाकरण गर्ने प्रयोजनको लागि भनी एकमुष्ट विद्यालयलाई सहयोग गरेमा सो विद्यालयको नामाकरण त्यस्तो सहयोग गर्ने व्यक्तिको नामबाट सञ्चालन गर्न सकिनेछ :

(क) माध्यमिक विद्यालयको लागि पचास लाख रूपैयाँ वा सो मूल्य बराबरको घर वा जग्गा,

(ख) आधारभूत विद्यालयका लागि पैंतीस लाख रूपैयाँ वा सो मूल्य बराबरको घर वा जग्गा, ।

(५) पहिल्यै नामाकरण भईसकेको विद्यालयको नामसँग जोडेर विद्यालयको नामाकरण गर्न चाहने व्यक्तिले उपनियम (३) वा (४) बमोजिमको रकम वा सो बराबरको घर वा जग्गा विद्यालयलाई सहयोग गरी पहिलेको नाम पछाडि आफूले प्रस्ताव गरेको नाम जोड्न सक्नेछ ।

(६) एउटै परिवार वा छुट्टाछुट्टै परिवारका एकभन्दा बढी व्यक्तिले उपनियम (३) वा (४) बमोजिमको रकम वा घर वा जग्गा विद्यालयलाई प्रदान गरेमा त्यस्ता व्यक्तिहरूको निर्णयबाट बढीमा दुईजनासम्मको नामबाट विद्यालयको नामाकरण गर्न र अन्य व्यक्तिको नाम विद्यालयमा देखिने गरी राख्न सकिनेछ ।

(७) उपनियम (३), (४) र (५) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कुनै व्यक्ति, स्मारक वा ऐतिहासिक चीजवस्तुको नामबाट विद्यालयको नामाकरण भएको विद्यालयलाई कसैले जतिसुकै रकम वा घर वा जग्गा सहयोग गरे पनि त्यस्तो विद्यालयको नामाकरण परिवर्तन गरिने छैन ।

तर त्यस्तो विद्यालयलाई कुनै व्यक्तिले कक्षा कोठा थप गर्न, पुस्तकालय भवन वा छात्रावास निर्माण गर्न रकम सहयोग गरेमा त्यस्तो कोठा वा भवनमा सो रकम प्रदान गर्ने व्यक्तिको नामबाट नामाकरण गर्न सकिनेछ ।

(८) यस नियम बमोजिम विद्यालयको नामाकरण गाउँसभाले गर्नेछ ।

७२. राष्ट्रिय गान गाउनु पर्ने : विद्यालय खुलेको प्रत्येक दिनको प्रारम्भ र विभिन्न समारोहमा राष्ट्रिय गान गाउनु पर्नेछ ।

७३. झण्डोत्तोलन गर्नु पर्ने : विद्यालयमा मनाइने प्रत्येक समारोहको प्रारम्भमा राष्ट्रिय झण्डोत्तोलन गर्नु पर्नेछ ।

७४. विद्यार्थीको पोशाक : विद्यालयले विद्यार्थीको लागि एकै किसिमको, कम खर्चिलो, साधारण, राष्ट्रियता झल्काउने र हावापानी सुहाउँदो पोशाक तोक्न सक्नेछ । विद्यालयले पोशाक खरिद गर्ने स्थान वा पसल तोक्न पाउने छैन ।

परिच्छेद-१३

विद्यालयको सम्पत्ति संरक्षण सम्बन्धी व्यवस्था

७५. विद्यालयको सम्पत्तिको सुरक्षा : (१) विद्यालयको नाममा रहेको सम्पत्तिको सुरक्षा गर्ने प्रमुख दायित्व व्यवस्थापन समिति र प्रधानाध्यापकको हुनेछ ।

(२) सामुदायिक विद्यालयको नाममा रहेको उपनियम १ वमोजिमको सम्पत्तिको विवरण शिक्षायुवा तथा खेलकुद शाखामा पठाउनु पर्नेछ र सो को लगत संकलन तथा अध्यावधिक गर्ने जिम्मेवारी शिक्षा युवा तथा खेलकुदशाखाको रहनेछ ।

(३) सामुदायिक विद्यालयको नाममा रहेको सम्पत्तिको अध्याविधक विवरण शिक्षायुवा तथा खेलकुद शाखाले वार्षिक रुपमा सार्वजनिक गर्नेछ ।

७६. विद्यालय सम्पत्ति संरक्षण सम्वन्धमा शिक्षा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः

(क) विद्यालयको नाममा प्राप्त भई दर्ता हुन बाँकी रहेको जग्गा दर्ता गर्ने व्यवस्था मिलाउने

(ख) विद्यालयको नाममा रहेको सम्पत्तिलाई अधिकतम फाइदा हुने काममा प्रयोग गर्न व्यवस्थापन समितिलाई निर्देशन दिने,

(ग) विद्यालयको नाममा रहेको जग्गाको आम्दानी असूल उपर गर्ने व्यवस्था मिलाउने,

(घ) विद्यालयको सम्पत्ति कसैबाट हानी-नोक्सानी हुन गएमा सो भराउने व्यवस्था गर्ने,

(ङ) विद्यालयको विकास गर्ने काममा बाहेक विद्यालयको नाममा दर्ता भएका जग्गा वा अन्य सम्पत्ति बेचविखन वा स्वामित्व हस्तान्तरण गर्न नदिने,

(च) विद्यालयको जग्गा संरक्षण गर्न व्यवस्थापन समिति तथा प्रधानाध्यापकलाई सहयोग गर्ने ।

७७. विद्यालयको नामको जग्गा बिक्री गर्न वा धितो राख्न नहुने : (१) विद्यालयको नामको जग्गा बिक्री वा धितो राख्न पाइने छैन ।

७८. विद्यालयको नामको जग्गा सट्टापट्टा गर्न नहुने :

(१) विद्यालयको नाममा रहेको जग्गा सट्टापट्टा गर्न पाइने छैन ।

७९. विद्यालयको नाममा सम्पत्ति राख्नु पर्ने :

(१) सामुदायिक विद्यालय र शैक्षिक गुठीको रूपमा सञ्चालित विद्यालयले विद्यालयको अचल सम्पत्ति विद्यालयको नाममा रजिष्ट्रेशन पारित गर्नु पर्नेछ ।

(२) कम्पनीको रूपमा सञ्चालित संस्थागत विद्यालयले विद्यालयको अचल सम्पत्ति कम्पनीको स्वामित्वमा राख्नु पर्नेछ ।

८०. निजी शैक्षिक गुठी अन्तर्गत गरिएको लगानी हस्तान्तरण गर्ने सम्बन्धी व्यवस्था : निजी शैक्षिक गुठी वा त्यस्ता गुठीका सञ्चालकले आफ्नो लगानीको पूरै वा आंशिक हिस्सा विद्यालय सञ्चालनमा वाधा नपर्ने गरी आफ्नो उत्तराधिकारीको रुपमा नियुक्त गरेको गुठियारलाई प्रचलित कानून बमोजिम हस्तान्तरण गर्न सक्नेछ ।

८१. मिनाहा दिन सक्नेः प्राकृतिक विपद् वा कावु बाहिरको परिस्थितिले गर्दा सामुदायिक विद्यालयको सम्पत्ति हानी नोक्सानी हुन गएको प्रमाणित हुन आएमा वीस हजार रूपैयाँसम्मको भए प्रधानाध्यापकको सिफारिसमा व्यवस्थापन समितिले, पचास हजार रूपैयाँसम्मको भए व्यवस्थापन समितिको सिफारिसमा शाखा अधिकृतले, एक लाख रूपैयाँसम्मको भए अध्यक्षले मिनाहा दिन सक्नेछ । सोभन्दा बढी रकम मिनाहा दिनु परेमा गाउँ कार्यपालिकाको सिफारिसमा गाउँसभाले मिनाहा दिन सक्नेछ ।

परिच्छेद-१४

विद्यालयलाई दिइने अनुदान तथा अन्य व्यवस्था

८२. विद्यालयलाई अनुदान दिने :

(१) सामुदायिक विद्यालयलाई नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकार वा गाउँपालिका बाट विद्यालयको लागी प्राप्त रकम गाउँ कार्यपालिकाले वार्षिक कार्यक्रममा स्वीकृत गराई विद्यालय संचित कोषमा पठाउने व्यवस्था मिलाउने छ ।

(२) विद्यालयको आन्तरिक आय समेतलाई अध्ययन गरी विद्यालयलाई देहायका आधारमा अनुदान बाँडफाँट गरिने छ .

(क) विद्यालयको विद्यार्थी संख्या,

(ख) विद्यालयको शिक्षक संख्या,

(ग) विद्यालयको परीक्षाको परिणाम,

(घ) विद्यालयको आर्थिक अवस्था ।

ङ) विद्यालयले पुरा गर्नु पर्ने न्युनतम पूर्वाधारहरु (Prioritized Minimun Enabling Conditions PEMEC)

(३) अनुमति प्राप्त सामुदायिक विद्यालयले दरबन्दी प्राप्त नगर्ने शर्तमा र स्वीकृत प्राप्त सामुदायिक विद्यालयले आफूलाई प्राप्त सबै शिक्षक दरबन्दी शिक्षा युवा तथा खेलकुदशाखामा फिर्ता गरी शिक्षक लगायत विद्यालय व्यवस्थापनका सम्पूर्ण पक्षहरु आफैले गर्ने गरी विद्यालयलाई प्राप्त हुने अनुदान एकमुष्ट लिन चाहेमा तोकिएको शर्त भित्र विद्यालय सञ्चालन गर्ने गरी एकमुष्ट अनुदान पाउन सकिने व्यवस्था गर्न सकिनेछ ।

(४) विद्यालयको पूर्वाधार विकास गर्ने प्रयोजनका लागि गाउँ कार्यपालिकाले शर्त तोकी सार्वजनिक शैक्षिक गुठी अन्तर्गत सञ्चालित विद्यालयलाई समेत अनुदान दिन सक्नेछ ।

८३. **सम्बन्धित काममा खर्च गर्नु पर्नेः** विद्यालयलाई प्राप्त रकम जुन कामको लागि खर्च गर्न निकासा भएको हो सोही काममा मात्र खर्च गर्नु पर्नेछ । खर्च हुन नसकेको रकमको बारेमा शिक्षा युवा तथा खेलकुदशाखालाई जानकारी गराउनु पर्नेछ ।

८४. **स्थानीय स्रोतबाट रकमको व्यवस्था गर्नु पर्ने :** (१) विद्यालयले विद्यालयको भवन, फर्निचर र अन्य कार्यको लागि स्थानीय स्रोतबाट समेत रकमको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम स्थानीय स्रोतबाट भवन निर्माणको लागि रकम नपुग्ने भएमा गाउँ कार्यपालिकाले जनसहयोगलाई प्रोत्साहन गर्ने गरी सामुदायिक विद्यालयलाई आवश्यक रकम अनुदान दिन सक्नेछ ।

(३) संस्थागत विद्यालयले उपनियम (१) बमोजिमको कार्यको लागि विद्यार्थीबाट सहयोगको नाममा शुल्क उठाउन पाउने छैन ।

परिच्छेद-१५

विद्यालयको बजेट, आय व्ययको लेखा तथा अन्य व्यवस्था

८५. विद्यालय संचालन संचित कोषको सञ्चालन :

(१) प्रत्येक विद्यालयमा विद्यालयको सम्पूर्ण आम्दानीहरु जम्मा गर्ने गरी एक विद्यालय संचालन कोष रहनेछ ।

(२) विद्यालयले संचालन कोषमा जम्मा भएको रकम व्यवस्थापन समितिको निर्णय बमोजिम खर्च गर्नु पर्नेछ ।

(३) विद्यालय संचालन कोषको सञ्चालन व्यवस्थापन समितिको अध्यक्ष वा सोही समितिले तोकेको व्यवस्थापन समितिको सदस्य र प्रधानाध्यापकको संयुक्त दस्तखतबाट हुनेछ ।

(४) उपनियम (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि माध्यमिक विद्यालय संचालन कोषको सञ्चालन प्रधानाध्यापक र लेखासम्बन्धी काम गर्ने शिक्षक वा कर्मचारीको संयुक्त दस्तखतबाट गरिनेछ ।

(५) विद्यालय संचालन कोषको हिसाब-किताब लेखा राख्ने, बेरुजु फर्छ्यौट गर्ने काम प्रधानाध्यापक र लेखा सम्बन्धी काम गर्ने कर्मचारीको हुनेछ ।

(६) विद्यालयको कार्य सञ्चालनको लागि विद्यालय संचालन कोषको रकम शिक्षायुवा तथा खेलकुद शाखाले तोकिदिएको नजिकैको कुनै बैंकमा खाता खोली जम्मा गर्नु पर्नेछ ।

(७) विद्यालयको सम्पूर्ण खर्च विद्यालय संचालन कोषमा जम्मा भएको रकमबाट व्यहोरिनेछ ।

८६. बजेट तयार गर्ने : (१) नियम ८३ मा जेसुकै लेखिए पनि प्रधानाध्यापकले प्रत्येक वर्ष को मसान्त भित्र आगामी वर्षको बजेट तयार गरी व्यवस्थापन समितिबाट स्वीकृत गराई त्यसको एक प्रति शिक्षा युवा तथा खेलकुदशाखा मा समयमा पठाउनु पर्नेछ ।

८७. विद्यालयको आय व्ययको लेखा: (१) विद्यालयको आय व्ययको लेखा अनुसूची–१५ बमोजिमको ढाँचामा राख्नु पर्नेछ ।

(२) विद्यालयको आय व्ययको लेखा, बील, भरपाई लगायत आवश्यक कागजात राख्ने काम विद्यालयको लेखा सम्बन्धी काम गर्ने शिक्षक वा कर्मचारीको हुनेछ ।

(३) उपनियम (२) बमोजिम कागज प्रमाणित गराई राख्ने, राख्न लगाउने जिम्मेवारी प्रधानाध्यापकको हुनेछ ।

(४) उपनियम (१) बमोजिमको आय व्ययको लेखा राख्दा विद्यालयको काम कारबाहीको वास्तविक स्थिती थाहा हुने गरी मालसामानहरूको खरिद बिक्री र विद्यालयको नगदी, जिन्सी, जायजेथा दायित्व आदिको विस्तृत विवरण स्पष्ट रूपले खोलेको हुनु पर्नेछ ।

(५) विद्यालयको नगदी, जिन्सी, जायजेथामा कुनै किसिमको हिनामिना, हानी-नोक्सानी वा लापरबाही हुन नपाउने गरी सुरक्षित राख्ने र सोको लगत राख्ने तथा राख्न लगाउने दायित्व प्रधानाध्यापकको हुनेछ ।

(६) प्रधानाध्यापक र लेखा सम्बन्धी काम गर्न जिम्मेवारी तोकिएको शिक्षक वा कर्मचारीले विद्यालयको आय व्ययको प्रतिवेदन शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखाले तोकेको अवधि भित्र मासिक वा त्रैमासिक रूपमा सो शाखामा पठाउनु पर्नेछ ।

८८. लेखा परीक्षण गराउने: (१) व्यवस्थापन समितिको अध्यक्ष र प्रधानाध्यापकले प्रत्येक वर्ष गाउँ कार्यपालिकाबाट नियुक्त दर्तावाला लेखा परीक्षकबाट लेखा परीक्षण गराउनु पर्नेछ ।

(२) लेखा परीक्षणको सिलसिलामा प्रधानाध्यापकले विद्यालयको आय व्ययको बहीखाता लेखा परीक्षकले मागेको बखत जाँच्न दिनुपर्नेछ र निजले कैफियत तलब गरेको कुराको यथार्थ जवाफ समेत सरोकारवालालाई दिनु पर्नेछ ।

(३) विद्यालयको आय व्ययको लेखा गाउँ कार्यपालिकाबाट खटाइएको कर्मचारीले जुनसुकै बखत जाँचबुझ गर्न सक्नेछ । यसरी जाँचबुझ गर्दा खटी आएको कर्मचारीले माग गरेको विवरण देखाउनु प्रधानाध्यापक, लेखाको जिम्मेवारी प्राप्त शिक्षक वा कर्मचारीको कर्तव्य हुनेछ ।

(४) यस नियम बमोजिम लेखापरीक्षकले विद्यालयको लेखा परीक्षण गर्ने सिलसिलामा अन्य कुराका अतिरिक्त विद्यालयको आम्दानी र खर्चका बारेमा विद्यालय व्यवस्थापन समितिका पदाधिकारीहरुसँग छलफल गरी आफ्नो प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्नेछ ।

(५) यस नियमावली बमोजिम विद्यालयसँग स्वार्थ रहेको व्यक्तिले वा विद्यालय व्यवस्थापनका अध्यक्ष, सदस्य तथा प्रधानाध्यापकको नजिकको नातेदारले विद्यालयको लेखा परीक्षण गर्न पाउने छैन ।

८९. **प्रतिवेदन पेश गर्नु पर्ने :** लेखापरीक्षकले विद्यालयको लेखा परीक्षण गरी सकेपछि देहायका कुराहरू खुलाई सो सम्बन्धी प्रतिवेदन तयार गरी व्यवस्थापन समिति र शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखामा एक-एक प्रति पठाउनु पर्नेछः-

(क) सोधिएका र कैफियत तलब भएका कुराको जवाफ यथाशीघ्र भए नभएको,

(ख) पेश भएको आय व्ययको हिसाब रितपूर्वक भए नभएको,

(ग) आय व्ययको स्रेस्ता कानून बमोजिम राखे नराखेको,

(घ) विद्यालयको आय व्ययको लेखा यथार्थ रूपमा देखिने गरी वासलात दुरुस्त भए नभएको,

(ङ) कुनै शिक्षक वा कर्मचारीले कानून विपरीत कामकाज वा बेहिसाब गरे नगरेको,

(च) विद्यालयको कारोबार सन्तोषप्रद भए नभएको,

(छ) विद्यालयलाई जुन कामका लागि निकासा भएको हो सोही प्रयोजनमा खर्च लेखे नलेखेको,

(ज) विद्यालयको सम्पत्ति दुरुपयोग गरे, नगरेको

(झ) लेखा परीक्षकले मनासिव र आवश्यक सम्झेको अन्य कुरा ।

९०. **विद्यालयको कामको सामाजिक परीक्षण गर्ने**: सामुदायिक विद्यालयले आफ्नो कामको सामाजिक परीक्षण गर्नपर्नेछ ।

९१. **बरबुझारथ गर्ने :** (१) विद्यालयको नगदी, जिन्सी मालसामानको लगत, स्रेस्ता राख्ने जिम्मा लिएको शिक्षक वा कर्मचारी सरुवा वा अन्य कारणबाट विद्यालय छोडी जाने भएमा आफ्नो जिम्मा रहेको नगदी, जिन्सी मालसामानको बरबुझारथ सामान्यतया २१ दिनभित्र विद्यालयमा गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम बरबुझारथ नगर्ने शिक्षक तथा कर्मचारीलाई बरबुझारथ नगरेसम्म सरुवा भएको विद्यालयमा जान रमानापत्र दिइने छैन । साथै निजले कुनै रकम वा मालसमान हिनामिना गरेको रहेछ भने सो बापतको रकम निजले पाउने जुनसुकै रकमबाट असूल उपर वा सोधभर्ना गरिनेछ ।

९२. शिक्षक तथा कर्मचारीको तलब, भत्ता र अन्य सुविधा संघीय कानून अनुसार हुनेछ ।

९३. तथा कर्मचारीकानिवृत्तिभरण, उपदान, उपचार खर्च र अन्य व्यवस्था संघीय कानून अनुसार हुनेछ ।

९४. शिक्षक तथा कर्मचारीका अवकास सम्बन्धी व्यवस्था संघीय कानून अनुसार हुनेछ ।

९५. शिक्षक तथा कर्मचारीसजाय सम्बन्धी व्यवस्था संघीय कानूनले तोकेको मापदण्ड अनुसार हुनेछ ।

९६. विद्यालयको वर्गिकरण संघीय कानूनले तोकेको मापदण्ड अनुसार हुनेछ ।

९७. विद्यालय शुल्क सम्बन्धी व्यवस्था संघीय कानूनले बनाएको मापदण्ड अनुसार हुनेछ ।

परिच्छेद-१६
विविध

९८. **शिक्षक तथा शिक्षा क्षेत्रसम्वद्ध जनशक्तीको तालिमः** १) तालिम तथा प्रशिक्षण सम्बन्धी व्यवस्था संघ र प्रदेशले व्यवस्था गरे अनुरुप हुनेछ ।
तर यस नियमले गाउँपालिकाका शिक्षकलाई स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम वमोजिम तालिम दिन वाधा पर्ने छैन ।

९९. **अतिरिक्त क्रियाकलाप सम्बन्धी व्यवस्थाः** १) विद्यालयहरुले शिक्षा समितिले निर्धारण गरेको मापदण्ड वमोजिम अतिरिक्त क्रियाकलाप संचालन गर्नुपर्नेछ ।
२) गाउँ कार्यपालिकाले वार्षिक कार्यक्रममा समावेश गरी अन्तर विद्यालय प्रतिस्पर्धात्मक अतिरिक्त क्रियाकलाप सचालन गर्नु पर्नेछ ।
३) अन्तर विद्यालय प्रतिस्पर्धात्मक अतिरिक्त क्रियाकलाप संचालन सम्वन्धि थप व्यवस्था कार्यपालिकाले निर्धारण गरे वमोजिम हुनेछ ।
४) विद्यालयले उपनियम (१ र २) बमोजिम अतिरिक्त क्रियाकलाप सञ्चालन गर्दा देहाय बमोजिमका प्रतियोगितामा विद्यार्थीहरूलाई भाग लिन लगाउनु पर्नेछ -
(क) चित्रकला, मूर्तिकला र हस्तकला प्रतियोगिता,
(ख) बाद्यबादन तथा संगित प्रतियोगिता,
(ग) नृत्य प्रतियोगिता ,
(घ) नाटक प्रतियोगिता,
(ङ) वक्तृत्व कला प्रतियोगिता,
(च) हाजिरी जवाफ प्रतियोगिता,
(छ) हिज्जे प्रतियोगिता,
(ज) खेलकुद प्रतियोगिता,
(झ) साहित्यिक गतिविधि, कथा, कविता र निवन्ध प्रतियोगिता,
(ञ) फूलबारी र कृषि सम्बन्धि प्रतियोगिता,
(ट) सृजनात्मक तथा अन्वेषणात्मक र विज्ञानका प्रयोगात्मक प्रतियोगिता
(ट) अन्य प्रतियोगिता,
(५) विद्यालयले प्रत्येक शुक्रबारको दैनिक पठनपाठनको कार्य समाप्त भएपछि विद्यार्थीलाई अतिरिक्त क्रियाकलापको कार्यक्रममा सहभागी गराउनु पर्नेछ ।

१००. **विद्यालय शिक्षा सेवाको गठन, तह, श्रेणी विभाजन र दरवन्दी सम्वन्धी व्यवस्था :** (१) यस सम्वन्धमा संघ तथा प्रदेशको कानून वा नियमसँग तादात्म्यता कायम हुने गरी कार्यपालिकाले कार्यविधिवनाई गाउँ सभावाट स्वीकृत गराए वमोजिम हुनेछ ।

१०१. **जिम्मेवार रहने :** (१) प्रधानाध्यापक स्थानिय तह, अभिभावक एवं विद्यार्थीप्रति जिम्मेवार हुनेछ , यसका लागि उनले अभिभावक एवं विद्यार्थीको विचार सर्वेक्षण गर्नेछन ।
२) प्रचलित मापदण्डको पालना एवं गुणस्तरिय शिक्षाको लागि विद्यालय व्यवस्थापन समिती र प्रधानाध्यापकले शिक्षा समितिसँग कार्यसम्पादन करार गर्नुपर्नेछ ।
३) शिक्षक एवं कर्मचारी प्रधानाध्यापकप्रति जिम्मेवार हुनेछन । निजहरुले गुणस्तरीय शिक्षाका लागि गाउँ कार्यपालिका, शिक्षा समिति र शाखा अधिकृतले प्रचलित कानून बमोजिम दिएका

निर्देशन पालना गर्नु पर्नेछ । अपेक्षित शैक्षिक उपलब्धिका लागि शिक्षकहरुले प्रधानाध्यापकसँग कार्यसम्पादन करार गर्नुपर्नेछ ।

४) शिक्षालाई मौलिक हकको रुपमा स्थापित गर्न गाउँ कार्यपालिकाले प्रत्येक विद्यालयका लागि निश्चित भौगोलिक क्षेत्रलाई सेवा क्षेत्रको रुपमा तोकिदिन सक्नेछ । त्यस्तो भौगोलिक क्षेत्र भित्रका टुहुरा, अलपत्र परेका र बेसाहारा तथा अतिविपन्नतामा परी विद्यालय जान नसकेका वा विद्यालय छोडेका बालवालिकालाई छात्रबृत्ति वा विशेष व्यवस्था गरी वा निजका अभिभावक वा संरक्षकलाई सघाई बालवालिकालाई विद्यालयमा ल्याउनु गाउँपालिका, विद्यालय व्यवस्थापन समिति र प्रधानाध्यापकको जिम्मेवारी हुनेछ । विद्यार्थिलाई अपेक्षित शैक्षिक उपलब्धि हासिल हुने गरी सिकाउने र टिकाउने दायित्व प्रधानाध्यापक र शिक्षकहरुको हुनेछ ।

५) कुनै अभिभावक वा संरक्षकले विद्यालय जाने उमेरका बालबालिकालाई विद्यालय पठाउन अटेर गरेमा निजलाई गाउँपालिका बाट प्रदान गरिने सेवा सुविधाहरुबाट बन्चित गर्न सकिनेछ ।

१०२.संरक्षकको भूमिका: वडाअध्यक्षले आफ्नो वडा भित्रका विद्यालयको गुणस्तरीय शिक्षाका लागि प्रमुख संरक्षकको रुपमा कार्य गर्नु गराउनुपर्नेछ ।

१०३.स्थानीय तहका निवा्चित पदाधिकारीहरुले पालना गर्नुपर्ने आचारसंहिता: स्थानीय तहका निर्वाचित पदाधिकारीहरुले देहायबमोजिमको आचारसंहिता पालना गर्नुपर्नेछ :

क) संस्थागत बिद्यालय वा निजी अन्य कुनै प्रकारका शैक्षिक संघ संस्था सञ्चालनमा संलग्नता हुन नहुने तर प्राज्ञिक क्रियाकलापमा भाग लिन बन्देज नरहने,

ख) धर्म, सम्प्रदाय, जनजाति, लिङ्ग, भाषा, वर्ग, क्षेत्र वा सम्प्रदायको आधारमा घृणा वा द्वेष उत्पन्न हुने कुनै क्रियाकलापमा भाग लिन बन्देज नरहने,

ग) राजनीतिक पार्टी वा अन्य कुनै दलगत समूहको स्वार्थमा बिद्यार्थी र शैक्षिक संरचनाको प्रयोगलाई निषेधित गर्नुपर्ने ,

घ) विद्यालयको समग्र शैक्षिक गुणस्तरको अभिवृद्धिमा ध्यान दिनुपर्ने .

ङ) जनप्रतिनिधि समाजकै रोल मोडेल हुने हुँदा सार्वजनिक ठाउँहरु तथा विद्यालय वा शैक्षिक संस्थामा उपस्थित रहँदा नकरात्मक सन्देश प्रवाह हुने कुनैक्रियाकलाप नगर्न सजग रहनु पर्ने ।

१०४.शिक्षक तथा कर्मचारीले पालन गर्नु पर्ने आचार संहिता : शिक्षक तथा कर्मचारीले देहाय बमोजिमको आचार संहिता पालन गर्नु पर्नेछ :-

(क) आफुलाई खटाएको ठाउँमा गई तोकिएको काम गर्नु पर्ने,

(ख) निर्धारित समयमा नियमित रुपले विद्यालयमा आए गएको समय जनाई हाजिर हुनु पर्ने र पहिले बिदाको अनुमति नलिई विद्यालयमा अनुपस्थित हुनु नहुने,

(ग) आफ्नो सेवा सम्बन्धी क’रामा मतलव साध्य गर्ने मनसायले कसैमाथि पनि कुनै राजनैतिक वा अवाञ्छनीय प्रभाव पार्न वा प्रभाव पार्ने प्रयत्न गर्न नहुने,

(घ) नेपाल सरकार र नेपाली जनताको पारस्परिक सम्बन्धमा वा कुनै विदेशी राष्ट्रसँगको सम्बन्धमा खलल पर्न सक्ने गरी आफ्नो वास्तविक वा काल्पनिक नामबाट वा बेनामी कुनै लेख प्रकाशित गर्न वा प्रेसलाई कुनै खबर दिन वा रेडियो वा टेलिभिजन

आदि जस्ता सुचना माध्यमद्वारा भाषण प्रसारित गर्न वा कुनै सार्वजनिक भाषण दिन वा वक्तव्य प्रकाशित गर्न नहुने,

(ङ) विद्यार्थीलाई योग्य नागरिक बनाउने उद्देश्य लिई अध्ययन र अध्यापनलाई आफ्नो मुख्य लक्ष्य सम्भmनु पर्ने,

(च) आज्ञाकारिता, अनुशासन, सद्भावना, सहयोग, सदाचार, सहानुभूति, धैर्य र सच्चरित्रतालाई प्रोत्साहन दिनु पर्ने,

(छ) कुनैभाषा, सम्प्रदाय तथा धर्म विरोधी भावना शिक्षक तथा विद्यार्थी वर्गमा फैलाउन नहुने,

(ज) सामुदायिक विद्यालयका शिक्षकले व्यवस्थापन समिति र सम्बन्धीत स्थानीय तहको स्वीकृति नलिई आफू वहाल रहेको विद्यालय बाहिर काम गर्न नहुने,

(झ) विद्यालय वा शैक्षिक संस्थाको माध्यमद्वारा राष्ट्रिय भावना जागृत गरी देशमा भावनात्मक एकता ल्याउन काम गर्नु पर्ने,

(ञ) नेपाल राष्ट्रको सार्वभौमसत्ता र अखण्डतामा आँच आउने गरी देशको शान्ति, सुरक्षा, वैदेशिक सम्बन्ध र सार्वजनिक मर्यादा तथा अदालतको अवहेलना हुने वा कुनैपनि कार्यालय वा अधिकृतको कानूनद्वारा निर्धारित कर्तव्य पूरा गर्नमा बाधा विरोध हुने गरी प्रदर्शन, हड्ताल, थुनछेक तथा घेराउ गर्न नहुने ।

(ट) विद्यार्थीलाई शारीरिक वा मानसिक यातना दिन नहुने ।

(२) उपनियम (१) बमोजिमको आचार संहिताको पालन भए नभएको अभिलेख शिक्षकहरुको हकमा प्रधानाध्यापकले र प्रधानाध्यापकको हकमा व्यवस्थापन समितिले राख्नु पर्नेछ र आचार संहिता पालन नभएको भए त्यसको विवरण सम्बन्धित स्थानीय तहमा पठाउनु पर्नेछ ।

१०५.विद्यार्थीले पालन गर्नु पर्ने आचार संहिता : विद्यार्थीहरुले देहाय बमोजिमको आचार संहिता पालन गर्नु पर्नेछ :-

(क) शिक्षकको आज्ञापालन र आदर गर्नु पर्ने,

(ख) विद्यालयमा वा बाहिर जहाँसुकै अनुशासनमा रहनु पर्ने,

(ग) राष्ट्रियता, भाषा र संस्कृतिको उत्थानको निमित्त संधै प्रयत्नशील रहनु पर्ने,

(घ) विद्यालयले आयोजना गरेको कार्यक्रममा सक्रिय रुपमा भाग लिनु पर्ने,

(ङ) सबैसँग शिष्ट व्यवहार गर्नु पर्ने,

(च) व्यवस्थापन समितिले निर्धारण गरेका अन्य आचार संहिता पालना गर्नु पर्ने ।

अनुसूची-१
(नियम ३ सँग सम्बन्धित)
विद्यालय खोल्ने अनुमतिको लागि दिइने निवेदन

श्री शाखा अधिकृत ज्यू,
.... गाउँपालिका,
.... ।

विषय : विद्यालय खोल्ने अनुमति सम्बन्धमा ।

महोदय,

शैक्षिक सत्र .... देखि .... तहको विद्यालय खोल्न चाहेकोले अनुमतिको लागि देहायका विवरणहरु खुलाई यो निवेदन गरेको छु ।

(क) प्रस्तावित विद्यालयको :

१. नामः
२. ठेगानाः .... गाउँपालिका. .... वडा नं. .... गाउँ र टोल
फोनः .... फ्याक्स नं. ....
३. किसिमः (१) सामुदायिक (२) संस्थागत (अ) निजी शैक्षिक गुठी (आ) सार्वजनिक शैक्षिक गुठी
४. अनुमति लिन चाहेको तह र सञ्चालन गर्ने कक्षाः
५. भविष्यमा सञ्चालन गर्न चाहेको तह र कक्षाः

(ख) प्रस्तावित विद्यालयको लागि पूरा गरिएको भौतिक पूर्वाधार :

१. भवनकोः (१) संख्याः (२) कच्ची वा पक्की वा अर्ध पक्की (३) आफ्नै वा बहालमा वा सार्वजनिक
२. कोठाको विवरणः कोठाको संख्या लम्वाई चौडाई उचाई झ्याल ढोकाको अवस्था प्रकाश वत्तीको अवस्था प्रयोजन कैफियत
३. फर्निचरको संख्याः (१) डेस्क (२) बेञ्च (३) टेबल (४) दराज (५) मेच (६) अन्य
४. खेलकूद मैदानको अवस्था र जग्गाः (रोपनी वा विगाहामा)
५. शौचालयको संख्या : (१) छात्रले प्रयोग गर्ने (२) छात्राले प्रयोग गर्ने
६. खानेपानीको अवस्थाः
७. पुस्तकालयको अवस्था तथा पुस्तकको संख्याः
८. प्रयोगशालाः सामग्रीः
९. सवारी साधनको विवरणः
१०. शैक्षिक सामग्रीको विवरणः

(ग) विद्यार्थी संख्याः (प्रस्तावित) कक्षाः संख्याः

(घ) शिक्षक संख्याः (प्रस्तावित)

(ङ) आर्थिक विवरणः (प्रस्तावित)

१. अचल सम्पत्तिः २. चल सम्पत्तिः
३. वार्षिक आम्दानीः ४. आम्दानीको स्रोतः

माथि लेखिएका विवरण हरु ठीक साँचो छ, झुट्टा ठहरे कानून बमोजिम सहुँला बुझाउँला ।

निवेदकको-
नामः सहीः
ठेगानाः मितिः

संलग्न गर्नु पर्ने कागजातहरु :

(१) गुठी अन्तर्गत विद्यालय सञ्चालन गर्ने भए शैक्षिक गुठीको विधानको प्रतिलिपि ।
(२) जग्गा वा भवन भाडामा लिने भए कस्तीमा पाँच वर्षसम्मको लागि घर वा जग्गाधनीले बहालमा दिने सम्बन्धमा भएको कबुलियतनामा सम्बन्धी पत्र ।
(३) प्रस्तावित विद्यालयको क्षेत्रको शैक्षिक नक्सा ।
(४) सम्बन्धित वडासमितिको सिफारिस ।

अनुसूची-२

(नियम ४ सँग सम्बन्धित)

विद्यालय खोल्नको लागि चाहिने पूर्वाधारहरु

(क) कक्षा कोठाहरू सामान्यतया नौ फिट उचाईको र घाम तथा पानीबाट बचाउ हुने किसिमको हुनु पर्ने,

(ख) कक्षागत क्षेत्रफल आधारभूत विद्यालयको हकमा प्रति विद्यार्थी १.०० वर्ग मीटर तथा माध्यमिक विद्यालयको हकमा १.२० वर्ग मीटर भन्दा कम हुन नहुने,

(ग) अध्यापन गराइने कक्षा कोठामा हावाको प्रवाह, प्रकाशको व्यवस्थाको साथै स्वस्थ हुनु पर्ने,

(घ) कक्षा कोठामा विद्यार्थी संख्याको आधारमा फर्निचरको व्यवस्था हुनु पर्ने,

(ङ) यथेष्ट स्वस्थकर खानेपानीको प्रवन्ध गर्नुपर्ने,

(च) प्रारम्भिक बाल शिक्षा केन्द्र बाहेक अन्य विद्यालयमा छात्र छात्राको लागि अलग अलग शौचालयको व्यवस्था हुनुपर्ने र प्रत्येक थप ५० जना विद्यार्थीको लागि एक कम्पार्टमेन्ट थप हुनुपर्ने,

(छ) पाठ्यक्रम, पाठ्यसामग्री, शिक्षक निर्देशिका सहितको १ विद्यार्थी बराबर कम्तीमा २ प्रतिका दरले पुस्तक उपलब्ध भएको पुस्तकालय हुनु पर्ने,

(ज) शिक्षण क्रियाकलापको लागि आवश्यकीय शैक्षिक सामग्रीहरू जस्तै(सेतोपाटी,कालोपाटी, नक्सा, ग्लोब, गणितीय सामग्री आदि हुनु पर्ने,

(झ) सम्पूर्ण विद्यार्थीहरू एकैसाथ उभिन सक्ने मैदान हुनु पर्ने,

(ञ) प्रारम्भिक वाल शिक्षा केन्द्रमा घर बाहिरका क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्न पुग्ने र अन्य विद्यालयका लागि भलिबल खेल्न मिल्नेसम्मको खेल मैदानको व्यवस्था र खेल सामग्रीको व्यवस्था हुनु पर्ने,

(ट) पाठ्यक्रम अनुसारको विज्ञान सामग्रीको व्यवस्था हुनु पर्ने,

(ठ) सामुदायिक विद्यालयमा प्रत्येक कक्षामा सामान्यतया देहाय बमोजिम र संस्थागत विद्यालयमा सामान्यता प्रतिकक्षा कम्तीमा बाईस जना देखि बढीमा चौवालीस जना सम्म र औसतमा तेत्तीस जना विद्यार्थी हुनु पर्नेछ ।

(ड) सामुदायिक विद्यालयमा कम्तीमा देहाय बमोजिमको शिक्षकको व्यवस्था हुनु पर्नेः-

माध्यमिक तहको ०-१० कक्षाका लागि	- १४ जना
माध्यमिक तहको ०-१२ कक्षाका लागि	- १६ जना
आधारभूत तहको ०-८ कक्षाका लागि	- ९ जना
आधारभूत तहको ०-५ कक्षाको लागि	- ४ जना
प्रारम्भिक बालबिकास केन्द्रको लागि	- २ जना

(ढ) विद्यालयको स्थायी आय स्रोत हुनु पर्ने,

(ण) विद्यालयमा प्राथमिक उपचार सामग्रीको व्यवस्था हुनु पर्ने,

(त) आवासीय विद्यालयको लागि आवास भवन हुनु पर्ने,

(थ) विद्यालयको हाता पर्खाल वा बारले घेरिएको हुनु पर्ने,

(द) भाडाको भवनमा विद्यालयको सञ्चालन गर्ने भए कम्तीमा पाँच वर्ष घर भाडा सम्बन्धी सम्झौता भएको हुनु पर्ने ।

(ध) विद्यालयमा वालमैत्री अपाङ्गता मैत्री तथा वातावरण मैत्री हुनुपर्ने ।

तेस्रो संशोधनद्धारा रुपान्तरण गरिएका शब्दहरु

'शिक्षाशाखाको' सट्टा 'शिक्षा युवा तथा खेलकूद शाखा' ।

'शिक्षा अधिकृत' को सट्टा 'शाखा अधिकृत'

अनुसूची-३

(नियम ५ को उपनियम (१) र (३) सँग सम्बन्धित)

विद्यालय सञ्चालन गर्न दिइने अनुमति

श्री..............................
.................................।

विद्यालय खोल्ने सम्बन्धमा मिति............................मा प्राप्त निवेदन उपर कारबाही हुँदा शिक्षा नियमावली, ... को नियम ४ बमोजिमको पूर्वाधार पूरा गरेको देखिएकोले शैक्षिक सत्र .... देखि आधारभूतरमाध्यमिक तहको ....कक्षासम्मको विद्यालय सञ्चालन गर्न यो अनुमति दिइएकोछ ।

<u>कार्यालयको छाप</u>

अनुमति प्रदान गर्ने अधिकारीको,-
नाम :
सही :
पद :
मितिः

अनुसूची-४

(नियम ७ को उपनियम (१) सँग सम्बन्धित)

विद्यालयको स्वीकृतिको लागि दिइने निवेदन

श्री...............................
.... ।

विषयः विद्यालयको स्वीकृति सम्बन्धमा ।

स्थानीय शिक्षा समितिको मिति .... को निर्णयानुसार अनुमति पाई खोलिएको यस विद्यालयको स्वीकृति पाउन निम्न विवरणहरू खुलाई यो निवेदन गरेको छु ।

(क) विद्यालयको :

१. नाम : ....

२. ठेगाना : .... गाउँपालिका .... वडा नं. ..... गाउँरटोल .... फोन नं. .... फ्याक्स नं. ....

३. अनुमति प्राप्त गरेको तह र मिति :

आधारभूत तह मितिः...............

माध्यमिक तह मिति :..............

(ख) विद्यालयको भौतिक अवस्था :

१. भवनको :

(१) संख्या : (२) कच्ची र पक्की र अर्धपक्की (३) आफ्नै र बहालमा र सार्वजनिक

२. कोठाको विवरण :

३. फर्निचरको संख्याः (१)डेक्स (२) बेञ्च (३) टेबुल (४) दराज (५) मेच (६) अन्य

४. खेलकुद मैदानको अवस्था र जग्गा (रोपनी वा विगाहामा)

५. शौचालयको संख्या : महिला/पुरुष

६. खानेपानीको अवस्था :

७. पुस्तकालयको अवस्था :

८. प्रयोगशालाको अवस्थाः

९.सवारी साधनको विवरण :

१०. शैक्षिक सामाग्रीको विवरण :

(ग) विद्यार्थी संख्याः (कक्षागत रूपमा)

(घ) शिक्षकको संख्या :

(ङ) आर्थिक स्थितिः

१. अचल सम्पत्ति

२. चल सम्पत्ति

३. वार्षिक आम्दानी

४. आम्दानीको स्रोत

माथि लेखिएको व्यहोरा ठीक साँचो छ, झुट्टा ठहरे कानून बमोजिम सहुँला बुझाउँला ।

निवेदकको- : विद्यालयको छापः

नाम :

ठेगाना :

मिति :

अनुसूची-५
(नियम ७ को उपनियम (३) र (४) सँग सम्बन्धित)

विद्यालयको स्वीकृति सम्बन्धमा

श्री......................विद्यालय,
................................।

त्यस विद्यालयबाट मिति................................मा विद्यालय स्वीकृत गर्ने सम्बन्धमा दिएको निवेदन उपर कारबाही हुँदा शिक्षा नियमावली, ... को नियम ६ बमोजिमका शर्तहरू पालन गरेको देखिएकोले कक्षा.........देखि कक्षा.........सम्म शिक्षा प्रदान गर्न स्वीकृति प्रदान गरिएको छ ।

स्वीकृति प्रदान गर्ने अधिकारीको,-
सही :
नामः
पदः
मितिः

कार्यालयको छापः

अनुसूची-६
(नियम ९ को उपनियम (२) सँग सम्बन्धित)
मुनाफा नलिने गरी विद्यालय सञ्चालन गर्न पूरा गर्नु पर्ने पूर्वाधारः

१. प्रति कक्षा न्यूनतम ११ जना विद्यार्थी हुनु पर्ने
२. विद्यार्थीलाई आवश्यक पर्ने कक्षा कोठा, फर्निचर, पिउने पानी, खेल मैदान तथा पुस्तकालयको पर्याप्त व्यवस्था भएको हुनु पर्ने,
३. आवश्यक शिक्षकको व्यवस्था भएको हुनु पर्ने,
४. पाठ्यक्रम विकास केन्द्रले निर्धारण गरे बमोजिमका सिकाई उपलब्धिहरु पूरा हुने गरी विद्यालय शिक्षण सिकाई कार्यक्रमको तर्जुमा गरिएको हुनु पर्ने,
५. मन्त्रालयले तोके बमोजिम अन्य पूर्वाधार पूरा भएको हुनु पर्ने ।

अनुसूची-७

(नियम १० को उपनियम (१) सँग सम्बन्धित)

कम्पनी अन्तर्गत सञ्चालित विद्यालयलाई शैक्षिक गुठी अन्तर्गत सञ्चालन गर्न दिइने निवेदन

श्री प्रमुख ज्यू
गाउँ कार्यपालिका को कार्यालय,
प्रदेश नं. ६ नेपाल ।

विषय : शैक्षिक गुठी अन्तर्गत विद्यालय सञ्चालन गर्न पाउँ ।

महोदय,

मैले र हामीले निम्न विद्यालय कम्पनी अन्तर्गत सञ्चालन गरेकोमा सो विद्यालय शैक्षिक गुठी अन्तर्गत सञ्चालन गर्न चाहेकोले देहायका विवरणहरु खुलाई यो निवेदन गरेको छु/छौ ।

१. विद्यालयको :
   (क) नाम :
   (ख) ठेगाना................. गाउँपालिका वडा नं ....
२. विद्यालय सञ्चालन भएको मिति :
३. निजी वा सार्वजनिक कुन शैक्षिक गुठी अन्तर्गत विद्यालय सञ्चालन गर्न चाहेको हो ? सो व्यहोरा :
४. अन्य आवश्यक कुराहरु :

माथि लेखिएका विवरणहरु ठीक साँचो छ झुट्टा ठहरे कानुन बमोजिम सहुँला बुझाँउला ।
निवेदकको:

सही : नाम :
ठेगाना : मिति :

निवेदन साथ संलग्न गर्नु पर्ने कागजातहरु :
(१) शैक्षिक गुठीको रुपमा विद्यालय सञ्चालन गर्न आपत्ति नभएको कम्पनी रजिष्टारको कार्यालयको पत्र ।
(२) कम्पनीका सञ्चालक तथा व्यवस्थापन समितिको निर्णय ।
(३) कम्पनीको प्रवन्धपत्र तथा नियमावलीको प्रतिलिपि ।
(४) प्रस्तावित शैक्षिक गुठीको विधान ।
(५) निवेदकको नागरिकताको प्रतिलिपि ।

अनुसूची-८

(नियम १० को उपनियम (४) सँग सम्बन्धित)

कम्पनी अर्न्तगत विद्यालयलाई सञ्चालित शैक्षिक गुठी अर्न्तगत सञ्चालन गर्न दिइने स्वीकृति

श्री ....विद्यालय
....।

विषय : शैक्षिक गुठी अन्तर्गत विद्यालय सञ्चालन गर्ने स्वीकृति दिइएको सम्बन्धमा ।

त्यस विद्यालयले मिति...................... मा शैक्षिक गुठी (सार्वजनिकरनिजी) अन्तर्गत सञ्चालन गर्ने स्वीकृतिको लागि दिएको निवेदन उपर कारवाही हुँदा यस कार्यालयरमन्त्रालयको मिति .... को निर्णयानुसार त्यस विद्यालयलाई शैक्षिक गुठी (सार्वजनिकरनिजी) को रुपमा सञ्चालन गर्न स्वीकृति प्रदान गरिएको छ ।

स्वीकृति प्रदान गर्ने अधिकारीको,-
सही :
नाम :
पद :
कार्यालय :
मिति :

कार्यालयको छाप :

अनुसूची- ९

(नियम ३८ को उपनियम (१) सँग सम्बन्धित)

प्रारम्भिक बाल शिक्षा वा नर्सरी केन्द्र सञ्चालनका लागि दिइने निवेदन

श्री....................गाउँकार्यपालिका वडा नं........ को कार्यालय

विषयः प्रारम्भिक वाल शिक्षा केन्द्र सञ्चालन गर्न अनुमति पाऊँ ।

शैक्षिक सत्र.................देखि प्रारम्भिक बाल शिक्षा केन्द्र सञ्चालन गर्न अनुमति पाउन अभिभावक तथा समुदायरविद्यालय व्यवस्थापन समितिको मिति...................को निर्णयानुसार देहायका विवरण र कागजात संलग्न गरी यो निवेदन पेश गरेको छुरछौं ।

(क) प्रस्तावित प्रारम्भिक वाल शिक्षा केन्द्रको,-

(१) नाम :

(२) ठेगाना : गाउँपालिका/नगरपालिका .... वडा नं. स .... गाउँ वा टोल.................... फोन नं.........

(३) सेवा पुर्‍याइने बालबालिकाको संख्या :

(ख) सञ्चालनका लागि जिम्मेवारी लिने वा आबद्धता दिने विद्यालयको,-

(१) नामः- (२) ठेगानाः- (३) फोन नंः

(ग) प्रस्तावित प्रारम्भिक वाल शिक्षा केन्द्रको भौतिक पूर्वाधारहरू :

(१) भवनः (अ) कोठा (आ) कच्ची वा पक्की (इ) के ले बनेको (ई) भाडारआफ्नैरसार्वजनिक

(२) फर्निचरको विवरणः (अ) मेच : (आ) टेवुल : (इ) वेञ्चरडेस्क :

(३) खेलकुद मैदान र त्यसको क्षेत्रफलः(अ) आफ्नै (आ) भाडामा वा सार्वजनिक (इ) अन्य

(४) शौचालयको अवस्थाः (अ) संख्या (आ) कच्चीरपक्की (इ) पानीको व्यवस्था भए नभएको

(५) खानेपानीको अवस्थाः (अ) बोकेर ल्याउने (आ) धाराबाट प्राप्त (इ) पर्याप्त/अपर्याप्त

(६) पाठ्यसामग्रीको नाम र संख्या : (अ) (आ) (इ)

(७) आर्थिक विवरणः(अ) अचल सम्पत्ति (आ) चल सम्पत्ति (इ) अन्य

(८) आम्दानीको स्रोतको व्यवस्था कसरी मिलाइन्छः

(९) अन्य कुनै विवरण भए उल्लेख गर्नेः

माथि लेखिएको विवरण ठीक छ ,झुट्टा ठहरे कानून बमोजिम सहुँलारबुझाउँला ।

निवेदकको,-

संस्थाको छाप सहीः नामः-

ठेगाना : मितिः-

संलग्न कागजात :

(१) भवन खेल मैदान सम्बन्धी प्रमाण, कागजात र विवरण ।

(२) संस्थाबाट सञ्चालन गर्ने भएमा संस्था दर्ताको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि र नियमानुसारको नवीकरण र लेखापरीक्षण प्रतिवेदन ।

(३) आपसी सहयोग समूहबाट निवेदन गरिएको भए त्यस्तो समूहको वैठकको निर्णय ।

(४) कुनै विद्यालयसँग आवद्ध गरी सञ्चालन गर्न खोजिएको भए सो विद्यालयको सिफारिस ।

अनुसूची-१०

(नियम ३८ को उपनियम (२) सँग सम्बन्धित)

प्रारम्भिक बाल शिक्षा केन्द्र सञ्चालन गर्न दिइने अनुमति

श्री..............................
................................।

विषय : प्रारम्भिक बाल शिक्षा केन्द्र सञ्चालन गर्न दिइएको अनुमति

तपाईंले त्यस विद्यालयरसंस्थाले प्रारम्भिक वाल शिक्षा केन्द्र सञ्चालन गर्ने सम्बन्धमा यस .... गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयमा दिनु भएको निवेदन उपर कारबाही हुँदा शिक्षा नियमावली, ... समेतको पूर्वाधार पूरा गरेको र यस गाउँ कार्यपालिकारनगर कार्यपालिकाको नक्साङ्कनमा परेकोले शैक्षिकसत्र.................देखि प्रारम्भिक बाल शिक्षा केन्द्र सञ्चालन गर्न अनुमति प्रदान गरिएकोछ ।

अनुमति प्रदान गर्ने अधिकारीको,-   कार्यालयको छाप

सही:

नाम :

पद:

मिति:

अनुसूची-११

(नियम ५० को उपनियम (३) सँग सम्बन्धित)

विद्यालय विकास प्रस्तावको नमुना

१) विद्यालयलको वर्तमान शैक्षिक र आर्थिक अवस्था:
२) विद्यालयले हासिल गर्नु पर्ने अपेक्षित उपलब्धि :
३) वर्तमान अवस्था र अपेक्षित उपलब्धीका सूचकगत अन्तर :
४) अपेक्षित उपलब्धि हासिल गर्ने स्रोत पहिचान सहितको कार्ययोजना :
५) कार्य योजनाका मूल्याङ्कनका सूचकहरु :

अनुसूची -१२
(नियम ५६ उपनियम (२) सँग सम्बन्धित)

विद्यालयमा रहने शिक्षक दरवन्दी

विद्यालयमा कम्तीमा देहाय बमोजिम शिक्षक दरबन्दी रहनेछन् :

(क) प्रारम्भिक बाल शिक्षा वा नर्सरी देखि पाँच कक्षा सञ्चालन भएको विद्यालयमा पचास जनासम्म विद्यार्थी भएमा कम्तीमा तीन जना र सोभन्दा बढी बिद्यार्थी भएमा कम्तीमा चार जना शिक्षक।

(ख) आधारभूत तहको विद्यालयमा : प्रारम्भिक बाल शिक्षा वा नर्सरीदेखि आठ कक्षा सञ्चालन भएको विद्यालयमा देहाय बमोजिमका कम्तीमा नौ जना शिक्षक :

(१) अंग्रेजी मूल विषय लिई स्नातक तह वा सो सरह उत्तीर्ण गरेको एकजना
(२) विज्ञान वा गणित मूल विषय लिई स्नातक तह वा सो सरह उत्तीर्ण गरेको एकजना
(३) नेपाली वा संस्कृत मूल विषय लिई स्नातक तह वा सो सरह उत्तीर्ण गरेको एकजना
(४) सामाजिक विषय अध्यापन गर्नको लागि स्नातक तह वा सो सरह उत्तीर्ण गरेको एकजना
(५) प्रमाणपत्र वा सो सरह उत्तीर्ण गरेको चार जना
(६) साविकको एस.एल. सी. वा सो सरह उत्तीर्ण गरेको एक जना।

(ग) माध्यमिक विद्यालयमा:

१. नौं कक्षा देखि दश कक्षासम्म सञ्चालन भएको विद्यालयमा माध्यमिक तहको पाँच जना शिक्षकः-

(१) अंग्रेजी मूल विषय लिई स्नातकोत्तर वा सो सरह उत्तीर्ण गरेको एकजना
(२) गणित वा विज्ञान मूल विषय लिई स्नातकोत्तर वा सो सरह उत्तीर्ण गरेको एकजना
(३) नेपाली मूल विषय लिई स्नातकोत्तर वा सो सरह उत्तीर्ण गरेको एकजना
(४) सामाजिक विषय अध्यापन गर्नको लागि स्नातकोत्तर वा सो सरह उत्तीर्ण गरेको एकजना
(५) अन्य ऐच्छिक विषयको लागि सम्बन्धित विषयमा स्नातक वा सो सरह उत्तीर्ण गरेको एक जना।

२. नौं कक्षा देखि बाह्र कक्षासम्म सञ्चालन भएको विद्यालयमा देहाय बमोजिमका कम्तीमा नौ जना शिक्षक :

(१) अंग्रेजी मूल विषय लिई स्नातकोत्तर वा सो सरह उत्तीर्ण गरेको एकजना
(२) गणित मूल विषय लिई स्नातकोत्तर वा सो सरह उत्तीर्ण गरेको एकजना
(३) नेपाली मूल विषय लिई स्नातकोत्तर वा सो सरह उत्तीर्ण गरेको एकजना
(४) सामाजिक विषय अध्यापन गर्नको लागि स्नातकोत्तर वा सो सरह उत्तीर्ण गरेको एकजना
(५) अन्य ऐच्छिक विषयको लागि सम्बन्धित विषयमा स्नातकोत्तर वा सो सरह उत्तीर्ण गरेको दुईजना
(६) विज्ञान मूल विषय लिई स्नातक तह वा सो सरह उत्तीर्ण गरेको एकजना
(७) अन्य विषयमा स्नातक तह वा सो सरह उत्तीर्ण गरेको दुईजना ।

३. प्रारम्भिक बाल शिक्षा देखि दश कक्षासम्म सञ्चालन भएको विद्यालयमा खण्ड (ख) र खण्ड (ग) को उपखण्ड (१) बमोजिमको दरबन्दी रहनेछ।

४. प्रारम्भिक बाल शिक्षा देखि बाह्र कक्षासम्म सञ्चालन भएको विद्यालयमा खण्ड (ख) र खण्ड (ग) को क्रमसंख्या (२) बमोजिमको दरबन्दी रहनेछ।

द्रष्टव्य:

(१) खण्ड (ख) को क्रमसंख्या (१) देखि (४) सम्मका कम्तीमा एक एक जना शिक्षक नियुक्ति नभएसम्म एउटै विषयमा एक भन्दा बढी शिक्षक नियुक्ति गरिने छैन।

(२) खण्ड (ग) को उपखण्ड १ को क्रमसंख्या (१) देखि (४) सम्मका कम्तीमा एक एक जना शिक्षक नियुक्ति नभएसम्म एउटै विषयमा एक भन्दा बढी शिक्षक नियुक्ति गरिने छैन।

(३) खण्ड (ग) को उपखण्ड २ को क्रमसंख्या (१) देखि (७) सम्मका कम्तीमा एक एक जना शिक्षक नियुक्ति नभएसम्म एउटै विषयमा एक भन्दा बढी शिक्षक नियुक्ति गरिने छैन।

(४) शिक्षक नियुक्तिको लागि आवश्यक पर्ने तालीम प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ।

(५) हाल विद्यालयमा उपरोक्तानुसारका विषयका योग्यता भन्दा कम योग्यता भएका स्थायी शिक्षक रहेछन् भने त्यस्ता शिक्षक पदबाट नहटेसम्म साविक बमोजिमकै योग्यता भएका शिक्षकवाट अध्यापन हुने।

(६) उल्लिखित दरवन्दी भित्र प्रधानाध्यापकको पद समेत समावेश रहनेछ।

अनुसूची-१३
(नियम ५७ को उपनियम (११) सँग सम्बन्धित)
रमाना पत्र

पत्रसंख्या: मिति :

श्री …………………

………………………… ।

त्यस विद्यालयमा सरुवा हुनु भएका श्री ……………………………………लाई निजको विवरण सहितको रमानापत्र दिई त्यस विद्यालयमा हाजिर हुन पठाइएको व्यहोरा अनुरोध गर्दछु ।

१. शिक्षक वा कर्मचारीको नाम, थर :

२. संकेत नम्बर :

३. साविक : (क) तह : (ख) श्रेणी : (ग) पद :
(घ) शिक्षक भए विषय : (ङ) विद्यालय :

४. सरुवा भएको (क) निर्णाय मिति : (ख) सरुवा गर्ने कार्यालय : (ग) तह :
(घ) श्रेणी : (ङ) पद : (च) विषय (छ) विद्यालय :

५. बरबुझारथ सम्वन्धी विवरण:
गरेको नगरेको

६. रमाना हुने मिति : …………………

७. रमानापत्रको मिति सम्म खर्च भएका बिदा :
(क) भैपरी आउने र पर्व बिदा ……………… दिन ।
(ख) बिरामी बिदा ……………… दिन ।
(ग) प्रसुती बिदा बिदा ……………… दिन ।
(घ) प्रसुती स्याहार बिदा ……………… पटक ।
(ङ) अध्ययन बिदा ……………… दिन ।
(च) असाधाराण बिदा ……………… दिन ।
(छ) वेतलवी बिदा ……………… दिन ।

८. रमानापत्रको मितिसम्म संचित बिरामी बिदा : ……………… दिन ।

९. विद्यालयमा रुजु हाजिर भएको दिन :

१०. खाइपाई आएको मासिक (क) तलब : (ख) वृद्धि रु तलब :

११. तलब भुक्तानी लिएको अन्तिम मिति :

१२. कर्मचारी संचयकोष कट्टी रकम :

१३ भुक्तानी लिएको उपचार खर्चको रकम : मिति :

१४. तलववृद्धि हुन सुरु भएको सुरु मिति :

१५. नागरिक लगानी कोषकट्टी रकम :

१६. आयकर कट्टी रकम :

१७. (क) सावधिक जीवन बीमा कोषमा जम्मा भएको साल…….महिना…… .गते….
(ख) सावधिक जीवन बीमावापत वार्षिक प्रिमियम तिरेके साल…..महिना… गते ….

१८. चाडपर्व खर्च लिने चाडको नाम र सो चाड पर्ने तिथि र सम्भावित महिना :

१९. शिशुस्याहार भत्ता लिएको विवरण :

बोधार्थ :

श्री विद्यालय शिक्षक किताबखाना ।

श्री कर्मचारी संचयकोष ।

श्री ………. विद्यालय ।

श्री …………………(सम्बन्धित शिक्षक वा कर्मचारी) सरुवा भएको कार्यालयमा हाजिर हुन जानु हुन ।

अनुसूची-१४
(नियम ५८ को उपनियम (१) सँग सम्बन्धित)

सरुवा हुन दिइने निवेदन

श्री शाखा अधिकृत ज्यु ,
............गाउँपालिका ।

विषयः सरुवा सम्बन्धमा ।

मलाई निम्न विद्यालयमा सरुवा गरिदिनु हुन निम्न विवरणहरु खुलाई निवेदन गरेको छु ।

शिक्षकको नाम, थरः
स्थायी ठेगानाः
तह र श्रेणीः
हालको विद्यालयको नाम र ठेगानाः
सरुवा भई जान चाहेको विद्यालयको नाम र ठेगानाः
योग्यता र तालीमः
स्थायी नियुक्ति मितिः
हालको जिल्लामा काम गरेको अवधिः
सरुवा माग गर्नु पर्ने कारणः

निवेदकको-
सहीः
नामः
कार्यरत विद्यालयः
मितिः

(१) सरुवा भई जाने विद्यालयको व्यवस्थापन समितिको सहमति

(क) यस विद्यालयका शिक्षक श्री ....लाई व्यवस्थापन समितिको मिति .... को निर्णय अनुसार यस विद्यालयबाट सरुवा भई जान सहमति दिइएको छ ।

विद्यालयको छाप　　　व्यवस्थापन समितिको अध्यक्षको-
सही :　　　नाम :
विद्यालय　　　मिति :

(ख) ....गाउँपालिका......... अन्तर्गतको .... विद्यालयका शिक्षक श्री .... लाई सो विद्यालयबाट सरुवा भई जान सहमति दिईएको छ ।

कार्यालयको छाप　　　शाखा अधिकृतकोः-
सही :　　　नाम :
मिति :

(२) सरुवा भई आउने विद्यालयको व्यवस्थापन समिति तथा शिक्षा शाखाको सहमति

(क) .... विद्यालयका शिक्षक श्री .... लाई व्यवस्थापन समितिको मिति .... को निर्णय अनुसार यस विद्यालयमा सरुवा भई आउन सहमति दिइएको छ ।

विद्यालयको छाप　　　व्यवस्थापन समितिको अध्यक्षको-
सही :　　　नाम :
मिति :　　　विद्यालय :

(ख)........................ विद्यालयका शिक्षक श्री .... लाई यस गाउँपालिका वा नगरपालिकाको .... विद्यालयमा सरुवा भई आउन सहमति दिइएको छ ।

कार्यालयको छाप　　　शाखा अधिकृतकोः -
सही :　　　नाम :
मिति :

अनुसूची-१५

नियम ८६ को उपनियम (१) सँग सम्बन्धित

विद्यालयको आय व्ययको खाता राख्ने ढाँचा

विद्यालयले आफ्नो आयव्ययको खाता देहाय बमोजिम राख्नुपर्नेः-

खाताको नाम	तोकिएको फाराम नं.
१) विद्यालयको बजेट खाता	फा. नं. १
२) आम्दानीको हिसाब खाता	फा. नं. २
३) खर्चको हिसाब खाता	फा. नं. ३
४) नगदी खाता	फा. नं. ४
५) बैंक खाता	फा. नं. ५
६) पेश्की खाता	फा. नं. ६
७) जिन्सी खाता	फा. नं. ७
८) मासिक आम्दानी खर्चको विवरण खाता	फा. नं. ८
९) शुल्कदर्ता किताब खाता	फा. नं. ९
१०) वासलात खाता	फा. नं. १०

फा.नं. १

विद्यालयको बजेट खाता

विद्यालयको नाम :
ठेगाना :
शैक्षिक सत्र............................. को बजेट

व्यय	आय
शीर्षक नं.	शीर्षकको नाम
गत शैक्षिक सत्रको व्यय	यस शैक्षिक सत्रको प्रस्तावित व्यय
स्वीकृत रकम	
शीर्षकको नं.	शीर्षकको नाम
गत शैक्षिक सत्रको आय	यस शैक्षिक सत्रको प्रस्तावित आय
स्वीकृत रकम	कैफियत

(१) (२) (३) (४) (५) (६) (७) (८) (९) (१०) (११)

प्रधानाध्यापकको सही व्यवस्थापन समितिका अध्यक्षको सही-

द्रष्टव्य :

(१) शिक्षकको सिलसिलेवार नम्बर लेख्ने
(२) शिक्षक तलब, मसलन्द, फर्निचर जस्ता खर्चतर्फ भएको शीर्षकको नाम लेख्ने
(३) नं. २ का शीर्षकह?मा गत वर्ष भएको खुद खर्च उल्लेख गर्ने
(४) चाल“ शैक्षिक सत्रको प्रस्तावित खर्च रकम लेख्ने
(५) चाल“ शैक्षिक सत्रको लागि व्यवस्थापन समितिले स्वीकृत गरेको रकमसम्म उल्लेख गर्ने
(६) आयतर्फको शीर्षकको सिलसिलेवार नम्बर लेख्ने
(७) सरकारी अनुदान, विद्यार्थी शुल्क (निजीको हकमा) जस्ता अन्य शीर्षकको नाम उल्लेख गर्ने
(८) गत शैक्षिक सत्रको खुद आम्दानी शीर्षक अनुसारउल्लेख गर्ने
(९) यस शैक्षिक सत्रको आम्दानीको प्रस्तावित रकम उल्लेख गर्ने
(१०) स्वीकृत रकम उल्लेख गर्ने (सरकारी अनुदानको रकम स्वीकृत तलब स्केल अनुसारहुनु पर्नेछ
(११) अन्य कुनैकुरा भए उल्लेख गर्ने .

फा. नं. २

आम्दानीको हिसाब खाता

विद्यालयको नामः

ठेगाना

वर्ष.....................महिना...................मिति

(१) विवरण

(२) रसिद नं.

(३) शीर्षक

(४) जम्मा रु.

(५) बैंक दाखिला

(६) कैफियत

(७) सरकारी अनुदान पढाइ शुल्क यस महिनाको जम्मा

द्रष्टव्यः

(१) आम्दानी भएको मिति उल्लेख गर्ने

(२) कहाँबाट वा कसबाट प्राप्त भएको उल्लेख गर्ने

(३) रसिद नं. उल्लेख गर्ने

(४) क'न शीर्षक बापत प्राप्त भएको हो सोही महलमा लेख्ने र आवश्यकता अनुसारमहल बढाउने

(५) प्राप्त भएको जम्मा रु. उल्लेख गर्ने

(६ प्राप्त रकममध्ये बैंक दाखिला भएको रकम उल्लेख गर्ने

(७) अन्य कुनै कुरा भए उल्लेख गर्ने .

फा. नं. ३

खर्चको हिसाब खाता

विद्यालयको नाम : ठेगाना :

वर्ष : महिना :

मिति

विवरण

भौचर नं. तलब भत्ता

अन्य शीर्षक जम्मा कैफियत

स्वीकृत दरबन्दीकर्मचारी दरबन्दी बाहिरको शिक्षक

(१) (२) (३) (४) (५) (६) (७) (८) (९)

यस महिनाको जम्मा

द्रष्टव्य :

(१) कारोबारको मिति उल्लेख गर्ने

(२) खर्चको विवरण उल्लेख गर्ने

(३) भौचर नं. उल्लेख गर्ने

(४) जि. शि. का. बाट अनुदान रकम प्राप्त हुने स्वीकृत दरबन्दीभित्रका शिक्षकहरुको तलब भत्ता खर्च रकम उल्लेख गर्ने

(५) विद्यालयमा कार्यरत कर्मचारीहरुको तलब भत्ता खर्च रकम उल्लेख गर्ने

(६) अनुदान रकम प्राप्त नहुने दरबन्दी बाहिरको शिक्षकहरुको तलब भत्ता खर्च रकम उल्लेख गर्ने

(७) यसमा आवश्यकता अनुसारमसलन्द, फर्निचर, छपाई, सेवा, दै.भ्र.भ. जस्ता महलहरु खडा गरी रकम उल्लेख गर्ने

(८) महल ४, ५, ६ र ७ को जम्मा रकम उल्लेख गर्ने

(९) अन्य कुनैकुरा भए उल्लेख गर्ने .

फा. नं. ४, ५ र ६

नगदी /बैंक /पेश्की खाता

विद्यालयको नाम:

ठेगाना : वर्ष : महिना :

मिति	विवरण	भौचर नं.	डेबिट	क्रेडिट	डेबिट/क्रेडिट	बाँकी	कैफियत
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)	(८)

द्रष्टव्य :

(क) नगदी खाता प्रयोग गर्दा :

(१) मिति उल्लेख गर्ने
(२) छोटकरीमा आम्दानी खर्चको विवरण उल्लेख गर्ने
(३) भौचर नं. उल्लेख गर्ने
(४) नगद प्राप्त भएमा उल्लेख गर्ने
(५) नगद रकम बैंक दाखिला वा खर्च भएमा उल्लेख गर्ने
(६) महल ७ को बाँकी रकम डेबिट वा क्रेडिट बाँकी के हो ? डेबिट बाँकी भए डे. र क्रेडिट बाँकी भए क्रे. उल्लेख गर्ने
(७) बाँकी रकम उल्लेख गर्ने
(८) अन्य कुनैकुरा भए उल्लेख गर्ने .

(ख) बैंक खाता प्रयोग गर्दा :

(१) मिति उल्लेख गर्ने
(२) आम्दानी खर्चको छोटो विवरण र चेक नं. वा बैंक दाखिला भौचर नम्बर उल्लेख गर्ने
(३) भौचर नम्बर उल्लेख गर्ने
(४) बैंक दाखिला भएको रकम उल्लेख गर्ने
(५) बैंकबाट खर्च भएको रकम उल्लेख गर्ने
(६) बैंकमा डेविट बाँकी भए डे. र क्रेडिट बाँकी भए क्रे. लेख्ने
(७) बाँकी रकम उल्लेख गर्ने
(८) अन्य कुनैकुरा भए उल्लेख गर्ने .

(ग) पेश्की खाता प्रयोग गर्दा :

(१) मिति उल्लेख गर्ने
(२) पेश्की लिइएको वा फछ्र्यौट भएको काम उल्लेख गर्ने
(३) भौचर नम्बर उल्लेख गर्ने
(४) पेश्की दिएको रकम उल्लेख गर्ने
(५) पेश्की फछ्र्यौट भएको रकम उल्लेख गर्ने
(६) बाँकी पेश्की डेविट बाँकी भए डे. र क्रेडिट भए क्रे. उल्लेख गर्ने
(७) पेश्की बाँकी रकम उल्लेख गर्ने
(८) अन्य कुनैकुरा भए उल्लेख गर्ने .

फा. नं. ७

जिन्सी खाता

विद्यालयको नाम

ठेगाना : वर्ष : महिना : मिति

(१) विवरण	(२) मूल्य	(३) आम्दानी
(४) खर्च	(५) बाँकी	(६) कैफियत
(७) प्रति इकाई	जम्मा	

द्रष्टव्य:

(१) मिति उल्लेख गर्ने,

(२) सामानको नाम, प्राप्त वा खर्चको छोटो विवरण उल्लेख गर्ने

(३) सामानको प्रति इकाई दर उल्लेख गर्ने

(४) प्राप्त सामानको परिमाण उल्लेख गर्ने

(५) खर्च भएको सामानको परिमाण उल्लेख गर्ने

(६) बाँकीसामानको परिमाण उल्लेख गर्ने

(७) अन्य कुनैकुरा भए उल्लेख गर्ने, ईकाइमा गोटा, थान, दर्जन आदि उल्लेख गर्ने .

फा. नं. ८

मासिक आम्दानी खर्चको विवरण खाता

विद्यालयको नामः

ठेगाना : वर्ष : महिना :

व्यय आय

शीर्षक नं. शीर्षकको नाम वार्षिक स्वीकृत रकम अघिल्लो महिनासम्मको खर्च रकम यो महिनाको खर्च जम्मा व्यय रकम शीर्षक नं. शीर्षकको नाम वार्षिक स्वीकृत रकम अघिल्लो महिनासम्मको आय रकम यो महिनाको आय जम्मा

(१) (२) (३) (४) (५) (६) (७ (८) (९) (१०) (११) (१२)

जम्मा बाँकीरकमः-

नगदः- बैंकः-

द्रष्टव्य :

(१) फा. नं. १ को व्ययको शीर्षक नं. उल्लेख गर्ने

(२) फा. नं. १ को व्ययको शीर्षकको नाम उल्लेख गर्ने

(३) फा. नं. १ को वार्षिक स्वीकृत व्यय रकम उल्लेख गर्ने

(४) गएको महिनासम्मको सम्बन्धित शीर्षकको खर्च रकम उल्लेख गर्ने

(५) यो महिनाको सम्बन्धित शीर्षकह?को खर्च रकम उल्लेख गर्ने

(६) महल नं. ४ र ५ को जम्मा रकम उल्लेख गर्ने

(७) फा नं. १ को आयको शीर्षक नं. उल्लेख गर्ने

(८) फा. नं. १ को आयको शीर्षक नाम उल्लेख गर्ने

(९) फा नं. १ को वार्षिक स्वीकृत आय रकम उल्लेख गर्ने

(१०) अघिल्लो महिनासम्मको सम्बन्धित शीर्षकको आय रकम उल्लेख गर्ने

(११) महल नं.१० र ११ को जम्मा रकम उल्लेख गर्ने .

(१२) बाँकी रकममा आय र व्ययको जम्मा रकमको फरक उल्लेख गर्ने .

फा. नं. ९

शुल्क दर्ता किताब खाता

विद्यालयको नाम
ठेगाना
कक्षा : वर्ष : महिना :
रो.नं. विद्यार्थीको नाम, थर
वैशाख जेष्ठ असार साउन भाद्र आश्विन कार्तिक मंसिर पौष माघ फागुन चैत्र
जम्मा

फा. नं. १०

वासलात खाता

विद्यालयको नाम :
वर्ष...................... को आखिरी दिन.....................सम्मको
दायित्व रकम सम्पत्ति रकम
१ २ ३ ४
प्रधानाध्यापक लेखापाल लेखापरीक्षक

द्रष्टव्य:
(१) विद्यालयको दायित्व विवरणहरु उल्लेख गर्ने,
(२) दायित्व रकम उल्लेख गर्ने,
(३) विद्यालयको चालू अचल सम्पत्तिको विवरण उल्लेख गर्ने,
(४) सम्पत्तिको रकम उल्लेख गर्ने ।

सानीभेरी शिक्षा ऐन, २०७४ को दफा ३७ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी सानीभेरी गाउँ कार्यपालिकाद्धारा यस सानीभेरी शिक्षा नियमावली, २०७४ यस सानीभेरी गाउँपालिका अध्यक्ष श्री नरबहादुर पुन बाट प्रमाणिकरण गरिएको छ ।

नाम : नर बहादुर पुन
पद : गाउँपालिका अध्यक्ष
मिति : २०७४/१०/१२

सानीभेरी गाउँपालिकाको शिक्षा नीति-२०७५

गाउँ कार्यपालिकाबाट पारीत मितिः २०७५।०८।०९

दीर्घकालीन सोंच

सानीभेरी गाउँपालिका क्षेत्रका विद्यालय उमेर समूहका बालबालिका लगायत सबै नागरिकहरुलाई विद्यालय शिक्षा, अनौपचारिक,वैकल्पिक तथा खुला शिक्षा, निरन्तर शिक्षा र जीवनोपयोगी शिक्षाको माध्यमबाट गुणस्तरीय, प्राविधिक तथा व्यावसायिक र सीपयुक्त शिक्षाको पहुंच सुनिश्चित गर्दै दक्ष, आत्मनिर्भर, शिक्षित र सक्षम नागरिक तयार गरी शान्त,समृद्ध, व्यवस्थित र सभ्य गाउँपालिका निर्माण गर्ने।

सानीभेरी गाउँपालिकाले अवलम्वन गर्ने शिक्षा नीतिहरु

(क) ३ देखि ५ वर्ष उमेर समूहका बालबालिकालाई प्रारम्भिक बालविकास शिक्षामार्फत आधारभूत शिक्षाको लागि तयार पारिनेछ ।

(ख) ५ देखि १२ वर्ष उमेर समूहका सबै बालबालिकाका लागि गुणस्तरीय आधारभूत शिक्षामा समतामूलक पहुंच सुनिश्चित गरिनेछ ।

(ग) १३ देखि १६ वर्ष उमेर समूहका बालबालिकाका लागि गुणस्तरीय, प्राविधिक तथा व्यावसायिक र सान्दर्भिक माध्यमिक शिक्षामा पहुंच अभिवृद्धि गरिनेछ ।

(घ) स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माणलाई निर्दिष्ट ढाँचाअनुरुप स्थानीय आवश्यकताका आधारमा व्यावहारिक, जीवनोपयोगी एवम् समसामयिक बनाइनेछ ।

(ङ) राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारुपलाई आधार मान्दै संघीय, प्रादेशिक तथा स्थानीय पाठ्यक्रमले निर्दिष्ट गरेका विषयवस्तुहरुलाई समेत ध्यान दिइ पाठ्यपुस्तक लगायत अन्य खुला सन्दर्भ सामग्रीहरुको खोजी र प्रयोगमा जोड दिइनेछ।

(च) शिक्षाको माध्यम भाषा मातृभाषा,नेपाली वा अंग्रेजी हुनसक्नेछ ।

(छ) विद्यार्थी मूल्याङ्कन प्रणालीलाई परिमार्जन गरी मासिक, त्रैमासिक, अर्धवार्षिक र बार्षिक मूल्याङ्कनको व्यवस्था मिलाइनेछ। शिक्षक, विद्यार्थी, अभिभावक, वडा शिक्षा समिति रशिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखाको सहभागितामाविद्यार्थी सिकाई उपलब्धीको समिक्षा तथा विश्लेषण गरी शिक्षण सिकाइ सुधारका उपायहरु पहिचान गरी अवलम्बन गरिनेछ साथै मूल्याङ्कनको अभिलेखीकरण र प्रमाणिकरणलाई व्यवस्थित गरिनेछ ।

(ज) विद्यालयमा न्यूनतम पूर्वाधारहरुको सुनिश्चितता गरिनेछ । प्रत्येक शैक्षिक सत्रको अन्त्यमा विद्यालयको भौतिक पुर्वाधारको अध्ययन विश्लेषण गरी सुधारको कार्ययोजना तय गरिनेछ ।

(झ) प्रत्येक बर्ष शैक्षिक सत्र शुरु हुनु अगावै विद्यार्थी संख्या, विषय, संचालित कक्षा र तहको आधारमा विद्यालयहरुको वितरण, पुनर्वितरण, कक्षा तथा तह थप, कक्षा तथा तहबन्द, कक्षा तथा तह गाभ्ने, विद्यालय सार्ने, गाभ्ने तथा विद्यालय वन्द गर्ने काम गरी विद्यालय समायोजन तथा शिक्षक दरवन्दी मिलानलाई एकिकृत रुपमा व्यवस्थित गरिनेछ ।

(ञ) संघिय शिक्षा ऐन र प्रादेशिक शिक्षा ऐनमा उल्लेख भई आएमा सोही अनुसार र नभएमा गाउँ शिक्षा ऐन र नियमावली तथा अन्य कार्यविधि अनुसार शिक्षक कर्मचारी व्यवस्थापन गरिनेछ ।

(ट) प्रधानाध्यापकलाई विद्यालयको समग्र शिक्षण सिकाइ सुधार तथा व्यवस्थापनको लागि जिम्मेवार बनाइनेछ।

(ठ) शिक्षकहरुलाई आ-आफ्नो विषयको विद्यार्थी सिकाइ उपलब्धीको लागि जिम्मेवार तथा जवाफदेही बनाइनेछ ।

(ड) शिक्षकहरुलाई सिकाइ उपलव्धि तथा कार्यसम्पादनको आधारमा पुरस्कार र दण्डको नीति अवलम्बन गरिनेछ।

(ढ) गाउँपालिका स्तरमा राजनैतिक आस्था तथा विचारका आधारमा स्थापना गरिएका शिक्षक कर्मचारीका दलगत ट्रेड यूनियन तथा संगठनहरु भन्दा शिक्षक कर्मचारीका पेशागत हकहितको रक्षा तथा व्यावसायिक दक्षता अभिबृद्धिको लागि गाउँपालिका स्तरमा आधिकारीक रुपमा एक मात्र शिक्षक कर्मचारी पेसागत महासंघ रहने कानूनी प्रावधान गरिनेछ ।

(ण) विद्यालय हाताभित्र विद्यालय समयमा शिक्षण सिकाइलाई नकारात्मक असर पर्नेगरी दलगत सभा, सम्मेलन, बैठक, कार्यशाला, प्रशिक्षण, कार्यक्रम लगायतका दलगत राजनीतिक गतिविधि गर्नको लागि पूर्णतया रोक लगाइनेछ ।

(त) विद्यालय बाहिर रहेका विद्यालय उमेर समूहका बालबालिकाहरुलाई वैकल्पिक तथा खुला शिक्षाको माध्यमबाट शिक्षा प्राप्त गर्ने र प्रमाणीकरण गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।

(थ) महिला तथा आर्थिक रुपले विपन्न समुदायलाई केन्द्रविन्दुमा राखी युवा तथा प्रौढहरुलाई अनौपचारिक, निरन्तर तथा जीवनपर्यन्त शिक्षाको माध्यमबाट जीवनोपयोगी, आधारभूत गणितीय तथा साक्षरता सीप प्रदान गरिनेछ ।

(द) प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षालाई सीपमूलक बनाई स्थानीय रोजगारी तथा स्वरोजगारी सृजनामा केन्द्रित गरिनेछ ।

(ध) शिक्षक तालिमलाई खोज, अनुसन्धान र आवश्यकतामा आधारित बनाई नविनतम प्रविधिमैत्री बनाइनेछ ।

(न) विद्यालयका भौतिक, शैक्षिक, आर्थिक र मानवीय पक्षलाई व्यवस्थित गर्नको लागि शिक्षक, अभिभावक र विद्यार्थीको सहभागितामा जिम्मेवारी किटानी सहितका विद्यालय व्यवस्थापन, शिक्षक अभिभावक संघ लगायतका समिति तथा उपसमितिहरुको निर्माण तथा कार्यान्वयन गरिनेछ ।

(ऩ) विशेष आवश्यकताका बालबालिकाका लागि आवासीय सुविधा सहितको विद्यालयहरु संचालन गरिनेछ । प्रत्येक वडामा न्यूनतम पूर्वाधार र गुणस्तर सहितको नमुना सामुदायिक विद्यालयको स्थापना, संचालन गरिनेछ ।

(प) चरम गरिबीले आक्रान्त, द्वन्दपिडित, अभिभावक गुमाएका र असहाय बालबालिकालाई गाउँपालिका स्तरमा आवासीय रुपमा पठनपाठनको व्यवस्था मिलाइनेछ ।

(फ) गाउँपालिका स्तरमा संचालित तथा संचालन हुन चाहने संस्थागत विद्यालयहरुले गाउँपालिकाको सिफारिसमा आर्थिक रुपले विपन्न, गरिब, दलित तथा सिमान्तकृत समुदायका बालबालिकालाई ऐन, नियमावलीले तोकेको निश्चित कोटामा निशुल्क शिक्षा प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

(ब) गाउँपालिकाको प्रत्येक वडामा न्यूनतम पुर्वाधारहरु रहेको कम्तिमा एउटा नमुना विद्यालय संचालनमा ल्याइनेछ ।

(भ) गाउँपालिका स्तरमा दिर्घकालीन,मध्यमकालीन र तत्कालीन शैक्षिक सुधारका अभियानहरु संचालन गरिनेछ ।

(म) गाउँपालिका स्तरमा संचालित ट्युशन, कोचिङ्ग सेन्टर, शैक्षिक परामर्श केन्द्र, आवधिक छोटो अवधिका तालिम लगायत विद्यालय बाहिर हुने अध्यापन तथा शैक्षिक क्रियाकलापलाई नियमन, अनुगमन, मूल्याङ्कन, अभिलेखीकरण र व्यवस्थापन गरिनेछ ।

(य) गाउँपालिका स्तरमा बन्ने नीति, ऐन, नियम तथा कानून निर्माणमा शैक्षिक सरोकारवालाहरुको सहभागिता सुनिश्चित गरिनेछ ।

(र) गाउँपालिका स्तरमा सरकारी तथा गैरसरकारी क्षेत्रबाट संचालन हुने शिक्षा, युवा तथा खेलकुदसंग सम्बन्धित कार्यक्रमलाई एकिकृत गरी गाउँपालिकाको एकद्वार प्रणालीमार्फत संचालन गरिनेछ ।

(ऱ) "एक विद्यालय- एक पुस्तकालय" को नीति अवलम्बन गरिनेछ।

(ल) "एक विद्यालय- एक प्रारम्भिक बालविकास केन्द्र" को नीति अवलम्बन गरिनेछ।

( ) विद्यालयमा अंग्रेजी माध्यममा पठनपाठनलाई कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ।

( ) शिक्षण सिकाईमा सुचना तथा सञ्चार प्रविधि(ICT)को प्रयोगलाई कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ।

(व) प्रत्येक माध्यमिक विद्यालयमा गणित, अंग्रेजी र विज्ञान प्रयोगशालाको व्यवस्था गरिनेछ।

(श) अभिभावक सचेतनाका लागि अभिभावक शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

(ष) गाउँपालिकाको सम्पूर्ण शैक्षिक गतिविधि समावेश भएको शैक्षिक प्रोफाइल निर्माण गरिनेछ।

(स) बालविवाह न्युनीकरणलाई विद्यालय शिक्षा संग आवद्ध गरी अगाडी बढाइनेछ।

(ह) सानीभेरी गाउँपालिकालई बालविवाहतथा छुवाछुत मुक्त गाउँपालिका बनाउनको लागि शिक्षा क्षेत्रलाई वृहत रुपमा परिचालन गरिनेछ।

(क्ष) दिवा खाजा कार्यक्रमलाई क्रमशः सबै विद्यालयहरुमा विस्तार गरिनेछ।

(त्र) गरिव तथा जेहेन्दार विद्यार्थीहरुका लागि प्रतिस्पर्धाका आधारमा उच्च शिक्षा तथा प्राविधिकशिक्षा अध्ययनको व्यवस्था मिलाइनेछ।

***

शिक्षक तथा कर्मचारी अनुदान व्यवस्थापन निर्देशिका- २०७५

गाउँ कार्यपालिका द्वारा पारित मितिः२०७५।०८।०९

पहिलो संशोधन २०७६/०५/१३

प्रस्तावनाः सानीभेरी गाउँपालिका स्थित विद्यालयहरुमा गाउँपालिका द्वारा उपलव्ध गराइएको शिक्षक तथा कर्मचारी अनुदान रकमलाई व्यवस्थित गरी शिक्षक तथा कर्मचारी व्यवस्थापन गर्न सानीभेरी गाउँकार्यपालिकाले यो निर्देशिका निर्माण गरी जारी गरेको छ।

परिच्छेद १ः
प्रारम्भिक

१.संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ

१.१ यो कार्यविधिको नाम **"शिक्षक तथा कर्मचारी अनुदान व्यवस्थापन निर्देशिका - २०७५"** रहेको छ।

१.२ यो निर्देशिका सानीभेरी गाउँपालिकाभर तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ।

२. परिभाषाः विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस निर्देशिकामा,

२.१ **शिक्षक** भन्नाले गाउँपालिकाको अनुदानबाट तलब भत्ता खाने गरी विद्यालय व्यवस्थापन समितिबाट नियुक्त शिक्षक सम्झनुपर्छ।सो शव्दले प्रारम्भिक बालविकास केन्द्रमा नियुक्त शिक्षक समेतलाई बुझाउँदछ।

२.२ **कर्मचारी** भन्नाले विद्यालयमा लेखा सम्बन्धि कामकाज गर्न नियुक्त विद्यालय सहायकलाई सम्झनुपर्छ।

२.३ **अनुदान** भन्नाले गाउँपालिकाले विद्यालयमा शिक्षक तथा कर्मचारी अभाव पूर्ति गर्न विद्यालयमा स्थायी दरबन्दी सिर्जना नहुन्जेल सम्मका लागि मात्र उपलव्ध गराएको अनुदान रकम सम्झनुपर्छ।

२.४ **गाउँपालिका** भन्नाले सानीभेरी गाउँपालिका सम्झनुपर्छ।

२.५ **गाउँकार्यपालिका** भन्नाले सानीभेरी गाउँपालिकाको गाउँ कार्यपालिका सम्झनुपर्छ।

२.६ **शिक्षा नियमावली** भन्नाले सानीभेरी गाउँकार्यपालिकाले निर्माण गरेको शिक्षा नियमावली-२०७४

सम्झनुपर्छ।

परिच्छेद २

शिक्षक अनुदान उपलव्ध गराउने आधारहरु

३. गाउँपालिकाले विद्यालयलाई शिक्षक अनुदान देहायबमोजिमका आधारमा उपलव्ध गराउनेछ।

३.१. विद्यालयमा सञ्चालित तह र कक्षा,

३.२. विद्यालयमा भएको विद्यार्थी संख्या र विद्यालय सेवा क्षेत्र,

३.३. विद्यालयमा उपलव्ध दरबन्दी संख्या,

३.५. विद्यालयमा पढाइ हुने विषयहरु,

३.६. विद्यालयमा सञ्चालित प्राविधिक धार,

३.७. गाउँकार्यपालिकाले तोकेका अन्य आधारहरु

४. न्यूनतम रुपमा विद्यालयमा देहायबमोजिम दरबन्दी हुने गरी शिक्षक अनुदान रकम उपलव्ध गराइनेछ।

४.१. कक्षा १-३ सञ्चालित विद्यालयः न्यूनतम २ दरबन्दी

४.२. कक्षा १-५ सञ्चालित विद्यालयः न्यूनतम ३ दरबन्दी

४.३. कक्षा ६-८ सञ्चालित विद्यालयः न्यूनतम ३ दरबन्दी

४.४. कक्षा ९-१० सञ्चालित विद्यालयः न्यूनतम ३ दरबन्दी

४.५. कक्षा ११-१२ सञ्चालित विद्यालयः न्यूनतम २ दरबन्दी

परिच्छेद ३

शिक्षक नियुक्ति प्रक्रिया

५.गाउँपालिकाको अनुदान रकमबाट तलब भत्ता खाने गरी शिक्षक नियुक्ति गर्दा देहायबमोजिमको प्रक्रिया अवलम्बन गरिनेछ।

५.१. शिक्षक दरबन्दी नभएको वा दरबन्दी अपूग भएको विद्यालयमा शिक्षा,युवा तथा खेलकुद शाखाको सिफारीसको आधारमा गाउँकार्यपालिकाको निर्णयानुसार शिक्षक अनुदान रकम उपलव्ध गराइनेछ।

५.२. विद्यालयमा शिक्षक अनुदान रकम उपलव्ध गराइएपश्चात शिक्षा,युवा तथा खेलकुद शाखाबाट शिक्षक नियुक्तिको लागि अनुमति लिनुपर्नेछ।

५.३. शिक्षा,युवा तथा खेलकुद शाखाबाट अनुमति लिइसकेपछी विद्यालय व्यवस्थापन समितिको निर्णयानुसार कम्तीमा १५ दिनको म्याद राखी विज्ञापन गर्नुपर्नेछ।

५.४. शिक्षकको विज्ञापन गर्दा आधारभूत तह(कक्षा१-५) को लागि विद्यालयको आवश्यकता र आधारभूत तह(कक्षा ६-८) तथा माध्यमिक तह(कक्षा ९-१२) को लागि विषयगत मागलाई समेत ख्याल गर्नुपर्नेछ।

५.५. कक्षा ६-१२ सम्म शिक्षक नियुक्ति गर्दा क्रमशः नेपाली,अंग्रेजी,गणित,विज्ञान र सामाजिक विषयलाई ध्यान दिनुपर्नेछ।

५.६.शिक्षकको योग्यता शिक्षा नियमावली अनुसार हुनेछ।

५.७. विज्ञापन पश्चात शिक्षा नियमावली बमोजिमको शिक्षक तथा कर्मचारी छनौट समितिले परीक्षा सञ्चालन गरी शिक्षक नियुक्तिको प्रक्रिया अगाडी बढाउने छ।

५.८. शिक्षा नियमावली तथा यस निर्देशिका विपरित कसैले शिक्षक नियुक्ति गरेमा त्यसलाई गाउँकार्यपालिकाले बदर गर्न सक्नेछ।

५.९. यो निर्देशिका जारी हुनुभन्दा अगाडी गाउँपालिकाको अनुदानमा नियुक्त शिक्षकको हकमा यो परिच्छेद लागू हुने छैन।

परिच्छेद ४

विद्यालयमा शिक्षक अनुदान रकम निकासा गर्ने प्रक्रिया

६.विद्यालयमा शिक्षक अनुदान निकासा गर्दा देहायबमोजिमका प्रक्रिया अपनाइनेछ।

६.१. गाउँपालिकाको अनुदान रकमबाट तलब भत्ता खाने शिक्षकहरुको अभिलेखीकरण गरिनेछ।

६.२. शिक्षकहरुको चौमासिक माग फाराम विद्यालयबाट संकलन गरिनेछ।

६.३. शिक्षकहरुको माग फारामसंगै नियुक्ति पत्रको प्रतिलिपि,हाजिरी प्रमाणित गरेको पत्र तथा विद्यालयको सिफारीस अनिवार्य रुपमा समावेश गर्नुपर्नेछ।

६.४. माग फारामको रुजु पश्चात विद्यालयको खातामा चौमासिक रुपमा रकम निकासा गरिनेछ।

परिच्छेद ५: कर्मचारी व्यवस्थापन अनुदान प्रक्रिया

७. विद्यालयमा लेखा सम्बन्धी कामकाज गर्न नियुक्त कर्मचारीको व्यवस्थापन देहायबमोजिम गरिनेछ।

७.१. गाउँकार्यपालिकाको निर्णयानुसार आवश्यकताको आधारमा अनुदान रकम उपलव्ध गराइनेछ।

७.२. कर्मचारी नियुक्तिको प्रक्रिया शिक्षा नियमावली बमोजिमको समितिले गर्नेछ।

७.३. अनुदान रकम चौमासिक रुपमा माग फाराम भराइ विद्यालयको खातामा उपलव्ध गराइनेछ।

७.४. माग फारामसंगै नियुक्तिको प्रतिलिपि,हाजिरी प्रमाणित गरेको पत्र तथा विद्यालयको सिफारीस

अनिवार्य रुपमा समावेश गर्नुपर्नेछ।

परिच्छेद ६: शिक्षक तथा कर्मचारी अनुदान रकम

८.शिक्षक अनुदान रकम देहायबमोजिम उपलव्ध गराइनेछ।

८.१आधारभूत तह(कक्षा१-५): मासिक रु.१५,०००।- का दरले १३ महिना बराबरको,

८.२आधारभूत तह(कक्षा६-८): मासिक रु.१७,०००।- का दरले १३ महिना बराबरको,

८.३माध्यमिक तह(कक्षा९-१०): मासिक रु.२५,०००।- का दरले १३ महिना बराबरको,
८.४माध्यमिक तह(कक्षा११-१२): मासिक रु.३०,०००।- का दरले १३ महिना बराबरको।
९. कर्मचारी अनुदान रकम देहायबमोजिम उपलव्ध गराइनेछ।
९.१ मासिक रु.१०,०००।- का दरले १३ महिना बराबरको।

परिच्छेद ७: गाउँपालिकाको अनुदान रोक्का वा बन्द गर्न सकिने

१०.विद्यालयमा उपलव्ध गराइने गाउँपालिकाको अनुदान रकम देहायबमोजिमको अवस्थामा गाउँ शिक्षा समितिको सिफारीसको आधारमा गाउँकार्यपालिकाले रोक्न वा बन्द गर्न सकिनेछ।
१०.१शिक्षक वा कर्मचारीको दरबन्दी स्थायी रुपमा सिर्जना वा पदपूर्ति भइ आएमा,
१०.२संघीय वा प्रादेशिक सरकारबाट शिक्षक वा कर्मचारीको व्यवस्थापनको लागि अनुदान प्राप्त भएमा,
१०.३विद्यालय मर्ज वा तह तथा कक्षा घटुवामा परेमा,
१०.४गाउँकार्यपालिकाले मनासिव ठहराएका अन्य आधारहरु

- ✸ १०.५ गाउँपालिकाको अनुदानमा तलव भत्ता खाने गरी नियुक्त शिक्षक र विद्यालय सहायकले विद्यालयसँग भएको करार सम्झौता बमोजिम कार्य नगरेको पाइएमा विद्यालय व्यवस्थापन समितिले निजलाई सफाइ पेश गर्ने अवसर दिई सो पदबाट हटाउन सक्नेछ।

परिच्छेद ८: विविध

११. निर्देशिका संशोधन: यस निर्देशिकालाई आवश्यकता र औचित्यका आधारमा गाउँकार्यपालिकाले संशोधन गर्न सक्नेछ।

१२. बचाउ: यो निर्देशिका जारी हुनुभन्दा अगावै विद्यालयमा उपलव्ध गराइएको अनुदान रकम यसै निर्देशिका बमोजिम विद्यालयमा निकासा भएको मानिनेछ।

✸ पहिलो संशोधनद्वारा थप

शिक्षक तथा कर्मचारी छनौट कार्यविधि- २०७५

गाउँ कार्यपालिका द्वारा पारित मितिः२०७५।०८।०९

पहिलो संशोधनः२०७६।०३।१९

प्रस्तावनाः सानीभेरी गाउँपालिका स्थित विद्यालयहरुमा गाउँपालिका द्वारा उपलव्ध गराइएको शिक्षक तथा कर्मचारीका साथै अन्य अस्थायी/करार/राहत शिक्षक लगायत विद्यालय सहायक र विद्यालय सहयोगी पदमा करारमा नियुक्ति प्रक्रियालाई व्यवस्थित गर्न सानीभेरी गाउँकार्यपालिकाले यो कार्यविधि निर्माण गरी जारी गरेको छ।

परिच्छेद १ःप्रारम्भिक

१.संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ

१.१. यो कार्यविधिको नाम **"शिक्षक तथा कर्मचारी छनौट कार्यविधि- २०७५"** रहेको छ।

१.२. यो कार्यविधि सानीभेरी गाउँपालिकाभर तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ।

२. **परिभाषाः** विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा,

२.१. **शिक्षक** भन्नाले गाउँपालिकाको अनुदानबाट तलब भत्ता खाने गरी विद्यालय व्यवस्थापन समितिबाट नियुक्त शिक्षक, अन्य अस्थायी/करार/राहत शिक्षक सम्झनुपर्छ।सो शव्दले प्रारम्भिक बालविकास केन्द्रमा नियुक्त शिक्षक समेतलाई बुझाउँदछ।

२.२. **कर्मचारी** भन्नाले विद्यालयमा लेखा सम्बन्धि कामकाज गर्न नियुक्त विद्यालय सहायकलाई सम्झनुपर्छ।सो शव्दले विद्यालय सहयोगी समेतलाई बुझाउँदछ।

२.३. **समिति** भन्नाले शिक्षा नियमावली बमोजिमको शिक्षक तथा कर्मचारी छनौट समितिलाई बुझाउँदछ।

२.४. **गाउँपालिका** भन्नाले सानीभेरी गाउँपालिका सम्झनुपर्छ।

२.५. **गाउँकार्यपालिका** भन्नाले सानीभेरी गाउँपालिकाको गाउँ कार्यपालिका सम्झनुपर्छ।

२.६. **शिक्षा नियमावली** भन्नाले सानीभेरी गाउँकार्यपालिकाले निर्माण गरेको शिक्षा नियमावली-२०७४ सम्झनुपर्छ।

२.७. **विशेषज्ञ(रोष्टर)** भन्नाले गाउँ शिक्षा समितिको सिफारीसमा गाउँकार्यपालिकाले छनौट गरेको आधारभूत र माध्यमिक तहका स्थायी शिक्षकहरु सम्झनुपर्दछ।

२.८. **आयोग** भन्नाले शिक्षक सेवा आयोगलाई बुझाउँदछ।

परिच्छेद २ः शिक्षक तथा कर्मचारी पदपूर्ति प्रक्रिया

३.शिक्षक तथा कर्मचारीको पदपूर्ति प्रक्रिया देहायबमोजिम हुनेछ।

३.१शिक्षक तथा कर्मचारी करारमा नियुक्तिको लागि अनुमति,विज्ञापन,छनौट प्रक्रिया तथा नियुक्ति शिक्षा नियमावली अनुसार हुनेछ।

३.२आयोगले शिक्षक तथा कर्मचारी छनौट सम्बन्धि कुनै कार्यविधि निर्माण गरेको भए समितिले सोको पालना गर्नुपर्नेछ।

- ३.३ माध्यमिक तहको अंग्रेजी, गणित, विज्ञान, लेखा र कम्प्युटर विषयमा स्थायी अध्यापन अनुमति पत्र नभएको व्यक्तिपनि शिक्षक पदको लागी उम्मेदवार हुन सक्नेछन् । तर त्यस्ता व्यक्तिले नियुक्ति भएको मिति देखि ३ वर्ष भित्रमा स्थायी अध्यापन अनुमति पत्र लिनुपर्नेछ ।

परिच्छेद ३ः शिक्षक तथा कर्मचारी छनौट समितिको सेवा,शर्त र सुविधा

४.समितिको सेवा,शर्त र सुविधा देहायबमोजिम हुनेछ।

४.१समितिको सचिवालय प्रत्येक विद्यालयमा रहनेछ।

४.२परीक्षालाई नियमानुसार मर्यादित,व्यवस्थित,अनुशासित र निष्पक्ष ढंगबाट सञ्चालन गर्नु समितिको दायित्व हुनेछ।

४.३परीक्षा समितिको बैठक बसेबापत बैठक भत्ता उपलव्ध गराइनेछ।

४.३परीक्षा समितिको बैठक भत्ता सम्बन्धित विद्यालयले व्यहोर्नेछ।

- पहिलो संशोधन २०७६ बाट थप

परिच्छेद ४ः परीक्षा सञ्चालन खर्च

५.परीक्षा सञ्चालन खर्च देहायबमोजिम हुनेछ।

५.१ भत्ताः रु.३,०००।—(आधारभूत तहका लागि) र रु.४,०००।—(माध्यमिक तहका लागि)

५.२ प्रश्नपत्र निर्माणः रु.१०००।—

५.३ परीक्षा सञ्चालन र उत्तर पुस्तिका परीक्षणः रु.१५००।—

५.४ कोडिङ र डिकोडिङः रु.५००।—

५.५ सम्परीक्षणःरु.५००।—

परिच्छेद ५ः विशेषज्ञ (रोष्टर)को सूची तयार

६.समितिको विशेषज्ञ(रोष्टर) छनौटको लागि शिक्षा,युवा तथा खेलकुद शाखाले विशेषज्ञ(रोष्टर)को सूचि

तयार गर्नुपर्नेछ।

६.१ विशेज्ञ(रोष्टर)को सूचिलाई कम्तीमा ६/६महिनामा अध्यावधिक गर्नुपर्नेछ।

६.२ विशेषज्ञ(रोष्टर)हरु स्थायी शिक्षकहरु मध्येबाट मात्र छनौट गरिनेछ।

६.३ सूचिकृत गरिएको विशेषज्ञ(रोष्टर)को कार्यसम्पादन सन्तोषजनक नभएको पाइएमा गाउँ शिक्षा

समितिले जुनसेकै बखत विशेषज्ञ(रोष्टर)को सूचिबाट हटाउन सक्नेछ।

६.४ समितिले विशेषज्ञ(रोष्टर)को छनौट परीक्षा सञ्चालन हुने दिनमा मात्र गोप्य रुपमा गर्नुपर्नेछ।

६.५ विशेषज्ञ(रोष्टर) सम्बन्धित स्थानीय तहमा उपलव्ध नभई बाहिरबाट ल्याउनुपर्ने अवस्था भएमा

परीक्षा सञ्चालन हुने दिन भन्दा अगावै गोप्य रुपमा छनौट गर्न सकिनेछ।

६.६ प्रश्नपत्र निर्माण र उत्तर पुस्तिका परीक्षणमा विशेषज्ञ(रोष्टर)लाई जिम्मेवार बनाइनेछ।

परिच्छेद ६ः प्रश्न बैंक निर्माण

७. शिक्षा,युवा तथा खेलकुद शाखाले परीक्षा सञ्चालनको लागि प्रश्न बैंक निर्माण गर्न सक्नेछ।

७.१ सुचिकृत गरिएका विशेषज्ञ(रोष्टर)हरुबाट गोप्य रुपमा विभिन्न सेटमा प्रश्नहरु निर्माण गराइ

सुरक्षित रुपमा भण्डारण गर्ने।

७.२ परीक्षामा आवश्यकता अनुसार प्रश्न बैंकबाट प्रश्नहरु प्रयोग गर्न सकिनेछ।

७.३ प्रश्न बैंकलाई समय समयमा अध्यावधिक गर्दै जानुपर्नेछ।

परिच्छेद ७: नतिजा प्रकाशन

८. सम्भव भएसम्म प्रश्नपत्र निर्माण,लिखित परीक्षा सञ्चालन,अन्तरवार्ता सञ्चालन र अन्तिम नतिजा प्रकाशन एउटै बसाइमा गर्नुपर्नेछ।

८.१.समयको अभाव,परीक्षार्थी संख्या धेरै भएको लगायत विशेष अवस्थामा फरक फरक बसाइमा पनि नतिजा प्रकाशन गर्न सकिनेछ।

८.२.नतिजा प्रकाशन गर्दा सफल उम्मेदवार संगसंगै वैकल्पिक उम्मेदवारको नामावली पनि सार्वजनिक गर्नुपर्नेछ।

परिच्छेद ८: विविध

९. दयित्व हुने: यो कार्यविधिको पालना गर्नु समितिको दायित्व हुनेछ।

१०. बचाउ: यो कार्यविधि जारी हुनुभन्दा अगावै नियुक्त शिक्षक तथा कर्मचारीको छनौट यसै कार्यविधि बमोजिम भएको मानिनेछ।

सानीभेरी गाउँपालिकाको आ.व. २०७६/०७७ को नीति,कार्यक्रम र बजेट

मन्तव्य,२०७६

गाउँसभामा प्रस्तुत मितिः २०७६/०३/१०
गाउँसभाबाट पारित मितिः २०७६/०३/२०
अध्यक्ष वाट प्रमाणीकरण मितिः २०७६/०४/०१
प्रस्तुतकर्ताः गाउँपालिका उपाध्यक्ष श्री इन्दिरा ओली

गाउँसभाका अध्यक्ष महोदय,

१. **आज म गाउँसभाको यस गरिमामय गाउँसभाको सदनमा** संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको गौरवशाली इतिहांस बोकेको सानीभेरी गाउँपालिकाको उपाध्याक्षको हैसियतले आर्थिक वर्ष २०७६/७७ को नीति, कार्याक्रम र बजेट पेश गर्न गइरहेकोछु।यस ऐतिहांसिक क्षणमा जनयुद्ध, जनआन्दोलन, जनक्रान्ति र यस सानीभेरी गाउँपालिका अधिकार सहितको स्थानिय तह प्रासिको संघर्षमा आफ्नो जीवन उत्सर्ग गर्नुहुने बीर बिरङ्गना महान शहीदहरु प्रति हार्दिक श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दै घाइते र वेपत्ता यौद्धाहरुप्रति हार्दिक सम्मान व्यक्त गर्न चाहन्छु।

२. **सार्वभौम सत्ता सम्पन्न नेपाली जनताले लोकतान्त्रिक विधिबाट** संघ, प्रदेश र स्थानीय तिनैतहका जनप्रतिनिधिहरु दिएकोछ, आपसि समन्वय, सहकार्य र सह-अस्तित्त्वको मुल्य मान्यतामा आधारित रहि अन्तर सम्वन्ध कायम गर्न गाउँपालिका सरकार प्रतिवद्ध रहिआएकोछ।

३. **गाउँपालिकाको भौगोलिक, सामाजिक, आर्थिक तथा सांस्कृतिक विविधतालाई** आत्मसाथ गर्दै गाउँपालिका सरकार सन्तुलित र समन्यायिक विकासको बाटोमा अघि बढ्न दृढ छ। सापेक्षिक बेशी र पहाडी भू-भाग मिलेर बनेको विविधता युक्त यो गाउँपालिका समृद्धि हुनुनै राष्ट्रको समृद्धि हो भन्ने मान्यताका आधारमा गाउँपालिका सरकार सुशासन, विकास र समृद्धिको बाटोमा अघि बढिरहेकोछ।

४. **नेपालको संविधान २०७२ ले संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अन्तर सम्बन्धलाई** बलियो बनाउने आधारको रुपमा सहकारीता, सहअस्तित्व र समन्वयको सिद्धान्तलाई आत्मसात गर्दै अधिकार र दायित्वका दृष्टिले मात्र होइन, साधन श्रोतका दृष्टिले पनि तीन तह एक-अर्कामा परस्पर निर्भर हुने मान्यतालाई संविधानले स्वीकार गरेको छ। सोही मान्यता अनुरुप **"समृद्ध नेपाल सुखी नेपाली"** बनाउने संघीय सरकारको उद्देश्य पूरा गर्न गाउँपालिका सरकारले "समृद्ध गाउँपालिका खुसी जनता" को लागि **"गुणस्तरिय शिक्षा सहज स्वस्थ्य सेवा र भौतिकपूर्वाधार - शुन्दर समृद्ध गाउँपालिकाकोलागि पर्यटन कृषि विकास र रोजगार "** भन्ने मुल नारामा योजनाबद्ध विकासको बाटोमा अघि बढ्ने अठोट गरेको छ।

५. **आर्थिक वर्ष २०७६/७७ को बजेट तथा नीति र कार्यक्रमको लक्ष्य "समृद्ध गाउँपालिका खुशी जनता"** लाई पछ्याउने गरी उच्च दरको आर्थिक वृद्धि हासिल गर्ने, युवा श्रमशक्तिलाई गाउँपालिकामै स्वरोजगारी उपलब्ध गराउन सरकारी, सहकारी र निजी क्षेत्रसंगको साझेदारीमा रोजगारीका अवसरहरु सिर्जना गरी आगामि ३ वर्षभित्र रोजगारीका लागि विदेशिनु पर्ने बाध्यतालाई

न्युनिकरण गर्न प्रधानमन्त्री रोजगार कार्याक्रमलाइ प्रभावकारी वनाउदै रोजगार सिर्जना गर्ने नीति र कार्याक्रमलाई पहिलो प्राथमिक्ता दिएकोछु।

गाउँसभाका अध्यक्ष महोदय,

६. **समाज रुपान्तरणको लागि देशमा भएको जनयुद्ध र जनआन्दोलनले गर्दा ठुलो राजनीतिक परिवर्तन** पछि राज्यको पहुच विनाका उत्पिडित, निमुखा र सिमान्तकृत वर्गको राजनैतिक चेतना स्वतःस्पूर्त रुपमा जागृत हुदैगर्दा राजनैतिक जागरणको साथ जनताका इच्छा, आकांक्षा र चाहनाहरु पनि निरन्तर रुपमा विकसित हुदैआएकोले स्थानीय सीमित स्रोत र साधनको समुचित प्रयोगबाट निरन्तर बढ्दा विकासका आकांक्षाहरु पुरा गर्ने प्रयत्न गरिनेछ।उपरोक्त पृष्ठभूमिमा गत आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ मा बजेट विनियोजन र निति तथा कार्याक्रम्मा समावेश गरिएका योजनाहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयण अनुगमण र समिक्षाको दृष्टिले कति योजना सम्पन्न भए कति निर्माणाधिन र स्तर वृद्धिमा रहेका छन् त्यसलाई मात्र पहिलो प्राथमिक्ता कायम राख्दै आर्थिक वर्ष ०७६ र ७७ मा आम नागरिक, राजनितिकदलहरु, वडा कार्यालयहरु, विषयगत शाखाहरु, सरकारी तथा गैरसरकारी संघ संस्थाहरुका प्रतिनिधिहरु, शिक्षक बुद्धिजिविहरु, नागरिक समाज, सञ्चारकर्मि, र विकास सरोकारवालाहरुको सुझाबलाई उच्च प्राथमिक्ता दिएर आम सहमतिबाट साझा कार्यक्रमको रुपमा सानीभेरी गाउँपालिकाको एकिकृत गाउँविकास कार्याक्रममा बजेट विनियोजन गर्न महत्वपुर्ण आधार लिईनेछ।

गाउँसभाका अध्यक्ष महोदय,

७. **सानीभेरी गाउँपालिकाको संक्षिप्त परिचयः** देश संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र स्थापना भइसके पश्चात राज्यको पुर्नः संरचनाले भौगोलिक तथा प्रशासनिक रुपले नेपाल ७ प्रदेश र ७५३ स्थानिय तहमा स्थापना भएकोछ। यस अन्तर्गत कर्णाली प्रदेश रुकुम(पश्चिम) सानीभेरी गाउँपालिका २०७३ सालमा स्थापना भइ यसभित्र सविक ५ गा.वि.स.(सिम्ली,गरायला,अर्मा, पुर्तिमकाँडा र दुली) रहेकाछन्।भौगोलिक अवस्थाको कुल क्षेत्रफल- १३३.८० वर्ग मिटरमा फैलियको सापेक्षिक समुन्द्र सतहको बेशी देखी ३१ सय उचाइ सम्मको पहाडी भागमा रहेकोछ।यो गाँउपालिका २८.३८ देखि २८.४० डिग्री उत्तरी अक्षाँस र ८२.१९ देखि ८२.२४ डिग्री पूर्वी देशान्तर सम्म फैलिएको छ।यसको सिमाना पूर्वमा मुसिकोट नगरपालकि र बाफिकोट गाउँपालिका, पश्चिममा जाजरकोट जिल्ला र चौरजहारी नगरपालिका उत्तरमा आठबिशकोट नगरपालिकाकासंग सिमाना जोडिकोछ। राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार यस गाउँपालिकामा ४,१२९ घरधुरी र २२,१९४ जनसंख्या मध्य महिला जनसंख्या ११,६६१ र पुरुष जनसंख्या १०,५३३ रहेकोछ। प्रशासनिक दृष्टिले ११ वटा वडामा विभाजन भई मतदाता संख्या ११,२६६ रहेको दुर्गम गाउँपालिका सानिभेरीका जनताको असिमित त्याग, वलिदान, परिवर्तनकामी उर्जा शक्ति र पुस्पलाल मध्यपहाडी लोकमार्गले गर्दा सानीभेरी गाउँपालिका सुगम गाउँपालिका तिर विकासको प्रक्रियामाछ।

८. **सानीभेरी गाउँपालिकाको एकिकृत गाउँविकास योजनावारेः** सामाजिक, आर्थिक, भौतिक पूर्वाधार, वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्र अन्तरगत विभिन्न विषयहरुः शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई, संस्कृति प्रर्वद्धन, लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण, कृषि, पर्यटन,

उद्योग तथा वाणिज्य, सहकारी, वित्तिय क्षेत्र, सडक तथा पुल, सिंचाई, भवन तथा सहरी विकास, उर्जा, सञ्चार, वन तथा भु-संरक्षण, जलाधार संरक्षण, जलवायु परिवर्तन, फोहोर मैला व्यवस्थापन, जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण, विपद् व्यवस्थापन, मानव संसाधन विकास, संस्थागत क्षमता विकास, राजस्व परिचालन, वित्तिय व्यवस्थापन र वित्तिय जोखिम न्युनीकरण, सार्वजनिक सुनुवाई र सामाजिक परीक्षण, आन्तरिक र अन्तिम लेखापरीक्षण, बेरुजु फछ्र्यौट, सेवा प्रवाहका मापदण्ड निर्धारण, सेवा प्रवाहमा विद्युतीय सुचना प्रविधिको प्रयोग, नागरीक सन्तुष्टी सर्वेक्षण र अन्तरनिकाय समन्वयगरी सवै क्षेत्रको प्राथमिक्ताक्रम अन्तरसम्वन्धित सन्तुलित विकास, सुशासन र समृद्धि तथा संस्थागत विकास गरिनेछ।

९. **एकिकृत गाउँविकास आबधिक योजनामा केन्द्रकृत परिचालनः** एकिकृत गाउँविकास आब्धिक योजनामा विध्यमान संविधान २०७२ र स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को अधिनमा रहि संघ, प्रदेश र वडा सरकारसंग सहकार्य सहअस्तित्तव समन्वय र साझेदारी कामलाई प्रभावकारी बनाइनेछ। संविधान अनुसार व्यवस्थापकिय रुपमा रहेको गाँउ सभा, सरकारको रुपमा रहेको गाँउ कार्यपालिका र न्यायीक रुपमा रहेको न्यायपालिकालाई अन्तर सम्बन्ध, सहकार्य र सन्तुलित रुपमा परिचालित गरिनेछ। गाउँपालिका सरकारका जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरु, समाजको नेतृत्व गर्ने राजनितीक दल, नागरिक समाज, शिक्षक बुद्धिजीवी, समाजसेवी, सुरक्षा निकायहरु, सरकारी तथा गैरसरकारी र सामाजिक संघ संस्थाहरु, संचार कर्मिहरु, किसान-मजदुर युवा, ब्यापारी-उद्योगपति र विभिन्न व्यवसायहरुलाइ परिचालित गरि यसको प्रतिफल लिने सेवाग्राही आम नागरिक हुनेछन भने यसलाइ संस्थागत रुपमा विकास गरिनेछ।

गाउँसभाका अध्यक्ष महोदय,

१०. **आर्थिक वर्ष २०७५/७६ को चालु योजनाको संक्षिप्त समिक्षा :** आर्थिक वर्ष २०७५/७६ मा गाँउपालिकाले आर्थिक लगायत विभिन्न ऐन, कानून र विनियोजन ऐन निर्माण, बजेट र नीति तथा कार्यक्रम जनाताको प्रत्यक्ष सहभागिता र आर्थिक गतिविधिहरुमा सहयोग पुग्नेगरी कानून बमोजिम मापदण्डमा रही कार्यान्वयन गर्दा गत वर्षको केही अनुभव सहित विधिगत र व्यवहारीक रुपमा बजेट निर्माण र योजनाको प्राथामिक्ताकरण र कार्यान्वयन गर्ने सन्दर्भमा जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरुको सापेक्षिक अनुभव र विगतको शिक्षा लिदैगर्दा आगामि दिनमा सरकारका हरेक कामहरुलाइ अझै प्रभावकारी वनाइनेछ।

आर्थिक ऐन र विनियोजन ऐन अनुसार समानीकरण, राजस्व बाँडफाँड, शर्सत अनुदान र आन्त्रिक राजस्वको बजेटलाई नीति तथा कार्याक्रम र योजनामा विनियोजन गर्दा पहिलो वर्षको तुलनामा दोश्रो आर्थिक वर्षमा केही सुधार भइ वित्तीय जोखिम न्यूनिकरण गर्न प्रयत्न भएतापनि अझैपनि सापेक्षिक अनुभवको कमिले प्राथमिक्ता र व्यवहारिक र सरल ढंगले बजेट विनियोजन नहुदा शिर्षक र रकम रकमान्त्रणको आर्थिक जोखिमताले रकम विनियोजन भएका कतिपए योजनाहरु कार्यान्वयनमा चुनौती आएतापनि चालुयोजनाको ९० प्रतिशत भुक्तानी हुनुले सकरात्मक उपलब्धिका रुपमा लिएकोछु।

तिनै तहका सरकारको बजेट, प्राकृतिक श्रोत साधन र मानविय उर्जा शक्तिलाई गाउँविकस निर्माणमा अधिकतम परिचालन र प्राथमित्का दिने क्रममा शिक्षा, स्वस्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाइ, मानव तथा संसाधन विकास गत वर्षकै निरन्तरता दिंदै आर्थिक विकास क्षेत्रको कृषि र कृषिजन्य उद्योग, रोजगार सिर्जना र आर्थिक कृयाकलाप वृद्धि गर्ने आयोजनाहरु लाई पर्देश सरकार संग साझेदारी गरी पहिलो प्राथमित्का दिएर सडक, सिचाई, उर्जा, पर्यटन, संचार, भवन तथा सहरी विकास लगायत बन तथा वातावरण र विपद व्यवस्थापनलाई क्रमश प्राथामित्का दिएर आर्थिक वर्ष २०७६/७७ को नीति तथा कार्याक्रम र बजेट ल्याएकोछु।

११. **गाउँपालिका सरकार प्रति जनताले गरेको आशा र भरोसालाई आर्थिक र सामाजिक रुपान्तरण अवसरको रुपमा** उपयोग गरी जनचाहना पुरा गर्ने अबको हाम्रो बाटो भनेको तीव्र आर्थिक विकास र सुशासनहो। यसर्थ आत्मनिर्भरता, स्वतन्त्र, समृद्ध, स्वाधीन र समाजवाद उन्मूख अर्थतन्त्रका लागि सार्वजनिक, निजी, सहकारी क्षेत्रको प्रभावकारी साझेदारी गरी अगाडिबढन गाँउपालिका सरकार प्रतिवद्धछ।सार्वजनिक खर्च अन्तर्गत चालु खर्चमा मितव्ययिता कायम गर्ने र पूँजीगत खर्च अन्तर्गत पूँजी निर्माण र आर्थिक वृद्धि हासिल गर्नेतर्फ केन्द्रित भई वित्तीय सुशासनलाई ध्यान दिएर खर्च परिचालन प्रकृयालाई मितव्ययी प्रणालीबद्द गर्नेगरी योजना तथा कार्यक्रम तयार गर्ने गाउँपालिका सरकारको प्रतिबद्धता रहेको छ।

गाउँसभाका अध्यक्ष महोदय,

१२. **बजेटका उद्देश्यहरुः** गाउँपालिकाको मानव श्रमशक्ति, प्राकृतिक श्रोत साधन र उपलव्ध तिनै तहका सरकारको समानीकरण र सशर्सत अनुदान र बजेटलाइ भरपूर उपयोग गर्नेगरी बजेटका उद्देश्यहरु प्रस्तुत गरेकोछु।

क) जनताका न्यूनतम आधारभूत आवश्यकताहरू परिपूर्ति गररे गरिबी, विपन्नता र पछौटेपनको अन्त्य गर्ने, सामाजिक, आर्थिक, पूर्वाधार विकासले समुन्नत, सुदृढ, स्वाधीन र समाजवाद उन्मुख अर्थतन्त्रको विकास गर्ने।

ख) गणतन्त्र र संघीयता कार्यान्वयन गर्न संविधानको अनुसूची ८ र ९ मा उल्लिखित स्थानीय तहको एकल तथा साझा अधिकार सूचीको कार्यान्वयन गर्ने गराउने।

ग) दीगो गरिबी निवारण उन्मूख र रोजगार सिर्जना गर्ने कार्यक्रममार्फत गाँउपालिका जनताको जीवनस्तर सुधार गरी व्यवसायमुखी बनाउने।

घ) गाउँपालिकाको समग्र विकास र समृध्दिका लागि उपयुक्त, सुरक्षित र लगानीमैत्री वातावरण तयार गर्ने, गाँउपालिका द्वारा प्रदान गरिने सेवामा जनताको स्वामित्व र पहुँच वृध्दि गर्ने।

ङ) कृषि र कृषिजन्य उद्योग, सहकारी, पर्यटन, वन, जडिबुटी क्षेत्रको विकास मार्फत आर्थिक वृध्दि र रोजगारीका अवसरहरु सृजना गर्ने।

च) भ्रष्टाचार सुन्य सहनसिल्ता प्रशासन, प्रभावकारी अनुगमन एवं उत्प्रेरित जनप्रतिनिधि र कर्मचारी मार्फत प्रभावकारी सेवा प्रदान गरी सुशासन प्रबर्द्धन गर्ने।

१३. **बजेटका प्राथमिकताहरुः** "जग बलियो नभइ घर बलियो हुदैन" भन्ने मान्यताको आधारमा आर्थिक, सामाजिक, भौतिक, वन वातावरण तथा सुशासन संस्थागत विकास समृद्ध गाँउपालिका निर्माणका लागि बजेट विनियोजनका प्राथमिकता क्षेत्र निर्धारण गरेकोछु।

(क) संविधान र स्थानीय सरकार संचालन ऐनले स्थानीय तहलाई निर्देशित गरेका विषय अनुरुप संघीयता र गनतन्त्र कार्यान्वयन गरिनेछ।

(ख) सामाजिक विकासः शिक्षा, स्वस्थ्य, खानेपानी तथ सरसफाईको विकास मार्फत दुत्रगतिमा मानव विकास र अवसर सिर्जना गर्ने क्षेत्रहरूको प्रवर्द्धन गरिनेछ।

(ग) आर्थिक विकासः कृषि र कृषिजन्य उद्योग, सिचाइ, उर्जा, सहकारी, पर्यटन लगायतका क्षेत्रमा पुंजी, प्रविधि र मनविय श्रमको विकासले आम नागरिकको काम, रोजगारी र अवसर सिर्जना गर्ने क्षेत्रहरूको प्रवर्द्धन गरिनेछ।

(घ) भौतिक पुर्वाधारः सडक, भवन तथ शहरी विकास र उर्जा क्षेत्रको विकास गरी सुविधा र रोजगारीको अवसर सिर्जना गर्ने क्षेत्रहरूको प्रवर्द्धन गरिनेछ।

(ङ) वन, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापनः वन तथा भु-संरक्षण, जलाधार संरक्षण, जलवायु परिवर्तन, फोहोर मैला व्यवस्थापन, जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण, विपद् व्यवस्थापन तर्फ सुन्दर, सुरक्षित वातावरण अनुकुलनिय अवसर सिर्जना गर्ने क्षेत्रको प्रवर्द्धन गरिनेछ।

(च) सुशासन तथा संस्थागत विकासः मानव संसाधन विकास, संस्थागत क्षमता विकास लगायतका क्षेत्रहरुको प्रवर्द्धन र क्ष्यमता विकास गरिनेछ।

१४. **बजेट विनियोजनको आधार तथा स्रोतको व्यस्थापनः** अब म बजेट विनियोजनका आधार तथा स्रोत व्यवस्था सम्बन्धी प्रस्ताव पेश गर्न गएकोछु। नेपालको संविधान अनुसूची ८ र ९ मा उल्लिखित गाउँपालिका सरकारको एकल तथा साझा अधिकार, गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७५ र ७६ मा गाउँसभावाट पारित भएर विनियोजन ऐनमा समावेस गरेका आवधिक र रणनीतिक योजनाहरु, आर्थिक वर्ष २०७६ र ७७ मा बस्ति स्तरवाट तर्जुमा भै वडा समिति वैठकले प्राथमिक्ताको आधारमा योजना तर्जुमा समितिमा वुझाइ छलफल पश्चात कार्यापालिकामा पेशभई स्वीकृत गरेका समग्र योजनाहरु र संघीय र प्रदेश सरकार तथा विभिन्न सरकारी तथा गैर सरकारी संघ संस्थाहरु संग साजेदारीको लागि संपुरक योजनाहरु छनौटका उपयुक्त आधार भएकोले तदनुसारका योजनामा रकम विनियोजन गरेकोछु।

यस आर्थिक वर्षमा पारित भएको आर्थिक ऐनमा राजस्व संकलन तथा असुलीकार्यको अनुभव, राजस्व परामर्श समिति र स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले दिएको सुझाप र गाँउपालिका सरकारको आन्त्रिक श्रोत अनुमान राजस्व, गत वर्षको मौज्दात रकम, संघीय सरकार प्रदेश सरकारबाट प्राप्त वित्तीय समानीकरण तथा राजस्व वाँडफाँड अनुदान र सशर्त अनुदान रकमलाई प्राथमिक्ता र आवश्यक्ताको आधारमा विनियोजन गरेकोछु। सानीभेरी गाउँपालिका सरकारको आर्थिक स्रोत पहिचान र व्यवस्थापनको सन्दर्भमा संक्षिप्त जानकारी गर्नुपर्दा-

संघिय सरकारवाट समानीकरण अनुदानः रु. ८ करोड ७८ लाख, संघिय सरकारवाट राजस्व बाँडफाँडको अनुदानः रु. ७ करोड ५० लाख, संघिय सरकारवाट शसर्त अनुदान रु. १३ करोड ६५ लाख, प्रदेश सरकारवाट समानिकरण अनुदानः रु. १ करोड १ लाख २६ हजार, प्रदेश सरकारवाट राजस्व वाँडफाँड अनुदानः रु. ४ लाख ६० हजार र गाउँपालिका सरकारको गत वर्षको मौज्दात रु. १ करोड ३० लाख, आन्त्रिक श्रोत (राजस्व) ७१ लाख ८८ हजार र गत आ.व. २०७५/०७६ को दायित्व स्थान्तरन ६३ लाख ८४ हजार ४ सय समेत गरी आर्थिक वर्ष ०७६/७७ को आय रु.३३ करोड ६३ लाख ९८ हजार ४ सय अनुमान गरेकोछु।

गत वर्षको बजेट परिचालन र प्रभावकारी कार्यान्वयनको अनुभवका आधारमा चालु आ.व. मा सबै योजनाहरु उपभोक्ता विचमा गठन भएको श्रम सहकारीले ठुला योजना र अन्य उपभोक्ता समितिले साना कामहरु गरेको सन्दर्भलाइ समिक्षा गर्दा यसपाली आम नागरिक वाट खासै जनगुनासो नआएतापनि आजको आवश्यक्तामा श्रमसहकारीलाई निरन्तरता दिंदै प्रधान मन्त्री रोजगार कार्याक्रम अन्तरगत सवै वडाहरुमा मापदण्ड भित्रका गठित श्रमिक उत्पादन समितिलाइ पहिलो प्राथमिक्ता दिंदै, युवा कल्व र केही नितानत साना योजनाहरु लाइ उपभोक्ता संस्था मार्फत कार्यन्वयन गर्ने र गा.पा. को समानीकरण वजेटवाट चालुखर्च वहायक सवै पुजीगत खर्चका सवै योजनाहरुको कार्यान्वयनका क्रममा प्रत्यक योजनाको लागत-स्टामेट वाट ५ प्रतिशत कन्टेन्जेन्सी खर्च कटौती गरी नियम संगत प्राविधिक, विकास निर्माण तथा जिन्सी खरिदमा कानुन बमोजिम खर्च गरिनेछ।संघीय तथा प्रदेश सरकार वाट प्राप्त अन्तरसरकारी वित्तीय हस्तान्त्रण सशर्त अनुदान रकम सम्वन्धित मंत्रालयको कार्याविधि अनुसार सम्बन्धित विषयगत शाखाहरु मार्फत गाउँपालिकाको प्रत्यक्ष नियन्त्रण, निर्देशन र समन्वयमा खर्च गरिनेछ।

कार्यापालिका सरकारको व्यापक छलफल पश्चात गाउँपालिकाको आ.व. ०७६/७७ को बजेट विनियोजन गर्न संघीय सशसर्त अनुदान कार्याक्रम बाहेक स्थानीय तहको अधिकार सूचीभित्र पर्ने कार्याक्रम र योजनाहरुको ब्य-भार स्थानीय संचित कोषमा जम्मा भएको जानकारी **आर्थिक वर्ष ०७६।७७ को अन्तरसरकारी वित्तीय हस्तान्त्रण सम्वन्धि व्यवस्था मार्गदर्शण अनुसार र समानीकरण अनुदान राष्ट्रिय प्राकृतिक श्रोत वित्तिय आयोगको सिफरिसलाई सापेक्षिक आधार मानि जनसंख्याको आधारमा सबै वडाहरु, न्युन विकास सूचकांकको आधारमा वडा नं. ५ र ६ र मानव विकास सूचकांकको आधारमा वडा नं १ र २ लाई आधार मानी ११ वटा वडाहरुमा रु. ४ करोड ८९ लाख बजेट विनियोजन गरेकोछु।**

गाँउसभाका अध्यक्ष महोदय,

सामाजिक विकास क्षेत्र तर्फः

१५. शिक्षा क्षेत्रः शिक्षा ऐन र नियमावलीमा रही मापदण्ड निर्माण, कार्यान्वयन र नियमन गरिनेछ। **“सानीभेरी गाउँपालिकाको शान-शैक्षिक गुणस्तर र सिकाइ उपलव्धिमा सुधार” भन्ने नारा** " शिक्षालाई वैज्ञानिक, प्राविधिक, व्यावसायिक, सीपमूलक, रोजगारमूलक एवं जनमुखी बनाउँदै सक्षम, प्रतिस्पर्धी, नैतिक एवं राष्ट्र र गाउँपालिका हितप्रति समर्पित र सामाजिक सँस्कृतिकमा विकृति, विसंगति र

रुडीवादका विरुद्ध सभ्य समुन्नत समाज जनशक्ति तयार गरिनेछ । शैक्षिक गुणस्तर योजना अन्तरगत आवश्यक्ता अनुसार शिक्षा ऐन र नियमावली संशोधनगरी शिक्षक सरुवा, प्र.अ. नियुक्ति, विध्यालय वैंक खाता संशोधन, विध्यालयहरु म्यापिङ्ग गरी स्वको आधारमा विध्यालय मर्ज गर्ने, विध्यालय र बिषयगत शिक्षकको स्वमुल्याङ्कणको विधि निर्माणगरी कार्यान्वन गर्ने, स्वमुल्याङ्कणमा पहिलो दोश्रो र तेश्रो हुने विध्यालयलाइ पुरिष्कृत गर्ने र सवैभन्दा कम अङ्क ल्याउने विध्यालय वाट स्थायी तथा अनुदान शिक्षक सरुवा र करार शिक्षक करार मुक्त गरिनेछ । संघीय सरकार वाट प्राप्त नमुना विध्यलय रापि ज्ञाद्वय मा.वि. सिम्ली लाई गाउँपालिकाको समन्वयमा प्रभावकारी कार्यान्वयन र व्यवस्थापन गरिनेछ । प्रदेश सरकार वाट प्राप्त हुन सक्ने स्थानीयतह नमुना विध्यालय मागगरी गापाको आवश्यक्ता र मापदण्डको आधारमा गा.पा. ले तय गर्नेछ, गा.पा. स्तरको प्राविधिक शिक्षालय दलित तथा जनजातीहरुको वाहुल्यक्षेत्रमा पहुच पुग्नेगरी स्थापना गरिनेछ । गाउँपालिकामा स्थानीय पाठ्यक्रम र विध्यालय शैक्षिक सुधार योजना नीति प्रस्ताव पेशगर्न शिक्षा विज्ञटिम गठनगरी परिचालन गरिनेछ।

क. शिक्षक तलब अनुदान तर्फः प्रारम्भिक बालविकास केन्द्र १७ वटा दरवन्दी, संघीय सशर्सतको प्रारम्भिक बालविकास केन्द्र ३२ वटामा गापाको थप कार्याक्रम, आधारभूत तह (१-५) २५ वटा दरवन्दी, आधारभूत तह (६-८) ४४ वटा दरवन्दी, माध्यमिक तह (९-१०) १८ वटा दरवन्दी, माध्यमिक तह (११-१२): १ वटा दरवन्दी, प्राविधिक धार तर्फ कक्षा (११-१२) २ वटा दरवन्दी, विद्यालय सहायक ११ दरवन्दी सहित यसको लागि २ करोड ७५ लाख ४० हजार, विनियोजन गरेकोछु।

ख. सानीभेरी गाँउपालिका अन्तरगत ४५ वटा विध्यालय र ४९ वटा वालविकस केन्द्रमा शैक्षिक गुणस्तरको लागि शैक्षिक सुधार कार्याक्रम तर्फ बजेट रु. ८० लाख विनियोजन गरेकोछु।

ग. शिक्षाक्षेत्रमा अन्य कृयाकलाप तर्फः शिक्षा दिवश कार्याक्रम, विध्यालय स्तरीय परीक्षा संचालन, व्यस्थापन तथा नतिजा परकाशन (कक्षा ८ समेत), विद्यालय नक्साङ्कण, अक्षराङ्क मुल्याङ्कण पद्धतिमा नतिजा प्रकाशन सम्वन्धी सफ्टवेयर खरिद, कक्षा ८ र SEE परिक्षा अनुगमन, SEE परिक्षा केन्द्र व्यस्थापन, उत्कृष्ट शिक्षक तथा विध्यार्थि पुरस्कार, प्रधानध्यपक बैठक, शिक्षा समिति बैठक, परिक्षा समिति बैठक, आन्त्रिक प्रशासन सुधार गर्न प्र.अ. लाई अभिमुखिकरण, परिक्षा केन्द्रध्यक्ष अभिमुखिकरण, विध्यालय अनुगमन, शैक्षिक स्मारिका र शैक्षिक क्यालेन्डर प्रकाशन, गाउँपालिका स्तरीय रनिङ्ग शिल्ड प्रतियोगिता सञ्चालन, ECD शिक्षक भेला तथा अन्तरकृया, बिध्यालय लेखा प्रणाली व्यस्थापन सम्वन्धी तालिम, कार्यालय सञ्चालन र इन्धन खर्च, उत्कृष्ट अङ्क ल्याउने विध्यालय लाइ प्रोत्साहन पुस्कार, स्थानीय पाठ्यक्रम तयारी र विध्यालय शैक्षिक सुधार योजना नीति प्रस्ताव पेशगर्न शिक्षा विज्ञटिम सेवा खरिद सहित यसक्षेत्रमा ३४ लाख ५० हजार विनियोजन गरेकोछु।

घ. शिक्षा तर्फको सशर्त अनुदानः सवैका लागि शिक्षा आधारभुत तह र माध्यमिक तह तथा विध्यालय क्षेत्र विकास र खेलकुद विकास कार्यक्रम अन्तरगत २७ वटा क्रियाकलापहरु

तर्फ रु. १० करोड ७७ लाख ५६ हजार र वडाबाट विनियोजन भएको ७० लाख सहित **यसक्षेत्रमा समग्र बजेट रु. १५ करोड ३१ लाख ९६ हजार विनियोजन गरेकोछु।**

ङ. **शिक्षाको लागि खाद्य कार्यक्रम:** संयुक्त राष्ट्रिय विश्व खाद्य कार्यक्रमको आर्थिक तथा प्रविधिक सहयोगम नेपाल सरकार, शिक्षा विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय अन्तर्गत शिक्षको लागि खाद्य परियोजना अन्तर्गत सानीभेरी गाउँपालिकाको १९ वटा विद्यालयमा दिवा खाजा कार्यक्रम आ.व.०७६/०७७ मा वजेट ३३ लाख ६१ हजार प्रस्तावित गरेको हुनाले गाउँपालिकाले सम्भावित स्रोतको खोजि गरि सम्बन्धित विद्यालय र अभिभावकहरुको साझेदारी लगानिमा विद्यालय दिवा खाजा कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

१६. **स्वास्थ्य क्षेत्र : गाउँपालिकाले स्वस्थ्य सरसफाइ ऐन २०७५, गाँउपालिका स्वास्थ्य वस्तुस्थिति विष्लेषण २०७५ र स्वस्थ्य संस्था दर्ता कार्याविधि, २०७५ कानून निर्माण गरेको हुनाले सोहि बमोजिम स्वास्थ्य** सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र स्वस्थ्य संस्था दर्ता अनुगमण र नियमन गरिनेछ । स्वस्थ्य सेवामा सबैको सहज, सुलभ, गुनस्तर र समान पहुँच सुनिश्चित गर्ने गरी गाउँपालिकमा ५ वटा स्वासथ्य चौकी, ४ वडा स्वास्थ्य केन्द्र, ३ वटा वर्थिङ्ग सेन्टर, १९ वटा खोप केन्द्र, १४ वटा गाउँघर किल्निक संचालनमा आइ सेवा दिएतापनि अझै नागरिकहरुको उपचार सेवाको पहुचलाइ सहजगर्न गाउँपालिकामा चिकित्सक दरवन्दीमा पन्ध्र सैया अस्पत्ताल र आवस्यक उपकरण सहित प्रदेश सरकार सामाजिक विकास मन्त्रालयमा माग गरी यस आर्थिक वर्ष ०७६/७७ देखी गाउँपालिकाले स्वस्थ्य सेवा स्तर वृद्धि र विस्तार गर्नेछ । **स्वस्थ्य** क्षेत्रमा सबैको लागि गुनस्तर सेवा र सम्मान पहुँच सुनिश्चित गर्न स्वस्थ्य सुधार योजना अन्तरगत आवश्यक्ता अनुसार स्वस्थ्य ऐन संशोधन र कार्याविधि निर्माणगरी स्थायी स्वस्थ्य कर्मचारी सरुवा, स्वस्थ्य चौकी र स्वस्थ्य उपचार केन्द्रका इन्चार्ज नियुक्ति, स्वस्थ्य चौकी र स्वस्थ्य उपचार केन्द्रहरुको स्वमुल्याङ्कणको विधि निर्माणगरी कार्यान्वन गर्ने, स्वमुल्याङ्कणमा पहिलो दोश्रो र तेश्रो हुने स्वस्थ्य संस्थालाई पुरिष्कृत गर्ने र सबैभन्दा कम अङ्क ल्याउने स्वस्थ्य संस्थाका स्थायी कर्मचारीहरुलाइ सरुवा र करार स्वस्थ्य कर्मचारीहरु लाइ करार मुक्त गरिनेछ । एक वडा एक स्वस्थ्य केन्द्र र जनसंख्या र दुर्गमको आधारमा खोपकेन्द्र र गाउँघर क्लिनिक सेवा विस्तार गरिनेछ। करार स्वास्थ्य कर्मचारीहरुको तलब व्यवस्थापन तर्फः ल्याव टेक्निसियन १, ल्याव असिस्टेन्ट १, डार्करोम असिस्टेन्ट १, अ.न.मि. ५, अ.हे.व. ५, एम्वुलेन्स ड्राइभर १ र कार्यालय सहयोगि १० जना गत वर्षको स्वस्थ्य करार अनुदान लाइ निरन्तरता दिने गरी यसक्षेत्रमा ४१ लाख ९९ हजार बजेट विनियोजन गरेकोछु।

वढ्दो जनसंख्या, चिकित्सक उपचार सेवा पाउनु पर्ने जनताको माग र १ स्थानीय तह १ चिकित्सक सहितको स्वस्थ्य उपचा रकेन्द्र कर्णाली प्रदेश सरकारको नीति दायित्व भएकोले गाउँपालिकाको पहलमा वडा नं. ७ सिम्ली छोटेवगरमा साविक सिम्लीको स्वस्थ्य चौकीलाइ स्तर वृद्धिगरी करारमा मेडिकल अधिकृत सहित आवस्यक भौतिक पुर्वाधार र उपकरण व्यवस्थापन प्रकृयालाई अगाडी वढाउने र प्रदेश सरकार लाइ १५ सैया अस्पत्तालको माग गरिनेछ। स्वस्थ्य क्षेत्रमा गरिने सवै कृयाकलापहरु तर्फः औषधि खरिद, स्वास्थ्य चौकीहरुमा मसलन्द र सञ्चार खर्च,

स्वास्थ्य चौकी र वर्थिङग सेन्टर मर्मत, खोप केन्द निर्माण, वर्थिङ्ग सेन्टरमा सोलार खरिद, स्टोर,कोल्ड चेन व्यवस्थापन कर्मचारी, अटोक्लेभ, डेन्टल सेट, नेवुलाईजर, अटो स्कोप, संक्रमण रोकथाम समाग्री खरिद, वर्थिङ्ग सेन्टरमा अक्सिजन सिलिन्डर, पालिका स्तरिय नर्सिङ्ग समिक्षा कार्यक्रम, जेष्ठ नागरिक लक्षित/एकृकित महिला प्रजन्न स्वास्थ्य शिविर, योग शिविर सञ्चालन जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरु लक्षित, साल्टर स्केल, तौल मेसिन, सर्वोत्तम पिठो उत्पादन उद्योग स्थापना अनुदान, कुपोषणका लागि वाल स्वास्थ्य पुरस्कार, परिवार नियोजन स्थायी बनध्याकरण तथ्याङ्क संकलन, कर्मचारीलाई खोप सम्बन्धी आधारभुत तालिम, कार्यलय सहयोगीहरुलाई फोहरमैला तथा संक्रकण व्यवस्थापन सम्वन्धी तालिम, स्वास्थ्य विमामा विपन्न नागरिकलाई वार्षिक शुल्क अनुदान, सामाजिक परिक्षण नयाँ स्वास्थ्य संस्थाहरुमा, पालिका स्तरिय अर्ध वार्षिक तथा वार्षिक समिक्षा कार्यक्रम, स्वास्थ्य संस्थाको सार्वजानिक सुनुवाई, अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण भ्रमण खर्च, उत्कृष्ट काम गर्ने स्वास्थ्य चौकी/स्वास्थ्यकर्मीलाई पुरस्कार, महिला स्वास्थ्य स्वयंम सेविका प्रोत्साहान यातायात खर्च सहित **यसक्षेत्रमा समग्र बजेट रु. ६६ लाख ४८ हजार २ सय विनियोजन गरेकोछु।**

स्वास्थ्य तर्फको सशर्त बजेटः प्राथमिक स्वास्थ्य सेवा कार्याक्रम, राष्टिय स्वस्थ्य शिक्षा, सूचना तथा संचार सेवा, एकीकृत स्वास्थ्य कार्यक्रम र क्षयरोग नित्रन्त्रण, एकीकृत महिला स्वास्थ्य तथा प्रजनन स्वास्थ्य कार्यक्रम, एकिकृत बाल स्वास्थ्य एवं पोषण कार्यक्रम, अस्पत्ताल निर्मान सुधार तथा व्यवस्थापन सूचना प्रणाली, महामारी तथा रोग नियन्त्रण कार्यक्रम, अपाङ्गता रोकथाम तथा कुष्ठरोग नियन्त्रण कार्यक्रम लगायत ३४ वटा कृयाकलापहरुको लागि रु. १ करोड ४६ लाख ३४ हजार सहित **यसक्षेत्रमा समग्र बजेट रु. २ करोड ३७ लाख ६४ हजार विनियोजन गरेकोछु।**

१७. **खानेपानी तथा सरसफाईः** गाँउपालिकामा खानेपानी सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन गरिनेछ। खानेपानीमा महसुल निर्धारण, सेवा व्यवस्थापन, आवस्यक्तालाई पुरागर्न पुनः श्रोतको नकसाङ्कण गरी नभएको ठॉउमा पहिलो प्राथमिक्ता र निर्माणधिन योजनालाई पुरा गरिनेछ।सञ्चालनमा आएका योजनाहरुलाई अवस्था अनुसार मर्मत संभार संरक्षण गरी खानेपानी १ घर १ धारा गाँपालिकाले प्रदेश र संघीय सरकार संग समन्वयगरी दीर्घकालिन लक्ष्य सहित उपभोक्ताको अपनत्व कायम हुनेगरी खानेपानी योजना निर्माण, मर्मत, संभार, विस्तार गरिनेछ। बिप्पे लिप्ट खानेपनी योजना निर्माणको अन्तिम चरणमाछ, देउराली खोला सिम्ली वजार खानेपानी योजना र स्याँला बाव्वे टाकुरा पक्रैया खानेपानी योजना निर्माणको प्रकृयामा DPR सहित प्रदेश सरकारले क्रमागत रुपमा अगाडी वढाएकोछ।खानेपानी सम्वन्धी सवै ठुला योजनाहरु गोबान खोला गोलचौर, तुसारे गरायला अध्याचौर लिप्ट खानेपानी र गुदम छहरा भलाचौर खानेपानी, खोलामुर सरेनी पोखरी लिप्ट खानेपानी, तुसारे खोला कोटगाँउ खानेपानी, सहरे फुक्रु खानेपानी, ओखरेनी फुक्रु भइटाकुरा खानेपानी, किचकिचे खोला बुकेरी लिप्ट खानेपानी र नाले बागखोर सानोलेख काँडा खानेपानी योजनाहरु प्रदेश र संघीय सरकारलाइ मागको लागि गाउँपालिका वाट सिफारिस गरिएकोछ । साना तथा मर्मत सम्भार गर्न पर्ने खानेपानी योनाहरु सम्वन्धित वडाहरु

वाट विनियोजन गरिने बजेटवाट निर्माण गर्नेगरी यसको लागि **समग्र बजेट रु. ६३ लाख ९० हजार विनियोजन गरेकोछु।**

१८. **सरसफाई तथा फोरमैला व्यवस्थापनः** फोरमैला व्यवस्थापनका लागी चाइनावगर वजार, गिठाकोट जिउला वजार, वलिवाङ्ग वजार, पेदी वजार (वारी-पारी), सिम्ली वजार (वारी-पारी) वजार सरसफाइ समिति गठनगरी गत वर्षकै योजना वडागत विनियोजन वजेटवाट निरन्तरता दिएकोछु । पुर्ण सरसफाइ उन्मुख टोल हाँसिवाङ्ग र फुक्रुटाकुरा अगाडी वढेकोले वडा नं ७, ८ र ९ लाइ पुर्ण सरसफाइ उन्मुख वडा घोषणाको तयारी गर्ने र वाँकी सवै वडाहरुमा रुकुमेली समाज विकास केन्द्र र सुआहारा कार्याक्रमको वजेट रु. १२ लाख ३७ हजार संग सहकार्य र साझेदारी गरी पुर्ण सरसफाइ उन्मुख रणनीतिक योजना सञ्चालन गरी सफासुन्दर गाँउपालिकाको विकास गरी सुसभ्य संस्कृतिक वातावरण मैत्रि स्थानीय तहको पहिचान दिन सरसफाइ सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन गर्ने नीति अनुसार यसको लागि **गा.प. वाट बजेट रु. ५ लाख विनियोजन गरेकोछु।**

१९. **संस्कृति प्रर्वद्धनः** संस्कृति, भाषा र ललितकलाको संरक्षण. प्रवर्द्धन र विकास सम्बन्धी गाँउपालिकाले नीति, कानून, मापदण्ड निर्माण गरी योजना कार्यान्वयन र नियमन गर्नेछ। पुरातत्व, प्राचीन स्मारक र संग्रहालयको संरक्षण, सम्भार, प्रवर्द्धन र विकास, परम्परागत जात्रा, पर्वहरुको सञ्चालन र व्यवस्थापन, जनजाति आदिवासिको संस्कृतिको रक्षा एवं विकास गर्ने, छुवाछूत, भेदभावपूर्ण संस्कार विरुद्ध साँस्कृतिक रुपान्तरण अभियान सञ्चालन गरिनेछ। लोक सस्कृतिको रक्षा र विकास गर्नेगरी यसक्षेत्रमा- स्थानीय कला संस्कृति प्रर्दशन तथा प्रर्वद्धन, हुसुखोला शहिद गेट निर्माण, छोटे वगरमा युद्ध संग्रालय निर्माण प्रदेश सरकार संग माग, मगरराङ्जा जनजातीको पापिनीमेला प्रर्वद्धन, वडा नं. २ र ३ मा पंचेबाजा नाच संरक्षण, फागुन १ मा जनयुद्धको वार्षिक उतसवको सन्दर्भमा सानिभरी मौराखारा गोरिल्ला म्याराथन कार्याक्रम गर्नेगरी गाउँपालिका २० लाख र वडागत विनियोजन ५ लाख १० हजार सहित **यसक्षेत्रमा समग्र बजेट रु. २५ लाख १० हजार विनियोजन गरेकोछु।**

गाँउसभाका अध्यक्ष महोदय,

२०. **लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणः** "बालबालिका, महिला,दलित, आदीवासी जनजाती, युवा, जेष्ठ नागरिक, अपाङ्गता, अल्पसंख्यक" वर्ग र क्षेत्रलाई राज्यको मुल प्रवहामा शसक्त प्रतिस्पर्दाको लागी विकास गर्न प्रवर्द्धन, क्ष्यमताको विकास, आय-आर्जन सिपमुलक तालिम गर्नेगरी यसक्षेत्रमा कृयाकलापहरुः

क. **बाल मैत्रि स्थानिय शासन** निर्माणकोलागी सानीभेरी गाउँपालिकाले निम्न कार्या गर्नेछः वालमैत्री स्थानीय शासन अवलम्वन गर्ने, गाउँपालिकामा विभिन्न जोखिममा रहेका बालबालिकाहरूको तथ्याङ्क संकलन, विश्लेषण र अध्यावधिक गर्ने, गाउँपालिकाको योजना, नीति तथा निर्णय प्रक्रियामा बालबालिकाको अर्थपूर्ण वाल सहभागिता सुनिश्चित गर्ने, अपाङ्गतामा भएका सबै बालबालिका हरूलाई अपाङ्गता परिचय पत्र, आवश्यक सहायता

सामग्री र जीवनोपयोगी सीप दिई अनिबार्य विद्यालय भर्ना गर्ने, आमाबुवा विहिन, अपागंता भएका बालबालिका हरुलाई विशेष संरक्षण स्याहार र शिक्षाको अवसर सुनिश्चित गर्न आवश्यक कार्यक्रम तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्नेगरी यसको लागि बजेट रु. १५ लाख ५० हजार विनियोजन गरेकोछु।

ख. **महिला विपन्न र पिछडिएका समुदायलाई प्रवर्द्धन,** सिपमुलक तालिम तथा उद्यमशीलता विकासमार्फत काम र रोजगारी अवसको पहुँच पुऱ्याई स्वआय-आर्जनमार्फत आत्मनिर्भर बनाउने, महिला श्रमीक दिवस लगायत विभिन्न महिला सम्बन्धि कर्याक्रम र महिला सामाजिक र लैङ्गीक हिंसा विरुद्ध शसक्त कार्यक्रम सहित यसक्षेत्रमा रु. ११ लाख बजेट विनियोजन गरेकोछु।

ग) **युवा तथा खेलकुद विकासः** युवा विकास र संवृद्धीकोलागी गुणस्तरीय र व्यवसायिक शिक्षा र तालिम गॉउविकास र रोजगार, उद्यमशीलता र सीप विकास, युवा स्वास्थ्य र सामाजिक सुरक्षामा परिचालन, सहभागिता र नेतृत्व विकास, बालबालिका तथा युवाहरूको शारीरिक तथा मानसिक विकासका लागि युवा हरुलाई प्राविधिक तालिम, युवाहरुलाई नेतृत्व विकास तालिम, युवा खेलकुद विकासको लागि यसक्षेत्रमा रु. ५ लाख बजेट विनियोजन गरेकोछु।

घ) **आदीवासी जनजाति** विकस, प्रवर्द्धन, आय-आर्जन गर्न सिपमुलक तालिम, दैनिक जिवनमा मदत र लाभहुने गरी गाँउपालिका अन्तरगत सवै जनजातिहरु १०४३ घरघुरी परिवारमा धुवारहित चुलो साजेदारी कार्यक्रम सञ्चालनलाइ निरन्तरता दिने गरी यस कार्यक्रम तर्फ रु. ८ लाख विनियोजन गरेकोछु।

ङ) दलितका संवैधानिक हक तथा कानूनि व्यवस्थाले निर्धारण गरेका सेवा सुविधाहरु र जातिय छुवाछुत अवराध कसुर सजाय ऐन, २०६८ लाई पुर्ण रुपले लागु गर्न गाउँपालि सरकार प्रतिवद्ध छ। सामन्ती अर्थप्रणाली अन्तरगत दलित समुदायमा रहेको बालिघरे विष्ट प्रथाको अन्त्य गरि विकल्प स्वरुप ज्यालादर निर्धारण गरेर दलितका मौलिक सीप, कलाहरुलाई आधुनिकिकरण र व्यवसायीकरण गरिनेछ। दलित र गैर दलित समुदाय विचमा सामाजिक सदभाव कायम गर्न सामाजिक साँस्कृतिक रुपान्तरण र अन्तरघुलनका कार्यक्रमहरु वनाएर प्रभावकारी ढंगले संचालन गरिने **छ।सानीभेरी गाउँपालिका भित्र प्रगतिशिल अन्तर जातिय विवाह गर्ने जोडि(दम्पति)लाई जिल्ला प्रशासनको मापदण्डमा रु. १ लाखको जीवन विमा गर्न सिफारिस गर्ने र अन्तरजातिय प्रेमलाई मान्यता दिएर विवाह गरिदिने गैर दलित अविभावकलाई सम्मान स्वरुप दोसल्ला ओडाई पुस्तकृत गर्ने नीति तथा कार्यक्रम बनाई लागु गरिनेछ।** राज्यको समानुपातिक तथा समावेशी नीतिलाई अवलम्बन गरेर स्थानिय तहबाट प्रभावकारी ढंगले लागु गर्न हरेक क्षेत्रमा दलित समुदायको नेतृत्व विकास सहितको अर्थपुर्ण प्रतिनिधित्व सुनिश्चित गर्न नेतृत्त्व, क्षामता विकास सम्बन्धि कार्यक्रमहरु लागु गरिनेछ। दलित नमुना वस्ति विकासको लागि एकिकृत वस्ति विकास कार्यक्रमको गुरुयोजना बनाएर आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरी प्रभावकारी ढंगले लागु गर्न संघ र प्रदेश सरकार संग माग

गरिनेछ। स्थानीय सरकारले दलित छुवाछूत मुक्त गाँउपालिका घोषणा गरिएकोले विपन्न दलितहरुलाइ आय-आर्जन गर्न सिपमुलक तालिम, विपन्न दलित वालवालिकाहरु लाइ आर्थिक सहयोग, सुधारिएको आरन र पञ्चेवाजा पर्वर्द्धन गर्नेगरी **यसक्षेत्रमा बजेट रु. १० लाख बजेट** विनियोजन गरेकोछु।

च) गाउँपालिकामा जेष्ठ नागरिकहरुको सम्मान र सहयोग गर्ने, फरक क्षमता भएका अशक्त र अपाङ्ग व्यक्तिहरुको समस्याहरु समाधान गर्न प्राथमित्त्काको पहिचानगरी प्रवर्द्धन सिपमुलक कार्याक्रम कार्यान्वयण गर्न जेष्ठनागरिक र अपाङ्ग व्याक्तिहरुको रु. ३ लाख बजेट विनियोजन गरेकोछु।

छ) शहिद परिवारहरुलाइ सम्मान र सहयोग तथा घाईतेहरुलाइ सम्मान, संरक्षण र प्रवर्द्धन, सिपमुलक तालिम, कृषि जन्य आयआर्जन कार्याक्रम र जनयुद्ध र जनआन्दोलनका शहिदहरुको संझनामा शहिद गेट निर्मानको लागि रु १६ लाख सहित लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीक (बालबालिका, महिला,दलित, आदीवासी जनजाती, युवा, शहिद परिवार, जेष्ठ नागरिक, घाइते र अपाङ्गता, अल्पसंख्यक) **यसक्षेत्रमा समग्र बजेट रु. ९३ लाख ८४ हजार विनियोजन गरेकोछु।**

गाउँसभाका अध्यक्ष महोदय,

आर्थिक विकास क्षेत्र तर्फः

२१. **कृषि र पसुपन्छी विकासः "कृषि नै सम्वृद्धिको आधार - गाउपालिकामा कृषकलाई रोजगार"** भन्ने मूल नाराका साथ कृषिलाई गरिबी निवारण, रोजगार सिर्जना र बेरोजगारीको अन्त्य गरी खाद्य सुरक्षाको आधारको रूपमा विकास गरिनेछ। कृषि प्रसार तथा जनशक्तिको प्रक्षेपण, व्यवस्थापन र परिचालन कृषिमा बेरोजगारको तथ्यांक संकलन, कृषकहरुको क्षमता अभिवृद्धि, प्राविधिक सेवा, सीप विकास र सशक्तीकरण गरिनेछ।

परिकल्पनाः सानेभेरी गाउँपालीको कृषि क्षेत्र अन्तर्गत अन्नवाली, तरकारी, फलफूल र पशुपालनको समुचित विकासबाट आत्मनिर्भर भइ यसको व्यवसायिकरणबाट स्थानीय समुदायको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन े लक्षहरुः उन्नत विउविजनको प्रयोगबाट तरकारी उत्पादनमा वृद्धि गनु, नश्लसुधार गरि पशुपालनलाइ व्यवसायिकरण गर्नु, फलफूलहरुको पकेट क्षेत्र तोकी विस्तार गर्नु, अन्नवाली उत्पादनमा वृद्धि गर्न आवश्यक सिचाइ, मलखाद र कृषि औजारको व्यवस्थापन गर्नु, कृषकहरुलाइ क्षमता विकासको क्रियाकलापहरु संचालन गर्नु, कृषि उत्पादनलाइ प्रतिस्पर्धात्मक बनाउन कृषिमा यान्त्रीकरण गर्नु, कृषिको बजारिकरण गर्नको लागि पूर्वाधारहरुको विकास गर्नु।

लक्ष्य प्राप्त गर्नेको लागि निम्न लिखित उद्देश्यहरु तय गरिएकोछः तरकारी वालीको विउ तथा उत्पादनमा वृद्धि गरी कृषक आम्दानीमा सुधार ल्याउनु, उन्नतजातको पशुपालनको नश्ल सुधार गरि दुध तथा मासुको उत्पादमा वृद्धि गर्नु, फलफूलखेतीको सम्भावित क्षेत्रहरु पहिचान गरि व्यवसायिक

रुपमा उत्पादन बढाइ निकास प्रवर्द्धन गर्नु, अन्नवालीको उत्पादकत्व वृद्धि गरी खाद्य सुरक्षाको प्रत्याभूति गर्नु, कृषिलाइ आधुनिकरण मार्फत उत्पादनको लागत कम गरि यसको बजार विस्तार गर्नु, कृषि उत्पादनको मूल्यश्रृगला वृद्धिको लागि कृषिजन्य उद्योगको प्रवर्द्धन गर्नु।

उद्देश्य प्राप्त गर्नेको लागि निम्न मुख्य रणनितिहरुः तरकारीवालीको विउ तथा उत्पादनमा वृद्धि गरी कृषकहरुको आम्दानीमा सुधार ल्याउन, तरकारीको विउ उत्पादन गर्न चाहने वा विउ उत्पादन गरिरहेका कृषकहरुको समुह गठन कृषकहरुलाइ उत्प्रेणा जगाउन गाउपालीकाले अनुदानको व्यवस्था गर्नु, कृषकबाट उत्पादित विउको विक्रि वितरणको व्यवस्थापनको जिम्मेवारी सहकारीलाइ प्रदान गर्नु, तरकारीको उत्पादन वृद्धिको लागि टेन्टलको व्यवस्थापन, मल तथा सिचाइको व्यवस्थापन गरि उत्पादित तरकारीहरु हाटबजार मार्फत विक्रि वितरण वा सहकारी मार्फत अन्य ठाउहरुमा विक्रि वितरणको व्यवस्थापन गर्नु, उत्पादित तरकारीको प्रतिस्पर्धाको आधारमा बजारमूल्य निर्धारण गर्ने कार्यमा गाउँपालिकाले सहजीकरण गरि सम्भावित वजार क्षेत्र पहिचान गर्न कार्यमा सहकारीसँग समन्वयत्मक भूमिका खेली आवश्यक सहयोग गर्ने, मूल्य श्रृगला बढाइदिने खालको उद्यम सञ्चालन गर्न चाहानेलाइ गाउँपालिकाले विशेष अनुदान प्रदान गर्ने वा त्यस्ता उद्यमको विकासको लागि केन्द्रिय सरकार वा प्रादेशीक सरकारले दिने सहयोग दिलाउन समन्वयत्मक भूमिका खेल्ने, सन्तुलीत आहारको लागि तरकारी आवश्यक भएको हुदा प्रत्येक घरधुरीमा करेसावारी व्यवस्थापन अनिवार्य गर्ने, विउ उत्पादन तथा तरकारी उत्पादनलाइ प्रोत्साहन गर्न आवश्यक नितिहरु तर्जुमा गरि कार्यान्वयन गरिनेछ।

पशुपन्छी तर्फः उन्नतजातको पशुपालनको नश्ल सुधार गरि दुध तथा मासुको उत्पादमा वृद्धि गर्नु, गाउँपालिकाले सम्भावित पशुपालन क्षेत्रहरुमा डाले घाँस तथा विकसित घाँस विस्तार कार्यक्रम सञ्चालन गरि पशु आहार व्यवस्थापन गर्ने, कृषकबाट उत्पादीत दुध संकलन केन्द्र र चिस्यान केन्द्र स्थापना गर्नको लागि सहुलियत दरमा ऋणको व्यवस्थापन गर्न स्थानीयस्तरमा कार्यरत वैकहरु र सहयोगको लागि केन्द्र सरकार तथा प्रादेशीक सरकारसंग समन्वयत्मक भूमिका खेल्ने, उन्नत जातका पशुपालन गर्न चाहाने कृषकहरुलाइ सहुलियत दरको ऋणको व्यवस्थापन गराउन विभिन्न निकायसँग समन्वयत्मक भूमिका खेल्ने, गाउँपालिकाका पशु प्राविधिक मार्फत व्यवसायिक पशुपालन गर्न किसानहरुलाइ प्राविधिक सहयोग प्रदान गर्ने, उन्नत जातको गाई, भैसी बाख्रा, भेडा पालन गर्न किसानहरुलाइ हावापानी सुहाउदा बाख्रा तथा भेडाको जात र पाइने सम्भावित ठाउँको वारेमा प्राविधिकले सिपारिस गरि गाउँपालिकाले पशु विमाको लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाउने, गाउँपालिका बाट गोठ तथा खोर सुधार कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने, उत्पादित दुध तथा मासुको बजारको लागि सहकारी मार्फत बजार विस्तारका रणनितिहरु कार्यान्यनमा ल्याइने, पशुपालनमा संलग्न कृषकहरुको समुह गठन गरि आवश्यक क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने, व्यवसायि रुपमा पशुपालनमा सलग्न किसानहरुलाइ पशु विमाको लागि अनुदान प्रदान गरिनेछ।

फलफूलखेती तर्फः सम्भावित क्षेत्रहरु पहिचान गरि व्यवसायिक रुपमा उत्पादन बढाइ निकास प्रवर्दन गर्न, व्यवसायिक रुपमा फलफूल खेती गर्न चाहाने किसानहरुको पहिचान गरि फलफूलको वेर्नामा अनुदान प्रदान गर्ने, गाउँपालिका हुने सम्भावित फलफूलमा सुन्तला, आप, स्याउ र लिचिलाइ व्यवसायिक रुपमा उत्पादन गर्नको लागि नमुना पकेट क्षेत्र घोषणा गरि त्यस क्षेत्रलाइ आवश्यक प्राविधिक ज्ञान प्रदान गर्ने, व्यवसायिक रुपमा फलफूल खेती गरेको जग्गाहरुमा छोटो समयमा उत्पादन हुने खेती गराउन प्राविधिक सहयोग प्रदान गर्ने, व्यवसायिक रुपमा फलफूल खेती गरिएका किसानहरुलाइ गाउँपालिकाबाट यसको विस्तारको लागि अनुदानको व्यवस्था गर्ने, फलफूल खेती गर्ने खालको आवश्यक जग्गा भाडामा दिलाउन गाउँपालिकाबाट आवश्यक पहल गर्ने, फलफूलको उचित मूल्य व्यवस्थापनको लागि सितभण्डार निर्माणको लागि निजीक्षेत्रसँग साझेदारी गर्ने, फलफूलको उत्पादनको किसानलाइ उचित मूल्य दिनको लागि फलफूल सहकारी मार्फत बजारीकरण गर्ने, जुस उत्पादन गर्न उद्योग स्थापना गर्न घरेलु तथा साना उद्योगसंग समन्वय गरि गाउँपालिकाबाट आवश्यक अनुदानको व्यवस्था गर्ने।

अन्नवालीको उत्पादकत्व वृद्धि गरी खाद्य सुरक्षाको प्रत्याभूति गर्नः सिचाइको आयोजनाहरु सञ्चालन गर्दा बढी भन्दा बढी अन्नवाली उत्पादन हुने क्षेत्रलाइ समेट्न गरि तयार गर्ने, भइरहेका सिचाइका आयोजनाहरुलाइ मर्मत सुधार गरि बढी भन्दा बढी सिचाइ क्षेत्र विस्तार गर्ने, गाउँपालीकाको सम्पूण अन्नवाली उत्पादन हुने क्षेत्रहरुमा उन्नत जातको विउ लगाउन किसानहरुलाइ विउमा अनुदान प्रदान गर्ने, गोठे मल तथा कम्पोष्ट मलको व्यवस्थापन गर्नको लागि गोठ सुधार कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने, कृषि यान्त्रीकरणलाइ आवश्यक कृषि औजार खरिदमा अनुदानको व्यवस्था गरिने, खेतीयोग्य जमिन बाँझो नराख्ने निति गाउँपालीकाले अपनाएकोले बाँझो रहेका जग्गाहरु लिज वा भाडामा उपलब्ध गराइ विपन्नवर्गको लागि सामूहिक खेतीप्रणाली अपनाउन आवश्यक सहयोग प्रदान गर्ने, लेक साइडमा वर्षको दुइ खेती र वेसीसाइडमा वर्षको ३ खेती लगाउने नीति अपनाउने र यसको लागि कृषकलाइ प्राविधिक सहयोग प्रदान गरिनेछ।

पशुपालन र पशु सम्बन्धी कार्याक्रमः पशुपन्छी बजार सूचना, बजार तथा हाटबजार पूर्वाधार निर्माण, पशुपंछीजन्य प्राकृतिक प्रकोप तथा महामारी रोग नियन्त्रण, पशुपन्छी चिकित्सा सेवा व्यवस्थापन, पशुआहार गुणस्तर नियमन, स्थानीय स्तरमा तथ्याङ्क व्यवस्थापन र सूचना प्रणाली, बधशाला र शीत भण्डारणको ब्यवस्थापन र नियमन, कृषि तथा पशुपन्छी सम्वन्धी बीमा र कर्जा सहजीकरण गरिनेछ। पुर्तिमकाँडा वडा नं. १ र २ डाले घाँसको खेतिगरी वाख्रा तथा भैंसी पालन, गरायला वडा नं. ३ र ४ चिउरी वृक्ष रोपन र मौरि पालन तथा डाले घाँसको खेतिगरी भैंसि पालन, दुली वडा नं. ५ र ६ डाले घाँसको खेतिगरी वाख्रा र भैंसी पालन, सिम्ली वडा नं. ७, ८ र ९ डाले घाँसको खेतिगरी भैंसी पालन तथा दाना उत्पादन गरी लोकल कुखुरा पालन, अर्मा वडा नं. १० र ११ डाले घाँसको खेतिगरी भैंसी पालन क्षेत्र निर्धारन गरी पसुपालन , औषधि, पशुनश्ल सुधार, आहाराको व्यवस्था, पशुपंक्षी स्वास्थ्य सेवा एवं उत्पादित पशुजन्य पदार्थको निर्यातको लागी वजारीकरण को व्यवस्था गर्नेगरी गाउँपालिका विनियोजन १६ लाख र वडागत विनियोजन ६१

लाख र कृषि तथा पशु तर्फको सशर्त कार्याक्रम ६ लाख ४५ हजार गरी **यसक्षेत्रमा ८३ लाख ४५ हजार बजेट विनियोजन गरेकोछु।**

संघीय सरकारवाट प्राप्त सशर्त कृषि र पशु अनुदानः माटो परिक्षण गरी माटो सुधारको लागि सामग्री/ प्रविधि वितरण/ हस्तान्तरण, भकारो सुधार कार्यक्रम, विभिन्न खोपहरु लगाए वापत भ्याक्सिनेटरलाई पारिश्रमिक, पशु स्वास्थ व्यवस्थापनको लागि ओषधि वितरण, वर्डफ्लु रोग लगायत अन्यरोगहरुको यन्त्रणको लागि वैठक तथा नमुना संकलन गरी पठाउने तथा प्रदेश तथा संघमा रिपोर्टिङ्ग गर्ने, पशुपन्छी तथा मत्स्य उपचार सेवा र तरल नाईट्रोजन ढुवानी भण्डारण तथा वितरण तथा व्यवस्थापन गर्नेगरी कृषि र पशु तर्फ रु. ११ लाख ४५ हजार सहित यसतर्फ सवै कार्याक्रम्मा रु. १ करोड २७ लाख ४५ हजार बजेट विनियोजन गरेकोछु।

२२. **पर्यट क्षेत्रको विकास र प्रवर्द्धनः** परिकल्पनाः "प्राकृतिक, धार्मिक, ऐतिहासिक सम्पदाको संरक्षण र प्रवर्द्धन - पर्यटन गन्तव्यको विकासबाट सानीभेरी गाउँपालीकाको शान्ति र सम्वृद्धिमा योगदान।" यसको लक्ष्यहरुः पर्यटन विकासका लागि दिगोरुपमा ऐतिहासिक, धार्मिक तथा अन्य प्राकृतिक सौन्दर्य भएका स्थलसम्म पहुँचमार्ग, पदमार्ग आधारभूत भौतिक पूर्वाधार निर्माण गर्ने। पर्यटन क्षेत्रका लागि अवश्यक पथ प्रदर्शक, सञ्चारकर्ता, होटल रेस्टुरेण्ट सञ्चालन गर्ने दक्ष तथा अर्धदक्ष मानव श्रोत तयार गर्ने । सानीभेरी पर्यटन क्षेत्रको प्रचार प्रसार मार्फत नेपाल, भारत लगाएत अन्तर्राट्रिय मुलुकहरु समेतमा परिचित गराउने । आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटक मार्फत स्थानीय रोजगारी अभिवृद्धि र राजश्व संकलनमा योगदान पु¥याउने।

उद्देश्यहरुः एकिकृत पर्यटन पूर्वाधारको विकास गरी गाउँपालीका जनताको जीविकोपार्जनमा सुधार ल्याउने, पर्यटकिय गतिविधिमा वृद्धिबाट ग्रामीण रोजगारीका अवसरहरु सिर्जना गर्ने र यसको लाभ गाउँपालीकाको तल्लो तहसम्म पु¥याउने, नयाँ तथा सम्भावना देखिएका स्थानहरुमा पर्यटन सम्बन्धी सेवा तथा वस्तुको उत्पादन गर्न स्थानीय समुदायको क्षमता तथा सहभागिता अभिवृद्धि गर्ने, विभिन्न राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा गाउँपालीका पर्यटक आकर्षण गर्ने स्थानहरुको फोटो तथा अन्य जानकारीहरु प्रचार प्रसार गर्ने, पर्यटकीय आकर्षक स्थलहरु सम्म आवतजावत गर्न सडक सञ्जाल र पदमार्गको विकासबाट सुविधा प्रदान गर्ने, पर्यटकका लागि गुणस्तरिय होटल, रेस्टुरेण्ट तथा लज स्थापना गर्न विभिन्न सुविधा सहित नीजि क्षेत्रलाई आकर्षित गरिनेछ ।

गाउँपालीकाका पर्यटन प्रवर्द्धन गर्ने उद्देश्य हाशिल गर्न अपनाइने रणनीतिहरुः एकिकृत पर्यटन पूर्वाधारको विकास गरी गाउँपालीकाभरका जनताको जीविकोपार्जनमा सुधार ल्याउने, पर्यटकिय स्थल भएका वडाहरुमा ग्रामीण सडक तथा पुलपुलेसा निर्माण गर्दा सकेसम्म पर्यटकिय स्थललाई समेट्ने गरी कार्यन्वयन गर्ने, सडक पहुँच पुगेका स्थानबाट नजिक पर्नेगरी पदमार्ग वा अन्य वैकल्पीक मार्गलाई प्राथमिकता दिंदा यसबाट कम लगानी र छिटो प्रतिफल सुनिश्चित गर्ने। एउटा पर्यटकिय विशेषता भएका स्थानमा अन्य पर्यटकिय सम्भाव्यताको समेत अध्ययन गरी एकिकृत रुपमा पूर्वाधार विकास गरिदा जस्तैः धार्मिक स्थल रिम्ना दोभानमा जलक्रिडा, तथा

प्याराग्लाइडिङ्ग वस्ने स्थानको समेत पूर्वाधार विकास गरिने रणनीति अख्तियार गरिनेछ। पर्यटकिय पूर्वाधार निर्माणमा सरकारी लगानी वृद्धि गर्दै सरकारी नीजिक्षेत्र तथा सहकारी त्रिपक्षिय साझेदारी लाई प्रवर्द्धन गर्ने, पर्यटन दीर्घकालीन विकासका हिसाबले निर्माण गरिने पर्यटकीय सर्किटहरूमा अल्पकालीन, मध्यकालीन र दीर्घकालीन क्रियाकलापहरू विकास गरी पर्यटकहरूको क्षेत्रगत विस्तारमा जोड दिइनेछ, पालीका केन्द्रबाट टाढाका स्थानहरुमा पर्यटकिय गतिविधिहरु सञ्चालन गरि स्थानीय उत्पादन र सहभागिता अभिवृद्धि गरिनेछ, आदिवासी, विपन्न र जातिय सांस्कृतिक पहिचान वोकेका समुदायलाई प्रत्यक्ष फाइदा पुग्नेगरि होमस्टे, नमूना वस्ती वा पर्यटन सेवा सिर्जनामा सहयोग गरी आर्थिक उन्नतिमा संलग्न गराइनेछ।

गाउँपालिकाले तत्कालिन अगाडी वढाउने क्रियाकलापहरुः गाउँपालिकाले पर्यटन प्रवर्द्धन सम्बन्धमा नीतिगत तथा कार्यक्रममा समावेश गर्नेछ, धार्मिक, ऐतिहासिक महत्वका र जनयुद्ध सम्बन्धी लोपउन्मुख तहमा पुगेका सम्पदाहरुको संरक्षण तथा सम्बदर्द्धनको थालनी गर्ने, मालिका कालिका पदमार्ग र मन्दिर निर्माण, जंगलगाउँ होमस्टे सम्भाव्यता अध्ययन तथा रिम्ना क्षेत्र तटबन्ध निमार्णकार्य शुरु गरिने, विभिन्न वडाहरुमा निर्माण भइरहेका सडक पुर्वाधार निर्माणलाई प्राथमिकता साथ निरन्तरता दिने, यस आर्थिक वर्षको अन्त्य देखि नयाँ आ.व. २०७६।७७ को पहिलो त्रैमासिक अवधी सम्म गाउँपालीकाको नेतृत्वमा पर्यटन, खेलकुद, व्यापार वा साँस्कृतिक महोत्सवको आयोजना गर्ने, मध्यपहाडि लोकमार्गको नजिक पर्ने स्थानमा कम्तिमा १०० जना अतिथि राख्न सकिने लज तथ गुणस्तरीय खाना खाने रेस्टुराँ सञ्चालन गर्न नीजि व्यवसायिलाई उत्प्रेरणा गरिनेछ । सानीभेरी नदमिा र्‍याफ्टिङ्ग सञ्चालन (सरकारी तथा नीजि साझेदारी लगानिमा आधारित) गर्ने, मौराखारालाई पर्या पर्यटकीय गन्तब्य स्थलका रुपमा घोषणा गर्ने, जनयुद्ध तयारीको ऐतिहासिक साँरदुला घरलाई युद्ध संग्रहालयका रुपमा संरक्षण गर्ने, चाईनावगर मालिका लेक पर्यटन पदयात्रा मार्ग निर्माण तथा मालिका कालिका मन्दिर निर्माण, जङ्गल गाउँलाई होमस्टे गाउँका रुपमा विकास गर्ने, हाँसु मौराखारा पर्यटकयि पदमार्ग मर्मत, कमैदे तिमिले मौराखारा पर्यटकयि पदमार्ग निर्माण गर्ने र गाउँपालीका भित्र सहरउन्मुख बाजार क्षेत्रमा सरसफाई अभियान मार्फत प्लास्टीक झोला र वोतल र फोहोर व्यवस्थापन गर्नेगरी यसतर्फ सवै कार्यक्रमा रु. २७ लाख बजेट विनियोजन गरेकोछु।

२३. **उद्योग तथा वाणिज्य क्षेत्र : परिकल्पनाः** सानीभेरी गाउँपालिकामा लघु उद्यम प्रबर्द्धका समस्यालाई रणनैतिक हिसाबले सम्बोधन गरी लक्षित वर्गमा गरिबीको रेखामुनि रहेका सामाजिक रूपले बहिष्कृत र आर्थिक रूपले विपन्न र सीमान्तकृत समुहलाइ लघु उद्यम विकासको माध्यमबाट रोजगारी अवसरको सिर्जना र आयस्तर वृद्धि गर्ने। स्थानीय तहमै उपलब्ध हुने स्रोत साधनको अधिकतम उपयोग गरी मागमा आधारित उत्पादन तथा सेवाहरूको विकासद्वारा गरिबी न्यूनिकरण गर्ने, स्थानीय सीप र स्रोतको उपयोग गर्ने, युवा रोजगार सिर्जना गर्न उपलब्ध स्रोत साधन, जनशक्ति, सीप र पर्यटकीय संभावनाका अवसरहरु, प्रतिस्पर्धात्मक लाभका क्षेत्रहरु र बढ्दो बजारीकरणको अवसरबाट लक्षित बर्गले प्रतिपर्धात्मक लाभ प्राप्त गरी जिवीकोपार्जन तथा आर्थिक समृद्धिमा गुणात्मक सुधार ल्याउन सानीभेरी गाँउपालिकाले “स्थानिय श्रोत साधन र सीपको उपयोग

बाट उद्यम र रोजगारीमा बृद्धि, सानीभेरी गाँउपालिकाका लक्षित बर्गका जनताको समृद्धि" गर्ने दीर्घकालीन सोंच रहेकोछ।

दीर्घकालीन सोच पुरा गर्ने रणनीतिः सामाजिक सामावेशी करणलाई केन्द्रित गरी लघु, घरेलु तथा साना उद्योग मार्फत् गरिबी न्यूनीकरण गर्ने, गरिबी निवारणको लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रमको सफल र बलियो अवधारणालाई सबै वडाहरुमा अवलम्वन गर्ने, गाँउपालिका तहमा उद्यम विकासका लागी विभिन्न निकायबाट लगानी गरिने श्रोत तथा प्रदान गरिने सेवालाई एकीकृत ढङ्गले परिचालन गर्न बार्षिक संयुक्त कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने, लघु वित्त र अन्य आर्थिक सेवा सर्बसुलभ ब्याजदरमा साना तथा लघु उद्यमीको पहुचमा पुऱ्याउने, सरकारी तथा संगठित संस्थाहरुले १० प्रतिशतसम्म महँगो भएतापनि स्थानीय उत्पादनको उपयोगलाई प्राथमिकता दिन पैरवि गर्ने, सीप विकास तालिम दिदा सहभागीहरुलाई प्रतिस्पर्धी बन्न सक्नेगरी सीप दिइने, गाँउको पहिचान बोकेका तथा हाल लोपोन्मुख अवस्थामा रहेका बिशेष सीपमा आधारित उद्यमहरु (फलामे खुकुरी चुलुसी जस्ता बस्तुहरु) को पुनस्थापना गरि सम्मानित पेशाको रुपमा स्थापित गर्न जोड दिने, मेड्पा मोडेललाई लक्षित समूह अनुकुलन गर्ने,**"लक्षित वर्गका सबै उद्यममा सरिक, कोही पनि नरहुन गरिव"** भन्ने नाराका साथ उद्यम विकासका कृयाकलापहरुलाई केन्द्रित गर्ने, वैदेशिक रोजगारबाट प्राप्त विप्रेषणको उपयोगद्वारा आयातलाई प्रतिस्थापन हुने गरि उद्यम व्यवसाय परिचालन गर्न उत्प्रेरित गर्ने, लक्षित वर्गको एक घर एक उद्यम सहितको व्यवसायिक रोजगारमूलक अवस्थाको सिर्जना गर्ने,

मध्यम गरीबकालागि पूर्ण उद्यमशीलता विकासको प्याकेजः उद्यम विकासका लागि सामाजिक परिचालन, उद्यमशीलता क्षमता विकास, प्राविधिक सीप विकास विभिन्न किसिमका सीप प्रदान गर्ने, लघु वित्त सुविधामा पहुँच बृद्धि गर्ने, उपयुक्त प्रविधिको पहुँचमा बृद्धि र व्यवसाय विकास परामर्श सेवा प्रदान गर्ने।

अति गरीबकालागि माथिका सबै सेवाका अलावा तपशीलका सबैः समुहमा सञ्चालित हुने उद्यमका लागि साझा सुविधा केन्द्रमार्फत् लगानी हुने, ऋण पाउन नसक्नेलाई ऋण पाउन योग्य वनाउने, समूह गठन भैसकेपछि सहकारी अथवा निजी साझेदारी संस्था दर्ता गर्ने, साझा सुविधा केन्द्रमा लगानी भएको रकम सदस्यहरुलाई शेयरमा परिणत गर्ने, साझा सुविधा केन्द्र सहकारी वा निजी संस्थालाई हस्तान्तरण गर्ने।

युवा रोजगार एवं साना व्यावसाय विकास र संवृद्धीकोलागी गुणस्तरीय र व्यवसायिक शिक्षा, उद्यमशिलता र सिप विकास तथा तालिमको माध्यमबाट महिला उद्यमशिलता विकास गरी सामुहिक उत्पादन र खेति गर्न श्रम सहकारिहरुको स्थापना गर्न प्रोसाहित गरिनेछ। अर्ध वेरोजगार भएका कृषकलाइ व्यावसायीककरण तिनलाई पूर्ण रोजगार उन्मुख बनाउने लक्ष्यराखी सरकारी, सहकारी र नीजि क्षेत्रको साजेदारी लगानिलाइ प्रोत्सहान गर्नुपर्दछ।प्रदेश सरकार संग माग, समन्वय र साझेदारी गरि गाउपालिकामा १ नमुना गावरमेन्ट उधोग लगायत संभावित साना उध्योगहरुमा काम गर्नेगरि गाउँपालिकाबाट विनियोजन १० लाख र वडागत विनियोजन २ लाख ४० हजार सहित यसक्षेत्रमा रु १२ लाख ४० हजार विनियोजन गरेकोछु।

२४. **सहकारी र वित्तिय क्षेत्रको विकासः** गाँउपालिकामा सहकारी संस्था सम्बन्धी नीति, कानुन, मापदण्ड, निर्मान कार्यान्वयन र नियमन गर्ने, सहकारी संस्था दर्ता, अनुमति, खारेजी र विघटन, सहकारी

बचत तथा ऋण परिचालन सम्बन्धी मापदण्ड, नियमन, सहकारी सम्वन्धी स्थानीय तथ्याङ्क व्यवस्थापन र अध्ययन अनुसन्धान, क्षमता अभिवृद्धि, गरिनेछ। सहकारी संस्थाहरुले कृषिजन्य उत्पादन र सेवामुलक कामलाइ पहिलो प्राथमिक्ता दिएर काम गर्नुपर्दछ र गाउँपालिका स्तरमा कृषि उत्पादन क्षेत्रमा राम्रो काम गरेको सहकारीलाइ अनुदान वाट पुरिष्कृत गरिनेछ। श्रम सहकारी हरुलाइ विकास निर्माण उत्पादन सामाजिक तथा सेवा मुलक काम जसले राम्रो गर्दछ मापदण्डको आधारमा छनौटगरी पुरिष्कृत स्वरुप अनुदान प्रदान गरिनेछ। सहकारी सम्बन्धि तालिम र भ्रमण कार्याक्रम सहित गाउँपालिकाबाट २ लाख ५० हजार र वडागत विनियोजन ५० हजार **गरी यसक्षेत्रमा समग्र बजेट रु. ३ लाख विनियोजन गरेकोछु।**

गाउँसभाका अध्यक्ष महोदय,

पुर्वाधार विकास क्षेत्र तर्फः

२५. **सडक तर्फको विकस निर्माण :** गाँउपालिकाले आर्थिक वर्ष ०७५।७६ मा यातायाता विष्तृत गुरु योजना निर्माण गरी सडकहरुको वर्गिकरण, मापदण्ड र अनुमान लागत समेत प्रस्तुत गरेकोछ भने अर्को तिर गाउँपालिका भित्रका सम्पुर्ण सडकहरु डि.पि.आर. गरिएकोछ। शहरी तथा वस्ति विकास मापदण्ड २०७५ गाउँपालिकाले जारी गरिसकेको हुनाले घडेरी भवन सडकहरु निर्माणको माप दण्ड निर्धारन भैसकेको हुनाले सोही बमोजिम स्थानीय कृषि सडक र घोडेटो वाटो सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन गरिनेछ। गाँउपालिकामा मध्यपहाडी लोकमार्ग क्षेत्रिय सडक र कृर्षि सडक गरी ३ प्रकारका सडक सञ्जाल विध्यमान रहिआएकोछ।गाँउपालिकाको केन्द्र देखी प्रत्यक वडा कार्यालय सम्म, वडा कार्यालयको केन्द्र देखी टोल (साविक वडा) सम्म एक वडा एक हरित कृषि सडक निर्माण गर्ने लक्ष्य राखी मध्यपहाडी पुष्पलाल लोक मार्ग आगामी २ वर्षभित्र कालोपत्रे गर्ने कार्यलाई सम्पन्न गर्न संघीय सरकारलाइ ध्यान आकर्षण गराउने र चौरजहारी हाँसीवाङ खण्डमा काम गर्ने चन्द्रा एण्ड वसन्त कन्ट्रक्शन प्रा लि कम्पनिका प्रतिनिधि संग समन्वय र सहकार्य गरी सडक निर्माण आयोजना कार्यान्वयणलाइ प्रभावकारी वनाउन अनुरोध गरिनेछ। अर्मा पाथिहाल्न काफलवोट गरायलापेदी सल्लीचौर खेत घापागार पोखरी क्षेत्रिय सडक र रिम्नादोभान पेदी ज्यमिरे गाँराघाट क्षेत्रिय सडक र हासिवाङ- स्यालीवोट- काफलवोट- डाडाअर्मा-माथिल्लो आमडाँडा-सहरे-पुर्तिमकाँडा गाँउ-जंगालगाँउ-वाहुनिखेत-जाजरकोट क्षेत्रिय सडक र मेगा सर्वाचौर चाखलिमेला कृषि सडकको निर्माण गर्ने जिम्मेवारी संघीय र कर्णाली प्रदेश सरकार लाइ अनुरोध गरिएकोछ।

सहायक सडकः चाईनाबगर पक्रैया बुकिचौर कृषिसडक, बाहुनीखेत मलामे डाँडा कृषी सडक, गिठाकोट जिउला घर्तिगाउँ पुर्तिमकाँडागाउँ बसनडाडाँ चाईनाबगर कृषिसडक, झिनचौर भलाचौर कृषिसडक र बल्याखर्क खन्नेबोट गोलडाँडा खाराखाली अदयाचौर कृषिसडक, नायखोला खालचौर पुरानागाउँ इजर गाउँबारी टुरा कृषिसडक, मेलचौर घापागार हाँसु कृषिसडक, मेलचौर बल्लेबास रिटनाखोला खेत मुडीगार कोटगाउँ कृषिसडक, सहरेजिउला राउतगाउँ बोहरागाउँ जनचाहाना आवि झ्यामबारी भेरीदह लीगा फुक्रु जिउला बागमारे हुसुखोला सिम्ली कृषि सडक, सहरेखोला जनचाहाना भेरीदह कृषि सडक, सिम्ली तल्लोआमडाँडा आवि कालिका डलसिङ्गे, पाखेरोल कृषिसडक, तल्लोआमडाँडा माथिल्लो आमडाँडा विप्पे चिन्तु कृषिसडक, सिम्ली स्यालीबोट

खामोहाल्ने मगरराङ्जा धैरेनी छेलोहान्ने टोट्के बागखोर कृषि सडक, ओलीडेरा खामोहाले तितेखोला चौर कृषि सडक, स्याँलिवोट उदिन ढुङ्गा काँडा वागखोर कृषिसडक, घडेरी टुनीबोट घण्ठाना तिमिले चिन्तु विप्प्य कृषिसडक, घण्ठाना अर्मा डाँडा काफलवोट कृषिसडक, सिम्ली घडेरी काफलवोट क्षेत्रिय कृषि सडक, बाघखोर, गातिना, सानोलेख, जुम्लेपोखरी कृषिसडक, काफलबोट टिमुरबोट खालीखोला सिलीपाँखा बाघखोर कृषिसडक, काफलबोट टिमुरबोट, अम्रेडाडा, पोखरा कृषिसडक, लक्कुडाडा, लगनचौर, ठुलालेख, सतिपोले कृषि सडकहरु आर्थिक वर्ष ०७५ र ७६ मा सम्पन्न भएका योजनाहरुलाई मर्मत संभार र स्तरवृद्धि गर्ने र निर्माणधिन सडकहरुलाइ क्रमागत निरनतरता दिनेगरी १ वडा १ कृषि सडक प्रदेश भुमिव्यवस्था कृषि तथा सहकारी मंत्रालय संग गाउँपालिका साझेदारी गरि आएकोले यसको निरन्तरताको लागि प्रदेश सरकार संग माग गरिएकोछ। एक वडा एक मुख्य हरित कृषि सडकको नीति अनुसार कृषि सडक, टोलपदमर्ग, पर्यटकीय पदमार्ग घोडेटो वाटो र आवश्यक काठेपुल तर्फ आवश्यक बजेट १ करोड ७९ लाख ३८ हजार विनियोजन गरेकोछु।

२६. **सिंचाई तर्फको विकास र योजनाः** सानीभेरी गाँपालिकामा सिचाइ सम्वन्धि गुरुयोजना तर्जुमा, स्तरोन्नतिका आयोजनाको पहिचान, कार्यान्वयन, मर्मत, सम्भार र नियमन गरिनेछ। साना सतह तथा भूमिगत सिंचाई प्रणालीको संचालन र मर्मत-संभार र व्यबस्थापन, नदि र खोलाहरुबाट ठूला र साना सिंचाइ योजना सञ्चालन, पोखरी सिंचाइ योजना र विद्युत उपलव्ध भएसम्म लिफ्ट सिंचाइ योजनाद्वारा बढी भन्दा बढी जमिनमा सिंचाइ पु¥याइनेछ। संचालनमा आएका योजनाहरु लाई संरक्षण, मर्मत संभार र आर्थिक वर्ष २०७५।७६ मा सम्पन्न नभएका चालु योजनाहरुलाई निरन्तरता दिएर क्रमागत रुपमा कार्यान्वयण गर्नेगरी **यसक्षेत्रमा समग्र बजेट रु. २४ लाख ३१ हजार विनियोजन गरेकोछु।**

२७. **भवन तथा सहरी विकासः** सहरी तथा बस्ती विकास भवन संहिता मापदण्ड २०७५ गाउपालिकाले जारी गरेकोछ भने अर्को तिर गाउँपालिकाले शहरी तथा वस्ती विकासको विष्तृत परियोजना निर्माण गरेको हुनाले सोहि बमोजिम भवन र सडक निर्माण अनुमति र नियमन गरिनेछ।संघीय मामिला तथा प्रशासन मन्त्रालयको पछिल्लो निर्देशन अनुसार जग्गा प्राप्ति सम्वन्धि जनतावाट दानगरिएको जग्गालिने पहिलो र सहज प्राथमिक्ता भएकोले मध्यपहाडि लोकमार्ग संग जोडिएको सुरक्षित र पुक्दो जग्गा सिम्लि वजार देखी द्ववारे सम्मको क्षेत्रमा जहाँ दानजग्गा पाइन्छ स्वहि स्थानमा गाँउपालिका कार्यालय भवन निर्माण गर्नेगरी नेपाल सरकार र प्रदेश सरकार संग मागगरी योजनामा साझेदारिको लागि समपुरक बजेट व्यस्था गरिएकोछ।नेपाल सरकार को विध्यालय भौतिक पुर्वाधार र नमुना विधेयलयमा सशर्त बजेट खर्चगर्ने कार्यविधि अनुसार खर्च गरिनेछ। विशेष अनुदानको लागि संघ र प्रदेश सरकार संग शिक्षा, स्वस्थ्य र खानेपानी योजनाको माग गरिनेछ। यस अन्तरगत भू-उपयोग रणनीति योजन निर्माण र खोपकेन्द्र सहित गाउँपालिकाबाट ४५ लाख र वडागत विनियोजन १० लाख र **सशर्त तर्फ विद्यालय भौतिक पुर्वाधार निर्माण अनुदान २ करोड ७६ लाख सहित यसक्षेत्रमा समग्र बजेट रु. ३ करोड ३१ लाख विनियोजन गरेकोछु।**

२८. **उर्जा, लघु तथा साना जलविद्युतः** गाउँपालिकामा साना जलविद्युत आयोजना र वैकल्पिक ऊर्जा सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र विद्युत वितरण प्रणाली र सेवाको व्यवस्थापन, संचालन र नियमन गरिनेछ। उज्यालोमा वस्नपाउनु जनताको अधिकार लाई स्वीकार गर्दै गाँउपालिकालाई पूर्ण रुपले उज्यालो पार्ने लक्ष सहित संघीय र प्रदेश सरकार संग समन्वय गरी यसलाइ अगाडी वढाइनेछ। साना जलविद्युत आयोजना र वैकल्पिक ऊर्जा सम्बन्धी गाँउपालिका उज्यालो कार्यक्रम अन्तरगत विधुतीकरण गर्ने सनदर्भमा लगभग १२० किलो वाट विधुत राज्य, सहकारी र जनताको लगानिमा सम्पन्न भएतापनी अझैधेरै अपुक भएकोले २५० वाट विधुत उत्पादन गर्न सकिने योजना संभाव्यता अध्यन गरी गाउँपालिका सरकारको लगानिमा कार्यन्वयन गरिनेछ। निमार्ण भइ मापदण्डको आधारमा गाउँपालिकामा सूचीकृत भएका साना लघु जलविधुतहरुलाई संरक्षण, मर्मत संभारमा सहयोग गर्ने र निर्माणाधिन योजनाहरुलाई सम्पन्न गर्न अनुदानको रकम व्यवस्था र सशर्त अनुदान राष्ट्रिय ग्रामीण तथा नवीकरणीय उर्जा कार्यक्रम तर्फ १७ लाख ७५ हजार सहित **गाउँपालिकाबाट रु. १६ लाख र वडा गत विनियोजन २८ लाख सहित समग्र बजेट रु. ६० लाख ७५ हजार विनियोजन गरेकोछु।**

२९. **सुचना सञ्चार तर्फः** गाँउपालिका भर टेलिफोन सेवा उपलव्ध गराउने क्रम्मा नेपाल टेलिकम दुरसञ्चार र एनसेल का निर्माण भएका टावर प्रभावकारी सेवा सञ्चालन गर्न र टावर विस्तार गर्न गरायलाको टुरामा टावर सम्पन्न भै संचालनमा आएकोछ तथा अध्यचौर सर्व्य भएको र अर्मा सानो लेकमा काम अगाडी वढेकोले संघिय सरकारको ध्यान आकर्षण गराइनेछ। सबै वडा कार्यालयहरु र गाउँपालिका कार्यालमा वाइफाइ जडानगरी संचालनमा आएकोले कार्यालय क्षेत्रमा निशुल्क वाइफाइ सुविधा प्रदान गरिएकोछ र यसलाइ विषयगत कार्यालयहरु तथ प्रतिनिधि मुलक शिक्षा र स्वस्थ्य संस्थाहरुमा विसतार गरिएको छ। गाउँपालिका राजपत्रको रुपमा वेबसाइटको माध्यमवाट गाउँपालिका सरकारको सवै सूचना प्रभाह गरिएकोछ। एफ एम सञ्चालन गर्न संभाव्यता अध्यान प्रतिवेदन कार्यापालिकामा पेशभइ नीतिगत रुपमा छलफल भएकोले अनुदान दिइनेछ। गाउँपालिका एक वडा एक पत्रकार को अवधारना अनुसार वडाहरुको सहभागितामा पत्रकारीता तालिम व्यवस्थापन गरिनेछ। संचार एफएम, वाइफाइ महसुल, सञ्चार कर्मचारी, सुचना प्रणाली सफ्टवयर, पत्रपत्रिका छपाइ र सुचना प्रकासन सहित यस कार्यक्रमहरुतर्फ रु. २९ लाख ५० हजार बजेट **विनियोजन गरेकोछु।**

गाँउसभाका अध्यक्ष महोदय,

वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्र तर्फः

३०. **वन तथा भु-संरक्षण :** गाँउपालिका सामुदायिक वनमा पर्यापर्यटन/उद्यम प्रवर्धन वन व्यवस्थापनलाई दिगो बनाउँदै यस क्षेत्रको उपयोग र संरक्षण दुवैलाई प्राथमिकता दिइने नीति अनुसार वन, जङ्गल, वन्यजन्तु, चराचुरुङ्गी, जल उपयोग, वातावरण, पर्यावरण तथा जैविक विविधता सम्बन्धी साझा अधिकारहरुमा संघ र प्रदेश सरकार संग समन्वय र सहकार्यागरी स्थानीय नीति, कानून, मापदण्ड,

योजना निर्माणगरी कार्यान्वयन र नियमन गरिनेछ। मौराखारालाई वातावरणीय, पर्यावरणीय र पर्या-पर्यटन विकासका लागि CCA Community Conserved Area (समुदायद्धारा संरक्षित क्षेत्र) को अवधारणा र अध्ययन कार्यक्रम लागि पहल गरनिछ । सरकारी, निजी, सहकारी र समुदायको साझेदारीमा जडिबुटीलगायत वन पैदावारमा आधारित १ वडा १ उद्योग स्थापना गरिनेछ। स्थानीयस्तरमा सामुदायिक, कवुलियती र राष्ट्रिय वनको संरक्षण सम्वर्द्धन, उपयोग र नियमन गरिनेछ। वन उपभोक्ता समूहलाइ व्यवस्थित र सक्रिय वनाएर लेखा तथा अभिलेख व्यवस्थित गरि वन संरक्षन र उपयोगमा जिम्मेवारी र जवाफदेही वनाइनेछ। सार्वजनिक खाली जग्गा, पाखा वा क्षेत्रहरुमा वृक्षारोपण, सम्भार, उपयोग र व्यवस्थापन गरिनेछ। जडीबुटी तथा अन्य गैरकाष्ठ वन पैदावार सम्बन्धी, सर्भेक्षण, उत्पादन, सङ्कलन, प्रवर्द्धन, प्रशोधन, र बजार व्यवस्थापन गरिनेछ। वनबीउ बगैंचा स्थापना, व्यवस्थापन र प्रवर्द्धन, नर्सरी स्थापना, बिरुवा उत्पादन, वितरण, रोपण र प्रवर्द्धन गर्नेगरी ८ लाख ७० हजार **विनियोजन गरेकोछु।**

३१. **जलाधार संरक्षणः** गाउँपालिकामा जलाधार, पानी मुहान संरक्षण, भूसंरक्षण र जलाधार व्यवस्थापनजन्य सामुदायिक अनुकूलन, खानी तथा खनिज पदार्थको संरक्षण, ढुंगा, गिट्टी, बालुवा, माटो, आदि खानीजन्य वस्तु सम्वन्धी सर्वेक्षण, अन्वेषण, उत्खनन, खानीजन्य वस्तुको संरक्षण, विकास, उत्खनन् र उपयोग, व्यवस्थापन र स्थानीय खानी तथा खनीज पदार्थ सम्बन्धी सूचना तथा तथ्यांक संकलन गरिनेछ। कानूनी मापदण्डमा खानी तथा नदीजन्य पदार्थको प्रयोग र विक्रि वितरन गर्न वातावरण प्रभाव मुल्याङ्कण गरि सोहि मापदण्ड अनुसार उत्खनन्न विक्रि वितरण अनुगमण र नियमन गरिनेछ। गाउँपालिकाबाट ५ लाख र वडागत विनियोजन १ लाग सहित **यसक्षेत्रकोलागी बजेट रु. ५ लाख विनियोजन गरेकोछु।**

३२. **जलवायु परिवर्तनः** जलवायु परिवर्तन न्यूनीकरण तथा अनुकूलनका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ। स्वच्छ, हराभर र प्रदूषणमुक्त गाँउपालिका अभियान सञ्चालन गरी जैविक विविधता तथा जलवायु परिवर्तन अनुकलनमा सरकार, निजी क्षेत्र, सहकारी तथा सामुदायिक र गैरसरकारी क्षेत्रबीच सहकार्य **सहित यसक्षेत्रमा बजेट रु. १ लाख २० हजार विनियोजन गरेकिछु।**

३३. **सरसफाई तथा फोहोर मैला व्यवस्थापनः** गाउँपालिकाले फोहरमैला ब्यवस्थापन कार्याविधि २०७५ निर्माण गरेकोले सोही बमोजिम कार्यन्वयन अनुगमन र नियमन गर्दै सरकारी, सहकारी र निजि क्षेत्र, नागरिक समाजको संलग्नता गरिनेछ। फोहोर व्यवस्थापन सम्बन्धी रणनीतिक योजना निर्माण कार्यक्रम र आमनागरिक तथा समुदायको चासो र संलग्नतामा अभिबृदि गरी फोहर संकलन दिखि व्यवस्थापन सम्मका सबै फोहर र प्लाष्टिक जन्य फोहरहरुको व्यवस्थापनमा सरलता ल्याउन, वातावरणीय जोखिम न्यूनीकरण, प्रदूषण नियन्त्रण र हानिकारक पदार्थहरुको नियमन तथा व्यवस्थापन गर्ने नीतिभित्र रही फोहरमैला व्यवस्थापन गरिनेछ। गाउँपालिकामा रुकुमेली समाज विकास केन्द्र र सुआहारा गैरसरकारी संस्था संग साजेदारी गरि सरसफाइ तथा पुर्ण सरसफाइ उन्मुख वडा कार्याक्रम संचालन सहित **यस क्षेत्रको समग्र बजेट रु. १ लाख ६० हजार विनियोजन गरेकोछु।**

३४. **जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रणः** गाँउपालिकामा तटबन्ध नदी तथा पहिरो नियन्त्रण तथा नदी व्यवस्थापन र जल उत्पन्न प्रकोप व्यवस्थापनलाई विशेष प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गरिनेछ। नदीजन्य पदार्थहरुको उत्खनन् गर्दा नदी प्रणालीको प्रकार, उपलब्ध नदीजन्य पदार्थको परिमाण तथा स्थानीय वातावरणको संवेदनशीलतालाई आधार मानी अध्यन, अनुसन्धान गरी बातावरण प्रभाव मुल्याङ्कण कार्ययोजना बनाएर मात्र नदीजन्य पदार्थको उपयोग गरिनेछ। गाँउपालिकामा तटबन्ध नदी तथा पहिरो नियन्त्रण तथा नदी व्यवस्थापन र जल उत्पन्न प्रकोप व्यवस्थापनलाई विशेष प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गरिनेछ। नदी नियन्त्रण र मानव वस्ति संरक्षनको लागी वढी जोखिम तथा धनजनको क्षेति हुनसक्ने संभाव्यताको अध्यानगरी तट्वन्धन र नदी नियन्त्रण गर्न चाईनाबगर वाहुनि खेत, रिम्ना दुइभेरी छोटेवगर, बेलटापु पिरेतहरा, गिठाकोट फल्लेवगर सिस्नेखोला, हाँसीवाङ सुलिहाले फुक्रुजिउला तट्वन्धन तथा नदिनियन्त्रण लगायत अन्य सम्भावित ठाँउहरुमा योजनावद्ध कार्यक्रम सञ्चालन गर्न संघीय र प्रदेश सरकार संग योजना माग गरी साझेदारी र समन्वयमा **यस क्षेत्रको बजेट रु. २ लाख विनियोजन गरेकोछु।**

३५. **विपद् व्यवस्थापनः** गाउँपालिकाले विपद् व्यवस्थापन सम्वन्धि ऐन र कार्याविधि निर्माण गरिसकेको हुनाले सोहि बमोजिम नीति र मापदण्ड योजना निर्मानगरी कार्यान्वयन र नियमन गरिनेछ। विपद् पूर्व प्रतिकार्य योजना खोज तथा उद्धार, राहत सामग्रीको पूर्व भण्डारणको तयारी वितरण र समन्वय गरिनेछ। विपद् व्यवस्थापन सम्वन्धी गाँउपालिकाले स्थानीय आपतकालीन कार्य सञ्चालन प्रणालीको विकास गर्न गाँपालिकामा विपद व्यवस्थापन समिति गठन गरीएकोले विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजनामा सरकारी तथा गैरसरकारी, सामाजिक संघ संस्थाहरु र स्वयम सेवक भावना द्ववारा प्रेरित युवा जनशक्तिलाई परिचालन गरिनेछ। यसकोलागी गाँउपालिका अन्तरगत सवै वडाहरुको लागी विपद व्यवस्थापन सहयोग अनुदान रु. ८ लाख ५० हजार **विनियोजन गरेकोछु।**

३६. **वारुणयन्त्र (आगलागी नियन्त्रण) :** मानव जन्य कृयाकलापले जान-अनजान, अचेत र लापरवाही वाट विधुत सट्भइहुने आगजनिले प्राकृतिक श्रोत साधन र मानविय भौतिक संरचना र धनजनको ठुलो क्षेति भएकाछन्। शहरी विकस उन्मुख वस्ति विकासको भौतिक संरचनाले घनवजार, विभिन्न व्यवसायहरु, सरकारी कार्यालयहरु, विभिन्न सेवाप्रदायिक संघ-संस्थाका कार्यालयहरु, शैक्षिक र स्वस्थ्य संघ-संस्थाहरुको वृद्धी विकास संगै सानिभेरीमा उर्जाको क्षेत्रमा क्रमस विकासहुदैछ।गाँउघर र वजारक्षेत्रमा लापरवाही र विधुत सटभइ हुने आकस्मिक आगजनि तथ व्याक्तिगत गलत निहेतले जंगलमा हुने आगजनिलाई नियन्त्रन गर्नुपर्दछ। बन, गाँउ घर वजारमा हुने आगजनिप्रति पूर्ण सावाधान रहन सचेतना मुलक कार्याक्रम सञ्चालन गर्ने र केही मुख्य कार्यालयहरुमा आगो नियन्त्रन साधनहरुको व्यवस्थापन र वनमा आगजनि गर्नेलाइ नियन्त्रन गरि विध्यमान कानून बमोजिम कारवाही गर्नेगरी **यसको लागी बजेट रु. ५ लाख ३ हजार विनियोजन गरेकोछु।**

गाउँसभाका अध्यक्ष महोदय,

सुशासन तथा संस्थागत विकासको क्षेत्र तर्फः

३७. **मानव संसाधन व्यवस्थापन :** गाँउपालिका सेवाको व्यवस्थापन सम्वन्धी नीति र कानून बमोजिम स्थानीय तहको संगठन संरचना तथा दरबन्दी निर्धारण गरिएको छ। स्थानीय सेवाको व्यवस्थापनमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको उपयोग, प्रवर्द्धन र नियमन गरिनेछ। जनताका जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरुले सार्वजनिक प्रशासनलाई स्वच्छ, सक्षम, निष्पक्ष, पारदर्शी, भ्रष्टाचारमुक्त, जनउत्तरदायी र सहभागितामूलक बनाउनु पर्दछ। आर्थिक वर्ष ०७६।७७ को लागि नेपल सरकारको नीति कार्याक्रम र बजेटमा नेपल सरकार प्रदेश र स्थानीय सरकारको सम्पुर्ण कर्मचारीहरुलाई तलव वृद्धि गरेको नीति लाइ कार्यान्वयन गरिनेछ।

गाउँपालिकमा समग्रक्षेत्रको कामलाइ छिटो छरितो र प्रभावकारी सेवा प्रदान गर्न स्थानीय सरकार मातहत्का प्रशासन समुहका कर्मचारीहरुले थप समय काम गरेवापत कार्यपालिकाले निर्माण गरे बमोजिम कर्मचारी प्रोत्सहान भत्ता कार्याविधि २०७५ अनुसार थप सुविधा उपलव्ध गराइनेछ। हाललाई प्रशासन समुहका स्थायी कर्मचारी तलव भत्ता रु २ करोड ३५ लाख, गाउँपालिका र वडा कार्यालय अन्तर्गत करार कर्मचारी **को तलव भत्ता ३७ लाख ७७ हजार, सशर्त बजेट अन्तर्गत शिक्षक, बालविकास, कार्यालय सहयोगिहरुको तलब भत्ता ६ करोड ४९ लाख, गाउँपालिका करार शिक्षक, विद्यालय सहायक र बालविकासहरुको तलब भत्ता २ करोड ७५ लाख, सशर्त स्वास्थ्य स्थायी कर्मचारीहरुको तलब भत्ता १ करोड ४७ लाख ३९ हजार, गाउँपालिका स्वास्थ्य करार मेडिकल अधिकृत सहित स्वास्थ्य कर्मचारीहरुको तलब भत्ता ५९ लाख ९९ हजार, कृषि तथा पशु सेवाका स्थायी कर्मचारी तलब भत्ता ५२ लाख ३४ हजार, गा.पा. करार पशु तथा कृषि कर्मचारीहरुको तलब भत्ता १२ लाख ४९ हजार र कर्णाली प्रदेश कानून बमोजिम जनप्रतिनिधिहरुको तलब तथा सेवा सुविधा तर्फ ६८ लाख ५० हजार सहित समग्र तलब भत्ता रु. १६ करोड ३७ लाख ४८ हजार विनियोजन गरेकोछु।**

गाउँसभाका अध्यक्ष महोदय,

३८. **सुशासन तथा संस्थागत क्षमता विकासः** सानीभेरीगाँउपालिकामा सुशासन तथा संस्थागत विकासको क्रम्मा सबै जनताको हित र सन्तुष्टि सर्वोपरी ठानी कार्य सम्पादन गर्नुपर्ने, जहाँ काम त्यहा प्रशन, जसलाई प्रशन उसकै जवाफ भन्ने मान्यतामा आधारित प्रतक्ष्य उत्तरदायित्व सुनिश्चित गर्न दक्ष्य जनशक्ति परिचालन र व्यवस्थापन गरिनेछ। आर्थिक वर्ष ०७६/०७७ मा संस्थागत कामलाइ आवश्यक्तामा आधारित व्यवस्थित गर्न कार्यपालिका बैठक ३६ वटा, गाँउ सभा बैठक ६ वटा, ११ वडा कार्यालय बैठक १९८ वटा वैठकहरु सुविधामा गणनाहुनेछ। पानी तथा विजुली, संचार महसुल (इन्टरनेट र फोन सुल्क गा.पा. र वडा कार्यालय), इन्धन (पदाधिकारी), इन्धन गा.पा. कार्यालय, ११ वडा कार्यालयहरु, सवारी साधन मर्मत खर्च गा.पा. कार्यालय र ११ वडा कार्यालयहरु, विमा तथा नवीकरण खर्च (वाईक, गाडी), मेसिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा

सञ्चालन खर्च, मसलन्द तथा कार्यालय सामाग्री गा.पा. कार्यालय र ११ वडा कार्यालय, पुस्तक तथा सामाग्री खर्च, इन्धन-अन्य प्रयोजन (ग्यास, मट्टी तेल), पत्रपत्रिका,छपाई तथा सूचना प्रकाशन खर्च, अन्य कार्यलय संचालन खर्च, कर्मचारी तालिम खर्च (प्रशासनीक,प्राविधिक, लेखा, जिन्सी), सीप विकास तथा जनचेतना तालिम र गोष्ठी सम्बन्धि खर्च, विविध कार्यक्रम खर्च(विभिन्न दिवसहरु), अनुगमन, मुल्यांकन खर्च(जनप्रतिनिधि र कर्मचारी), भ्रमण खर्च(जनप्रतिनिधि र कर्मचारी), विविध खर्च (खाना चिया नास्ता) वडा कार्यालय समेत, सभा सञ्चालन खर्च, मेशिनरी सामान मर्मत तथा संम्भार र गाउँपालिका र वडा कार्यालय तथा विषयगत कार्यालयहरुको घरभाडा सहित **यसक्षेत्रको समग्र खर्च रु. २ करोड ५९ लाख १९ हजार विनियोजन गरेकोछु।**

३९. **राजस्व परिचालनः** गाँउपालिकामा राजस्व नियन्त्रण, संकलन र बाँडफाँड, प्राकृतिक स्रोत साधन र व्यवसायिक कर, पुर्वाधार सेवा र उपयोगमा सेवा शुल्क दस्तुर सम्बन्धी सबै आर्थिक कृयापकलापलाई करको दायरमा ल्याई राजस्वको दायरा फराकिलो गरी राजस्व परिचालन समिति वनएर व्यवस्थित गरिनेछ। आर्थिक कृयापकलापको विस्तारमा सहयोग पुग्ने गरी कर प्रणालीलाइ लगानी मैत्री बनाई उत्पादनमूलक उद्योग तथा व्यवसाय प्रवर्द्धन गर्ने, करको संरचना र करका दरहरूमा समय सापेक्ष सुधार गरी कर प्रणानीलाई थप प्रगतिशील वनाइनेछ। यसकोलागी अन्तरकृया, विभिन्न छलफल र परामर्श गोष्ठी लगाएत चेतना मुलक कार्याक्रम गर्ने र लक्ष अनुसारको समयसिमा भित्र वढी राजस्व संकलन गर्ने वडा र साखा लाइ पुरस्कार स्वरुप थप योजना गाउँपालिकाले प्रदान गर्नेछ। राज्यको सार्वजनिक सम्पत्ति (ऐलानि) जग्गालाइ संघ र प्रदेश सरकारको कानून संग नवाझिने गरि व्यवस्थित गरि करको दायराना ल्याउनु पर्दछ । स्थानीय सरकारवाट जनताले सेवा सुविधा लिनु र राज्यलाइ जनताले कर वुझाउनु कर्तव्य भएकोले सेवा लिने अधिकार र कर वुझाउने कर्तव्यलाई समान कार्यान्वन गर्नेगरी छलफल परामर्श गर्न **यसक्षेत्रको लागी बजेट रु. १ लाख विनियोजन गरेकोछु।**

४०. **वित्तिय व्यवस्थापन र जोखिम न्युनीकरणः** गाउँसभा वाट लेखा समिति गठन भइसकेको हुनाले कानून बमोजिम आफनो क्षेत्रधिकार भित्ररही समग्र आय व्ययलाइ व्यवस्थित पारदर्शि गरिनेछ। संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, सार्वजनिक खरिद ऐन, गापाको आर्थिक र विनियोजन ऐन तथा वित्तीय व्यसथापनका सवै कानूनहरु जानकारी लिएरमात्र सही कार्यान्वयन गर्न राजनिितिक इच्छाशक्ति र प्रतिबद्धता तथा प्रशासन संयन्त्रको सकारात्मक सक्रिय प्रभावको लागि कर्मचारी र जनप्रतिनिधिहरुलाइ विषयविज्ञवाट अभिमुखी करण र वित्तीय जोखिम न्युनिकरणगर्न अन्तरक्रिया गर्न **यसक्षेत्रको लागी बजेट रु. २ लाख विनियोजन गरेकोछु।**

गाउँसभाका अध्यक्ष महोदय,

४१. सार्वजनिक सुनुवाई र सामाजिक परीक्षणः गाँउपालिक सरकारले समग्र विषयमा सेवा प्रवाहा समयसिमा भित्र प्रदान र प्रभावकारी वनाउदै विकास निर्माण कार्य तोकिएको मापदण्ड तथा गुणस्तर बमोजिम हुने कुरालाई सुनिश्चित गर्नु पर्दछ। सरकार संचालनको समग्र कार्यप्रणाली सरल पारदर्शी

र उत्तरदायी बनाउदै वडाहरु र गाँउपालिका सरकारबाट निर्माण भएका विकास तथा पूर्वाधार संरचनाहरुको समयमै काम सम्पन्न गर्न र गुणस्तरको सुनिश्चित र प्रभावकारी नियमन गर्न समाजका अगुवाहरु राजनीतिक दल शिक्षक तथा बुद्धिजिवी र नागरिक समाज सञ्चार मिडिया तथा युवा सचेत जुजारु शक्ति र सेवा प्रदायीक तथा सरोकार राख्ने सम्वन्धित पक्षहरुको उपस्थितिमा गापा सरकारले वार्षिक ३ चौमासिक सार्वजनिक सुनुवाइ र सामाजिक परिक्षण गरि सोही कुरा गाउँपालिकाको वेबसाइटमा राखिनेछ।स यसक्षेत्रको लागी बजेट रु. **३ लाख** ५० हजार विनियोजन गरेकोछु।

४२. **आन्तरिक, अन्तिम लेखापरीक्षण तथ बेरुजु फर्छ्यौटः** गाउँ पालिकाले आन्तरिक नियन्त्रण कार्ययोजना लागु गर्दा नेपल सरकार अर्थमन्त्रालय महालेखा नियन्त्रक कार्यालयल र गाउँपालिकाले जारी गरेका आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीको सिद्धान्त, नीति, ढाँचा र कार्यविधिलाई मार्गदर्शनको रुपमा लिनुपर्नेछ।गाउँ कार्यपालिका र मातहत कार्यालयहरुको आर्थिक कारोवारको आन्तरिक लेखापरीक्षण नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता र प्रभावकारिताको लागि गाउँ पालिकाले आफ्नो र मातहतका कार्यालयहरुको आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली सुदृढ गर्न कार्ययोजना बनाई लागु गर्नेछु। गाउँ कार्यपालिकामा आर्थिक वित्तीय सुशासन प्रभावकारी वनाउन स्थानीय सरकारको लेखा समिति गाउँ सभावाट गठन भइसकेकोछ र आन्त्रिक लेखा परिक्षण लाइ व्यवस्थित प्रभावकारी वनाइ सम्वन्धित पक्ष, कार्मचारी र जनप्रतिनिधिहरुलाइ अभिमुखिकरण र अन्तरकृयात्मक कार्याक्रम **गर्ने गरी यसक्षेत्रको लागी बजेट रु. १ लाख विनियोजन गरेकोछु।**

४३. **सेवा प्रवाहका मापदण्ड निर्धारणः** सेवा प्रवाहको मापदण्ड जानकारीको लागि गाउँपालिका र वडा कार्यालयहरुमा सवैले देख्ने र वुझ्ने गरी बडा नागरिक पत्र राखिएकोछ यसलाइ अझै दिगो र प्रष्कृत गरी समय सपेक्षिक प्रभावकारी वनाइनेछ। सेवा प्रवाह निकायको स्वरुप र प्रकृति, निकायको काम, कर्तव्य र अधिकार, निकायमा रहने कर्मचारी संख्या र कार्य विवरणसेवा प्रदान गर्ने निकायको शाखा र जिम्मेवार अधिकारी, सेवा प्राप्त गर्न लाग्ने दस्तुर र अवधि, निर्णय गर्ने प्रकृया र अधिकारी, निर्णय उपर उजुरी सुन्ने अधिकारी सुनिस्चित गरिनेछ। आर्थिक वर्षको कार्यक्रम वा आयोजना सम्वन्धी विवरण वेबसाइट राखी आफ्नो कार्यालयको सूचना नियमित रुपमा प्राप्त गर्ने प्रक्रियालाई व्यवस्थीत **गर्न यसक्षेत्रको लागी बजेट रु. ७ लाख विनियोजन गरेकोछु।**

४४. **सेवा प्रवाहमा विद्युतीय सुचना प्रविधिको प्रयोगः** सेवा प्रवाहमा विद्युतिय सूचना प्रविधिको प्रयोगको सन्दर्भमा गँउपालिकाबाट गरिने सबै नीति, ऐन, कानून लगायत सम्मपूर्ण निर्णयहरु नागरिकलाई जानकारी गर्न वेबसाईट, राजपत्र, नागरिक वडापत्र डिजिटल सूचना पार्टीलाई प्रयोगमा ल्याइकोछ यसलाइ अझै प्रभावकारी वनाइनेछ। सूचना प्रविधिको प्रयोगको सन्दर्भमा गाँउपालिका कार्यालय, विषयगत कार्यालय र वडा कार्यालय हुदै क्रमस मा वि हुदै सवै विध्यालय र स्वस्थ्य चौकीहरुमा डिजिटल हाजरी तथा अनलाइन सेवाको प्रयोग र विस्तार गरी प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्दै डिजिटल उन्मुख गाँउपालिका बनाउने लक्ष लिइएकोछ। तत्काललाइ गाँउपालिका र वडा कार्यालयहरु र मा

वि सहित वडा नमुना विध्यलयहरु स्वस्थ्य चौकीहरुमा पुक्दो ध्यानदिएर **यसक्षेत्रको लागी बजेट रु. २ लाख विनियोजन गरेकोछु।**

४५. **नागरीक सन्तुष्टी सर्वेक्षणः** सानीभेरी गाउँपालिका जनताको स्थानिय सरकारले राज्यको श्रोत साधनलाइ अत्यधिक नागरिक हितमा प्रयोग गर्न र जनशक्ति वाट गरिने सेवाप्रवाहका सम्पुर्ण कामप्रति नागरिकहरुको सन्तुष्टि र असन्तुष्टि केछ यसलाइ संस्थागत वयवस्थापन गर्न आवश्यक संरचना, जनशक्ति र कार्याक्रम तयगरि जनतावाट सुझाप लिएर जनतालाइ प्रभावकारी सेवा दिनेगरी **यसक्षेत्रको लागी बजेट रु. १ लाख विनियोजन गरेकोछु।**

४६. **समपूरक बजेट व्यवस्थापनः** नेपालको संविधान २०७२ अनुसार राज्यको पुनरसंचना र राज्यशक्तिको वाँडफाड गर्ने क्रममा संघीय, प्रदेश र स्थानीय सरकार गठन र तिनै तहको एकल र साझा अधिकार सूची अनुसार राष्ट्रिय प्राकृतिक श्रोत वित्तीय आयोग र अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण ऐनले वित्तीय संघियता अनुरुप सिफारिस गरेबमोजिम संघ र प्रदेश वाट स्थानीय तहको माग र तयारीको आधारमा प्राप्त हुन सक्ने संपुरक अनुदान लाइ अनुमान गरी स्थानीय तहवाट संपुरक कार्याविधि अनुसार सझेदारीको आधारमा उत्पादन मुलक र विकास निर्माणमा काम गर्नेगरी **समपुरक बजेट रु ६० लाख विनियोजन गरेको छु।**

४७. **अन्तर तह/निकाय समन्वयः नेपालको संविधान २०७२ को मुल मर्म र भावना अनुसार** सानीभेरी गाँउपालिका सरकारले अन्तर तह र निकाय, संघीय र प्रदेश सरकार र जिल्ला समन्वय तथा संघ र प्रदेशमा प्रतिनिधित्व गर्नुभएका माननीय सदस्यज्युरु, अन्य स्थानीय तहहरु संग र सरकारी तथा गैर सरकारी संघ-संस्थाहरु संग समन्वय, सहकार्या र साझेदारी अगाडी दढ्न आवश्यक सवै प्रकारका कार्याक्रम र वैठकको लागि समन्वय कोषको स्थापना **गर्न यसक्षेत्रको लागी बजेट रु.१ लाख विनियोजन गरेकोछु।**

४८. **सूरक्षा सम्बन्धिः** गाउँपालिकाले नगर प्रहरी वारे निर्देशन, नियन्त्रण, परिचालन र भरनपोषण गर्ने नीति, कानून, मापदण्ड वनाएकोले संघीय, प्रदेश र स्थानीय कानूनको अधिनमा रहि नगर प्रहरीको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन र नियमन गरिनेछ। जिल्ला प्रहरी कार्यालय र स्थानिय प्रहरीचौकीहरु संग आपसि सहकार्य, समन्वय र सुरक्षा लगायत आवश्यक समग्र विषयमा साजेदारी गरी नागरिकहरु लाइ प्रभावकारी सेवा प्रवाह गरिनेछ। यसक्षेत्रमा कामगर्ने नगरप्रहरीको करार सेवा तलब अन्य सेवा कर्मचारी तलव-भत्तामा जोडिएको छ। र प्रहरी चौकि सिम्ली र चाइनावगरलाइ कार्यालयमा आवश्यक पर्ने भौतिक सामाग्रि, वाइक मर्मत, वाइक इन्धन र विपदको अवस्थामा आवश्यक सामाग्रिको लागि **यसक्षेत्रको बजेट रु. २ लाख ५० हजार विनियोजन गरेकोछु।**

गाँउसभाका अध्यक्ष महोदय,

४९. **सरकारी तथा गैर सरकारी संस्थाहरु वारेः** आशा प्रोजेक्ट कार्यक्रम, रुकुमेली समाज विकास केन्द्र, सुआहारा कार्यक्रम, बहुक्षेत्रीय पोषण योजना कार्याक्रम, गरीबी संग विश्वेस्वर कार्यक्रम, के.यू.वि.के (KUBK) कार्याक्रम लगायत यसक्षेत्रमा कामगर्ने सामाजिक संघ संस्थाहरु संग समन्वय, सहकार्या, साझेदारी गरी कुनै पनि आयोजनामा दोहरोपन नहुनेगरी परिनाममुखी काम देखीने र जनताले प्रत्यक्ष लाभलिनेगरी सहमति र साजेदारीमा योजना तर्जुमा, बजेट विनियोजन, कार्यन्वण, अनुगमण र समिक्षा गरी कार्यक्रम्मा दिगोपना, सुशासन र प्रभावकारिताको आधारमा निरन्तरता दिईनेछ। गैरसरकारी

संघ संस्थाहरुको उत्पादन तथा सेवामुलक कार्याक्रमहेरी गाउँपालिका सरकारले साझेदारी गर्न **यसक्षेत्रको बजेट रु. ५ लाख ५० हजार विनियोजन गरेकोछु।**

५०. **सानीभेरो गाउँपालिका भु-उपयोग नीति** : संघीय संरचना अनुकूल स्थानीय भू-उपयोग योजनाहरु तर्जुमा, योजनाको आधारमा भूमि वन तथा अन्य प्राकृतिक सम्पदाको संरक्षण एवम् समुचित उपयोग सुनिश्चित गरिनेछ। निर्दिष्ट भू-उपयोगको क्षेत्र वा भू-उपयोग योजना बमोजिम भूमि तथा भूमिश्रोतको उपयोगका लागि उत्प्रेरित गर्न प्रोत्साहनमुखी कार्यक्रमहरु संचालन गर्न भू-उपयोग नीति, योजना र सो अनुरुपका लागि संस्थागत भौतिक पुर्वाधार संरचनाको निर्माण गर्न विषय विज्ञहरुसंग परामर्शगरि कार्यन्वयण गर्नेगरी भू-उपयोग रणनीति योजन निर्माण गर्नेगरी **यसक्षेत्रमा बजेट रु. ६ लाख ५० हजार विनियोजन गरेकोछु।**

५१. **सानीभेरी गाउँपालिकामा न्यायिक समिति सम्वन्धि काम र प्रस्तावनाः** नेपलको संविधान र स्थानीय सरकार संचालन ऐनले न्यायिक समितिलाइ दिएको अधिकार सिमाभित्र प्रचलित कानून बमोजिम उजुरीको कारवाही र किनारा गर्दा अपनाउनुपर्ने कार्यविधि २०७५ निर्माण गरी सकेको हुनाले स्पष्टता, एकरूपता एवं पारदर्शिता कायम गरी कानूनको शासन तथा न्याय प्रतिको जनविश्वास कायम राखीनेछ।न्यायिक समितिको कार्यालय व्यस्थापन, न्यायिक समितिको मुद्धा दर्ता देखि आवश्यक पर्ने पुस्तकहरुको व्यवस्थापन,न्याय सम्वन्धी वडा र जनस्तरमा कार्यक्रमहरुको व्यस्थापन गर्ने, मुद्धा दर्ता र फैसाला गर्ने अधिकारी र कर्मचारीको व्यवस्थागर्ने, न्यायीक समितिलाइ व्यवस्थित गर्न मेलमेलाप समिति गठन र प्रशिक्षण, इजलास खडा, भ्रमण भत्ता र कोठाभाडा र स्टेस्नरी सामाग्री खरिद गरि **समग्र न्यायको कामलाई व्यवस्थित गर्ने गरी रु. ६ लाख विनियोजन गरेकोछु।**

५२. **जनयुद्ध र जनआन्दोलनः यो देशमा** जनयुद्ध र जनआन्दोलनमा ठुलो भुमिका खेलने जनयुद्ध र जनआन्दोलनका महान सहिद परिवार, घाईते अपाङ्गता हरुको योगदानलाइ सामाजिक रुपमा गाउँपालिका सरकारले सम्मान गरेतापनि घरको अवस्था व्यवस्थित हुन सकिरहेको छैन।क्रमस व्यवस्थित गर्नेगरी जनयुद्ध तथ जनआन्दोलनका सहिद परिवारहरुलाई सम्मान तथा सहयोग, घाइतेहरुलाई सिपमुलक तालिम र आयआर्जनको लागि कृषि जन्य उत्पादन कार्यगर्नेगरी **यसक्षेत्रमा ३ लाख ५० हजार बजेट विनियोजन गरेकोछु।**

५३. **सामाजिक सुरक्षा भत्ताः** नेपाल सरकारको राष्ट्रियकोष वाट वितरन गरिने सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्न मापदण्ड पुगेका कुनैपनि नागरिकले खाइपाइ आएको सामाजिक सुरक्ष सेवासुविधा छुट्नेछैन। सम्वन्धित वडा कार्यालयहरुले आफनो सेवाक्षेत्र भित्रका सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्न योग्य नागरिकहरुको व्यक्तिगत विवरण एम आइ एस मा इन्ट्रि अपडेट गरी डाटालाइ व्यवस्थित र पारदर्सि वनाई सेवाग्राही जनता लाइ समयमा वितरण गरिनेछ।

५४. नागरिक उपचार वारे गाउँपालिकाले उपचार सहायता कार्याविधि निर्मान गरेको हुनाले स्वहिवमोजिम मापदण्डको आधारमा जनयुद्ध र जनआन्दोलनका घाइते अपाङ्ग लगायत नागरिकलाइ खर्च गर्नेगरी यसक्षेत्रमा रु. ७ लाख वजेट विनियोजन गरेकोछु ।

५५. सानीभेरी गाउँपालिकाको दीर्घकालिन सोच समृद्ध गाँउपालिका, सुखी जनताको लक्ष्य हाँसिल गर्न "गुणस्तरिय शिक्षा, सहज स्वास्थ्य सेवा र भौतिक पूर्वाधार, सुन्दर, समृद्ध गाँउपालिकाको

लागि पर्यटन, कृषि विकास र रोजगार" भन्ने परिकल्पना तय गरेको छ। गाँउपालिकामा उपलब्ध हुने स्रोत र साधनलाई अधिकतम उपयोग गरि चुस्त दुरूस्त सेवा प्रबाह, अत्याबश्यक र अपिरहार्य पूर्वाधार निमार्ण, शिक्षा स्वास्थ्यमा सहज पहुच र रोजगारी सृजना गरी आत्मनिर्भर बनाउने तर्फ गाउँपालिकाको जोड रहेको छ । विषयगतरूपमा देहाय अनुसारको परिकल्पना बनाई कार्यक्रम केन्द्रित गरी आर्थिक वर्ष २०७६/०७७ बाट संचालन गर्न गाँउपालिका प्रतिबद्ध रहेको छ।

(१) पुर्बाधार विकास:

मध्यपहाडी लोकमार्गको पूर्वमा मुसिकोट नगरपालिकाको सिमाना विन्दु देखि पश्चिममा चौरजहारी नगरपालिकाको सिमाना विन्दुसम्म गरी यस गापाको १८ कि.मि. यस लोकमार्गमा रहेको छ। यस लोकमार्गलाई मेरूदण्डको रूपमा लिदै वडा केन्द्र तथा महत्वपूर्ण पर्यटकीय तथा ऐतिहाँसिक स्थलहरू जोडने सडक निर्माण गर्दै पालिकावासीलाई गुणस्तरीय र प्रभावकारी सेवा प्रदान गर्न पूर्वाधार विकास तर्फ देहाएको परिकल्पना तय गरिएको छ ।

१. जनतालाई सहज र सरलरूपमा गुणस्तरिय सेवा उपलब्ध गराउन गाँउपालिका तथा वडाका भवनहरू निर्माण गरिनेछ । कार्यालयबाट प्रदान गरिने सेवालाई प्रभावकारी बनाई छिटो छरितोरूपमा सेवा प्रदान गर्नको लागि प्रबिधीमैत्री कार्यस्थल र एकल विन्दु सेवासंचालन गरिनेछ ।
२. हालसम्म सडक नपुगेको वडाको केन्द्र जोडने सडक विस्तार गर्दै निर्माण भएका सडकलाई बर्षभरी नै संचालन हुने गरी सुधार र अपग्रेड गरिनेछ । सडकको कारण सृजना हुने भूक्षय र पहिरो नियन्त्रण तथा रोकथाम गर्नको लागि Bio-Engineering प्रबिधी अबलम्बन गरिनेछ ।
३. यस गाँउपालिका भित्र रहेका लघु जलविद्युतको क्षमता सुधार गर्दै त्यसबाट समेटन सकिने घरधुरीलाई सोही सेवाबाट समेटदै केन्द्रिय प्रसारण लाईन विस्तारको लागि प्रदेश र केन्द्रसँग समन्वय गरि २४ सैं घण्टा सेवा उपलब्ध गराइने छ ।
४. गाँउपालिकाको कम्तिमा स्थानमा फोहोर मैला विसर्जन स्थल पहिचान गरी विसर्जन स्थलको निमार्ण तथा विकास गरिनेछ । विसर्जन स्थलमा नै पुन प्रयोग हुन सक्ने र नसक्ने फोहोरको ब्यबस्थापनको समुचित ब्यबस्था गरी पालिका सभा र सुन्दर बनाइने छ ।
५. सभा तथा बृहद कार्यक्रम संचालन गर्नको लागि पालिकाको उपयुक्त स्थानमा कम्तिमा ३०० जना अटने क्षमता भएको एक सभागृह निमार्ण कार्यको थालनी गरी ५ वर्ष भित्र सम्पन्न गरिनेछ।
६. यस पालिकाको प्रमुख उत्पादनहरू फलफूल, तरकारी, अन्नबालि, बिउ बिजन तथा दुग्ध पदार्थलाई ब्यबस्थित गर्दै किसानलाई ब्यबसायिक आधुनिक कृषि प्रणाली तर्फ आबद्ध गरी आत्मनिर्भर बनाउन ५ वर्ष भित्र ३ वटा वटा तरकारी संकलन केन्द्र तथा कम्तिमा १ वटा चिस्यान केन्द्र स्थापना गरिनेछ । साथै उपभोक्ताको स्वस्थ्य र स्वच्छ मासु उपभोगको अधिकारलाई सम्मान गर्दै कम्तिमा एउटा आधुनिक पशु बधशाला निर्माण गरिनेछ ।
७. यस पालिकामा रहेको जग्गा जमिनबारे विस्तृत अध्ययन गरी बैज्ञानिक उपयोगको लागि भू उपयोग रणनीतिक योजना निर्माण गरि योजनाले तोके बमोजिमको स्थानमा तोकिए अनुसारको पूवार्धार विकास गरी शहरि तथा वस्ती विकास गरिनेछ ।

८. साना तथा ठूला स्तरका खानेपानी आयोजना संचालन गरी ५ वर्ष भित्र एक घर एक धारा उपलब्ध गराइने छ ।

(२) आर्थिक विकासः

जनताको आर्थिक विकास विना अन्य विकासका कार्यहरू गौण हुने महसुस गरि उपलब्ध स्रोत र साधनलाई देहाएको क्षेत्रका जोडदिने परिकल्पना गरिएको छ ।

१. १ वर्ष भित्र कृषि उपजको पकेट क्षेत्र पहिचान गरी एक गाँउ एक उत्पादन नीति अबलम्बन गर्दै वागवानी, मत्स्यपालन, मौरीपालन तर्फ किसानलाई प्रोत्साहीत गरी आत्मनिर्भर बनाइने छ ।

२. किसान तथा अन्य समुहहरूको आर्थिक विकास तथा प्रबर्धनको लागि सहकारीमा आबद्ध गराई ३ वर्ष भित्रमा एक ब्यक्ति एक बैक खाता संचालन भएको हुनेछ

३. कम्तिमा ५ वर्ष भित्र एक घर एक रोजगार उपलब्ध गराइने छ त्यसका लागि लघु उद्यम, साना उद्योग तथा मझौला उद्योग स्थापना तथा संचालन गर्न गाँउपालिकाबाट उद्योग मैत्री नीति बनाइ कार्यान्वयन गरिनेछ

४. कम्तिमा सिंचाईको सुबिधा नपुगेका ३५ प्रतिशत खेतियोग्य जमिनमा सिंचाइ सुबिधा उपलब्ध गराइनेछ

५. कम्तिमा ३ वर्ष भित्र किसानहरूलाई कृषि तथा पशु विमामा आबद्ध गरिनेछ ।

(३) सामाजिक विकास

१. ५ वर्ष भित्र गाँउपालिकामा कम्तिमा १५ सैयाको सुविधा सम्पन्न अस्पताल संचालन भई जनतालाई गुणस्तरिय तथा निशुल्क आधारभुत स्वास्थ्य सेवाको सुविधा पुगेको हुनेछ साथै वार्षिक रूपमा २ वटा घुम्ति स्वास्थ्य शिविर संचालन गरी गाँउ/टोलमा नै स्वास्थ्य सुविधा प्रदान गरिनेछ,

२. आगामी ३ वर्ष भित्र प्रत्येक गर्भवति आमा तथा शिशुका लागी गर्भ अबस्था देखि हजार दिनसम्म पोषण उपलब्ध गराउन पोषण कार्यक्रम संचालन गरि गर्भिवित आमा र शिशुको स्वास्थ्य सुनिश्चितता गरीनेछ।

३. ३ वर्ष भित्र माध्यमिक तहको कक्षा कम्प्युटरको माध्यमबाट शिक्षामा सूचना प्रविधिको संचालन गरी गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान गर्ने, उमेर पुगेका शत प्रतिशत बालबालिका बिद्यालय भर्ना भै नियमितरूपमा विद्यालय गएका तथा विद्यालयहरू बाल मैत्री रूपमा संचालन भएका साथै २ वर्ष भित्र सबै नागरिक साक्षर भएका हुनेछन् । प्रत्येक वडाका कम्तिमा एक सामुदायिक पुस्तकालय वा E-Library स्थापना भएको हुनेछ।

४. २ वर्ष भित्र गाँउपालिकामा एक जनयोद्धा 'संग्रहालय स्थापना भई संचालनमा आएको हुनेछ।

५. ३ वर्ष भित्र गाँउपालिका पूर्णरूपमा छुवाछुत तथा भेदभाव मुक्त र मैत्रीपूर्ण ब्यबहारले युक्त भएको हुनेछ,

(४) वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापनः

४.१ २ बर्ष भित्र एक वडामा कम्तिमा एक पोखरी निर्माण तथा संरक्षित भएको हुनेछ।

४.२ ३ बर्ष भित्र कम्तीमा *"एक वडाः एक नर्सरी"* स्थापना गरी सार्वजनिक क्षेत्रमा वृक्षारोपण, संरक्षित वन क्षेत्रको विस्तार भै हरियाली प्रवर्द्धन भएको हुनेछ।

४.३ २ बर्ष भित्र विपद् जोखिम क्षेत्र तथा बस्तीहरूको संकटापन्नताको पहिचान र नक्साङ्कन भएको हुनेछ।

४.४ २ बर्ष भित्र एक विपद व्यवस्थापन केन्द्र स्थापना भै संचालनमा आएको हुनेछ।

४.५ ५ बर्ष भित्र शत प्रतिशत घरधुरीमा कम्तिमा एक बैकल्पिक उर्जाको प्रयोग भएको हुनेछ,

(५) संस्थागत विकास, सेवाप्रवाह तथा सुशासनः

५.१ ३ वर्ष भित्र गाँउपालिका सँग सम्बन्धित निर्णयहरू App को माध्यमबाट घरमै बसी बसी हेर्न सक्ने अबस्था तयार गरि सुशासन प्रबर्द्धन गरिनेछ, साथै सूचना प्रविधिको प्रयोग गरी स्थानीय तथ्यांक अध्यावधिक र संरक्षण तथा अनलाइन (Online) पद्धतिवाट व्यक्तिगत घटना दर्ता सम्बन्धी सेवा उपलब्ध गराइनेछ ।

५.२ पालिकाका सबै योजना तथा कार्यक्रमहरूलाई पालिकाको बेभ साइटमा अपलोडगरी सर्वसाधारणको पहुँचमा पुर्याइने छ,

५.३ देखी ४ बर्ष भित्र स्थानीय तहको कार्यालय परिसर, सम्पदा, सार्वजनिक, ऐलानी, पर्ती जग्गा, सार्वजनिक भवन, भौतिक पुर्वाधार, स्थानीय बजार, पार्किङ्गस्थलको प्रभावकारी सुरक्षा, संरक्षण र व्यवस्थापन भएको हुनेछ।

५.४ आगामी बर्षबाट नै नियमितरूपमा सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परीक्षण तथा आयोजनागत रूपमा सार्वजनिक परीक्षण संचालन गरी जवाफदेहिता र उत्तरदायित्वको प्रत्याभूति गर्नुका साथै सेवा प्रबाहमा गुणस्तरियता कायम गर्न तथा नागरिकलाई सूसुचित गर्न नियमितरूपमा रेडियो कार्यक्रम संचालन गरिनेछ,

५.५ आगामी बर्षबाट नै आबधिक योजना कार्यान्वयन गरी योजनाले निर्दिष्ट गरेको क्षेत्र अनुसार कार्यक्रम तथा आयोजना संचालन गरिनेछ,

५.६ गाँउपालिकालाई भ्रष्टाचार शुन्य सहनसिल्ता र बेरूजु शुन्य गाँउपालिका बनाइनेछ ।

५६. अन्त्यमा, प्रस्तुत नीति, कार्यक्रम र बजेट तर्जुमा गर्न महत्वपुर्ण सुझाप दिनुहुने प्रतिनिधि सभाका माननीय सदस्यज्यु, राष्ट्रिय सभाका माननीय सदस्यज्यु, कर्णाली प्रदेशका माननीय मन्त्री तथा सभा सदस्यज्युहरु, जिल्ला समन्वय समितिका प्रतिनिधिज्यु, जिल्ला स्थित विषयगत कार्यालयका प्रमुख ज्युहरु, कार्यापालिका तथ गाँउसभाका माननीय सदस्यज्युहरु र विभिन्न राजनीतिक दलका नेताज्यूहरुप्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु। नीति तथा कार्यक्रम छलफलका क्रममा सुझाव दिनुहुने स्थानीय सरकारका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत ज्यु लगायत विषयगत शाखाका वरिष्ठ कर्मचारी ज्युहरु, निजी क्षेत्र तथा नागरिक समाज, शिक्षक बुद्धिजिवीहरु गैरसरकारी तथा सामाजिक संघ संस्थाका प्रतिनिधिहरु, पत्रकार संचार मिडियाहरु तथा गाँउपालिका भित्र र बाहिर रहनु भएका सम्पुर्ण दिदीबहिनी दाजुभाइहरु सबैलाई हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु।

धन्यवाद।

सानीभेरी गाउँपालिका रुकुम(पश्चिम)को समष्टिगत शिक्षक विवरण-२०७६

क्र.स.	विद्यालयको नाम	वडा नं.	सञ्चालित कक्षा	शिक्षक विवरण																		ECD	कै.
				प्रावि					निमावि					मावि					उमावि				
				स्था	अ	रा	गाअ	शिसअ	स्था	अ	रा	गाअ	शिसअ	स्था	अ	रा	गाअ	शिसअ	दर	अनु	गाअ		
१	जनप्रिय मावि हाँसिबाङ	९	१-१०	४	-	१	-	-	३	-	-	-	-	-	-	-	२	१	-	-		१	
२	बालकल्याण आवि पाखेरोल	८	१-३	-	-	२	-	-	-	-	-			-	-	-			-	-		गाअ	
३	रासी ज्ञानोदय मावि सिम्ली	९	१-१२	४	-	१	१	-	३	-	-	-	-	३	२	-	-	-	२	-	१	१	प्राविधिक २
४	जनचाहना आवि सहरे	७	१-८	३	-	१	-	-	-	-	-	३	-	-	-	-			-	-		गाअ	
५	कालिका आवि फुक्रु	८	१-८	४	-	-	-	-	-	-	-	३	-	-	-	-			-	-		१	
६	शिव आवि मगरराङ्जा	९	१-५	-	-	२	१	-	-	-	-			-	-	-			-	-		१	
७	जनज्योति आवि लिगा	७	१-५	-	-	२	१	-	-	-	-			-	-	-			-	-		१	
८	सरस्वति आवि तल्लो आँमडाँडा	८	१-५	-	-	३	-	-	-	-	-			-	-	-			-	-		१	
९	चन्द्रोदय आवि सहरे	७	१-५	-	-	३	-	-	-	-	-			-	-	-			-	-		१	
१०	जनसहयोग आवि माथिल्लो आँमडाँडा	८	१-५	१	१	१	-	-	-	-	-			-	-	-			-	-		१	
११	सुर्योदय मावि बेल्टापु	३	१-११	३	-	१	-	-	-	-	४	१	-	-	-	-	२	२	-	-		१	
१२	सानीभेरी मावि बलिबाङ	४	१-१२	३	-	१	१	-	१	-	३	-	-	-	-	२	१	-	-	२		१	
१३	बालदिप आवि चाख्लेमेला	४	१-८	२	१	-	-	-	-	-	-	३	-	-	-	-			-	-		गाअ	
१४	दिपज्योति आवि चौखे	३	१-५	३	-	-	-	-	-	-				-	-	-			-	-		१	

क्रस	विद्यालयको नाम	वडा नं.	सञ्चालित कक्षा	शिक्षक विवरण																		ECD	कै.
				प्रावि					निमावि					मावि					उमावि				
				स्था	अ	रा	गाअ	शिसअ	स्था	अ	रा	गाअ	शिसअ	स्था	अ	रा	गाअ	शिसअ	दर	अनु	गाअ		
१५	आधारभूत विद्यालय ज्यामिरे	३	१-५	३	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		१	
१६	नवचन्द्रज्योति आवि गारछाला	४	१-५	-	१	२	-	-	-	-	-			-	-	-			-	-		१	
१७	कालिका आवि इजर	४	१-३	-	-	२	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	गाअ	
१८	बालकल्याण आवि गोलडाँडा	३	१-८	३	-	-	-	-	-	-	-	३	-	-	-	-			-	-		१	
१९	सरस्वति आवि अर्माडाँडा	१०	१-१२	४	-	-	-	-	३	-	३	-	-	-	-	३	-	-	-	२	-	१	
२०	सरस्वति मावि चिन्तु	१०	१-१०	२	१	-	-	-	-	-	-	३	-	-	-	-	२	१	-	-		गाअ	
२१	दिपज्योति आवि काँडा	११	१-५	१	-	१	१	-	-	-	-			-	-	-			-	-		१	
२२	शिव आवि काफलबोट	११	१-८	२	-	१	-	-	-	-	-	३	-	-	-	-			-	-		१	
२३	जनकल्याण आवि बागखोर	११	१-८	४	-	-	-	-	-	-	१	२	-	-	-	-			-	-		१	
२४	जनसेवा आवि घनठाना	१०	१-३	-	-	१	१	-	-	-	-			-	-	-			-	-		१	
२५	ज्ञानज्योति आवि टिम्मुरबोट	११	१-३	-	-	१	१	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		१	
२६	ज्ञानकुञ्ज आवि रानिच्यूरा	११	१-३	-	-	-	२	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		१	
२७	जनजागरण आवि गात्तिना	११	१-३	-	-	-	२	-	-	-	-	-	-	-	-	-			-	-		१	
२८	भेरी दोभान मावि चायनाबगर	१	१-९	३	-	-	-	-	-	-	-	५	-	-	-	-	१	१	-	-		१	
२९	बालज्योति मावि गिठा.	२	१-१०	३	-	-	-	-	-	-	३	-	-	-	-	-	२	१	-	-		१	
३०	शितल मावि पक्रैया	१	१-१०	१	२	-	१	-	-	-	-	३	-	-	-	-	३	-	-	-		१	
३१	जनप्रिय आवि भण्डारवन	१	१-८	२	-	१	-	-	-	-	-	३	-	-	-	-	-	-	-	-	-	१	
३२	जनकल्याण आवि पुर्ति.	२	१-८	१	-	२	-	-	-	-	-	३	-	-	-	-			-	-		गाअ	
३३	ज्ञानोदय आवि घर्तिगाँउ	२	१-३	-	-	-	२	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	गाअ	
३४	मालिका पहाड आवि	२	१-३	-	-	-	२	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		गाअ	

क्रस	विद्यालयको नाम	वडा नं.	सञ्चालित कक्षा	शिक्षक विवरण																		ECD	कै.
				प्रावि					निमावि					मावि					उमावि				
				स्था	अ	रा	गाअ	शिसअ	स्था	अ	रा	गाअ	शिसअ	स्था	अ	रा	गाअ	शिसअ	दर	अनु	गाअ		
३५	प्रगतिशिल आवि बुकी.	१	१-३	-	-	-	२	-	-	-	-			-	-	-			-	-		गाअ	
३६	जनज्योति मावि मेलचौर	५	१-११	३	-	-	-	-	-	-	३	-	-	-	-	-	२	१	-	-		१	
३७	जनता आवि छहरा	६	१-५	-	-	२	१	-	-	-	-	-	-	-	-	-			-	-		१	
३८	बालकल्याण आवि	५	१-३	-	-	-	२	-	-	-	-			-	-	-			-	-		गाअ	
३९	कालिका आवि घाम.	५	१-५	-	-	-	३	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		१	
४०	बालहित आवि पोखरी	५	१-३	-	-	-	२	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		गाअ	
४१	नेरामावि घापागार	५	१-१०	१	२	-	-	-	-	-	-	३	-	-	-	-	३	१	-	-		गाअ	
४२	लक्ष्मी आवि कोट	६	१-८	२	१	-	-	-	-	-	१	२	-	-	-	-			-	-		गाअ	
४३	बालहित आवि हाँसु	५	१-६	-	-	२	१	-	-	-	-	२	-	-	-	-	-	-	-	-		१	
४४	अमरज्योति आवि सल्लिचौर	६	१-५	१	-	२	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		१	
४५	पृथ्वी आवि देउताखोला	६	१-६	२	१	-	-	-	-	-	-	२	-	-	-	-	-	-	-	-	-	१	

नोटः स्था —स्थायी, अ- अस्थायी, रा-राहत, गाअ —गाउँपालिका अनुदान, शिसअ —शिक्षण सिकाई सहयोग अनुदान

जम्मा शिक्षक संख्या -३०१ (ECD समेत)

१. वालविकासः SSDPअनुदान -३२, गाउँपालिका अनुदान -१७
२. आधारभूत (कक्षा १-५) - स्थायी -६६, अस्थायीः ९, राहतः ३५, गाउँपालिका अनुदानः २७
३. आधारभूत (कक्षा ६-८) —स्थायीः १०, अस्थायीः-० , राहतः-१८, गाउँपालिका अनुदानः ४४
४. माध्यमिक (कक्षा ९-१०) —स्थायीः ५, अस्थायीः ० , राहतः ५, गाउँपालिका अनुदानः १८ शिसअः ८
५. माध्यमिक (कक्षा ११-१२) —दरवन्दी-४, अनुदान -२, गाउँपालिका अनुदान-१

जम्मा विद्यालयः ४५

जम्मा प्रारम्भिक वालविकास केन्द्रः ४९ (विद्यालयमा आधारित-४५, समुदायमा आधारितः४)

विद्यार्थी विवरण-२०७६ (प्रारम्भिक बालविकास केन्द्र)

	Name	G0 Total			G0 (C-based)		
		Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total
1	Saraswati Ma V Chintu	11	15	26	0	0	0
2	Deep Jyoti Aa Bi Kanda	10	10	20	0	0	0
3	Saraswati Ma V Armadada	13	18	31	0	0	0
4	Janasewa Aa Bi Ghanthana	16	7	23	0	0	0
5	Gyan Jyoti Aabi Timurbot	11	11	22	0	0	0
6	Gyankunja Aabi Ranichiura	12	7	19	0	0	0
7	Janajagaran Aabi Gatina	10	18	28	0	0	0
8	Jana Jyoti Ma V Melchaura	9	6	15	0	0	0
9	Laxmi Aabi Kotgaun	8	13	21	0	0	0
10	Amar Jyoti Aa Bi Sallichaura	3	5	8	0	0	0
11	Prithvi Aabi Deutakhola	5	5	10	0	0	0
12	Balhit Aabi Hasu	14	10	24	0	0	0
13	Nepal Rastriya Ma Bi Ghapagar	13	13	26	0	0	0
14	Janata Aabi Chhahara	6	9	15	0	0	0
15	Kalika Aa Bi Ghamtapne	20	16	36	0	0	0
16	Dipjyoti Adhar V Chaukhe	14	7	21	0	0	0
17	Aa V Jyamire	7	21	28	0	0	0
18	Nawa Chandra Jyoti Aa Bi Garchhala	9	11	20	0	0	0
19	Bal Kalyan Aa Bi Goldada	19	20	39	0	0	0
20	Rastrya Aabi Chakhlemela	13	17	30	0	0	0
21	Sani Bheri Ma V	13	16	29	0	0	0
22	Suryodaya M. V. Beltapu	13	12	25	0	0	0
23	Kalika Adhar V Ijar	7	8	15	0	0	0
24	Shital Ma V Pakriya	12	17	29	0	0	0

	Name	G0 Total			G0 (C-based)		
		Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total
25	Bheridobhan MaBi Jangalgaun Chainabagar	11	10	21	0	0	0
26	Bal Jyoti Ma V Githakot	14	12	26	0	0	0
27	Janakalyan Adhar V Purtimkanda	17	4	21	0	0	0
28	Janapriya Aabi Bhandarban	12	10	22	0	0	0
29	Gyanodaya Adhar V Ghartigaun	12	10	22	0	0	0
30	Malika Pahad Adhar V Basandanda	7	7	14	0	0	0
31	Kalika Adhar V Phukru	17	8	25	0	0	0
32	Jana Priya Ma V, Hasibang	11	10	21	2	2	4
33	Rapti Gyanodaya Ma V Simlee	61	82	143	57	72	129
34	Bal Kalyan Adhar V Pakherol	0	0	0	0	0	0
35	Jana Sahayog Adhar V Mathilloamdada	6	4	10	0	0	0
36	Saraswati Aabi Tallo Aamdada	11	15	26	0	0	0
37	Jana Jyoti Adhar V Phukrujyula	7	12	19	0	0	0
38	Shiva Aa Bi Magarranja	6	10	16	0	0	0
39	Chandrodaya Aabi Sahare	7	8	15	0	0	0
40	Balhit Aabi pokhari	10	8	18	0	0	0
41	Balkalyan Ab siltakuri	9	6	15	0	0	0
42	Janakalyan Adhar V Bagkhor	15	12	27	0	0	0
43	Shiba Ab kapalbot	16	12	28	0	0	0
44	Pragatishil Ab Bukichaur	8	4	12	0	0	0
45	Janachahana Aa Bi Sahare	0	0	0	0	0	0
46	Janajagriti ECD Golchaur	08	16	24			
47	Timilepokhari ECD Timilepokhari	19	10	29			
48	ECD pariyartole	13	12	25			
49	ECD Syala	10	6	16			
	Total	575	580	1155	59	74	133

विद्यार्थी विवरण-२०७६(कक्षा १-५)

Name	G1			G2			G3			G4			G5			G१-५		
	G	B	T	G	B	T	G	B	T	G	B	T	G	B	T	G	B	T
Saraswati Ma V Chintu	22	7	29	11	15	26	21	15	36	10	11	21	12	13	25	76	61	137
Deep Jyoti Aa Bi Kanda	12	9	21	11	7	18	12	9	21	15	13	28	7	11	18	57	49	106
Saraswati Ma V Armadada	11	26	37	20	26	46	19	13	32	20	12	32	21	12	33	91	89	180
Janasewa Aa Bi Ghanthana	11	6	17	7	6	13	7	2	9	0	0	0	0	0	0	25	14	39
Gyan Jyoti Aabi Timurbot	14	6	20	8	9	17	7	5	12	6	7	13	0	0	0	35	27	62
Gyankunja Aabi Ranichiura	6	6	12	4	4	8	5	3	8	0	0	0	0	0	0	15	13	28
Janajagaran Aabi Gatina	6	15	21	13	4	17	7	6	13	0	0	0	0	0	0	26	25	51
Jana Jyoti Ma V Melchaura	8	7	15	12	7	19	15	8	23	13	19	32	12	15	27	60	56	116
Laxmi Aabi Kotgaun	13	11	24	10	12	22	12	8	20	7	6	13	7	5	12	49	42	91
Amar Jyoti Aa Bi Sallichaura	1	5	6	5	1	6	3	0	3	3	1	4	4	2	6	16	9	25
Prithvi Aabi Deutakhola	5	7	12	4	4	8	9	3	12	3	5	8	7	3	10	28	22	50
Balhit Aabi Hasu	18	18	36	16	19	35	11	16	27	9	8	17	11	5	16	65	66	131
Nepal Rastriya Ma Bi Ghapagar	5	9	14	7	11	18	7	4	11	9	11	20	8	8	16	36	43	79
Janata Aabi Chhahara	7	6	13	4	0	4	6	4	10	6	6	12	2	3	5	25	19	44
Kalika Aa Bi Ghamtapne	12	6	18	7	7	14	10	6	16	4	11	15	12	8	20	45	38	83
Dipjyoti Adhar V Chaukhe	4	6	10	5	5	10	8	2	10	0	8	8	10	6	16	27	27	54
Aa V Jyamire	5	12	17	5	8	13	4	4	8	7	5	12	7	5	12	28	34	62
Nawa Chandra Jyoti Aa Bi Garchhala	6	8	14	10	10	20	10	8	18	11	4	15	8	9	17	45	39	84
Bal Kalyan Aa Bi Goldada	12	23	35	12	14	26	11	12	23	23	10	33	19	11	30	77	70	147
Rastrya Aabi Chakhlemela	13	16	29	9	18	27	18	16	34	16	17	33	14	18	32	70	85	155
Sani Bheri Ma V	4	12	16	12	14	26	13	16	29	21	18	39	14	22	36	64	82	146
Suryodaya M. V. Beltapu	24	20	44	33	27	60	30	22	52	21	14	35	21	18	39	129	101	230
Kalika Adhar V Ijar	9	8	17	5	4	9	6	4	10	0	0	0	0	0	0	20	16	36
Shital Ma V Pakriya	45	43	88	17	17	34	18	15	33	15	8	23	20	15	35	115	98	213

Name	G1			G2			G3			G4			G5			G१-५		
	G	B	T	G	B	T	G	B	T	G	B	T	G	B	T	G	B	T
Bheridobhan MaBi Jangalgaun Chainabagar	5	17	22	7	6	13	5	9	14	15	4	19	6	9	15	38	45	83
Bal Jyoti Ma V Githakot	17	16	33	6	13	19	10	9	19	18	15	33	20	11	31	71	64	135
Janakalyan Adhar V Purtimkanda	10	11	21	21	9	30	12	12	24	13	12	25	13	11	24	69	55	124
Janapriya Aabi Bhandarban	21	20	41	7	12	19	6	10	16	12	15	27	9	13	22	55	70	125
Gyanodaya Adhar V Ghartigaun	6	7	13	2	10	12	7	1	8	0	0	0	0	0	0	15	18	33
Malika Pahad Adhar V Basandanda	5	3	8	3	6	9	4	3	7	0	0	0	0	0	0	12	12	24
Kalika Adhar V Phukru	9	14	23	5	11	16	9	9	18	13	9	22	12	8	20	48	51	99
Jana Priya Ma V, Hasibang	11	13	24	13	10	23	16	9	25	11	12	23	14	11	25	65	55	120
Rapti Gyanodaya Ma V Simlee	9	17	26	18	18	36	18	15	33	15	13	28	19	26	45	79	89	168
Bal Kalyan Adhar V Pakherol	4	9	13	2	2	4	4	4	8	0	0	0	0	0	0	10	15	25
Jana Sahayog Adhar V Mathilloamdada	4	5	9	6	4	10	4	4	8	6	4	10	3	10	13	23	27	50
Saraswati Aabi Tallo Aamdada	7	13	20	7	5	12	3	8	11	7	9	16	9	5	14	33	40	73
Jana Jyoti Adhar V Phukrujyula	6	7	13	2	6	8	8	5	13	5	7	12	10	5	15	31	30	61
Shiva Aa Bi Magarranja	4	5	9	5	3	8	7	7	14	4	2	6	1	5	6	21	22	43
Chandrodaya Aabi Sahare	4	7	11	5	6	11	8	1	9	8	4	12	7	9	16	32	27	59
Balhit Aabi pokhari	14	8	22	8	4	12	6	4	10	0	0	0	0	0	0	28	16	44
Balkalyan Ab siltakuri	9	5	14	7	5	12	7	6	13	8	5	13	7	5	12	38	26	64
Janakalyan Adhar V Bagkhor	18	18	36	15	12	27	16	13	29	20	11	31	30	20	50	99	74	173
Shiba Ab kapalbot	16	10	26	16	11	27	18	12	30	30	22	52	22	20	42	102	75	177
Pragatishil Ab Bukichaur	6	4	10	5	3	8	5	3	8							16	10	26
Janachahana Aa Bi Sahare	13	9	22	8	6	14	11	5	16	7	12	19	7	6	13	46	38	84
Total	471	510	981	415	411	826	453	350	803	411	350	761	405	363	768	2155	1984	4139

विद्यार्थी विवरण-२०७६ (कक्षा ६-८)

	Name	G6			G7			G8			G6-8		
		G	B	T	G	B	T	G	B	T	G	B	T
1	Saraswati Ma V Chintu	18	20	38	27	40	67	40	27	67	85	87	172
2	Saraswati Ma V Armadada	22	31	53	27	30	57	32	31	63	81	92	173
3	Jana Jyoti Ma V Melchaura	15	10	25	25	18	43	22	20	42	62	48	110
4	Laxmi Aabi Kotgaun	12	6	18	12	10	22	18	25	43	42	41	83
5	Prithvi Aabi Deutakhola	10	4	14	11	10	21	0	0	0	21	14	35
6	Balhit Aabi Hasu	4	9	13	10	15	25	0	0	0	14	24	38
7	Nepal Rastriya Ma Bi Ghapagar	13	12	25	9	7	16	19	14	33	41	33	74
8	Bal Kalyan Aa Bi Goldada	19	23	42	19	17	36	28	20	48	66	60	126
9	Rastrya Aabi Chakhlemela	16	26	42	14	16	30	16	12	28	46	54	100
10	Sani Bheri Ma V	28	24	52	39	26	65	32	29	61	99	79	178
11	Suryodaya M. V. Beltapu	31	28	59	29	29	58	37	31	68	97	88	185
12	Shital Ma V Pakriya	27	16	43	19	18	37	15	16	31	61	50	111
13	Bheridobhan MaBi Jangalgaun Chainabagar	6	11	17	13	7	20	9	4	13	28	22	50
14	Bal Jyoti Ma V Githakot	19	13	32	19	21	40	24	9	33	62	43	105
15	Janakalyan Adhar V Purtimkanda	6	15	21	10	9	19	16	20	36	32	44	76
16	Janapriya Aabi Bhandarban	21	14	35	11	17	28	14	11	25	46	42	88
17	Kalika Adhar V Phukru	7	14	21	8	12	20	22	13	35	37	39	76
18	Jana Priya Ma V, Hasibang	11	17	28	13	22	35	26	22	48	50	61	111
19	Rapti Gyanodaya Ma V Simlee	36	31	67	29	31	60	41	47	88	106	109	215
20	Janakalyan Adhar V Bagkhor	24	24	48	30	27	57	29	28	57	54	51	105
21	Shiba Ab kapalbot	20	20	40	30	29	59	27	32	59	50	49	99
22	Janachahana Aa Bi Sahare	14	17	31	13	9	22	6	15	21	33	41	74
	Total	385	392	777	417	420	837	473	426	899	1275	1238	2513

विद्यार्थी विवरण-२०७६(कक्षा ९-१०)

	Name	G9			G10			G9-10		
		Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total
1	Saraswati Ma V Chintu	24	27	51	34	29	63	58	56	114
2	Saraswati Ma V Armadada	58	66	124	46	44	90	104	110	214
3	Jana Jyoti Ma V Melchaura	34	28	62	31	29	60	65	57	122
4	Nepal Rastriya Ma Bi Ghapagar	20	19	39	23	21	44	43	40	83
5	Sani Bheri Ma V	53	45	98	49	37	86	102	82	184
6	Suryodaya M. V. Beltapu	65	48	113	65	64	129	130	112	242
7	Shital Ma V Pakriya	41	24	65	36	28	64	77	52	129
8	Bheridobhan MaBi Jangalgaun Chainabagar	22	14	36	15	4	19	37	18	55
9	Bal Jyoti Ma V Githakot	28	26	54	24	13	37	52	39	91
10	Jana Priya Ma V, Hasibang	22	17	39	16	9	25	38	26	64
11	Rapti Gyanodaya Ma V Simlee	67	75	142	66	69	135	133	144	277
	Total	434	389	823	405	347	752	839	736	1575

विद्यार्थी विवरण-२०७६(कक्षा ११-१२)

	Name	G11			G12			G११-१२		
		Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total	Girls	Boys	Total
1	Saraswati Ma V Armadada	30	20	50	34	24	58	64	44	108
2	Sani Bheri Ma V	45	25	70	41	41	82	86	66	152
	Rapti Gyanodaya Ma V Simlee	105	102	207	136	119	255	241	221	462
	Total	180	147	327	211	184	395	391	331	722

प्रारम्भिक बालविकास केन्द्र देखि कक्षा १२ सम्म जम्मा विद्यार्थी संख्याः १०,२३७

सानीभेरी गाउँपालिकाको समष्टिगत विद्यार्थी विवरण-२०७६

क. स.	तह	छात्र	छात्रा	जम्मा
१.	प्रारम्भिक बालविकास	६५४	६३४	१२८८
२.	आधारभूत (कक्षा १-५)	१९८४	२१५५	४१३९
३.	आधारभूत (कक्षा ६-८)	१२३८	१२७५	२५१३
४.	माध्यमिक (कक्षा ९-१०)	७३६	८३९	१५७५
५.	माध्यमिक(कक्षा ११-१२)	३३१	३९१	७२२
	जम्मा	४,९४३	५,२९४	१०,२३७

विद्यालयहरुको भौतिक विवरण-२०७६

क्र.स.	विद्यालयको नाम	शौचालय	प्रयोगशाला	जग्गाको क्षेत्रफल	खानेपानी	खेल मैदान	भवन संख्या	पुस्तकालय	कम्प्युटर ल्याव	फर्निचर
१	जनप्रिय मावि हाँसिबाङ	२ वटा कच्ची	छैन	४५५ ब.मि.	अपर्याप्त	सामान्य	पक्की १ वटा कच्ची ५ वटा	छै	छ	डेस्कः ७५, बेच्चः९०, टेवुलः३, दराजः३, कुर्सीः१८
२	बालकल्याण आवि पाखेरोल	पक्की २ कोठा	छैन	१७०० ब.मि.	छ	छैन	कच्ची १ वटा	छैन	छैन	डेस्कः , बेच्चः१६, टेवुलः २ , दराजः२ , कुर्सीः ५
३	रासी ज्ञानोदय मावि सिम्ली	पक्की २ वटा कच्ची ६ वटा	छ	४५२० ब.मि.	छ	छ	पक्की ७ वटा कच्ची ६ वटा	छ	छ	डेस्कः १७०, बेच्चः१७०, टेवुलः१२, दराजः४, कुर्सीः२०
४	जनचाहना आवि सहरे	अर्धपक्की २ वटा	छैन	२९४५ ब.मि.			कच्ची २ वटा अर्धपक्की २ वटा	छैन	छैन	डेस्कः , बेच्चः, टेवुलः, दराजः२, कुर्सीः१०
५	कालिका आवि फुक्रु	कच्ची २ वटा	छैन	११०१० ब.मि.	सामान्य	छ	कच्ची १० वटा	छैन	छ	डेस्कः ३०, बेच्चः३०, टेवुलः१, दराजः१, कुर्सीः१५
६	शिव आवि मगरराङ्जा	कच्ची २ वटा	छैन	३९० ब.मि.	अपर्याप्त	छैन	अर्धपक्की ६ वटा	छैन	छैन	डेस्कः १०, बेच्चः१०, टेवुलः२, दराजः३, कुर्सीः१८
७	जनज्योति आवि फुक्रुज्यूला	पक्की १ वटा	छैन	११४५ ब.मि.	छ	छ	पक्की २ वटा	छैन	छैन	डेस्कः १३, बेच्चः१७, टेवुलः१, दराजः१, कुर्सीः५
८	सरस्वति आवि तल्लो आँमडाँडा	अर्धपक्की २ वटा	छैन	४०२ ब.मि.	छ	छ	कच्ची ८	छैन	छैन	डेस्कः १२, बेच्चः१२, टेवुलः२, दराजः१, कुर्सीः ६
९	चन्द्रोदय आवि सहरे	कच्ची २ वटा	छैन	९०५ ब.मि.			ट्रसवाला १ वटा कच्ची १	छैन	छैन	डेस्कः १५, बेच्चः१५, टेवुलः२, दराजः२, कुर्सीः ६
१०	जनसहयोग आवि माथिल्लो आँमडाँडा	कच्ची ४ वटा	छैन	१३८५ ब.मि.	छैन		कच्ची ४ वटा पक्की ३ वटा	छैन	छैन	डेस्कः १०, बेच्चः१०, टेवुलः२, दराजः१, कुर्सीः ६
११	सुर्योदय मावि बेल्टापु	पक्की ३ वटा	छैन	४८४० ब.मि.	छ	छ	पक्की १ वटा अर्धपक्की ३ वटा कच्ची २ वटा	छ	छ	डेस्कः १३८, बेच्चः१९४, टेवुलः७, दराजः३, कुर्सीः १५
१२	सानीभेरी मावि बलिबाङ	पक्की २ वटा कच्ची १ वटा	छैन	२१०८ ब.मि.	छ	छ	पक्की २ वटा कच्ची १ वटा	छ	छ	डेस्कः १२०, बेच्चः१२०, टेवुलः५, दराजः५, कुर्सीः २५
१३	राष्ट्रीय आवि चाख्लेमेला	पक्की १ वटा	छैन	२३०५ ब.मि.	अपर्याप्त		पक्की १ वटा कच्ची ३ वटा	छैन	छैन	डेस्कः २०, बेच्चः२०, टेवुलः२, दराजः१, कुर्सीः १५

क्र.स.	विद्यालयको नाम	शौचालय	प्रयोगशाला	जग्गाको क्षेत्रफल	खानेपानी	खेल मैदान	भवन संख्या	पुस्तकालय	कम्प्युटर ल्याव	फर्निचर
१४	दिपज्योति आवि चौखे	पक्की ३ कोठा	छैन	११९० ब.मि.	पर्याप्त	छ	३ वटा	छैन	छैन	डेस्कः १३, बेञ्च१२, टेवुलः३, दराजः३, कुर्सीः १०
१५	आधारभूत विद्यालय ज्यामिरे	पक्की १ वटा कच्ची २ कोठा	छैन	२७६० ब.मि.	छ	छ	पक्की २ वटा कच्ची १ वटा	छ	छैन	डेस्कः २०, बेञ्चः२०, टेवुलः४, दराजः२, कुर्सीः ५
१६	नवचन्द्रज्योति आवि गारछाला	कच्ची २ कोठा	छैन	३६६५ ब.मि.		छैन	कच्ची २ वटा	छैन	छैन	डेस्कः ८, बेञ्चः८, टेवुलः४, दराजः१, कुर्सीः ८
१७	कालिका आवि इजर	कच्ची २ कोठा	छैन	१७८० ब.मि.	छैन		पक्की २ वटा कच्ची १ वटा	छैन	छैन	डेस्कः ३, बेञ्चः६, टेवुलः१, दराजः२, कुर्सीः ८
१८	बालकल्याण आवि गोलडाँडा	कच्ची २ कोठा	छैन	७३५ ब.मि.	अपर्याप्त	अपर्याप्त	कच्ची १	छैन	छैन	डेस्कः , बेञ्चः, टेवुलः३, दराजः२, कुर्सीः १०
१९	सरस्वति मावि अर्माडाँडा	अर्धपक्की १ कोठा	छैन	३७८० ब.मि.	छ	छ	पक्की १ वटा कच्ची २ वटा	छैन	छ	डेस्कः८८ , बेञ्चः८८, टेवुलः१४, दराजः५, कुर्सीः १५
२०	सरस्वति मावि चिन्तु	कच्ची २ कोठा	छैन	१३२० ब.मि.	अपर्याप्त	छ	ट्रसवाला १ वटा कच्ची २ वटा	छैन	छैन	डेस्कः५० , बेञ्चः५७, टेवुलः४, दराजः२, कुर्सीः १३
२१	दिपज्योति आवि काँडा	कच्ची २ कोठा	छैन	५५३० ब.मि.	छ	छ	कच्की १ वटा कच्ची ट्रस १ वटा	छैन	छैन	डेस्कः२० , बेञ्चः२०, टेवुलः५, दराजः२, कुर्सीः २
२२	शिव आवि काफलबोट	कच्ची २ कोठा	छैन	८४५ ब.मि.	छ	छ	कच्ची २ वटा पक्की १ वटा	छैन	छ	डेस्कः४८ , बेञ्चः४८, टेवुलः६, दराजः३, कुर्सीः १५
२३	जनकल्याण आवि बाघखोर	कच्ची ४ कोठा	छैन	७७६ ब.मि.	छ	अप्रयाप्त	कच्ची ३ वटा	छैन	छैन	डेस्कः४० , बेञ्चः४६, टेवुलः२, दराजः२, कुर्सीः ७
२४	जनसेवा आवि घनठाना	पक्की २ कोठा	छ	१५०० ब.मि.	छैन	छ	कच्ची २ वटा	छैन	छैन	डेस्कः २, बेञ्चः२०, टेवुलः१, दराजः१, कुर्सीः४
२५	ज्ञानज्योति आवि टिम्मुरबोट	कच्ची २ कोठा	छैन	४८० ब.मि.	छैन	छैन	पक्की १ वटा कच्ची १ वटा	छैन	छैन	डेस्कः १५, बेञ्चः१९, टेवुलः१, दराजः२, कुर्सीः १२
२६	ज्ञानकुञ्ज आवि रानीच्यूरा	पक्की २ कोठा	छैन	३५० ब.मि.	छ	छ	कच्ची १ वटा	छैन	छैन	डेस्कः ६, बेञ्चः६, टेवुलः२, दराजः१, कुर्सीः ७
२७	जनजागरण आवि गात्तिना	कच्ची १ कोठा	छैन	९०० ब.मि.	छैन	छ	पक्की १ वटा कच्ची १ वटा	छ	छैन	डेस्कः २०, बेञ्चः२०, टेवुलः२, दराजः२, कुर्सीः ६
२८	आधारभूत विद्यालय चायनाबगर	अर्ध पक्की ८ कोठा	छैन	२७८० ब.मि.	छ	छ	अर्ध पक्की ३ वटा	छैन	छ	डेस्कः ५५, बेञ्चः५५, टेवुलः६, दराजः२, कुर्सीः १०
३९	बालज्योति मावि गिठाकोट	कच्ची ५ कोठा	छैन	२२८५ ब.मि.		अप्रयाप्त	पक्की १ वटा कच्ची २ वटा	छ	छ	डेस्कः ८६, बेञ्चः८६, टेवुलः१०, दराजः८, कुर्सीः २९

क्र.स.	विद्यालयको नाम	शौचालय	प्रयोगशाला	जग्गाको क्षेत्रफल	खानेपानी	खेल मैदान	भवन संख्या	पुस्तकालय	कम्प्युटर ल्याव	फर्निचर
३०	शितल मावि पत्रैया	पक्की २ कोठा कच्ची २ कोठा	छैन	५९४० ब.मि.	अप्रयाप्त	छ	कच्ची ३ वटा	छ	छ	डेस्कः ९०, बेच्चः९५, टेवुलः५, दराजः३, कुर्सीः १६
३१	जनप्रिय आधारभूत विद्यालय भण्डारबन	कच्ची २ कोठा	छैन	१७१०ब.मि.	छ		कच्ची २ वटा	छैन	छैन	डेस्कः ४०, बेच्चः४०, टेवुलः४, दराजः२, कुर्सीः १०
३२	जनकल्याण आवि पूर्तिमकाँडा	कच्ची १ कोठा	छैन	३३३५ ब.मि.	छैन	छ	पक्की २ वटा कच्ची २ वटा	छ	छैन	डेस्कः २५, बेच्चः२७, टेवुलः२, दराजः१, कुर्सीः ११
३३	ज्ञानोदय आवि घर्तिगाँउ	कच्ची २ कोठा	छैन	६७० ब.मि.	छ		कच्ची २ वटा	छैन	छैन	डेस्कः , बेच्चः, टेवुलः२, दराजः२, कुर्सीः ४
३४	मालिका पहाड आवि बसनडाँडा	कच्ची १ कोठा	छैन	१५५ ब.मि.	छैन	छ	पक्की १ वटा कच्ची १ वटा	छैन	छैन	डेस्कः १२, बेच्चः१२, टेवुलः१, दराजः१, कुर्सीः ९
३५	प्रगतिशील आवि बुकीचौर	कच्ची ३ कोठा	छैन			छ	कच्ची १	छैन	छैन	डेस्कः १०, बेच्चः१०, टेवुलः१, दराजः, कुर्सीः ३
३६	जनज्योति मावि मेलचौर	कच्ची २ कोठा	छैन	५०० ब.मि.	छ	छ	कच्ची ३ वटा	छ	छ	डेस्कः ९०, बेच्चः९०, टेवुलः३, दराजः५, कुर्सीः १३
३७	जनता आवि छहरा	कच्ची २ कोठा	छैन	१५०० व.मि.	छ	छ	कच्ची २ वटा	छैन	छैन	डेस्क १८, बेञ्च १८, टेवुल ३, दराज ३, कुर्सी ९
३८	बालकल्याण आवि शिलटाकुरी	कच्ची १ कोठा	छैन	३०० ब.मि.	छैन	छ	कच्ची १ वटा	छैन	छैन	डेस्कः १३, बेच्चः१३, टेवुलः, दराजः१, कुर्सीः ५
३९	कालिका आवि घामताप्ने	कच्ची २ कोठा	छैन	३००० ब.मि.		छैन	कच्ची ३ वटा	छैन	छैन	डेस्कः , बेच्चः, टेवुलः २ , दराजः२ , कुर्सीः ६
४०	बालहित आवि पोखरी	कच्ची २	छैन	१०८० व.मि.	छ	छ	२ कच्ची	छैन	छेन	डेस्क १७, बेञ्च १७, दराज ३, कुर्सी ७
४१	नेपाल राष्ट्रिय मावि घापागार	पक्की ४ कोठा	छैन	२१८५ ब.मि.	छ	छ	कच्ची ४ वटा	छैन	छ	डेस्कः६२ , बेच्चः६२, टेवुलः ६ , दराजः३ , कुर्सीः २६
४२	लक्ष्मी आवि कोटगाँउ	कच्ची १ वटा	छैन	१६५५ ब.मि.	छ		कच्ची ४ वटा	छ	छैन	डेस्कः ५५, बेच्चः५५, टेवुलः ७ , दराजः४ , कुर्सीः १५
४३	बालहित आवि हाँसु	कच्ची २ कोठा	छैन	१२६० ब.मि.	छैन	छ	कच्ची ४ वटा	छ	छैन	डेस्कः ३०, बेच्चः३०, टेवुलः ४ , दराजः२ , कुर्सीः १०
४४	अमरज्योति आवि सल्लीचौर	कच्ची ३ कोठा	छैन	२६४५ ब.मि.	छ	छ	कच्ची २ वटा	छैन	छैन	डेस्कः १९, बेच्चः१९, टेवुलः ३ , दराजः३ , कुर्सीः १०
४५	पृथ्वी आवि देउताखोला	कच्ची २ कोठा	छैन	२९९० ब.मि.	छ	सामान्य	कच्ची २ वटा पक्की १ वटा	छैन	छैन	डेस्कः ३२, बेच्चः३२, टेवुलः ३, दराजः ४, कुर्सीः १०

विद्यालय शिक्षक र कर्मचारी विवरण २०७६(गाउँपालिका अनुदान, विद्यालय सहायक, विद्यालय सहयोगी र प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्र)

क्र.स.	विद्यालयको नाम	शिक्षकको नाम	तह	गापा अनुदान	शिक्षण सहयोग अनुदान	ECD	विद्यालय सहायक	विद्यालय सहयोगी	कै
१	श्री शितल मावि पक्रैया	१. धनविर सुनार	मा.वि.	गापा अनुदान					
		२. बेद कुमार पुन	मा.वि.	गापा अनुदान					
		३. लक्ष्मण डाँगी	मा.वि.	गापा अनुदान					
		४. नवराज के.सी.	आवि ६-८	गापा अनुदान					
		५. लोकश घर्ति	आवि ६-८	गापा अनुदान					
		६. राधा घर्ति	आवि ६-८	गापा अनुदान					
		७. केशव पुन मगर	आवि १-५	गापा अनुदान					
		८. श्री विपना खड्का				वाल विकास			
		९ श्री गोविन्द पुन मगर					विद्यालय सहायक		
		१०. श्री जय कुमारी पुन						विद्यालय सहयोगी	
२	श्री भेरीदोभान मावि चायनावगर	१. श्री नरेन्द्र खड्का मगर	आवि ६-८	गापा अनुदान					
		२. श्री शशिराम वि.क.	आवि ६-८	गापा अनुदान					
		३. श्री तिलक पुन	आवि ६-८	गापा अनुदान					
		४. श्री प्रेम सुनार	आवि ६-८	गापा अनुदान					
		५. रत्न बहादुर पुन	आवि ६-८	गापा अनुदान					
		६. श्री भद्रकला राना				वाल विकास			
		७. श्री रुपलाल पुन					विद्यालय सहायक		
		८. श्री छविलाल कामी						विद्यालय सहयोगी	
३	श्री बालकल्याण मावि गिठाकोट	१. श्री खिम बहादुर पुन	मावि	गापा अनुदान					
		२ श्री प्रेम प्रकाश मल्ल	मावि	गापा अनुदान					
		३. श्री मोतिकला पुन				वाल विकास			
		४. श्री भिम बहादुर बुढा					विद्यालय सहायक		
		५. मन बहादुर रोकाय						विद्यालय सहयोगी	

क्र. स.	विद्यालयको नाम	शिक्षकको नाम	तह	गापा अनुदान	शिक्षण सहयोग अनुदान	ECD	विद्यालय सहायक	विद्यालय सहयोगी	कै
४	श्री जनकल्याण आवि पूर्तिमकांडा	१. श्री विवेक पुन	आवि ६-८	गापा अनुदान					
		२. श्री रमेश वि.क.	आवि ६-८	गापा अनुदान					
		३. श्री सिता चन्द मल्ल	आवि ६-८	गापा अनुदान					
		४. श्री धन बहादुर पुन					विद्यालय सहायक		
		५. मिना वि.क.				वाल विकास			
		६. श्री हिम बहादुर पुन						विद्यालय सहयोगी	
५	श्री जनप्रीय आवि भण्डारवन	१.श्री लोकेन्द्र ओली	आवि (१-८)	गापा अनुदान					
		२. श्री लोक बहादुर पुन	आवि (१-८)	गापा अनुदान					
		३. श्री हरि बहादुर बुढा							
		४ श्री पुष्पा रावल खड्का							
		५. श्री रुपा पुन				वाल विकास			
		६. श्री दिपेन्द्र खड्का						विद्यालय सहयोगी	
६	श्री सूर्योदय मावि वेल्टापु	१. श्री नवराज खड्का	मावि	शि.स.अ.					
		२. श्री लिलाधर पुन	मावि	गापा अनुदान					
		३. श्री चन्द्र बहादुर नकाल	मावि	गापा अनुदान					
		४. श्री सर्वजित खड्का	आ.वि. ६-८	गापा अनुदान					
		५. श्री कमला ओली				वाल विकास			
		६. विरजंग खड्का					विद्यालय सहायक		
		७. श्री कविराम खत्री						विद्यालय सहयोगी	
		८. रञ्जित जैसी							
		९. वविता पाण्डे							

क्र.स.	विद्यालयको नाम	शिक्षकको नाम	तह	गापा अनुदान	शिक्षण सहयोग अनुदान	ECD	विद्यालय सहायक	विद्यालय सहयोगी	कै
७	श्री सानीभेरी मावि वलिवाङ्ग	१. श्री गिताा चन्द	प्रावि	गापा अनुदान					
		२ श्री नरदेव रिजाल	मावि	गापा अनुदान					
		३. श्री बसन्ता शाह				वाल विकास			
		४. श्री धन बहादुर वि.क.					विद्यालय सहायक		
		५. बल बहादुर वि.सी.						विद्यालय सहयोगी	
८	श्री राष्ट्रिय आवि चाख्लेमेला	१. श्री जित बहादुर बुढाथोकी	निमावि	गापा अनुदान					
		२. श्री रमेश प्रकाश ओली	निमावि	गापा अनुदान					
		३. श्री भिम बहादुर वि.क.	निमावि	गापा अनुदान					
		४. श्री निर्मला खत्री				वाल विकास			
		५. श्री मन कुमारी चन्द					विद्यालय सहायक		
		६. श्री रणविर वि.सी.						विद्यालय सहयोगी	
९	श्री कालिका आव इजर	१ श्री शुशिला बुढाथोकी ओली				वाल विकास			
		२. देवीकला खत्री						विद्यालय सहयोगी	
१०	श्री नवचन्द्र आवि. गारछाला	१. श्री खिमा के.सी.				वाल विकास			
		२. नविन चन्द मल्ल						विद्यालय सहयोगी	
११	श्री वालकल्याण आवि गोलडांडा	१. श्री नर बहादुर नकाल	आ.वि. (६-८)	गापा अनुदान					
		२. श्री दिनेश कुमार नकाल	आ.वि. (६-८)	गापा अनुदान					
		३. प्रताप नकाल	आ.वि. (६-८)						
		४. श्री कमला पुन मगर				वाल विकास			
		५. श्री लोकेन्द्र विष्ट					विद्यालय सहायक		
		६. श्री अमृत वि.क.						विद्यालय सहयोगी	

क्र.स.	विद्यालयको नाम	शिक्षकको नाम	तह	गापा अनुदान	शिक्षण सहयोग अनुदान	ECD	विद्यालय सहायक	विद्यालय सहयोगी	कै
१२	श्री दीपज्योति आवि चौखे	१. श्री कमला बुढा				वाल विकास			
		२. लोक बहादुर पुन						विद्यालय सहायक	
		३. श्री द्रोपदा वि.क.						विद्यालय सहयोगी	
१३	श्री आधारभूत विद्यालय ज्यामिरे	१. श्री मिना विष्ट				वाल विकास			
		२. श्री कृष्ण बहादुर विष्ट						विद्यालय सहयोगी	
१४	श्री जनज्योति मावि मेल्चौर	१. श्री डिलाराम के.सी.	मावि	गापा अनुदान					
		२. श्री गोर्ख व.दाहाल	मावि	गापा अनुदान					
		३. श्री रिता चन्द के.सी.				वाल विकास			
		४. श्री जकविर बाठाँ मगर						विद्यालय सहयोगी	
		५. श्री जिवन खड्का					विद्यालय सहायक		
		६. प्रकाश वि.एम	मा.वि	गापा अनुदान					
१५	श्री नेपाल राष्ट्रिय मावि घापागार	१. श्री लक्ष्मण पुन	मावि	गापा अनुदान					
		२. श्री लिल बहादुर कुसारी	मावि	गापा अनुदान					
		३. श्री पिमप्रकाश न्यौपाने	मावि	गापा अनुदान					
		४. श्री किरण के.सी.	निमावि	गापा अनुदान					
		५. श्री सुसिला कुसारी	निमावि	गापा अनुदान					
		६. श्री गोविन्द कुसारी	निमावि	गापा अनुदान					
		७. श्री सविना के.सी. कुसारी				वाल विकास			
		८. श्री रनविर पुन मगर						विद्यालय सहयोगी	
		९.विष्णु कु. कुसारी					विद्यालय सहायक		

क्र.स.	विद्यालयको नाम	शिक्षकको नाम	तह	गापा अनुदान	शिक्षण सहयोग अनुदान	ECD	विद्यालय सहायक	विद्यालय सहयोगी	कै
१६	श्री लक्ष्मी आवि कोट	१. श्री खम्बु पुन	आवि (६-८)	गापा अनुदान					
		२. श्री धन कुमारी वि.क	आवि (६-८)	गापा अनुदान					
		३. खिमला कुसारी				वाल विकास			
		४. श्री अल बहादुर पुन					विद्यालय सहायक		
		५. श्री दयाराम पुन मगर						विद्यालय सहयोगी	
१७	श्री बालहित आवि हांसु	१. कुशल पुन	आवि (६-८)	गापा अनुदान					
		२. तुलबहादुर बस्नेत	आवि (६-८)	गापा अनुदान					
		३. श्री रिता के.सी.	आ.वि. (१-५)	गापा अनुदान					
		४. श्री मन कुमारी के.सी.				वाल विकास			
		५. तेजेन्द्र कुमार बस्नेत					विद्यालय सहयोगी		
१८	श्री पृथ्वी आवि देउताखोला	१. श्री शशिराम खड्का	आवि (६-८)	गापा अनुदान					
		२. कमल कुमार वि.क.	आवि (६-८)	गापा अनुदान					
		३. दुर्गा घर्ति					विद्यालय सहायक		
		४. श्री धनमाया ओली				वाल विकास			
		५. श्री भिम बहादुर खत्री						विद्यालय सहयोगी	
१९	श्री अमरज्योति आवि सल्लिचौर	१. श्री रमिता घर्ति मगर				वाल विकास			
		२. श्री ठक बहादुर घर्ति						विद्यालय सहयोगी	

क्र. स.	विद्यालयको नाम	शिक्षकको नाम	तह	गापा अनुदान	शिक्षण सहयोग अनुदान	ECD	विद्यालय सहायक	विद्यालय सहयोगी	कै
२०	श्री जनता आवि छहरा	१. श्री बल बहादुर के.सी.	आवि (१-५)	गापा अनुदान					
		२. श्री प्रेम कुमारी के.सी.				वाल विकास			
		३. विरबहादुर खत्री						विद्यालय सहयोगी	
२१	श्री राप्ति ज्ञानोदय मावि सिम्ली	१. श्री कमल कुमार ओली	आवि (६-८)	गापा अनुदान					
		२. श्री सीता नकाल	आवि (६-८)	गापा अनुदान					
		३. कमला बुढाथोकी	आ.वि. (१-५)	गापा अनुदान					
		४. श्री अमृता ओली				बाल विकास			
		५. श्री धनजित वि.क.						विद्यालय सहयोगी	
२२	श्री जनप्रीय मावि हांसिवाङ्ग	१. श्री राम बहादुर कंवर	मावि	गापा अनुदान					
		२. श्री लोकेन्द्र बुढाथोकी	मावि		शिक्षण सिकाई अनुदान				
		३. खम्बु भण्डारी	मावि	गापा अनुदान					
		४. कमला विष्ट डागीं				बाल विकास			
		५. श्री शेरे घर्ति						विद्यालय सहयोगी	
२३	श्री कालिका आवि फुकु	१. श्री टेक बहादुर घर्ति	आवि ६-८)	गापा अनुदान					
		२. श्री प्रकाश ओली	आवि ६-८)	गापा अनुदान					
		३. ठकेन्द्र बहादुर ओली	आवि (६-८)	गापा अनुदान					
		४. श्री कमला ओली					विद्यालय सहायक		
		५. श्री कमला ओली नकाल				वाल विकास			
		६. श्री खिमराज घर्ति मगर						विद्यालय सहयोगी	

<table>
<tr><th>क्र.स.</th><th>विद्यालयको नाम</th><th>शिक्षकको नाम</th><th>तह</th><th>गापा अनुदान</th><th>शिक्षण सहयोग अनुदान</th><th>ECD</th><th>विद्यालय सहायक</th><th>विद्यालय सहयोगी</th><th>कै</th></tr>
<tr><td rowspan="5">२४</td><td rowspan="5">श्री जनचाहना आवि सहरे</td><td>१. श्री भिम बहादुर बुढाथोकी</td><td>आवि (६-८)</td><td>गापा अनुदान</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>२. श्री सिता वोहरा बुढाथोकी</td><td>आवि (६-८)</td><td>गापा अनुदान</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>३. मानबहादुर खड्का</td><td>आवि (६-८)</td><td>गापा अनुदान</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>४ श्री सम्झना वि.सी.</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>विद्यालय सहायक</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>५. श्री उदय बुढा</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>विद्यालय सहयोगी</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="2">२५</td><td rowspan="2">श्री जनसहयोग आवि माथिल्लो आमडांडा</td><td>१. श्री जयकुमारी ओली</td><td></td><td></td><td></td><td>वाल विकास</td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>२. श्री दिल बहादुर ओली</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>विद्यालय सहयोगी</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="2">२६</td><td rowspan="2">श्री सरस्वति आवि तल्लो आमडांडा</td><td>१. श्री निर्मला के.सी.</td><td></td><td></td><td></td><td>वाल विकास</td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>२. कमला डाँगी के.सी.</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>विद्यालय सहयोगी</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">२७</td><td rowspan="3">श्री जनज्योति आवि फुक्रु ज्यूला</td><td>१. कर्ण बहादुर ओली</td><td>आवि (१-५)</td><td>गापा अनुदान</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>२. श्री कमला ओली डागीं</td><td></td><td></td><td></td><td>वाल विकास</td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>३. गीता ओली</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>विद्यालय सहयोगी</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="2">२८</td><td rowspan="2">चन्द्रोदय आवि सहरे</td><td>१. श्री रामकली घर्ति</td><td></td><td></td><td></td><td>वाल विकास</td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>२. गोपाल बोहरा</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>विद्यालय सहयोगी</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">२९</td><td rowspan="3">श्री शिव आवि मगररांजा</td><td>१. श्री नैनसिंह बुढा</td><td>आ.वि. (१-५)</td><td>गापा अनुदान</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>२. श्री टिका कंवर</td><td></td><td></td><td></td><td>वाल वकास</td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>३. चित्र बहादुर घर्ति</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>विद्यालय सहयोगी</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="2">३०</td><td rowspan="2">श्री बालकल्याण आवि पाखेरोल</td><td>१. श्री गिता वि.सी.</td><td></td><td></td><td></td><td>वाल वकास</td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>२. सृजना खड्का</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>विद्यालय सहयोगी</td><td></td></tr>
</table>

क्र. स.	विद्यालयको नाम	शिक्षकको नाम	तह	गापा अनुदान	शिक्षण सहयोग अनुदान	ECD	विद्यालय सहायक	विद्यालय सहयोगी	कै
३१	श्री सरस्वति मावि अर्मांडांडा	१. श्री इन्दिरा ओली				बाल विकास			
		२ श्री दिपक कुमार खड्का					विद्यालय सहायक		
		३. श्री विरसिंह वि.क.						विद्यालय सहयोगी	
३२	श्री सरस्वति मावि चिन्तु	१. श्री कैलाश ओली	मावि	गापा अनुदान					
		२. चन्द्र बहादुर ओली	मावि	गापा अनुदान					
		३. प्रविन कुमार खड्का	मावि	गापा अनुदान					
		४. शसिराम खड्का	आ.वि. (६-८)	गापा अनुदान					
		५. श्री टिका राम खड्का	आ.वि. (६-८)	गापा अनुदान					
		६. विरबहादुर खड्का	आ.वि. (६-८)	गापा अनुदान					
		७. श्री तुलसा वि.सी. ओली				वाल विकास			
		८. श्री पवन कुमार खड्का					विद्यालय सहायक		
		९. श्री सुनिल कुमार वि.क.						विद्यालय सहयोगी	
३३	श्री जनकल्याण आवि वागखोर	१. श्री दलविर खड्का	आ.वि. (६-८)	गापा अनुदान					
		२. श्री तारा रसाइली	आ.वि. (६-८)	गापा अनुदान					
		३. श्री विपना डागीं				विद्यालय सहायक			
		४. श्री देवा ओली	आ.वि. (६-८)	गापा अनुदान					
		५. श्री तिलसरा खड्का ओली				वाल विकास			
		६. तुल्सीराम डाँगी						विद्यालय सहयोगी	

क.स.	विद्यालयको नाम	शिक्षकको नाम	तह	गापा अनुदान	शिक्षण सहयोग अनुदान	ECD	विद्यालय सहायक	विद्यालय सहयोगी	कै
३४	श्री शिव आवि काफलवोट	१. श्री राम प्रसाद खड्का	आ.वि. (६-८)	गापा अनुदान					
		२. श्री कमला ओली खड्का	आ.वि. (६-८)	गापा अनुदान					
		३. श्री प्रकाश कुमार रोकाय	आ.वि. (६-८)	गापा अनुदान					
		४. श्री सावित्री डागीं					विद्यालय सहायक		
		५. श्री शुशिला खड्का रोका				वाल विकास			
		६. श्री धनमाया ओली रोका						विद्यालय सहयोगी	
३५	श्री दिपज्योति आवि कांडा	१. श्री धनसिङ खड्का	आ.वि. (१-५)	गापा अनुदान					
		२. श्री पदम सिङ खड्का						विद्यालय सहयोगी	
		३. श्री यमुना गहतराज				वाल विकास			
३६	श्री ज्ञानज्योति आवि टिम्मुरवोट	१. श्री कमला बुढाथोकी	आ.वि. (१-५)	गापा अनुदान					
		२. श्री नर्मा ओली				वाल विकास			
		३. जगविर डाँगी						विद्यालय सहयोगी	
३७	श्री जनसेवा आवि घन्ठाना	१. श्री शशिराम डागीं	आ.वि. (१-५)	गापा अनुदान					
		२. श्री गोपा वि.सी. खड्का				वाल विकास			
		३. तिला खड्का डाँगी						विद्यालय सहयोगी	
३८	श्री कालिका आवि घामताप्ने	१. श्री रत्न बहादुर खत्री	आ.वि. (१-५)	गापा अनुदान					
		२ श्री भुवन पुन	आ.वि. (१-५)	गापा अनुदान					
		३. रन्जित पुन	आ.वि. (१-५)	गापा अनुदान					
		४. इन्द्रा कुमारी पुन				बालविकास			
		५. विजयराज पुन						विद्यालय सहयोगी	

क्र. स.	विद्यालयको नाम	शिक्षकको नाम	तह	गापा अनुदान	शिक्षण सहयोग अनुदान	ECD	विद्यालय सहायक	विद्यालय सहयोगी	कै
३९	ज्ञानकुञ्ज आवि रानिचीउरा	१. श्री विनिता खड्का ओली	आ.वि. (१-५)	गापा अनुदान					
		२. बेल्मता खड्का ओली	आ.वि. (१-५)	गापा अनुदान					
		३. श्री नमुना खड्का				वाल विकास			
		४. भूमिका खड्का						विद्यालय सहयोगी	
४०	जनजागर आवि गात्तिना	१. श्री मन्जित खड्का	आ.वि. (१-५)	गापा अनुदान					
		२. श्री मंगला खड्का ओली	आ.वि. (१-५)	गापा अनुदान					
		३. श्री सपना खड्का				वाल विकास			
		४. नवराज खड्का						विद्यालय सहयोगी	
४१	मालिका पहाड आवि वसनडाडा	१. श्री निर्मला पुन मगर	आ.वि. (१-५)	गापा अनुदान					
		२. श्री सरिता पुन वि.सी.				वाल विकास			
		३. खिउरी कामी						विद्यालय सहयोगी	
४२	प्रगतिशिल आवि बुकिचौर	१. सुदर्शन वि.क.	आ.वि. (१-५)	गापा अनुदान					
		२ राजेन्द्र वोहरा	आ.वि. (१-५)	गापा अनुदान					
		३. मनिसा सुनार					वालवकिास		
		४. कल्पना वि.क.						विद्यालय सहयोगी	

क्र.स.	विद्यालयको नाम	शिक्षकको नाम	तह	गापा अनुदान	शिक्षण सहयोग अनुदान	ECD	विद्यालय सहायक	विद्यालय सहयोगी	कै
४३	श्री बालकल्याण आवि सिलटाकुरी	१. टिकाराम के.सी.	आ.वि. (१-५)	गापा अनुदान					
		२. खडक बहादुर पुन	आ.वि. (१-५)	गापा अनुदान					
		३. श्री जुनमाया के.सी.				वाल विकास			
		४. खड्क वाठा मगर						विद्यालय सहयोगी	
४४	श्री ज्ञानोदय आवि घर्तिगाँउ	१. डन्डविर ओली	आ.वि. (१-५)	गापा अनुदान					
		२. महिमा बुढा मगर	आ.वि. (१-५)	गापा अनुदान					
		३. नर वहादुर पुन						विद्यालय सहयोगी	
४५	बालहित आ.वि. पोखरी	१. दिनेश खत्री	आ.वि. (१-५)	गा.पा. अनुदान					
		२. गंगा बाँठा	आ.वि. (१-५)	गा.पा. अनुदान					
		३. रोशना के.सी.				बाल विकास			
		४. शिव बहादुर कुसारी						विद्यालय सहयोगी	
४६	श्री जनगागृति प्रारम्भिक बालविकास केन्द्र गोलचौर	१. करुणा वि.सी. ओली				बाल विकास			
४७.	श्री तिमीले पोखरी प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्र	१. गृष्मा ओली पुन				बाल विकास			
४८.	श्री प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्र स्याँला	१.कविता घर्ति मगर				बाल विकास			
४९.	श्री प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्र परियारटोल	१. सिता विष्ट पुन				बाल विकास			

शिक्षक विवरण-२०७६(स्थायी, अस्थायी र राहत)

क्र.स.	विद्यालयको नाम	शिक्षँकको नाम	तह	श्रेणी	स्थायी	अस्थायी	राहत	कैफियत
१	श्री शितल मावि पक्रैया	१. श्री हंशबहादुर खड्का	प्रावि	तृतिय	स्थायी			
		२. श्री राजेश कुमार पुन	प्रावि	तृतिय		अस्थायी		
		३.श्री संगिता पुन	प्रावि	तृतिय		अस्थायी		
२	श्री भेरीदोभान मावि चायनावगर	१. श्री पूर्भान वि.क.	प्रावि	तृतिय	स्थायी			
		२. श्री कुलबहादर पुन	प्रावि	तृतिय	स्थायी			
		३. श्री भूपेन्द्र ओली	प्रावि	तृतिय	स्थायी			
३	श्री बालकल्याण मावि गिठाकोट	१. श्री पूर्णबहादुर ओली	प्रावि	तृतीय	स्थायी			
		२. श्री झरणादेवी पुन	प्रावि	द्बितिय	स्थायी			
		३.श्री जगतबहादुर वुढा	प्रावि	तृतीय	स्थायी			
		४.श्री तिलकबहादुर पुन	निमावि				राहत	
		५. श्री डण्डविर ओली	निमावि				राहत	
		६. श्री अर्जुन वि.क.	निमावि				राहत	
४	श्री जनकल्याण आवि पूर्तिमकांडा	१. श्री विवेक पुन मगर	प्रावि		स्थायी			
		२. श्री खड्क बहादुरपुन	प्रावि				राहत	
		३. श्री उर्मिला पुन मगर	प्रावि				राहत	
५	श्री जनप्रीय आवि भण्डारवन	१.श्री धर्मबहादुर रेग्मी	प्रावि	तृतीय	स्थायी			
		२. श्री लाले राना मगर	प्रावि	तृतीय	स्थायी			
		३. श्री नविन पुन मगर	प्रावि				राहत	
६	श्री सूर्योदय मावि वेल्टापु	१. श्री हेमन्त भण्डारी	निमावि				राहत	
		२. श्री मोहनलाल खड्का	प्रावि	द्बितिय	स्थायी			
		३. श्री अन्नपूर्णा खड्का	प्रावि	तृतीय	स्थायी			
		४. श्री अनन्त कुमार विटालु	प्रावि	तृतीय	स्थायी			
		५. श्री दिर्घबहादुर वि.क.	निमावि				राहत	
		६. श्री नरेन्द्रबहादुर ओली	निमावि				राहत	
		७. श्री विकास के.सी.	निमावि				राहत	
		८.. श्री अशोक कुमार खड्का	प्रावि				राहत	
७.श्री सानीभेरी मावि वलिवागं		१. श्री अमर चन्द	निमावि	तृतीय	स्थायी			
		२. श्री कमल पुन	प्रावि	द्बितिय	स्थायी			
		३. श्री सरस्वति थापा	प्रावि	तृतीय	स्थायी			
		४. श्री तिलविर वली	प्रावि	तृतीय	करार			
		५.श्री शेरबहादुर चन्द	निमावि				राहत	

क.स.	विद्यालयको नाम	शिक्षँकको नाम	तह	श्रेणी	स्थायी	अस्थायी	राहत	कैफियत
		६.श्री मोहन वली	निमावि				राहत	
		७.श्री भरत प्रकाश चन्द	निमावि				राहत	
		८.श्री लक्षमी मल्ल	प्रावि				राहत	
		९. श्री टोपेन्द्र मल्ल	मावि				राहत	
		१०. श्री प्रचण्ड मल्ल	मावि				राहत	
		११. रमेश कुमार मल्ल	मा.वि. (११-१२)				अनुदान	
		१२. यामेन्द्र ओली	मा.वि. (११-१२)				अनुदान	
८	श्री राष्ट्रिय आवि चाख्लेमेला	१.श्री उदयराम के.सी.	प्रावि	द्धितिय	स्थायी			
		२. विनोद चन्द्र	प्रावि	तृतीय		अस्थायी		
		३. नरेन्द्र कुमार चन्द	प्रावि	तृतीय		स्थायी		
९	श्री कालिका आव इजर	१. श्री तिला सुनार	प्रावि				राहत	
		२. श्री चुडामणी वुढाथोकी	प्रावि				राहत	
१०	श्री नवचन्द्र आवि. गारछाला	१. श्री हुकुमबहादुर वुढाथोकी	प्रावि				राहत	
		२. श्री विना वुढा घर्ति	प्रावि				राहत	
		३. श्री लक्ष्मी रसाईली	प्रावि			अस्थायी		
११	श्री वालकल्याण आवि गोलडांडा	१. श्री भीमबहादुर नकाल	प्रावि	द्धितिय	स्थायी			
		२. श्री खड्कबहादुर गुरुङ्ग	प्रावि	तृतीय	स्थायी			
		३. श्री नरेन्द्रबहादु ओली	प्रावि	तृतीय	स्थायी			
१२	श्री दीपज्योति आवि चौखे	१. श्री हरिबहादुर ओली	प्रावि	द्धितिय	स्थायी			
		२. टोपाराम नेपाली	प्रावि	द्धितीय	स्थायी			
		३. श्री लालविर वलि.	प्रावि	तृतीय	स्थायी			
१३	श्री आधारभूत विद्यालय ज्यामिरे	१. श्रीू नर वहादुर विष्ट	प्रावि	तृतिय	स्थायी			
		२. श्री भीमबहादुर के.सी.	प्रावि	द्धितिय	स्थायी			
		३. श्री इनद्रला शर्मा	प्रावि	तृतीय	स्थायी			
१४	श्री जनज्योति मावि मेल्चौर	१. श्री कर्णबहादुर के.सां	प्रावि	द्धितिय	स्थायी			
		२. श्री आशिराम वांठा	प्रावि	द्धितिय	स्थायी			
		३. श्री विष्णुकुमार वांठा	प्रावि	तृतीय	स्थायी			
		४. श्री वीरबहादुर बांठा	निमावि				राहत	
		५. श्री खीमबहादु वुढाथोकी	निमावि				राहत	
		६. श्री लोकेन्द्र मल्ल	निमावि				राहत	
१५	श्री नेपाल राष्ट्रिय मावि घापागार	१. श्री रत्नबहादुर कुसारी	प्रावि	तृतीय		अस्थायी		
		२. श्री हंशराज पुरी	प्रावि	द्धितिय	स्थायी			
		३. श्री मोतिराम खत्री	प्रावि	तृतीय		अस्थायी		
१६	श्री लक्ष्मी आवि कोटगाउँ	१. श्री नरबहादुर पुन	प्रावि	द्धितिय	स्थायी			
		२. श्री खड्कबहादुर कुसारी	प्रावि	तृतीय	स्थायी			
		३. श्री राममाया विष्ट	प्रावि	तृतीय		अस्थायी		

क्र. स.	विद्यालयको नाम	शिक्षकको नाम	तह	श्रेणी	स्थायी	अस्थायी	राहत	कैफियत
		४. श्री अनिन्द्रकुमार पुन	निमावि				राहत	
१७	श्री बालहित आवि हांसु	१.श्री पहल पुन	प्रावि				राहत	
		२. श्री लालबहादुर कुसारी	प्रावि				राहत	
१८	श्री पृथ्वी आवि देउताखोला	१. श्री गमबहादुर घर्ति	प्रावि		स्थायी			
		२. श्री जयबहादुर के.सी.	प्रावि		स्थायी			
		३. श्री रुकुमा पुन मगर	प्रावि			अस्थायी		
१९	श्री अमरज्योति आवि सल्लिचौर	१. श्री तुलवीर ओली	प्रावि	तृतीय	स्थायी			
		२. श्री नरेन्द्र वांठा मगर	प्रावि				राहत	
		३. श्री विश्व पुन मगर	प्रावि				राहत	
२०	श्री जनता आवि छहरा	१. श्री अर्जुन के.सी.	प्रावि				राहत	
		२. श्री कृष्ण गौतम के.सी.	प्रावि				राहत	
२१	श्री राप्ति ज्ञानोदय मावि सिम्ली	१. श्री शशीराम विश्वकर्मा	मावि	द्धितिय	स्थायी			
		२. श्री राधारमण झा	मावि	तृतीय	स्थायी			
		३. श्री चन्द्र बहादुर खड्का	मावि	तृतीय	स्थायी			
		४.श्री चन्द्र व. परियार	मावि	तृतीय	स्थायी			
		५. श्री धनविर परियार	मावि	तृतीय	स्थायी			
		६. श्री दिप प्रसाद शर्मा	निमावि	द्धितिय	स्थायी			
		७. श्री चन्द्रबहादुर वि.क.	निमावि	तृतीय	स्थायी			
		८. श्री भरतकुमार ओली	निमावि	तृतीय	स्थायी			
		९श्री उदिराम खड्का	प्रावि	द्धितिय	स्थायी			
		१० श्री शशिधर खड्का	प्रावि	द्धितिय	स्थायी			
		११ श्री भिम बहादुर ओली	प्रावि	द्धितिय	स्थायी			
		१२ श्री मनिषा मल्ल	प्रावि	द्धितिय	स्थायी			
		१३. भागिराम भण्डारी	मा.वि. (११-१२)				अनुदान	
		१४. चक्र बहादुर भण्डारी	मा.वि. (११-१२)				अनुदान	
		१५ . श्री दीपा भण्डारी	प्रावि				राहत	
२२	श्री जनप्रीय मावि हांसिवाङ्ग	१. श्री दिलबहादुर के.सी.	निमावि	द्धितिय	स्थायी			
		२. श्री कर्णसिं डांगी	निमावि	द्धितिय	स्थायी			
		३. श्री सोमनकुमार वि.क.	निमावि	तृतीय	स्थायी			
		४. श्री भीमबहादुर खत्री	प्रावि	द्धितिय	स्थायी			
		५. श्री टंक प्रसाद खड्का	प्रावि	द्धितिय	स्थायी			
		६. श्री लालबहादुर खड्का	प्रावि	द्धितिय	स्थायी			
		७. श्री शेरबहादुर खड्का	प्रावि	द्धितिय	स्थायी			
		८. श्री सुमित्रा विष्ट	प्रावि				राहत	
२३	श्री कालिका आवि फुक्रु	१. श्री पूर्भान ओली	प्रावि	द्धितिय	स्थायी			
		२. श्री चक्रभण्डारी	प्रावि	तृतीय		अस्थायी		
		३. श्री दिपक कुमार ओली	प्रावि	तृतीय	स्थायी			

क.स.	विद्यालयको नाम	शिक्षँकको नाम	तह	श्रेणी	स्थायी	अस्थायी	राहत	कैफियत
		४. श्री अरुणा वि.क	प्रावि	तृतीय		करार		
२४	श्री जनचाहना आवि सहरे	१. श्री रेशम पुन मगर	प्रावि	तृतीय	स्थायी			
		२. श्री धनबहादुर खड्का	प्रावि	द्धितिय	स्थायी			
		३. श्री ज्ञानबहादुर वोहरा	प्रावि	तृतीय	स्थायी			
		४. श्री भरत वि.सी.	प्रावि				राहत	
२५	श्री जनसहयोग आवि माथिल्लोआमडांडा	१. श्री कमानसिं खड्का	प्रावि	तृतीय		अस्थायी		
		२. श्री डिलबहादुर हमाल	प्रावि	तृतीय	स्थायी			
		३. श्री हिरामणी ओली	प्रावि				राहत	
२६	श्री सरस्वति आवि तल्लोआमडांडा	१. श्री आशाकुमारी रोका	प्रावि				राहत	
		२. श्री कमला आचार्य	प्रावि				राहत	
		३. सरिता ओली के.सी.	प्रावि				राहत	
२७	श्री जनज्योति आवि लिगा	१. श्री विणा ओली खड्का	प्रावि				राहत	
		२. भीमबहादुर खड्का	प्रावि				राहत	
२८	चन्द्रोदय आवि सहरे	१. श्री शशीराम वोहरा	प्रावि				राहत	
		२. श्री निरा वुढाथोकी	प्रावि				राहत	
		३. श्री मनबहादुर रोकाय	प्रावि				राहत	
२९	श्री शिव आवि मगररांजा	१ं श्री प्रदिपकुमार खड्का	प्रावि				राहत	
		२. श्री विर्खबहादुर खड्का	प्रावि				राहत	
३०	श्री बालकल्याण आवि पाखेरोल	१. श्री मञ्जित वली	प्रावि				राहत	
		२. श्री टिका गौतम	प्रावि				राहत	
३१	श्री सरस्वति मावि अर्माडांडा	१. श्री रामबहादुर ओली	निमावि	तृतीय	स्थायी			
		२. श्री श्यामकुमार चौधरी	निमावि	तृतीय	स्थायी			
		३. श्री टिकाराम खड्का	प्रावि	द्धितिय	स्थायी			
		४. श्री पदम बहादुर ओली	प्रावि	तृतीय	स्थायी			
		५. श्री टेकबहादुर खड्का	प्रावि	तृतीय	स्थायी			
		६. श्री गणेश रसाइली	प्रावि	तृतीय	स्थायी			
		७. बसन्त हमाल	मा.वि. (११-१२)				अनुदान	
		८. श्री पर्शबहादुर डांगी	निमावि				राहत	
		९. श्री वलबहादुर खड्का	निमावि				राहत	
		१०. श्री पहल सिङ वि.क.	निमावि				राहत	
		११. श्री विष्णुबहादुर पुन	मावि				राहत	
		१२. श्री झपिराम ओली	मावि				राहत	
		१३. श्री नरबहादुर खड्का	मावि				राहत	
३२	श्री सरस्वति माविचिन्तु	१. श्री यामबहादु खड्का	प्रावि	तृतीय	स्थायी			
		२. श्री यज्ञबहादुर ओली	प्रावि	तृतीय	स्थायी			
		३. श्री खड्कबहादुर खड्का	प्रावि	तृतीय		स्थायी		

क.स.	विद्यालयको नाम	शिक्षकको नाम	तह	श्रेणी	स्थायी	अस्थायी	राहत	कैफियत
३३	श्री जनकल्याण आवि वागखोर	१. श्री यज्ञबहादुर ओली	प्रावि	द्बितिय	स्थायी			
		२. श्री चन्द्रबहादुर पुन	प्रावि	तृतीय	स्थायी			
		३. श्री कर्णबहादर ओली	प्रावि	तृतीय	स्थायी			
		४श्री मदन कुमारडागीं	प्रावि	तृतीय	स्थायी			
		५. श्री प्रेमबहादुर ओली	निमावि				राहत	
३४	श्री शिव आवि काफलवोट	१. श्री लोकचन्द् रोका	प्रावि	द्बितिय	स्थायी			
		२. श्री कृष्णा अधिकारी रोका	प्रावि	तृतीय		स्थायी		
		३. श्री शेरबहादुर खड्का	प्रावि				राहत	
३५	श्री दिपज्योति आवि कांडा	१. श्री दिनेश खड्का	प्रावि	तृतीय	स्थायी			
		२. श्री तुलसा खड्का	प्रावि				राहत	
३६	श्री ज्ञानोदय आवि टिम्मुरवोट	१. श्री कमलबहादु डांगी	प्रावि				राहत	
३७	श्री जनसेवा आवि घन्ठाना	१. श्री सुशिला विष्ट	प्रावि				राहत	

गाउँ शिक्षा समितिको विवरण

क.स.	नाम थर	पद	सम्पर्क नम्बर
१	नर बहादुर पुन	अध्यक्ष	९८४८१६९०२३
२	विर्ख बहादुर विष्ट	सदस्य	९८४४९७५६५०
३	कमला रोका	सदस्य	९८४७८८८७३५
४	कुमारी रिमा मल्ल	सदस्य	९८५७८२४२५३
५	दिलबहादुर के.सी.	सदस्य	९८१०८८२१८३
६	गोर्ख बहादुर दमाई	सदस्य	९८६६८०३०४३
७	शशिराम विश्वकर्मा	सदस्य	९८६८११०१६६
८	पूर्भान वि.क.	सदस्य	९८६४३४३०८३
९	भूपाल सिं विष्ट	सदस्य सचिव	९८४९१०६१९२

शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखामा कार्यरत कर्मचारीहरुको विवरण

क.स.	नाम थर	पद	सम्पर्क नम्बर
१	भूपाल सिं विष्ट	शाखा अधिकृत	९८४९१०६१९२

२	प्रेम बहादुर विष्ट	प्राविधिक सहायक	९८६६९२३९५१
३	जनक पुन	सव-इन्जिनियर	९८६६८३७६६९
४	बिमला विष्ट भण्डारी	कार्यालय सहयोगी	९८४८९२६२११

सानीभेरी गाउँपालिकामा कार्यरत स्थायी कर्मचारीहरुको विवरण-२०७६

सि.न.	नाम थर	पद	सम्पर्क नम्बर	किसिम	शाखा/वडा
१	कुमारी रिमा मल्ल	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	९८५७८२४२५३	स्थायी	कार्यालय प्रमुख
२	भूपाल सिं विष्ट	शाखा अधिकृत	९८४९१०६१९२	स्थायी	शिक्षा शाखा
३	नरेन्द्र विष्ट	लेखा अधिकृत	९८५७८२५१०९	स्थायी	आर्थिक प्र. शाखा
४	प्रेम बहादुर विष्ट	प्राविधिक सहायक	९८६६९२३९५१	स्थायी	शिक्षा शाखा
५	गणेश खड्का	कम्प्यूटर अपरेटर	९८४४९१४५७१	स्थायी	प्रशासन शाखा
६	कासीराम खड्का	नायव सुव्वा	९८४७८५२१६२	स्थायी	वडा नं. ११
७	कबिन्द्र पुन	लेखा सहायक	९८५१२२२२८४	स्थायी	आर्थिक प्र. शाखा
८	छविलाल के.सी.	स्वास्थ्य संयोजक	९८५१२१६०७५	स्थायी	स्वास्थ्य इकाइ
९	भुपेन्द्र पुन	प.स्वा.प्रा.	९८४८२२४२९२	स्थायी	पशु सेवा केन्द्र
१०	नन्दराम बुढाथोकी	प.से.प्रा.	९८६४७३६८९१	स्थायी	पशु सेवा केन्द्र
११	भीमा पुन मगर	ना.प.स्वा.प्रा.	९८४७९१२८६३	स्थायी	पशु सेवा केन्द्र
१२	टुइङ्कल के.सी.	प.से.प्रा.	९८४४९४९३३४	स्थायी	पशु सेवा केन्द्र
१३	लिला शर्मा	स.म.वि.नि.	९८४७८५२६४८	स्थायी	महिला तथा बालबालिका इ.
१४	शारदा चौधरी	स.म.वि.नि.	९८६८१२६०७२	स्थायी	महिला तथा बालबालिका इ.
१५	रगबिर ओली	खरीदार	९८६८६२८६४०	स्थायी	वडा नं. १
१६	रगविर रोका	खरीदार	९८४७६३५९९३	स्थायी	न्यायिक समिति
१७	विजय पुन	खरीदार	९८०८९०५०३९	स्थायी	वडा नं. २
१८	अर्जुन ओली	खरीदार	९८६२९११८०५	स्थायी	वडा नं. ३
१९	खिम बहादुर परियार	खरीदार	९८६६८२७२१९	स्थायी	वडा नं. ४
२०	भुवन के.सी.	खरीदार	९८६९४६६७८१	स्थायी	वडा नं. ५
२१	बालाराम पुन	खा.पा.स.टे.	९८४४९४९१४६	स्थायी	पूर्वाधार विकास
२२	टिकाराम ओली	ना.प्रा.स.	९८४८०६१३८०	स्थायी	कृषि सेवा केन्द्र
२३	कासीराम खत्री	प्राविधिक	९८६८६३३३१४	स्थायी	पूर्वाधार विकास
२४	कृष्ण रोकाय	ना.प्रा.स.	९८६६९६३८६७	स्थायी	कृषि सेवा केन्द्र
२५	ओम प्रकाश ओली	ना.प्रा.स.	९८४७९७८६००	स्थायी	कृषि सेवा केन्द्र

२६	कासीराम खत्री	अ.सव.इ.	९८६८६३३३१४	स्थायी	पूर्वाधार विकास
२७	कृष्ण बहादुर पुन	कार्यालय सहायक		स्थायी	वडा नं. ८
२८	कलिभान ओली	कार्यालय सहयोगी		स्थायी	वडा नं. ११

सानीभेरी गाउँपालिकामा कार्यरत अस्थायी/करार कर्मचारीहरुको विवरण-२०७६

सि.न.	नाम थर	पद	सम्पर्क नम्बर	किसिम	शाखा/वडा
१	नविन चौधरी	सू.प्र.अधिकृत	९८४७८०१५६३	करार	गाउँपालिका कार्यालय
२	रमेश खड्का	रोजगार संयोजक	९८४८१९३७४०	करार	गाउँपालिका कार्यालय
३	रुपेश पुन	कम्प्यूटर अपरेटर	९८६५०६८१०८	करार	गाउँपालिका कार्यालय
४	गगनसिं ओली	सव-इन्जिनियर	९८४१०६०९६३	करार	गाउँपालिका कार्यालय
५	जनक पुन	सव-इन्जिनियर	९८६६८३७६६९	करार	गाउँपालिका कार्यालय
६	नारयण ओली	स. कम्प्यूटर अपरेटर	९८४४४२६५९	करार	गाउँपालिका कार्यालय
७	रुद्रगोपाल डाँगी	अ.सब.इ.	९८५७८२५८२५	करार	गाउँपालिका कार्यालय
८	विर बहादुर पुन	अ.सब.इ.	९८४७९८१३८२	करार	गाउँपालिका कार्यालय
९	सरस्वती बि.क.	सामाजिक परिचालक	९८४४९२५७०३	करार	गाउँपालिका कार्यालय
१०	कमला बोहरा	कार्यालय सहायक		करार	१ नं.वडा कार्यालय
११	नैनसिंह नकाल	कार्यालय सहायक		करार	३ नं.वडा कार्यालय
१२	खिम बहादुर घर्ति	कार्यालय सहायक		करार	६ नं.वडा कार्यालय
१३	चन्द्र बहादुर बुढाथोकी	कार्यालय सहायक		करार	११ नं.वडा कार्यालय
१४	बाल कुमार नकाल	कार्यालय सहायक	९८६८२३४८०८	करार	गाउँपालिका कार्यालय
१५	भद्र बहादुर पुन	कार्यालय सहयोगी	९८६६८३२६६४	करार	गाउँपालिका कार्यालय
१६	शेर बहादुर कामी	कार्यालय सहयोगी	९८०९८३९०१५	करार	गाउँपालिका कार्यालय
१७	कमला ओली	कार्यालय सहयोगी	९८६६९१९६६८	करार	गाउँपालिका कार्यालय
१८	बिमला विष्ट भण्डारी	कार्यालय सहयोगी	९८४८९२६२११	करार	शिक्षा शाखा
१९	डिल्ली बहादुर वि.क.	कार्यालय सहयोगी		करार	१ नं.वडा कार्यालय
२०	अर्जुन ओली	कार्यालय सहयोगी		करार	३ नं. वडा कार्यालय
२१	अने ओली	कार्यालय सहयोगी		करार	४ नं.वडा कार्यालय
२२	प्रकाश रावत	कार्यालय सहयोगी		करार	७ नं.वडा कार्यालय
२३	प्रताव बुढाथोकी	कार्यालय सहयोगी		करार	८ नं.वडा कार्यालय
२४	खल बहादुर पुन	कार्यालय सहयोगी		करार	९ नं.वडा कार्यालय
२५	मिना खड्का	कार्यालय सहयोगी		करार	१० नं.वडा कार्यालय
२६	नौला पुन	कार्यालय सहयोगी		करार	५ नं.वडा कार्यालय
२७	विशाल सुनार	कार्यालय सहयोगी		करार	२ नं.वडा कार्यालय
२८	सुशिला मल्ल	कार्यालय सहयोगी		करार	गाउँपालिका कार्यालय

२९	दिवाना पुन मगर	हलुका सवारी चालक	९८६७८६८८२५	करार	गाउँपालिका कार्यालय
३०	रमित बि.क.	एम्बुलेन्स चालक	९८४५३०७२६७	करार	सिम्ली स्वास्थ्य चौकी

गाउँपालिकाको कृषि सेवा केन्द्रमा कार्यरत करार कर्मचारी (एक गाउँ : एक प्राविधिक)

सि.नं.	कर्मचारीको नाम थर	सेवा /समुह	श्रेणी/तह	पद	सम्पर्क नम्बर
१	निर्मला भण्डारी	कृषि/बागबानी	रा.प.अनं. द्वितीय	ना.प्रा.स.	९७४८१४४८१६
२	जुनिसा पुन	कृषि/बागबानी	रा.प.अनं. द्वितीय	ना.प्रा.स.	९८४४८१३१८९
३	गोपाल ओली	पशु सेवा	रा.प.अनं. द्वितीय	ना.प.से.प्रा.	९८४७९९९०४७
४	डिला पुन	पशु सेवा	रा.प.अनं. द्वितीय	ना.प.से.प्रा.	९८६६९४६१९१

नगर प्रहरी

सि.नं.	कर्मचारीको नाम थर	श्रेणी/तह	पद	नियुक्ति मिति	फोन नं.
१	शंकर रोकाय	श्रेणी विहिन	नगर प्रहरी	२०७५/०२/०१	९८४७९३४७००
२	गिता खडका	श्रेणी विहिन	नगर प्रहरी	२०७५/०२/०१	९८४४९४९९६३
३	बेग्मा कुमारी ओली	श्रेणी विहिन	नगर प्रहरी	२०७५/०२/०१	९८४४९८२७५१
४	बालकृष्ण नकाल	श्रेणी विहिन	नगर प्रहरी	२०७५/०२/०१	९८६६९३४९२०
५	जोखबहादुर पुन	श्रेणी विहिन	नगर प्रहरी	२०७५/०२/०१	९८०९५८९२७९

सानीभेरी गाउँपालिका अन्तर्गत स्वास्थ्य क्षेत्रमा कार्यरत स्थायी/अस्थायी तथा करार कर्मचारी विवरण

क्र.सं.	कर्मचारीको नाम थर	सेवा समूह	श्रेणी/तह	पद	नियुक्ति मिति		कैफियत
					स्थायी	करार	
१.	श्रीछबिलालके.सी.	स्वास्थ्य	पाँचौं	हेल्थ असिस्टेन्ट	२०७०।११।२०	-	स्वास्थ्य संयोजक
२.	श्री गोपाल सिंह ओली	,,	सहायक पाँचौं	अ.हे.व.	२०६६।०२।२६	-	,, ,, ,,
३.	श्री रामचन्द्र वि.क.	,,	,, ,,	अ.हे.व. पदनााम	२०५३।०२।२०	-	,, ,, ,,
४.	श्री जयकुमारी ओली	,,	,, ,,	अ.न.मी. पदनाम	२०५२।११।१२	-	,, ,, ,,
५.	श्री निर्मला खड्का ओली	,,	,, चौथो	अ.न.मी.	२०७३।१२।०८	-	,, ,, ,,
६.	श्री विर्खे ओली	प्रशासन	श्रेणीविहिन	का.स.	-	२०६४।११।१२	,, ,, ,, (गाउँपालिका करार)
७	श्री जीवन कुमार पुन	स्वास्थ्य	सहायक पाँचौं	हेल्थ असिस्टेन्ट	२०७२।१२।१८	-	स्वास्थ्य चौकी दुली
८.	श्री शसिराम बुढाथोकी	,,	,, पाँचौं	अ.हे.व.	२०६६।०२।२६	-	,, ,, ,,
९.	श्री मनोज ओली	,,	,, चौथो	अ.हे.व.	२०७४।०२।२९	-	,, ,, ,,
१०.	श्री दिपिका धिताल	,,	,, ,,	अ.न.मी.	२०७३।१२।०२	-	,, ,, ,,
११.	श्री सुजाता गैरे	,,	,, ,,	अ.न.मी.	२०७३।१२।०२	-	,, ,, ,,
१३.	श्री पूर्ण बहादुर वाँठा मगर	,,	,, ,,	अ.हे.व.	-	२०६६।०४।०१	,, ,, ,, (गाउँपालिका करार)
१४.	श्री नैनसिं खत्री	प्रशासन	श्रेणीविहिन	का.स.	-	२०६६।१०।१०	,, ,, ,, (,, ,,)
१५.	श्री छविलाल के.सी.	स्वास्थ्य	सहायक पाँचौं	हेल्थ असिस्टेन्ट	२०७०।११।२०	-	स्वास्थ्य चौकी सिम्ली
१५.	श्री भूपाल सिंह खड्का	,,	अधिकृत छैठौं	ज.स्वा.नि.	२०५१।०६।०६	-	,, ,, ,,
१६.	श्री कर्णवीर के.सी.	,,	सहायक पाँचौं	अ.हे.व.	२०६६।०२।२६	-	,, ,, ,,
१७.	श्री निर्मला कुमारी वि.क.	,,	,, चौथो	अ.न.मी.	२०७३।१२।०३	-	,, ,, ,,
१८.	श्री मिना शर्मा	,,	,, पाँचौं	अ.न.मी. पदनाम	२०५२।१२।११	-	,, ,, ,,
१९.	श्री लक्ष्मी ओली	,,	,, चौथो	अ.हे.व.	-	२०७४।०४।०१	,, ,, ,, (गाउँपालिका करार)
२०.	श्री मनिषा विष्ट	प्रशासन	श्रेणीविहिन	का.स.	-	२०७५।०१।२५	,, ,, ,, (,, ,,)
२२.	श्री टेक बहादुर खड्का	स्वास्थ्य	अधिकृत छैठौं	हेल्थ असिस्टेन्ट	२०५६।०८।०२	-	स्वास्थ्य चौकी गरायला
२३.	श्री कर्ण बहादुर बुढाथोकी	,,	,, ,,	सि.अ.हे.व.	२०५९।१२।११	-	,, ,, ,,

क्र.सं.	कर्मचारीको नाम थर	सेवा समूह	श्रेणी/तह	पद	नियुक्ति मिति		कैफियत
					स्थायी	करार	
२४.	श्री पवित्रा खड्का	,,	सहायक चौथो	अ.हे.व.	२०७२।०९।२९	-	,, ,, ,,
२५.	श्री गँगा पुन	,,	,, ,,	अ.न.मी.	२०७३।१२।०२	-	,, ,, ,,
२६.	श्री विमला आर.सि.	,,	,, ,,	अ.न.मी.	२०७३।१२।०२	-	,, ,, ,,
२७.	श्री धनु मल्ल	प्रशासन	श्रेणीविहिन	का.स.	-	२०७५।०१।२५	,, ,, ,, (गाउँपालिका करार)
२८.	श्री विरभान बुढाथोकी	स्वास्थ्य	सहायक पाँचौं	हेल्थ असिस्टेन्ट	२०६२।०४।०९	-	स्वास्थ्य चौकी पुर्तिमकाँडा
२९.	श्री विरभान बोहरा	,,	,, ,,	अ.हे.व.	२०५९।०५।२०	-	,, ,, ,,
३०.	श्री तुलाराम गिरी	,,	,, ,,	अ.हे.व. पदनाम	२०४६।०५।१९	-	,, ,, ,,
३१.	श्री रमिता यादव	,,	,, चौथो	अ.न.मी.	२०७३।१२।०२	-	,, ,, ,,
३२.	श्री कोपिला ओली बुढा	,,	,, ,,	अ.न.मी.	२०७३।१२।०२	-	,, ,, ,,
३३.	श्री कल्पना पुन	प्रशासन	श्रेणीविहिन	का.स.	-	२०७५।०१।०१	,, ,, ,, (गाउँपालिका करार)
३४.	श्री सपना बोहरा	ल्याव	सहायक पाँचौं	ल्याव टेक्निसियन	-	२०७५।०१।१६	गा.पा. निदान केन्द्र (गा.पा. करार)
३५.	श्री सरिता पुन	,,	,, चौथो	,, असिस्टेन्ट	-	२०७५।०१।२५	,, ,, ,, ,, (,, ,, ,,)
३६.	श्री सपना डाँगी	एक्स-रे	,, ,,	डार्क रुम असिस्टेन्ट	-	२०७५।०१।२५	,, ,, ,, ,, (,, ,, ,,)
३७.	श्री विष्णु कुमार पुन	स्वास्थ्य	,, ,,	अ.हे.व.	-	२०७५।०१।२५	३ नं. वडा स्वास्थ्य केन्द्र (,, ,, ,,)
३८.	श्री कृष्णा विष्ट	,,	,, ,,	अ.न.मी.	-	२०७५।०१।२५	,, ,, ,, ,, ,, (,, ,, ,,)
३९.	श्री शर्मिला वि.क.	प्रशासन	श्रेणीविहिन	का.स.	-	२०७५।०१।२५	,, ,, ,, ,, ,, (,, ,, ,,)
४०.	श्री सुजाता पुन मगर	स्वास्थ्य	सहायक चौथो	अ.हे.व.	-	२०७५।०१।२५	२ नं. वडा स्वास्थ्य केन्द्र (,, ,, ,,)
४१.	श्री विनिता बुढाथोकी	,,	,, ,,	अ.न.मी.	-	२०७५।०१।२५	,, ,, ,, ,, ,, (,, ,, ,,)
४२.	श्री संगिता थापा	प्रशासन	श्रेणीविहिन	का.स.	-	२०७५।०१।२५	,, ,, ,, ,, ,, (,, ,, ,,)
४३.	श्री विनिता कुसारी	स्वास्थ्य	सहायक चौथो	अ.न.मी.	-	२०७५।०१।२५	६ नं. वडा स्वास्थ्य केन्द्र (,, ,, ,,)
४४.	श्री राजकुमारी जैसी	प्रशासन	श्रेणीविहिन	का.स.	-	२०७५।०१।२५	,, ,, ,, ,, ,, (,, ,, ,,)
४५.	श्री टिकाराम खड्का	स्वास्थ्य	सहायक चौथो	अ.हे.व.	-	२०७५।०१।२५	१० नं. वडा स्वास्थ्य केन्द्र (,, ,, ,,)
४६.	श्री निर्मला खड्का	,,	,, ,,	अ.न.मी.	-	२०७५।०१।२५	,, ,, ,, ,, ,, (,, ,, ,,)
४७.	श्री हरि बि.क.	प्रशासन	श्रेणीविहिन	का.स.	-	२०७५।०१।२५	,, ,, ,, ,, ,, (,, ,, ,,)

जन प्रतिनिधिहरुको विवरण

क्र.स.	नाम थर	पद	सम्पर्क नम्बर
१	नर बहादुर पुन	अध्यक्ष	९८४८१६९०२३
२	इन्दिरा ओली	उपाध्यक्ष	९८६७२६३६०२
३	टेक बहादुर पुन	वडाअध्यक्ष-१	९८०९७१६७९०
४	धर्म बहादुर पुन	वडाअध्यक्ष-२	९८५११९२६१६
५	बिर्खे बहादुर विष्ट	वडाअध्यक्ष-३	९८४४९७५६५०
६	नर सिं बुढाथोकी	वडाअध्यक्ष-४	९८२२८८०९६१
७	लालबहादुर खड्का	वडाअध्यक्ष-५	९७४१३४८११७
८	सर्वजित घर्तिमगर	वडाअध्यक्ष-६	९८०९५०६१८१
९	कुलबहादुर बुढाथोकी	वडाअध्यक्ष-७	९८४७९५३५८१
१०	शशिराम बुढाथोकी	वडाअध्यक्ष-८	९७४८५३४५७७
११	शेर बहादुर खड्का	वडाअध्यक्ष-९	९८६८०५२६४८
१२	कर्ण विर डाँगी	वडाअध्यक्ष-१०	९८२२९१०६४१
१३	तुल्सीराम बुढाथोकी	वडाअध्यक्ष-११	९८१०८९८२८३
१४	विर सिं वि.क.	मनोनित सदस्य	९८४७८१२९११
१५	गोर्खे दमाई	मनोनित सदस्य	९८२२९७१०८८
१६	नौमति डाँगी ओली	मनोनित सदस्य	९८१२८९१२४९
१७	सिता पुन	मनोनित सदस्य	९८६८६२८५७४
१८	प्रेरणा पुन	मनोनित सदस्य	९८१०९६००८५
१९	कमला रोका पुन	मनोनित सदस्य	९८४७८८८७३५

सानीभेरी गाउँपालिका वडा समितिको विवरण-२०७६

वडा नं. १

क्र.स.	जनप्रतिनिधिको नाम थर	पद	सम्पर्क नम्बर
१.	टेक बहादुर पुन	वडा अध्यक्ष	९८६४३६०६१७
२.	गगन बहादुर खड्का	सदस्य	९८४४८७३३२९
३.	महाविर पुन	सदस्य	
४.	हिरा खड्का	सदस्य	९८०९८३४७७४
५.	सशिली कामी	सदस्य	९८६६८६६८३०

वडा नं. २

क्र.स.	जनप्रतिनिधिको नाम थर	पद	सम्पर्क नम्बर
१.	धर्म बहादुर पुन	वडा अध्यक्ष	९८५११९२६१६
२.	कमला रोका पुन	सदस्य	९८४७८८७७३५
३.	मान बहादुर पुन	सदस्य	९८६६९२३२०७
४.	गोविन्द बहादुर बुढा	सदस्य	९८४४९१५४११
५.	बिमला विक	सदस्य	९८२६५३८८८३

वडा नं. ३

क्र.स.	जनप्रतिनिधिको नाम थर	पद	सम्पर्क नम्बर
१.	बिर्ख बहादुर विष्ट	वडा अध्यक्ष	९८४४९७५६५०
२.	सीता पुन	सदस्य	९८६८६२८५७४
३.	सुधा ददेल	सदस्य	९८४७८९००८९
४.	लोक बहादुर पुन	सदस्य	९८४८९६७२६३
५.	धनवीर ओली	सदस्य	९८४७८६४४२३

वडा नं. ४

क्र.स.	जनप्रतिनिधिको नाम थर	पद	सम्पर्क नम्बर
१.	नर सिङ बुढाथोकी	वडा अध्यक्ष	९८०९६५२९९१
२.	नर बहादुर चन्द	सदस्य	९८६६८५३९८१
३.	लाले खत्री	सदस्य	९८०३३५२५९६
४.	पार्वती चन्द	सदस्य	९८१६५८२१३३
५.	सरस्वती विक	सदस्य	९८०६२८८६५८

वडा नं. ५

क्र.स.	जनप्रतिनिधिको नाम थर	पद	सम्पर्क नम्बर
१.	लाल बहादुर खड्का	वडा अध्यक्ष	९८६९६५०७७३
२.	जसीराम बस्नेत	सदस्य	९८६६५१९१२३
३.	सिर्जना पुन मगर	सदस्य	९७४८६७१२७०
४.	रीता कामी	सदस्य	९८०९८३०२९५
५.	गम्भीर कुसारी	सदस्य	९८१०९५८८४४

वडा नं. ६

क्र.स.	जनप्रतिनिधिको नाम थर	पद	सम्पर्क नम्बर
१.	सर्वजीत घर्ति मगर	वडा अध्यक्ष	९८०९५०६१८१
२.	लंके खत्री	सदस्य	९८१२८१५४०७
३.	बल बहादुर पुन	सदस्य	९८१०९४१२९१
४.	झुपी पुन नाथ	सदस्य	९८१५५५४८२३
५.	सीता कामी	सदस्य	

वडा नं. ७

क्र.स.	जनप्रतिनिधिको नाम थर	पद	सम्पर्क नम्बर
१.	कुल बहादुर बुढा	वडा अध्यक्ष	९८४७९५३५८१
२.	कृष्ण बहादुर ओली	सदस्य	९८४७९२०५१९
३.	हुकुम बहादुर ओली	सदस्य	९८४००३०५७२
४.	हस्तकला विष्ट	सदस्य	९८४७६१३७३८
५.	गीता परिया दमाई	सदस्य	९८६६१८२०२८

वडा नं. ८

क्र.स.	जनप्रतिनिधिको नाम थर	पद	सम्पर्क नम्बर
१.	सशीराम बुढाथोकी	वडा अध्यक्ष	९८६६५१९११०
२.	नौमति डाँगी ओली	सदस्य	९८४४९१४५२९
३.	शारदा दमाई	सदस्य	९८४३२४४१०६
४.	प्रेम विक	सदस्य	९८४८७९८९२५
५.	प्रेम बुढा	सदस्य	९८४७९१२६१०

वडा नं. ९

क्र.स.	जनप्रतिनिधिको नाम थर	पद	सम्पर्क नम्बर
१.	शेर बहादुर खड्का	वडा अध्यक्ष	९८६८०५२६४८
२.	सशिली ओली	सदस्य	९८६४८०९७९५
३.	कुमारी कामी	सदस्य	९८६८४५९३०३
४.	केवल सिङ डाँगी	सदस्य	९८४०६३२७७२
५.	चन्द्रविर खड्का	सदस्य	

वडा नं. १०

क्र.स.	जनप्रतिनिधिको नाम थर	पद	सम्पर्क नम्बर
१.	कर्ण विर डाँगी	वडा अध्यक्ष	९८२२९१०६४८
२.	प्रेरणा पुन	सदस्य	९८१०९६००८५
३.	खम बहादुर खड्का	सदस्य	९८१०८८०९००
४.	जय कुमारी कामी	सदस्य	९८२२८८७३५८
५.	ठकेन्द्र बहादुर खड्का	सदस्य	९८०९८८१९५७

वडा नं. ११

क्र.स.	जनप्रतिनिधिको नाम थर	पद	सम्पर्क नम्बर
१.	तुल्सीराम बुढाथोकी	वडा अध्यक्ष	९८१०८९८२८३
२.	सशीराम ओली	सदस्य	९८१०९६४८१५
३.	प्रेम प्रकाश खड्का	सदस्य	९८४७९३९६४९
४.	बिनादेवी विक	सदस्य	९८०९५३२१११
५.	गोर्खे दमाई	सदस्य	९८२२८९८७५६

सानीभेरी गाउँपालिका स्थित विद्यालय प्रधानाध्यापकहरुको सम्पर्क नम्बर

क्र.स	विद्यालयकोड नं.	विद्यालयको नाम	प्रधानाध्यापकको नाम	सम्पर्क नं.
१	५४०३८००५६	जनप्रिय मावि हाँसिबाङ	दिल बहादुर के.सी.	९८४७८५२०३७
२	५४०३८०००४	बालकल्याण आवि पाखेरोल	मन्जित ओली	९८६१८५५८७३
३	५४०३८०००३	राष्ट्री ज्ञानोदय मावि सिम्ली	शशिराम विश्वकर्मा	९७४५०४७१७६
४	५४०३८००१३	जनचाहना आवि सहरे	रेशम पुन मगर	९८४४९१४६५२
५	५४०३८०००१	कालिका आवि फुक्रु	पुर्भान ओली	९८६४३५४७४०
६	५४०३८०००८	शिव आवि मगरराङ्जा	विर्ख बहादुर खड्का	९८६८२४७९०३
७	५४०३८०००७	जनज्योति आवि फुक्रुज्यूला	विणा ओली खड्का	९८६६९०७२७९
८	५४०३८०००६	सरस्वति आवि तल्लो आँमडाँडा	आशा कुमारी रोका	९८४७९९९४८६
९	५४०३८०००९	चन्द्रोदय आवि सहरे	शशिराम बोहरा	९८४७९३६५५७
१०	५४०३८०००७	जनसहयोग आवि माथिल्लो आँमडाँडा	डिल बहादुर हमाल	९८६८६५७३६४
११	५४०११०००८	सुर्योदय मावि बेल्टापु	हेमन्त भण्डारी	९८६८४५९८६४
१२	५४०११०००७	सानीभेरी मावि बलिबाङ	अमर चन्द	९८४७८९२३०३
१३	५४०११०००६	राष्ट्रीय आवि चाख्लेमेला	नरेन्द्र कुमार चन्द	९८६८०१९७१५
१४	५४०११०००२	दिपज्योति आवि चौखे	हरी बहादुर ओली	९८४४९९००१८
१५	५४०११०००३	आधारभूत विद्यालय ज्यामिरे	इन्द्रलाल शर्मा	९८६८६०७३४७
१६	५४०११०००४	नवचन्द्रज्योति आवि गारछाला	हुकुम बुढाथोकी	९८६६८६९३०५
१७	५४०११०००९	कालिका आवि इजर	तिला सुनार	९८६९५३३८२७
१८	५४०११०००५	बालकल्याण आवि गोलडाँडा	भीम बहादुर नकाल	९८६६५३९१५३
१९	५४००३०००५	सरस्वति मावि अर्माडाँडा	राम बहादुर ओली	९८०९७०६६३६
२०	५४००३०००१	सरस्वति मावि चिन्तु	याम बहादुर खड्का	९८२२९१८८१३
२१	५४००३०००२	दिपज्योति आवि काँडा	दिनेश खड्का	९८६४३४६५७१
२२	५४००३०००३	शिव आवि काफलबोट	लोक चन्द्र रोका	९८०९५५०६१३

क्र.स	विद्यालयकोड नं.	विद्यालयको नाम	प्रधानाध्यापकको नाम	सम्पर्क नं.
२३	५४००३०००४	जनकल्याण आवि बाघखोर	एज्ञ बहादुर ओली	९८४७९९४९३८
२४	५४००३०००६	जनसेवा आवि घनठाना	शुशिला विष्ट खड्का	९८१०८२११३४
२५	५४००३०००७	ज्ञानज्योति आवि टिम्मुरबोट	कमल बहादुर डागीं	९८१२८६९९५६
२६	५४००३०००८	ज्ञानकुञ्ज आवि रानीच्यूरा	विनिता खड्का ओली	९८०९७६१८३५
२७	५४००३०००९	जनजागरण आवि गात्तिना	मन्जित खड्का	९८२२८६५४४७
२८	५४०३१०००२	भेरीदोभान मावि चायनाबगर	पूर्भान वि.क.	९८६४३४३०८३
२९	५४०३१०००४	बालज्योति मावि गिठाकोट	पुर्ण बहादुर ओली	९७४८५२९५०९
३०	५४०३१०००१	शितल मावि पत्रैया	हंश बहादुर खड्का	९८६८२९६९१४
३१	५४०३१०००७	जनप्रिय आधारभूत विद्यालय भण्डारबन	लाले राणा मगर	९८४८३७६२५३
३२	५४०३१०००५	जनकल्याण आवि पूर्तिमकाँडा	विवेक पुन मगर	९८६६८३७५६६
३३	५४३१०००१०	ज्ञानोदय आवि घर्तिगाँउ	महिमा बुढा	९८४८१२४५२०
३४	५४०३१००१२	मालिका पहाड आवि बसनडाँडा	सरिता पुन वि.सी.	९८०४५७३६६०
३५	५४०३१००११	प्रगतिशील आवि बुकीचौर	सुदर्शन वि.क.	९८२२४०८२१८
३६	५४०१०००१	जनज्योति मावि मेलचौर	कर्ण बहादुर के.सी.	९७४१४९१४२३
३७	५४०१०००१०	जनता आवि छहरा	अर्जुन के.सी.	९८१२८७७६३१
३८	५४०१०००१५	बालकल्याण आवि शिलटाकुरी	टिकाराम के.सी.	९८२२९२०८१३
३९	५४०१०००११	कालिका आवि घामताप्ने	रन्जित पुन	९८१०८०१४५६
४०	५४०१००००४	बालहित आवि पोखरी	दिनेश खत्री	९७४८६७१२१८
४१	५४०१००००९	नेपाल राष्ट्रिय मावि घापागार	रत्न बहादुर कुसारी	९७४८००३०६२
४२	५४०१००००२	लक्ष्मी आवि कोटगाँउ	नर बहादुर पुन	९७४८५११६४६
४३	५४०१००००७	बालहित आवि हाँसु	पहल पुन	९८१०८९०१७७
४४	५४०१००००५	अमरज्योति आवि सल्लीचौर	विश्व पुन	९८२२९८२१९५
४५	५४०१००००६	पृथ्वी आवि देउताखोला	जय बहादुर के.सी.	९८५११३४४०२

सानीभेरी गाउँपालिका स्थित विद्यालयमा कार्यरत विद्यालय सहायकहरुको विवरण-२०७६

क.स.	विद्यालय सहायकको नाम	कार्यरत विद्यालयको नाम	सम्पर्क नम्बर
१	रुपलाल पुन	श्री भेरीदोभान मावि चाइनाबगर	९८६४७२४७६३
२	धन बहादुर पुन	श्रीजनकल्याण आवि पूर्तिमकाँडा	९८१८४२५९४८
३	मनकुमारी चन्द	श्री राष्ट्रीय आवि चाख्लेमेला	९८१५५७४०९०
४	लोकेन्द्र विष्ट	श्री बालकल्याण आवि गोलडाँडा	९८६३४६७२७२
५	लोक बहादुर पुन	दिपज्योति आवि चौखे	९८६८६०००२५
६	अल बहादुर पुन	श्री लक्ष्मी आवि कोटगाउँ	९८१३८८३६५६
७	रिक्त	श्री बालहित आवि हाँसु	पदपूर्ति हुन बाँकी
८	दुर्गा घर्तिमगर	श्री पृथ्वी आवि देउताखोला	९८२३६३८०७६
९	कमला ओली	श्री कालिका आवि फुक्रु	९८६६९७९०५९
१०	सम्झना वि.सी.	श्री जनचाहना आवि सहरे	९८०६२९०८३४
११	विपना डाँगी	श्री जनकल्याण आवि बागखोर	९८६६७०९४७०
१२	सावित्री डाँगी	श्री शिव आवि काफलबोट	९८१०९१३६९१
१३	पुष्पा रावल खड्का	श्री जनप्रिय आवि भण्डारबन	९८२५५१३४५४

सामुदायिक सिकाइ केन्द्रहरुको विवरण-२०७६

क्र. स.	सामुदायिक सिकाइ केन्द्रको नाम	ठेगाना	परिचालिकाको नाम	सम्पर्क नम्बर
१.	प्रगतिशील सामुदायिक सिकाइ केन्द्र	सानीभेरी गाउँपालिका-२, पूर्तिमकाँडा	जय कुमारी पुन	९८४२४१०७०३
२.	प्रगतिशील सामुदायिक सिकाइ केन्द्र	सानीभेरी गाउँपालिका-११, अर्मा	समीक्षा ओली खड्का	९८२२८६९४३३
३.	सानोभेरी सामुदायिक सिकाइ केन्द्र	सानीभेरी गाउँपालिका-४, गरायला	राधा ओली	९८४८१०९७९८
४.	दिपज्योति सामुदायिक सिकाइ केन्द्र	सानीभेरी गाउँपालिका-९,सिम्ली	रिक्त	

शुल्क सम्बन्धि विवरण

गाउँ कार्यपालिकाको मिति २०७६।०५।१३ गतेको निर्णय अनुसार निर्धारण गरिएका विद्यालय सँग सम्बन्धित केही शुल्कहरु

१. विद्यालय शिक्षक तथा कर्मचारीहरुको अभिलेखीकरण शुल्क

I. विद्यालय सहयोगी — रु. २००।—
II. प्रारम्भिक वालविकास शिक्षक र विद्यालय सहायक — रु.५००।—
III. आधारभूत तह (कक्षा १-५) शिक्षक — रु.७००।—
IV. आधारभूत तह (कक्षा६-८) शिक्षक— रु.१०००।—
V. माध्यमिक तह (कक्षा ९-१०) शिक्षक — रु.१५००।—
VI. माध्यमिक तह (कक्षा ११-१२) शिक्षक -रु २०००।—

२. शिक्षक सरुवा / सरुवा सहमति शुल्क

I. आधारभूत तह —रु. १५००।—
II. माध्यमिक तह — रु. २०००।—

३. विद्यालय वाहिर हुने अध्यापन कार्यको लागि अनुमति लिएका शैक्षिक संस्थाहरुको अनुमति शुल्क रु.२०००।— र नविकरण शुल्क रु.१५००।—

विद्यालय क्षेत्र विकास कार्यक्रम केन्द्रस्तर/ जिल्लास्तर/सवैका शिक्षा शिशु विकास कार्यक्रमहरुको प्रगति विवरण आव २०७५/७६

सि.नं	क्रियाकलापको नाम	विनियोजित कुल रकम	खर्च भएको रकम	खर्चप्रतिशत
१	शिक्षकको जगेडा तलव	136000	136000	१००.००%
२	आधारभूत र माध्यमिक शिक्षक तलव भत्ता र राहत अनुदान कोटा त.भ.	55705000	55705000	100%
३	कक्षा १ देखि १० सम्म अध्ययनरत विद्यार्थीका लागि पाठ्यपुस्तक अनुदान	3925000	3526392	89.84%
४	विद्यालय कर्मचारी व्यवस्थापन अनुदानआ.मावि	4434000	5167315	116.53%

सि.नं	क्रियाकलापको नाम	विनियोजित कुल रकम	खर्च भएको रकम	खर्चप्रतिशत
५	प्रारम्भिक वालविकास र पुर्व प्राथमिक कक्षाका सहजकर्ताहरुको पारिश्रमिक	2340000	2496000	106.66%
६	सिक्षण सिकाई सामग्री तथा वुक कर्नर व्यवस्थापन तथा निरन्तर मुल्याङकन लागि प्रति विद्यारथी लागत अनुदान	2433000	2288500	94.06%
७	कक्षा ११-१२ मा अध्ययनरत तोकिएको लक्षित वर्गका विद्यार्थीका लागि पाठ्यपुस्तक पाठ्यपुस्तक उपलव्ध गराउन विद्यालयलाई अनुदान	100000	100000	100%
८	सामुदायिक विद्यालयमा आधारभूत तथा माध्यमिक तहमा अध्ययनरत विद्यार्थीको गैर आवासिय छात्रवृति	2714000	1745770	64.32%
९	सामुदायिक सिकाई केन्द्र सञ्चालन	800000	800000	100%
१०	विद्यालय भवन निर्माण अघिल्लो आ.व. को क्रमागत ४कोठे भवन	3600000	3600000	100%
११	नमुना विद्यालय सुधार गुरुयोजना अनुरुप भौतिक निर्माण अनुदान	15000000	15000000	100%
१२	कक्षा८ को परिक्षा सञ्चालन व्यवस्थापन खर्च	193000	193000	100%
१३	उत्कृष्ट सिकाई उपलव्धी भएका विद्यालयलाई सिकाई सुदृढीकरण तथा विद्यालयलाई कार्य सम्पादनमा आधारित अनुदान	450000	450000	100%
१४	शिक्षकको शिक्षण सिकाईमा समयावधि सुधार योजना कार्यान्वयन	10000	10000	100%
१५	माध्यमिक विद्यालयमा पुस्तकालय स्थापना तथा व्यवस्थापन अनुदान	650000	650000	100%
१६	शिक्षण सिकाईमा ICT प्रयोग	650000	650000	100%
१७	माद्यमिक विद्यालयमा विज्ञान प्रयोगशाला	650000	650000	100%
१८	गणित विज्ञान र अङ्ग्रेजी विषयका लागि	50000	50000	100%

सि. नं	क्रियाकलापको नाम	विनियोजित कुल रकम	खर्च भएको रकम	खर्चप्रतिशत
	क्रियाकलापमा आधारित अनुदान			
१९	राष्ट्रपति रनिङ्शिल्ड प्रतियोगिता	100000	100000	100%
२०	WASH सहितको शौचालय निर्माण	1400000	1400000	100%
२१	दूई कोठे नयाँकक्षा सहित फर्निचर निर्माण कक्षाकोठा	720000	720000	100%
२२	प्रारम्भिक वालविकास सका र कर्मचारी पोषाक	1456000	1440000	99%
२३	शिक्षक तलव भत्ता थप	1555000	1555000	100%
२४	शिक्षण सहयोग अनुदान	2928000	2928000	100%
२५	विद्यालय सञ्चालन व्यवस्थापन अनुदान	2229000	2182300	97.9
	जम्मा	**104228000**	**103543277**	

सानीभेरी गाउँपालिका स्थित सम्पूर्ण विद्यालयहरुको Book Corner तर्फ रकम निकासा(आव २०७५/७६)

सि.नं.	विद्यालयको नाम	संचालित कक्षा	ECD			कक्षा (१-५)			कक्षा (६-८)			कक्षा (९-१०)			कक्षा (११-१२)			कूल जम्मा रकम	कै.
			विद्यार्थी संख्या	दर	जम्मा	विद्यार्थी संख्या	दर	जम्मा	विद्यार्थी संख्या	दर	जम्मा	विद्यार्थी संख्या	दर	जम्मा	विद्यार्थी संख्या	दर	जम्मा		
१	जनप्रिय मा.वि. हाँसिवाङ	१-१०	४२	५००	२१०००	११३	१५०	१६९५०	१२२	200	24400	76	200	15200			0	77550	
२	रासी ज्ञानोदय मा.वि. सिम्ली	१-१२	१५४	५००	७७०००	२१२	१५०	३१८००	२४१	200	48200	280	200	56000	461	250	115250	328250	
३	सरस्वती मा.वि. अर्माडाँडा	१-१२	२५	५००	१२५००	१४१	१५०	२११५०	१५६	200	31200	195	200	39000	185	250	46250	150100	
४	भेरीदोभान मा.वि. चाइनाबगर	१-९	२७	५००	१३५००	१०३	१५०	१५४५०	६५	200	13000	21	200	4200			0	46150	
५	सूर्योदय मा.वि. बेलटापु	१-१०	२२	५००	११०००	१८०	१५०	२७०००	१८९	200	37800	255	200	51000			0	126800	
६	बालज्योती मा.वि. गिठाकोट	१-१०	३२	५००	१६०००	१३९	१५०	२०८५०	१२५	200	25000	82	200	16400			0	78250	
७	सानीभेरी मा.वि. बलिबाङ	१-१२	२५	५००	१२५००	१४५	१५०	२१७५०	१८९	200	37800	164	200	32800	161	250	40250	145100	
८	पृथ्वी आवि देउताखोला दुली	१-६	१४	५००	७०००	६५	१५०	९७५०	२१	200	4200			0			0	20950	
९	जनकल्यान आ.वि. बागखोर	१-८	३८	५००	१९०००	१९१	१५०	२८६५०	१४४	200	28800			0			0	76450	
१०	बालकल्याण आवि गोलडाडा	१-८	३३	५००	१६५००	१६२	१५०	२४३००	११७	200	23400			0			0	64200	
११	दिपज्योती आ.वि. चौखे	१-५	२०	५००	१००००	४२	१५०	६३००			0			0			0	16300	
१२	कालिका आ.वि. फुकु	१-८	२४	५००	१२०००	९४	१५०	१४१००	७५	200	15000			0			0	41100	
१३	शितल मावि पक्रैया	१-१०	३०	५००	१५०००	२०५	१५०	३०७५०	११०	200	22000	112	200	22400			0	90150	
१४	जनज्योती मा.वि. मेलचौर	१-१०	२२	५००	११०००	१३३	१५०	१९९५०	१४०	200	28000	102	200	20400			0	79350	
१५	आ.वि. ज्यामिरे	१-५	२८	५००	१४०००	५९	१५०	८८५०			0			0			0	22850	
१६	जनसहयोग आ.वि. माथिल्लो आमडाँडा	१-५	१०	५००	५०००	५२	१५०	७८००			0			0			0	12800	
१७	शिव आ.वि. काफलबोट	१-८	२६	५००	१३०००	१६३	१५०	२४४५०	१४०	200	28000			0			0	65450	
१८	जनप्रिय आ.वि. भण्डारबन	१-८	२७	५००	१३५००	१२९	१५०	१९३५०	८०	200	16000			0			0	48850	
१९	दिपज्योती आ.वि. अर्माकाँडा	१-५	१५	५००	७५००	९३	१५०	१३९५०			0			0			0	21450	
२०	अमरज्योती आ.वि. सल्लीचौर	१-५	१३	५००	६५००	२७	१५०	४०५०			0			0			0	10550	
२१	नव चन्द्र ज्योती आ.वि. गारछाला	१-५	२७	५००	१३५००	७८	१५०	११७००			0			0			0	25200	
२२	चन्द्रर्योदय आ.वि. सहरे	१-५	१४	५००	७०००	६०	१५०	९०००			0			0			0	16000	
२३	शिव आ.वि. मगररांजा	१-५	१५	५००	७५००	५४	१५०	८१००			0			0			0	15600	
२४	सरस्वती आ.वि. तल्लो आमडाँडा	१-५	२६	५००	१३०००	८७	१५०	१३०५०			0			0			0	26050	
२५	जनज्योती आ.वि. फुकुज्यूला	१-५	२०	५००	१००००	६६	१५०	९९००			0			0			0	19900	
२६	जनसेवा आ.वि. अर्मा घनठाना	१-३	२५	५००	१२५००	३०	१५०	४५००			0			0			0	17000	
२७	ज्ञानज्योती आ.वि. टिमुरबोट	१-३	२२	५००	११०००	५१	१५०	७६५०			0			0			0	18650	
२८	जनता आ.वि. छहरा	१-५	१९	५००	९५००	५३	१५०	७९५०			0			0			0	17450	
२९	बालहित आ.वि. हाँसु	१-६	२३	५००	११५००	१२४	१५०	१८६००	२५	200	5000			0			0	35100	
३०	कालिका आवि घामताप्ने दुली	१-५	३५	५००	१७५००	९५	१५०	१४२५०			0			0			0	31750	

सि.नं.	विद्यालयको नाम	संचालित कक्षा	ECD			कक्षा (१-५)			कक्षा (६-८)			कक्षा (९-१०)			कक्षा (११-१२)			कूल जम्मा रकम	कै.
			विद्यार्थी संख्या	दर	जम्मा	विद्यार्थी संख्या	दर	जम्मा	विद्यार्थी संख्या	दर	जम्मा	विद्यार्थी संख्या	दर	जम्मा	विद्यार्थी संख्या	दर	जम्मा		
३१	ज्ञानकुन्ज आवि रानीचिउरा	१-३	१६	५००	८०००	५४	१५०	८१००			0			0			0	16100	
३२	जनजागरण आवि गातिना	१-३	२४	५००	१२०००	४९	१५०	७३५०			0			0			0	19350	
३३	बालकल्याण आवि पाखेरोल	१-३	०	५००	०	२७	१५०	४०५०			0			0			0	4050	
३४	जनचाहना आवि सहरे	१-३	०	५००	०	६८	१५०	१०२००	५९	200	11800			0			0	22000	
३५	राष्ट्रीय आवि, चाख्लीमेला	१-८	२३	५००	११५००	१२३	१५०	१८४५०	८६	200	17200			0			0	47150	
३६	कालिका आवि इजर	१-३	१७	५००	८५००	४५	१५०	६७५०			0			0			0	15250	
३७	सरस्वति मावि चिन्तु	१-१०	११	५००	५५००	११७	१५०	१७५५०	१७६	200	35200	81	200	16200			0	74450	
३८	जनकल्याण आवि पुर्तिमकाँडा	१-८	१७	५००	८५००	११९	१५०	१७८५०	७०	200	14000			0			0	40350	
३९	ज्ञानोदय आ.वि घर्तिगाउँ	१-३	२८	५००	१४०००	३७	१५०	५५५०		200	0			0			0	19550	
४०	मालिका पहाड आवि बसनडाँडा	१-३	१७	५००	८५००	४०	१५०	६०००			0			0			0	14500	
४१	प्रगतिशिल आ.वि बुकिचौर	१-३	१२	५००	६०००	२४	१५०	३६००			0			0			0	9600	
४२	बालकल्याण आ.वि सिल्टाकुरी	१-३	१७	५००	८५००	९०	१५०	१३५००			0			0			0	22000	
४३	बालहित आ.वि. पोखरी	१-३	१८	५००	९०००	४४	१५०	६६००			0			0			0	15600	
४४	नेपाल राष्ट्रीय मावि घापागार	१-१०	२१	५००	१०५००	८१	१५०	१२१५०	१०२	200	20400	63	200	12600			0	55650	
४५	लक्ष्मी आवि कोटगाउँ	१-८	११	५००	५५००	१११	१५०	१६६५०	९३	200	18600			0			0	40750	
४६	जनजागृति बालविकास केन्द्र गोलचौर	ECD	२३	५००	११५००		१५०	०			0			0			0	11500	
४७	तिमिले पोखरी बालविकास केन्द्र	ECD	२६	५००	१३०००		१५०	०			0			0			0	13000	
जम्मा			११३४		५६७०००	४१७५		६२६२५०	२५२५		५०५०००	१४३१		२८६२००	८०७		२०१७५०	2186200	

सि.नं.	विद्यालयको नाम	संचालित कक्षा	निरन्तर विद्यार्थी मूल्याङ्कन (CAS)			शिर्षकः विद्यालय संचालन तथा व्यवस्थापन अनुदान						कूल जम्मा रकम	कै.
						सामाजिक परीक्षण तथा तथ्याङ्क व्यवस्थापन		SIP निर्माण, अभिभावक शिक्षा तथा वि.व्य.स.को क्षमता अभिवृद्धि		मसलन्द			
			विद्यार्थी संख्या (कक्षा-१)	दर	जम्मा	संचालित कक्षा	जम्मा	संचालित कक्षा	जम्मा	संचालित कक्षा	जम्मा		
१	जनप्रिय मा.वि. हाँसिवाङ	१-१०	१९	१००	१९००	१-१०	१५०००	१-१०	20000	१-१०	25000	61900	
२	रासी ज्ञानोदय मा.वि. सिम्ली	१-१२	४५	१००	४५००	१-१२	१५०००	१-१२	20000	१-१२	30000	69500	
३	सरस्वती मा.वि. अर्माडाँडा	१-१२	३६	१००	३६००	१-१२	१५०००	१-१२	20000	१-१२	30000	68600	
४	भेरीदोभान मा.वि. चाइनाबगर	१-९	२०	१००	२०००	१-९	१५०००	१-९	20000	१-९	25000	62000	
५	सूर्योदय मा.वि. वेलटापु	१-१०	३४	१००	३४००	१-१०	१५०००	१-१०	20000	१-१०	25000	63400	
६	बालज्योती मा.वि. गिठाकोट	१-१०	३१	१००	३१००	१-१०	१५०००	१-१०	20000	१-१०	25000	63100	
७	सानीभेरी मा.वि. बलिबाङ	१-१२	२५	१००	२५००	१-१२	१५०००	१-१२	20000	१-१२	30000	67500	
८	पृथ्वी आवि देउताखोला दुली	१-६	३३	१००	३३००	१-६	१००००	१-६	15000	१-६	15000	43300	
९	जनकल्यान आ.वि. बागखोर	१-८	२६	१००	२६००	१-८	१००००	१-८	15000	१-८	20000	47600	
१०	बालकल्याण आवि गोलडाडा	१-८	३३	१००	३३००	१-८	१००००	१-८	15000	१-८	20000	48300	
११	दिपज्योती आ.वि. चौखे	१-५	८	१००	८००	१-५	१००००	१-५	15000	१-५	15000	40800	
१२	कालिका आ.वि. फुक्रु	१-८	२१	१००	२१००	१-८	१००००	१-८	15000	१-८	20000	47100	
१३	शितल मावि पकैया	१-१०	६३	१००	६३००	१-१०	१५०००	१-१०	20000	१-१०	25000	66300	
१४	जनज्योती मा.वि. मेलचौर	१-१०	३१	१००	३१००	१-१०	१५०००	१-१०	20000	१-१०	25000	63100	
१५	आ.वि. ज्यामिरे	१-५	१६	१००	१६००	१-५	१००००	१-५	15000	१-५	15000	41600	
१६	जनसहयोग आ.वि. माथिल्लो आमडाँडा	१-५	१०	१००	१०००	१-५	१००००	१-५	15000	१-५	15000	41000	
१७	शिव आ.वि. काफलबोट	१-८	२६	१००	२६००	१-८	१००००	१-८	15000	१-८	20000	47600	
१८	जनप्रिय आ.वि. भण्डारबन	१-८	३२	१००	३२००	१-८	१००००	१-८	15000	१-८	20000	48200	
१९	दिपज्योती आ.वि. अर्माकाँडा	१-५	२०	१००	२०००	१-५	१००००	१-५	15000	१-५	15000	42000	
२०	अमरज्योती आ.वि. सल्लीचौर	१-५	७	१००	७००	१-५	१००००	१-५	15000	१-५	15000	40700	
२१	नव चन्द्र ज्योती आ.वि. गारछाला	१-५	१८	१००	१८००	१-५	१००००	१-५	15000	१-५	15000	41800	
२२	चन्द्रर्योदय आ.वि. सहरे	१-५	११	१००	११००	१-५	१००००	१-५	15000	१-५	15000	41100	
२३	शिव आ.वि. मगररांजा	१-५	२०	१००	२०००	१-५	१००००	१-५	15000	१-५	15000	42000	
२४	सरस्वती आ.वि. तल्लो आमडाँडा	१-५	१७	१००	१७००	१-५	१००००	१-५	15000	१-५	15000	41700	
२५	जनज्योती आ.वि. फुक्रुज्यूला	१-५	१२	१००	१२००	१-५	१००००	१-५	15000	१-५	15000	41200	

सि.नं.	विद्यालयको नाम	संचालित कक्षा	निरन्तर विद्यार्थी मूल्याङ्कन (CAS)			शिर्षक: विद्यालय संचालन तथा व्यवस्थापन अनुदान						कूल जम्मा रकम	कै.
						सामाजिक परीक्षण तथा तथ्याङ्क व्यवस्थापन		SIP निर्माण, अभिभावक शिक्षा तथा वि.व्य.स.को क्षमता अभिवृद्धि		मसलन्द			
			विद्यार्थी संख्या (कक्षा-१)	दर	जम्मा	संचालित कक्षा	जम्मा	संचालित कक्षा	जम्मा	संचालित कक्षा	जम्मा		
२६	जनसेवा आ.वि. अर्मा घनठाना	१-३	१४	१००	१४००	१-३	१००००	१-३	15000	१-३	15000	41400	
२७	ज्ञानज्योती आ.वि. टिमुरबोट	१-३	२०	१००	२०००	१-३	१००००	१-३	15000	१-३	15000	42000	
२८	जनता आ.वि. छहरा	१-५	१७	१००	१७००	१-५	१००००	१-५	15000	१-५	15000	41700	
२९	बालहित आ.वि. हाँसु	१-६	५०	१००	५०००	१-६	१००००	१-६	15000	१-६	15000	45000	
३०	कालिका आवि घामताप्ने दुली	१-५	२०	१००	२०००	१-५	१००००	१-५	15000	१-५	15000	42000	
३१	ज्ञानकुन्ज आवि रानीचिउरा	१-३	२२	१००	२२००	१-३	१००००	१-३	15000	१-३	15000	42200	
३२	जनजागरण आवि गातिना	१-३	२२	१००	२२००	१-३	१००००	१-३	15000	१-३	15000	42200	
३३	बालकल्याण आवि पाखेरोल	१-३	१४	१००	१४००	१-३	१००००	१-३	15000	१-३	15000	41400	
३४	जनचाहना आवि सहरे	१-८	१८	१००	१८००	१-८	१००००	१-८	15000	१-८	20000	46800	
३५	राष्ट्रीय आवि, चाख्लीमेला	१-८	१६	१००	१६००	१-८	१००००	१-८	15000	१-८	20000	46600	
३६	कालिका आवि इजर	१-३	२०	१००	२०००	१-३	१००००	१-३	15000	१-३	15000	42000	
३७	सरस्वति मावि चिन्तु	१-१०	२७	१००	२७००	१-१०	१५०००	१-१०	20000	१-१०	25000	62700	
३८	जनकल्याण आवि पुर्तिमकाँडा	१-८	३०	१००	३०००	१-८	१००००	१-८	15000	१-८	20000	48000	
३९	ज्ञानोदय आ.वि घर्तिगाउँ	१-३	१३	१००	१३००	१-३	१००००	१-३	15000	१-३	15000	41300	
४०	मालिका पहाड आवि बसनडाँडा	१-३	१७	१००	१७००	१-३	१००००	१-३	15000	१-३	15000	41700	
४१	प्रगतिशिल आ.वि बुकिचौर	१-३	९	१००	९००	१-३	१००००	१-३	15000	१-३	15000	40900	
४२	बालकल्याण आ.वि सिल्टाकुरी	१-३	१४	१००	१४००	१-३	१००००	१-३	15000	१-३	15000	41400	
४३	बालहित आ.वि. पोखरी	१-३	२२	१००	२२००	१-३	१००००	१-३	15000	१-३	15000	42200	
४४	नेपाल राष्ट्रीय मावि घापागार	१-१०	१४	१००	१४००	१-१०	१५०००	१-१०	20000	१-१०	25000	61400	
४५	लक्ष्मी आवि कोटगाउँ	१-८	३०	१००	३०००	१-८	१००००	१-८	15000	१-८	20000	48000	
जम्मा			१०२३		१०२३००	०	५०५०००	०	७३००००	०	८४५०००	2182300	

सानीभेरी गाउँपालिकाको आ.व. २०७५/७६ को विद्यालयको पाठ्यपुस्तकको रकम निकासा

सि.नं.	विध्यालयको नाम	संचालित कक्षा	कक्षा १	जम्मा रकम रु.	कक्षा २	जम्मा रकम रु.	कक्षा ३	जम्मा रकम रु.	कक्षा ४	जम्मा रकम रु.	कक्षा ५	जम्मा रकम रु.	कुल जम्मा रकम रु.	कक्षा ६	जम्मा रकम रु.	कक्षा ७	जम्मा रकम रु.	कक्षा ८	जम्मा रकम रु.	कुल जम्मा रकम रु.	कक्षा ९	जम्मा रकम रु.	कक्षा १०	जम्मा रकम रु.	कुल जम्मा रकम रु.	1 देखि १० सम्मको कुल जम्मा रकम रु.
१	जनप्रिय मा.वि. हाँसिवाङ	१-१०	१९	४५२२.००	२४	५६१६.००	२०	५७६०.००	26	8736.00	24	8832.00	33466.00	35	15750.00	45	22590.00	42	22764.00	61104.00	31	13671.00	45	20295	33966.00	**128536.00**
२	रासी ज्ञानोदय मा.वि. सिम्ली	१-१२	४५	१०७१०.००	३८	८८९२.००	३१	८९२८.००	46	15456.00	52	19136.00	63122.00	73	32850.00	81	40662.00	87	47154.00	120666.00	148	65268.00	132	59532	124800.00	**308588.00**
३	सरस्वती मा.वि. अर्माडाँडा	१-१२	३६	८५६८.००	१७	३९७८.००	१९	५४७२.००	24	8064.00	45	16560.00	42642.00	53	23850.00	49	24598.00	54	29268.00	77716.00	90	39690.00	105	47355	87045.00	**207403.00**
४	भेरीदोभान मा.वि. चाइनाबगर	१-९	२०	४७६०.००	१७	३९७८.००	२१	६०४८.००	18	6048.00	27	9936.00	30770.00	23	10350.00	18	9036.00	24	13008.00	32394.00	21	9261.00		0	9261.00	**72425.00**
५	सूर्योदय मा.वि. बेलटापु	१-१०	३४	८०९२.००	२१	४९१४.००	४०	११५२०.००	34	11424.00	51	18768.00	54718.00	54	24300.00	70	35140.00	65	35230.00	94670.00	123	54243.00	132	59532	113775.00	**263163.00**
६	बालज्योती मा.वि. गिठाकोट	१-१०	३१	७३७८.००	२१	४९१४.००	२५	७२००.००	31	10416.00	31	11408.00	41316.00	42	18900.00	39	19578.00	44	23848.00	62326.00	39	17199.00	43	19393	36592.00	**140234.00**
७	सानीभेरी मा.वि. बलिबाङ	१-१२	२५	५९५०.००	३०	७०२०.००	२७	७७७६.००	31	10416.00	32	11776.00	42938.00	60	27000.00	56	28112.00	73	39566.00	94678.00	83	36603.00	81	36531	73134.00	**210750.00**
८	पृथ्वी आवि देउताखोला दुली	१-६	३३	७८५४.००	११	२५७४.००	७	२०१६.००	9	3024.00	5	1840.00	17308.00	21	9450.00		0.00		0.00	9450.00		0.00		0	0.00	**26758.00**
९	जनकल्यान आ.वि. बागखोर	१-८	२६	६१८८.००	३८	८८९२.००	३१	८९२८.००	50	16800.00	46	16928.00	57736.00	49	22050.00	57	28614.00	38	20596.00	71260.00		0.00		0	0.00	**128996.00**
१०	बालकल्याण आवि गोलडाडा	१-८	३३	७८५४.००	२४	५६१६.००	३२	९२१६.००	30	10080.00	43	15824.00	48590.00	36	16200.00	48	24096.00	33	17886.00	58182.00		0.00		0	0.00	**106772.00**
११	दिपज्योती आ.वि. चौखे	१-५	८	१९०४.००	७	१६३८.००	५	१४४०.००	12	4032.00	10	3680.00	12694.00		0.00		0.00		0.00	0.00		0.00		0	0.00	**12694.00**
१२	कालिका आ.वि. फुक्रु	१-८	२१	४९९८.००	२०	४६८०.००	१६	४६०८.००	16	5376.00	21	7728.00	27390.00	19	8550.00	35	17570.00	21	11382.00	37502.00		0.00		0	0.00	**64892.00**

सि.नं.	विद्यालयको नाम	संचालित कक्षा	कक्षा १	जम्मा रकम रु.	कक्षा २	जम्मा रकम रु.	कक्षा ३	जम्मा रकम रु.	कक्षा ४	जम्मा रकम रु.	कक्षा ५	जम्मा रकम रु.	कुल जम्मा रकम रु.	कक्षा ६	जम्मा रकम रु.	कक्षा ७	जम्मा रकम रु.	कक्षा ८	जम्मा रकम रु.	कुल जम्मा रकम रु.	कक्षा ९	जम्मा रकम रु.	कक्षा १०	जम्मा रकम रु.	कुल जम्मा रकम रु.	1 देखि १० सम्मको कुल जम्मा रकम रु.
१३	शितल मावि पकैया	१-१०	६३	१४९९४.००	३३	७७२२.००	३०	८६४०.००	42	14112.00	37	13616.00	59084.00	34	15300.00	32	16064.00	44	23848.00	55212.00	60	26460.00	52	23452	49912.00	**164208.00**
१४	जनज्योती मा.वि. मेलचौर	१-१०	३१	७३७८.००	२३	५३८२.००	२७	७७७६.००	27	9072.00	25	9200.00	38808.00	43	19350.00	42	21084.00	55	29810.00	70244.00	61	26901.00	41	18491	45392.00	**154444.00**
१५	आ.वि. ज्यामिरे	१-५	१६	३८०८.००	८	१८७२.००	१३	३७४४.००	12	4032.00	10	3680.00	17136.00		0.00		0.00		0.00	0.00		0.00		0	0.00	**17136.00**
१६	जनसहयोग आ.वि. माथिल्लो आमडाँडा	१-५	१०	२३८०.००	८	१८७२.००	१०	२८८०.००	13	4368.00	11	4048.00	15548.00		0.00		0.00		0.00	0.00		0.00		0	0.00	**15548.00**
१७	शिव आ.वि. काफलबोट	१-८	२६	६१८८.००	२८	६५५२.००	३१	८९२८.००	42	14112.00	36	13248.00	49028.00	40	18000.00	46	23092.00	54	29268.00	70360.00		0.00		0	0.00	**119388.00**
१८	जनप्रिय आ.वि. भण्डारबन	१-८	३२	७६१६.००	१७	३९७८.००	२४	६९१२.००	22	7392.00	34	12512.00	38410.00	28	12600.00	19	9538.00	33	17886.00	40024.00		0.00		0	0.00	**78434.00**
१९	दिपज्योती आ.वि. अर्माकाँडा	१-५	२०	४७६०.००	१७	३९७८.००	२०	५७६०.००	18	6048.00	18	6624.00	27170.00		0.00		0.00		0.00	0.00		0.00		0	0.00	**27170.00**
२०	अमरज्योती आ.वि. सल्लीचौर	१-५	७	१६६६.००	४	९३६.००	४	११५२.००	6	2016.00	6	2208.00	7978.00		0.00		0.00		0.00	0.00		0.00		0	0.00	**7978.00**
२१	नव चन्द्र ज्योती आ.वि. गारछाला	१-५	१८	४२८४.००	१७	३९७८.००	१४	४०३२.००	17	5712.00	12	4416.00	22422.00		0.00		0.00		0.00	0.00		0.00		0	0.00	**22422.00**
२२	चन्द्रर्योदय आ.वि. सहरे	१-५	११	२६१८.००	१२	२८०८.००	१२	३४५६.००	13	4368.00	12	4416.00	17666.00		0.00		0.00		0.00	0.00		0.00		0	0.00	**17666.00**
२३	शिव आ.वि. मगररांजा	१-५	२०	४७६०.००	१४	३२७६.००	५	१४४०.००	9	3024.00	6	2208.00	14708.00		0.00		0.00		0.00	0.00		0.00		0	0.00	**14708.00**
२४	सरस्वती आ.वि. तल्लो आमडाँडा	१-५	१७	४०४६.००	१६	३७४४.००	१९	५४७२.००	16	5376.00	19	6992.00	25630.00		0.00		0.00		0.00	0.00		0.00		0	0.00	**25630.00**
२५	जनज्योती आ.वि. फुकुज्यूला	१-५	१२	२८५६.००	१४	३२७६.००	११	३१६८.००	14	4704.00	15	5520.00	19524.00		0.00		0.00		0.00	0.00		0.00		0	0.00	**19524.00**
२६	जनसेवा आ.वि. अर्मा घनठाना	१-३	१४	३३३२.००	८	१८७२.००	८	२३०४.००		0.00		0.00	7508.00		0.00		0.00		0.00	0.00		0.00		0	0.00	**7508.00**

सि.नं.	विध्यालयको नाम	संचालित कक्षा	कक्षा १	जम्मा रकम रु.	कक्षा २	जम्मा रकम रु.	कक्षा ३	जम्मा रकम रु.	कक्षा ४	जम्मा रकम रु.	कक्षा ५	जम्मा रकम रु.	कुल जम्मा रकम रु.	कक्षा ६	जम्मा रकम रु.	कक्षा ७	जम्मा रकम रु.	कक्षा ८	जम्मा रकम रु.	कुल जम्मा रकम रु.	कक्षा ९	जम्मा रकम रु.	कक्षा १०	जम्मा रकम रु.	कुल जम्मा रकम रु.	1 देखि १० सम्मको कुल जम्मा रकम रु.
२७	ज्ञानज्योती आ.वि. टिमुरबोट	१-३	२०	४७६०.००	१७	३९७८.००	१४	४०३२.००		0.00		0.00	12770.00		0.00		0.00		0.00	0.00		0.00		0	0.00	**12770.00**
२८	जनता आ.वि. छहरा	१-५	१७	४०४६.००	१२	२८०८.००	१०	२८८०.००	7	2352.00	7	2576.00	14662.00		0.00		0.00		0.00	0.00		0.00		0	0.00	**14662.00**
२९	बालहित आ.वि. हाँसु	१-६	५०	११९००.००	२९	६७८६.००	१७	४८९६.००	14	4704.00	14	5152.00	33438.00	25	11250.00		0.00		0.00	11250.00		0.00		0	0.00	**44688.00**
३०	कालिका आवि घामताप्ने दुली	१-५	२०	४७६०.००	१८	४२१२.००	१८	५१८४.००	25	8400.00	14	5152.00	27708.00		0.00		0.00		0.00	0.00		0.00		0	0.00	**27708.00**
३१	ज्ञानकुन्ज आवि रानीचिउरा	१-३	२२	५२३६.००	१६	३७४४.००	१६	४६०८.००		0.00		0.00	13588.00		0.00		0.00		0.00	0.00		0.00		0	0.00	**13588.00**
३२	जनजागरण आवि गातिना	१-३	२२	५२३६.००	१४	३२७६.००	१३	३७४४.००		0.00		0.00	12256.00		0.00		0.00		0.00	0.00		0.00		0	0.00	**12256.00**
३३	बालकल्याण आवि पाखेरोल	१-३	१४	३३३२.००	८	१८७२.००	५	१४४०.००		0.00		0.00	6644.00		0.00		0.00		0.00	0.00		0.00		0	0.00	**6644.00**
३४	जनचाहना आवि सहरे	१-८	१४	३३३२.००	१२	२८०८.००	१४	४०३२.००	8	2688.00	16	5888.00	18748.00	26	11700.00	13	6526.00	20	10840.00	29066.00		0.00		0	0.00	**47814.00**
३५	राष्ट्रीय आवि, चाख्लीमेला	१-८	१६	३८०८.००	२७	६३१८.००	२५	७२००.००	26	8736.00	29	10672.00	36734.00	30	13500.00	21	10542.00	35	18970.00	43012.00		0.00		0	0.00	**79746.00**
३६	कालिका आवि इजर	१-३	२०	४७६०.००	१२	२८०८.००	१३	३७४४.००		0.00		0.00	11312.00		0.00		0.00		0.00	0.00		0.00		0	0.00	**11312.00**
३७	सरस्वति मावि चिन्तु	१-१०	२७	६४२६.००	१९	४४४६.००	२२	६३३६.००	26	8736.00	23	8464.00	34408.00	62	27900.00	59	29618.00	55	29810.00	87328.00	46	20286.00	35	15785	36071.00	**157807.00**
३८	जनकल्याण आवि पुर्तिमकाँडा	१-८	३०	७१४०.००	२३	५३८२.००	२४	६९१२.००	22	7392.00	20	7360.00	34186.00	18	8100.00	24	12048.00	28	15176.00	35324.00		0.00		0	0.00	**69510.00**
३९	ज्ञानोदय आ.वि घर्तिगाउँ	१-३	१३	३०९४.००	९	२१०६.००	१५	४३२०.००		0.00		0.00	9520.00		0.00		0.00		0.00	0.00		0.00		0	0.00	**9520.00**
४०	मालिका पहाड आवि बसनडाँडा	१-३	१७	४०४६.००	१५	३५१०.००	८	२३०४.००		0.00		0.00	9860.00		0.00		0.00		0.00	0.00		0.00		0	0.00	**9860.00**
४१	प्रगतिशिल आ.वि बुकिचौर	१-३	९	२१४२.००	८	१८७२.००	७	२०१६.००		0.00		0.00	6030.00		0.00		0.00		0.00	0.00		0.00		0	0.00	**6030.00**

सि.नं.	विध्यालयको नाम	संचालित कक्षा	कक्षा १	जम्मा रकम रु.	कक्षा २	जम्मा रकम रु.	कक्षा ३	जम्मा रकम रु.	कक्षा ४	जम्मा रकम रु.	कक्षा ५	जम्मा रकम रु.	कुल जम्मा रकम रु.	कक्षा ६	जम्मा रकम रु.	कक्षा ७	जम्मा रकम रु.	कक्षा ८	जम्मा रकम रु.	कुल जम्मा रकम रु.	कक्षा ९	जम्मा रकम रु.	कक्षा १०	जम्मा रकम रु.	कुल जम्मा रकम रु.	1 देखि १० सम्मको कुल जम्मा रकम रु.
४२	बालकल्याण आ.वि सिल्टाकुरी	१-३	१४	३३३२.००	२३	५३८२.००	२४	६९१२.००		0.00		0.00	15626.00		0.00		0.00		0.00	0.00		0.00		0	0.00	**15626.00**
४३	बालहित आ.वि. पोखरी	१-३	२२	५२३६.००	१२	२८०८.००	१०	२८८०.००		0.00		0.00	10924.00		0.00		0.00		0.00	0.00		0.00		0	0.00	**10924.00**
४४	नेपाल राष्ट्रीय मावि घापागार	१-१०	१४	३३३२.००	१०	२३४०.००	२०	५७६०.००	14	4704.00	23	8464.00	24600.00	19	8550.00	37	18574.00	46	24932.00	52056.00	44	19404.00	19	8569	27973.00	**104629.00**
४५	लक्ष्मी आवि कोटगाउँ	१-८	३०	७१४०.००	३०	७०२०.००	१७	४८९६.००	15	5040.00	19	6992.00	31088.00	20	9000.00	45	22590.00	28	15176.00	46766.00		0.00		0	0.00	**77854.00**
जम्मा			१०१९	२४२५२२	८०१	१८७४३४	७९४	२२८६७२	७३५	२४६३६०	७९३	२११८२४	११९७४१२	८१०	३६४५००	८३६	४१९६७२	८७९	४७६४१८	१२६०५९०	७४६	३२८९८६	८५३	३०८९३५	६३७९२१	३०९५९२३.००

सानीभेरी गाउँपालिकाको आव २०७५/७६ को विद्यालयगत छात्रवृत्ति रकम निकासा

सि.नं.	विध्यालयको नाम	संचालित कक्षा	छात्रा संख्या कक्षा (१-८)	दलित छात्र संख्या कक्षा (१-८)	जम्मा संख्या	दर	जम्मा रकम	दलित संख्या कक्षा (९-१०)	दर	जम्मा रकम	कूल जम्मा रकम
१	जनप्रिय मा.वि. हाँसिवाङ	१-१०	११६	५	१२१	४००.००	४८४००	४	500	2000.00	50400.00
२	रासी ज्ञानोदय मा.वि. सिम्ली	१-१२	२१७	५३	२७०	४००.००	१०८०००	४३	500	21500.00	129500.00
३	सरस्वती मा.वि. अर्माडाँडा	१-१२	१५४	३६	१९०	४००.००	७६०००	२९	500	14500.00	90500.00
४	भेरीदोभान मा.वि. चाइनाबगर	१-९	८६	२०	१०६	४००.००	४२४००	१०	500	5000.00	47400.00
५	सूर्योदय मा.वि. बेलटापु	१-१०	२०५	२०	२२५	४००.००	९००००	४२	500	21000.00	111000.00
६	बालज्योती मा.वि. गिठाकोट	१-१०	१५०	३०	१८०	४००.००	७२०००	१७	500	8500.00	80500.00
७	सानीभेरी मा.वि. बलिबाङ	१-१२	१७५	२२	१९७	४००.००	७८८००	२७	500	13500.00	92300.00
८	पृथ्वी आवि देउताखोला दुली	१-६	४४	५	४९	४००.००	१९६००				19600.00
९	जनकल्यान आ.वि. बागखोर	१-८	१७१	३४	२०५	४००.००	८२०००				82000.00
१०	बालकल्याण आवि गोलडाडा	१-८	१४५	३६	१८१	४००.००	७२४००				72400.00
११	दिपज्योती आ.वि. चौखे	१-५	१६	१५	३१	४००.००	१२४००				12400.00
१२	कालिका आ.वि. फुक्रु	१-८	८४	३१	११५	४००.००	४६०००				46000.00
१३	शितल मावि पक्रैया	१-१०	१७८	५४	२३२	४००.००	९२८००	२८	500	14000.00	106800.00
१४	जनज्योती मा.वि. मेलचौर	१-१०	१४१	२२	१६३	४००.००	६५२००	५	500	2500.00	67700.00
१५	आ.वि. ज्यामिरे	१-५	२९	६	३५	४००.००	१४०००				14000.00
१६	जनसहयोग आ.वि. माथिल्लो आमडाँडा	१-५	२३	१	२४	४००.००	९६००				9600.00

सि.नं.	विध्यालयको नाम	संचालित कक्षा	छात्रा संख्या कक्षा (१-८)	दलित छात्र संख्या कक्षा (१-८)	जम्मा संख्या	दर	जम्मा रकम	दलित संख्या कक्षा (९-१०)	दर	जम्मा रकम	कूल जम्मा रकम
१७	शिव आ.वि. काफलबोट	१-८	१४३	२०	१६३	४००.००	६५२००				65200.00
१८	जनप्रिय आ.वि. भण्डारबन	१-८	११२	१३	१२५	४००.००	५००००				50000.00
१९	दिपज्योती आ.वि. अर्माकाँडा	१-५	५२	१०	६२	४००.००	२४८००				24800.00
२०	अमरज्योती आ.वि. सल्लीचौर	१-५	१६	०	१६	४००.००	६४००				6400.00
२१	नव चन्द्र ज्योती आ.वि. गारछाला	१-५	४३	२१	६४	४००.००	२५६००				25600.00
२२	चन्द्रर्योदय आ.वि. सहरे	१-५	३०	३	३३	४००.००	१३२००				13200.00
२३	शिव आ.वि. मगररांजा	१-५	२७	४	३१	४००.००	१२४००				12400.00
२४	सरस्वती आ.वि. तल्लो आमडाँडा	१-५	४४	१४	५८	४००.००	२३२००				23200.00
२५	जनज्योती आ.वि. फुक्रुज्यूला	१-५	३६	०	३६	४००.००	१४४००				14400.00
२६	जनसेवा आ.वि. अर्मा घनठाना	१-३	२०	२	२२	४००.००	८८००				8800.00
२७	ज्ञानज्योती आ.वि. टिमुरबोट	१-३	२९	३	३२	४००.००	१२८००				12800.00
२८	जनता आ.वि. छहरा	१-५	२१	०	२१	४००.००	८४००				8400.00
२९	बालहित आ.वि. हाँसु	१-६	७१	०	७१	४००.००	२८४००				28400.00
३०	कालिका आवि घामताप्ने दुली	१-५	४८	८	५६	४००.००	२२४००				22400.00
३१	ज्ञानकुन्ज आवि रानीचिउरा	१-३	२४	९	३३	४००.००	१३२००				13200.00
३२	जनजागरण आवि गातिना	१-३	२२	११	३३	४००.००	१३२००				13200.00
३३	बालकल्याण आवि पाखेरोल	१-३	१२	२	१४	४००.००	५६००				5600.00
३४	जनचाहना आवि सहरे	१-८	६६	६	७२	४००.००	२८८००				28800.00
३५	राष्ट्रीय आवि, चाख्लीमेला	१-८	१०४	२३	१२७	४००.००	५०८००				50800.00
३६	कालिका आवि इजर	१-३	२९	१२	४१	४००.००	१६४००				16400.00

सि.नं.	विध्यालयको नाम	संचालित कक्षा	छात्रा संख्या कक्षा (१-८)	दलित छात्र संख्या कक्षा (१-८)	जम्मा संख्या	दर	जम्मा रकम	दलित संख्या कक्षा (९-१०)	दर	जम्मा रकम	कूल जम्मा रकम
३७	सरस्वति मावि चिन्तु	१-१०	१४५	२३	१६८	४००.००	६७२००	११	500	5500.00	72700.00
३८	जनकल्याण आवि पुर्तिमकाँडा	१-८	८७	५१	१३८	४००.००	५५२००				55200.00
३९	ज्ञानोदय आ.वि घर्तिगाउँ	१-३	२१	७	२८	४००.००	११२००				11200.00
४०	मालिका पहाड आवि बसनडाँडा	१-३	२०	२	२२	४००.००	८८००				8800.00
४१	प्रगतिशिल आ.वि बुकिचौर	१-३	१२	१२	२४	४००.००	९६००				9600.00
४२	बालकल्याण आ.वि सिल्टाकुरी	१-३	४०	१	४१	४००.००	१६४००				16400.00
४३	बालहित आ.वि. पोखरी	१-३	२२	३	२५	४००.००	१००००				10000.00
४४	नेपाल राष्ट्रीय मावि घापागार	१-१०	९६	२	९८	४००.००	३९२००	१	500	500.00	39700.00
४५	लक्ष्मी आवि कोटगाउँ	१-८	१११	४	११५	४००.००	४६०००				46000.00
जम्मा			३४३७	६५६	४०९३	१८०००	१६३७२००	२१७	५५००	१०८५००	१७४५७००.००

महिना .... **श्री... ... ... विद्यालय, ...** **चौमासिक**

देखि .... सम्म सानीभेरी गाउँपालिका, वडा नम्वर ... ... टोल ... ... **पहिलो / दोस्रो / तेस्रो**

सानीभेरी गाउँपालिका, रुकुम(पश्चिम), कर्णाली प्रदेश ,नेपाल

शिक्षक (स्वीकृत/राहत/गापा अनुदान), कर्मचारी (विद्यालय सहायक/सहयोगी) र बालविकास सहजकर्ताहरुको तलब भत्ता माग फाराम, २०... ... ...

विद्यालयको खाता नम्वर (नेबैलि) ... ... विद्यालयको खाता नम्वर (सनराइज बैंक) ... .

दरवन्दी संख्या (स्वीकृत क्रमशः (माध्यमिक ... .. निम्न माध्यमिक ... .. प्राथमिक ... ...) राहत (माध्यमिक ... ..निम्न माध्यमिक ... . प्राथमिक... .. ...) गापा अनुदान (माध्यमिक .... निम्न माध्यमिक .. ... प्राथमिक ... .)

सिन	शिक्षक/कर्मचारीको नाम थर	पद	दरवन्दीको किसिम	तह	श्रेणी	संकेत नम्वर	शुरु नियुक्ति मिति	हालको पदमा बढुवा नियुक्ति मिति	सनबैलिमा रहेको शिक्षकको खाता नम्वर	तलब स्केल	ग्रेड दर	ग्रेड संख्या	जम्मा ग्रेड रकम	ग्रेड सहितको तलब	कसं कोष थप	बीमा	महंगी भत्ता	दशैं/ पोषाक भत्ता	प्रअ भत्ता	जम्मा करकट्टी	खुद पाउने जम्मा मासिक तभ	खुद पाउने जम्मा चौमासिक तभ
जम्मा																						

.

....	....	....	....	....	....
तयार गर्ने	**पेश गर्ने**	**विवरण रुजु गर्ने**	**रकम जाँच गर्ने**	**विवरण प्रमाणित गर्ने**	**स्वीकृत गर्ने**
लेखासम्बन्धी काम गर्ने	**प्रधानाध्यापक**	**प्रा.स. (शिक्षा)**	**ले.अ. / लेखा सहायक**	**शाखा अधिकृत**	**प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत**
मिति :		**शिक्षा यूवा तथा खेलकूद शाखा**	**आर्थिक प्रशासन शाखा**	**शिक्षा यूवा तथा खेलकूद शाखा**	**गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, सानीभेरी गाउँपालिका रुकुम**

द्रष्टब्य : माथि उल्लेखित सबै विवरण अनिवार्य रुपमा भर्नुपर्नेछ । विवरण नभएमा ड्यास चिन्ह लगाउनुपर्नेछ । गापा अनुदानमा कार्यरत शिक्षक,बालविकास सहजकर्ता र विद्यालय सहायकको छुट्टै माग फाराम भर्नुपर्नेछ । निर्धारित पङ्क्ति (Row) अपुग भएमा थप प्रयोग गर्नुपर्नेछ । विवरणहरु सकेसम्म कम्प्युटर टाइप गरिएको हुनुपर्नेछ । माग फारमसाथ अघिल्लो चौमासिकको ओसी, कसकोष भौचर, आयकर कट्टी, हाजिरी उतार र तलबी भर्पाइका साथै नयां नियुक्ति, सरुवा बढुवा वा सेवा निवृत्त भएको भए सोको प्रतिलिपी समेत राख्नुपर्नेछ । माग फाराम प्रधानाध्यापक बैठकमा मात्र (विद्यालयको सहजताका लागि) पेश गर्नुहुन अनुरोध छ । हस्ताक्षर गर्नेहरुको नाम अनिवार्य रुपमा लेख्नुपर्नेछ । माथिका आवश्यक कुनै पनि विवरण छुट भएमा त. भ. निकासा हुने छैन । त. भ. निकासा सम्बन्धमा भरिएका विवरणहरुको सन्दर्भमा माथि उल्लेख भए बमोजिम हस्ताक्षर गर्ने सबैको सामूहिक जवाफदेहिता हुनेछ । मागफारम ३ प्रतिका दरले भर्नुपर्नेछ । सट्टा वा काजमा रहेकाको सन्दर्भमा सट्टा वा काजमा रहेका थप प्रमाणित कागजात सहित अलग्गै माग फाराम भर्नुपर्नेछ ।

अनुसूची-१.१

सानीभेरी गाउँपालिका, रुकुम (पश्चिम)
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयको संगठन संरचना

- गाउँसभा → लेखा, विधेयक, सुशासन तथा अन्य समिति
- गाउँकार्यपालिका → आर्थिक विकास, सामाजिक विकास, पुर्वाधार विकास र वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समिति
- अध्यक्ष → उपाध्यक्ष → न्यायिक समिति
- प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
  ८ औं (प्र./सा.प्र.)-१

प्रशासन, योजना तथा अनुगमन शाखा
- प्रशासन इकाइ
  - अधिकृत ६ औं (प्र./सा.प्र.)-१
  - क.अ., ५ औं (विविध)-१
- राजस्व इकाइ
  - सहायक ५औं (प्र./सा.प्र.)-१
- योजना तथा अनुगमन इकाइ
  - सहायक ५ औं (प्र./सा.प्र.)- १
- कानुनी मामिला ईकाई :
  - सहायक ५ औं (प्र./सा.प्र.)- १

वडा कार्यालयहरु- ११
- सहायक ५औं (प्र./सा.प्र.)-५
- सव-ईन्जि., ५ औं (इन्जि./सिभि.)-५
- सहायक, चौथो (प्र./सा.प्र.)-६
- अ.सबईन्जि., चौथो (इन्जि./सिभि.)-६

पूर्वाधार विकास तथा वातावरण व्यवस्थापन शाखा
- ईन्जिनियर ७/८ औं इन्जि/सिभिल/जनरल)-१
- सडक, सिंचाइ तथा अन्य पूर्वाधार विकास इकाइ
  - सब-ईन्जि, ५औं (इन्जि./सभिल)-१
- भवन तथा मापदण्ड कार्यान्वयन इकाइ
  - सब-ईन्जि., ५औं (इन्जि./सिभिल)-१
  - अ.सबईन्जि., चौथो(इन्जि./सिभिल)-१
- वातावरण, सरसफाइ तथा बिपद व्यवस्थापन इकाइ
  - ना.सु. ५ औं (प्र./सा.प्र.)-१
  - खा.पा.स.टे..४/५औं(इ./सि./स्या.)-१

सामाजिक विकास शाखा
- सामाजिक सुरक्षा तथा पन्जिकरण इकाई
  - अधिकृत ६औं (प्र./सा.प्र.)-१
- महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण इकाइ
  - स.म.वि.नि.,चौथो (विविध)-१
- स्वास्थ्य इकाई
  - हे.अ. ५/६ औं (स्वा/हे.ई.)-१

स्वास्थ्य र कृषि/पशु तर्फका निकायहरु:
- प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र, स्वास्थ्य चौकीहरु, आयुर्वेद औषधालयहरु
-
-
- कृषि सेवा केन्द्र/पशुसेवा केन्द्र
-
-

शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखा
- अधिकृत ७/८ औं (शिक्षा/शि.प्र.) -१
- प्रा.स., ५औं (शिक्षा/ -१

आन्तरिक लेखा परिक्षण इकाई
- आन्तरिक लेखा परिक्षक ५ औं (प्र./लेखा) -१

आर्थिक प्रशासन शाखा
- अधिकृत ७/८ (प्र/लेखा)-१
- लेखा सहायक ५ औं (प्र/लेखा)-१

नेपाल सरकार
संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय
(सामान्य प्रशासन)
सिंहदरबार, काठमाडौं
सचिव

२०७६ साउन १ गतेदेखि लागू हुने तलबमान

प्रदेश तथा स्थानीय तह अनुसूची ८

क्र.सं.	तह/श्रेणी	शुरू तलब स्केल	ग्रेड संख्या	ग्रेड दर	जम्मा
१	अधिकृत एघारौं	५०,६००	५	१,६८७	५९,०३५
२	अधिकृत दशौं	४७,३८०	७	१,५७९	५८,४३३
३	अधिकृत नवौं	४३,५८०	७	१,४५३	५३,७५१
४	अधिकृत आठौं	४०,३८०	७	१,३४६	४९,८०२
५	अधिकृत सातौं	३७,८७०	८	१,२६२	४७,९६६
६	अधिकृत छैठौं	३५,९९०	८	१,२००	४५,५९०
७	सहायक पाँचौ	२८,२००	१०	९४०	३७,६००
८	सहायक चौथौ	२६,६१०	१०	८८७	३५,४८०
	हेभी सवारी चालक				
९	पाँचौं स्तर	३४,१४०	४	१,१३८	३८,६९२
१०	चतुर्थ स्तर	३२,६२०	२	१,०८७	३४,७९४
११	तृतीय स्तर	३०,७२०	२	१,०२४	३२,७६८
१२	द्वितीय स्तर	२६,९९०	२	९००	२८,७९०
१३	प्रथम स्तर	२३,८५०	२	७९५	२५,४४०
	हलुका सवारी चालक				
१४	पाँचौं स्तर	३२,६२०	४	१,०८७	३६,९६८
१५	चतुर्थ स्तर	३०,७२०	२	१,०२४	३२,७६८
१६	तृतीय स्तर	२६,९९०	२	९००	२८,७९०
१७	द्वितीय स्तर	२३,८५०	२	७९५	२५,४४०
१८	प्रथम स्तर	२२,०१०	२	७३४	२३,४७८
	कार्यालय सहयोगी				
१९	पाँचौं स्तर	२६,५७०	४	८८६	३०,११४
२०	चतुर्थ स्तर	२३,८५०	२	७९५	२५,४४०
२१	तृतीय स्तर	२२,०१०	२	७३४	२३,४७८
२२	द्वितीय स्तर	२०,६८०	२	६८९	२२,०५८
२३	प्रथम स्तर	१९,४८०	२	६४९	२०,७७८

२०७६ साउन १ गतेदेखि लागू हुने तलबमान

सामुदायिक विद्यालयमा कार्यरत शिक्षक

अनुसूची ७

क.सं.	पद/श्रेणी	शुरू तलब स्केल	ग्रेड संख्या	ग्रेड दर	जम्मा
	माध्यामिक				
१	माध्यामिक (प्रथम श्रेणी)	४७,३८०	६	१,५७९	५६,८५४
२	माध्यामिक (द्वितीय श्रेणी)	४०,३८०	८	१,३४६	५१,१४८
३	माध्यामिक (तृतीय श्रेणी)	३५,९९०	८	१,२००	४५,५९०
	निम्न माध्यामिक				
४	निम्न माध्यामिक (प्रथम श्रेणी)	३७,८८०	८	१,२६३	४७,९८४
५	निम्न माध्यामिक (द्वितीय श्रेणी)	३५,९९०	८	१,२००	४५,५९०
६	निम्न माध्यामिक (तृतीय श्रेणी)	२८,२००	८	९४०	३५,७२०
	प्राथमिक				
७	एस.एल.सी.उत्तीर्ण (प्रथम श्रेणी)	३५,९९०	८	१,२००	४५,५९०
८	एस.एल.सी.उत्तीर्ण (द्वितीय श्रेणी)	२८,२००	८	९४०	३५,७२०
९	एस.एल.सी.उत्तीर्ण (तृतीय श्रेणी)	२६,६१०	६	८८७	३१,९३२
१०	दुई विषयसम्म एस.एल.सी. अनुत्तीर्ण	२२,०१०	६	७३४	२६,४१४
११	दुई विषयभन्दा बढी एस.एल.सी. अनुत्तीर्ण	२०,६८०	६	६८९	२४,८१४

सानीभेरी गाउँपालिकाको शैक्षिक स्मारिका
२०७६

प्रकाशक :

सानीभेरी गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखा

सिम्ली, रुकुम (पश्चिम)

कर्णाली प्रदेश, नेपाल

website:www.sanibherimun.gov.np

E-mail:sanibherimun@gmail.com

विषयसूची

सिन	विषय	पेज नम्वर
१	मन्तव्य/शुभकामना	
२	विभिन्न लेख रचनाहरु	१-३१
३	सानीभेरी शिक्षा ऐन, २०७४	३२-३८
४	सानीभेरी शिक्षा नियमावली, २०७४	३९-१०२
५	सानीभेरी गाउँपालिकाको शिक्षा नीति २०७५	१०३-१०५
६	शिक्षक तथा कर्मचारी अनुदान व्यवस्थापन निर्देशिका- २०७५	१०६-११०
७	शिक्षक तथा कर्मचारी छनौट कार्यविधि- २०७५	१११-११४
८	सानीभेरी गाउँपालिकाको आ.व. २०७६/०७७ को नीति,कार्यक्रम र बजेट मन्तव्य,२०७६	११५-१४५
९	सानीभेरी गाउँपालिका रुकुम(पश्चिम)को समष्टिगत शिक्षक विवरण-२०७६	१४६-१४८
१०	विद्यार्थी विवरण-२०७६(प्रारम्भिक बालविकास केन्द्र)	१४९-१५०
११	विद्यार्थी विवरण-२०७६(कक्षा १-५)	१५१-१५२
१२	विद्यार्थी विवरण-२०७६(कक्षा ६-८)	१५३
१३	विद्यार्थी विवरण-२०७६(कक्षा ९-१०)	१५४
१४	विद्यार्थी विवरण-२०७६(कक्षा ११-१२)	१५४
१५	सानीभेरी गाउँपालिकाको समष्टिगत विद्यार्थी विवरण-२०७६	१५५
१६	विद्यालयहरुको भौतिक विवरण-२०७६	१५६-१५८
१७	विद्यालय शिक्षक र कर्मचारी विवरण २०७६(गाउँपालिका अनुदान, विद्यालय सहायक, विद्यालय सहयोगी र प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्र)	१५९-१६९
१८	शिक्षक विवरण-२०७६(स्थायी, अस्थायी र राहत)	१७०-१७४
१९	गाउँ शिक्षा समितिको विवरण	१७४
२०	शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखामा कार्यरत कर्मचारीहरुको विवरण	१७४
२१	सानीभेरी गाउँपालिकामा कार्यरत स्थायी कर्मचारीहरुको विवरण-२०७६	१७५
२२	सानीभेरी गाउँपालिकामा कार्यरत अस्थायी/करार कर्मचारीहरुको विवरण-२०७६	१७६

सिन	विषय	पेज नम्वर
२३	गाउँपालिकाको कृषि सेवा केन्द्रमा कार्यरत करार कर्मचारी (एक गाउँ : एक प्राविधिक)	१७७
२४	नगर प्रहरी	१७७
२५	सानीभेरी गाउँपालिका अन्तर्गत स्वास्थ्य क्षेत्रमा कार्यरत स्थायी/अस्थायी तथा करार कर्मचारी विवरण	१७८-१७९
२६	जन प्रतिनिधिहरुको विवरण	१८०
२७	सानीभेरी गाउँपालिका वडा समितिको विवरण-२०७६	१८१-१८३
२८	सानीभेरी गाउँपालिका स्थित विद्यालय प्रधानाध्यापकहरुको सम्पर्क नम्बर	१८४-१८५
२९	सानीभेरी गाउँपालिका स्थित विद्यालयमा कार्यरत विद्यालय सहायकहरुको विवरण-२०७६	१८६
३०	सामुदायिक सिकाइ केन्द्रहरुको विवरण-२०७६	१८६
३१	शुल्क सम्बन्धि विवरण	१८७
३२	विद्यालय क्षेत्र विकास कार्यक्रम केन्द्रस्तर/ जिल्लास्तर/सवैका शिक्षा शिशु विकास कार्यक्रमहरुको प्रगति विवरण आव २०७५/७६	१८८-१८९
३३	सानीभेरी गाउँपालिका स्थित सम्पूर्ण विद्यालयहरुको Book Corner तर्फ रकम निकासा(आव २०७५/७६)	१९०-१९३
३४	सानीभेरी गाउँपालिकाको आ.व. २०७५/७६ को विद्यालयको पाठ्यपुस्तकको रकम निकासा	१९४-१९७
३५	सानीभेरी गाउँपालिकाको आव २०७५/७६ को विद्यालयगत छात्रवृत्ति रकम निकासा	१९८-२००
३६	चौमासिक माग फारामको नमूना	२०१
३७	सानीभेरी गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयको संगठन संरचना	२०२
३८	२०७६ श्रावण १ गते देखि लागुहुने तलवमान	२०३-२०४

सानीभेरी गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

सिम्ली, रुकुम (पश्चिम)

कर्णाली प्रदेश, नेपाल

प.सं. :

च. नं. :

मितिः२०७६/०५/०५

विषयः शुभकामना।

सानीभेरी गाउँपालिका शिक्षा,युवा तथा खेलकुद शाखा द्वारा शैक्षिक स्मारिका-२०७६ दोस्रो अंक प्रकाशन गर्न लागेकोमा असाध्यै खुसी लागेको छ। सानीभेरी गाउँपालिकाको समग्र शैक्षिक गतिविधि लगायत अन्य गतिविधि समेत समावेश गरेर प्रकाशन हुन लागेको यस स्मारिकाले सम्बन्धित सबै सरोकारवालाहरुलाई महत्वपूर्ण जानकारी प्रदान गर्नेछ भन्ने विश्वास मैले लिएको छु।

शिक्षा सबै जनसमुदायको आधारभूत आवश्यकता हो। शिक्षालाई समाजको ऐनाको रुपमा लिइन्छ। शिक्षित समाजबिना समृद्ध समाजको परिकल्पना गर्न सकिदैंन। तसर्थ सामाजिक विकास क्षेत्रको पहिलो प्राथमिकता शिक्षा नै भएको हुनाले सानीभेरी गाउँपालिकाले शिक्षा क्षेत्रलाई उच्च प्राथमिकतामा राखी आफ्नो बजेटको ठूलो हिस्सा शिक्षा क्षेत्रलाई छुट्याएको छ। लगानी अनुसारको प्रतिफल हुनुपर्छ भन्ने मान्यतालाई ध्यान दिइ शैक्षिक गुणस्तर वृद्धि गर्नु नितान्त जरुरी छ। बदलिँदो समय, परिस्थिति र जनताको चाहना अनुसार शिक्षालाई सञ्चालन गरी जनताको जिवनस्तर उकास्नु जरुरी देखिन्छ। सानीभेरी गाउँपालिकाको सम्वृद्धिको लागि यहाँको शैक्षिक गुणस्तरलाई वृद्धि गर्नु नितान्त जरुरी छ।

शिक्षा सम्बन्धि नीति निर्माण देखि लिएर यसको कार्यान्वयन सम्ममा सम्बन्धित सवै सरोकारवालाहरुको सहभागितामा विगत देखि नै सुनिश्चित गरिदैं आइएको छ। साथै सरोकारवालाहरुले पनि आफ्नो भूमिकालाई प्रभावकारी रुपमा निभाउनु आवश्यक छ। यसरी सम्बन्धित सरोकारवालाहरुलाई जानकारी दिने उद्देश्येले पनि यो शैक्षिक स्मारिका प्रकाशन हुन लागेको छ। मलाई आशा छ यसले शैक्षिक सरोकारवालाहरुलाई महत्वपूर्ण सहयोग पुर्याउने छ। अन्त्यमा शैक्षिक स्मारिका प्रकाशन गर्न लागेकोमा धेरै धेरै बधाइ तथा सफलताको शुभकामना दिंदै आगामी दिनहरुमा पनि यसले निरन्तरता पाउने छ भन्ने अपेक्षा गर्दछु।

धन्यवाद !

नर बहादुर पुन

अध्यक्ष

सानीभेरी गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

सिम्ली, रूकुम (पश्चिम)

कर्णाली प्रदेश, नेपाल

प.सं. :

च. नं. : २०७६/०५/०५

विषयः शुभकामना।

सानीभेरी गाउँपालिका अन्तर्गतको शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखा द्वारा वि.स. २०७६ सालको शैक्षिक स्मारिका प्रकाशन हुन लागेकोमा शुभकामना तथा आभार प्रकट गर्न चाहन्छु।सानीभेरी गाउँपालिकाको शैक्षिक उन्नयनका लागि शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखाले उल्लेखनिय कार्यहरु गर्दै आएको छ।त्यसै गरी निकै मेहनतका साथ तयार पारेर प्रकाशन हुन लागेको यस स्मारिकाले यस गाउँपालिकाको शैक्षिक झलक सम्बन्धित सवैलाई दिनेछ भन्ने विश्वास मैले लिएको छु।

शिक्षा मानिसको नैसर्गिक आवश्यकता हो। शिक्षाको महत्वलाई बुझी विद्यालय बाहिर रहेका सबै बालबालिकालई शिक्षाको पहुँचमा ल्याउनु आवश्यक छ।आम जनसमुदायले पनि शिक्षाको महत्वलाई बुझि गाउँपालिकाले लिएको शिक्षाको लक्ष्य हाँसिल गर्नमा सहयोग पुर्याउन अनुरोध गर्दछु। साथै महिला, बालाबालिका, प्रौढ लगायत सबैलाई शिक्षा दिनमा शिक्षा शाखाले पनि महत्वपूर्ण भूमिका खेल्नेछ भन्ने विश्वास व्यक्त गर्न चाहन्छु।

सानीभेरी गाउँपालिकाको शैक्षिक स्मारिका प्रकाशन गर्न लागेकोमा शिक्षा,युवा तथा खेलकुद शाखालाई धेरै धेरै धन्यबाद दिदैं यसको निरन्तरताको पनि कमना गर्दछु।साथै यसले हाम्रो गाउँपालिकाको शिक्षा क्षेत्रको विकासमा एउटा कोसे ढुङ्गाको काम गर्ने विश्वास पनि मैले लिएको छु।

धन्यबाद !

इन्दिरा ओली

उपाध्यक्ष

सानीभेरी गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
सिम्ली, रूकुम (पश्चिम)
कर्णाली प्रदेश, नेपाल

प.सं. :

च. नं. :

मितिः२०७६/०५/०५

विषयः शुभकामना ।

यस सानीभेरी गाउँपालिकाको शिक्षा, युवा तथा खेलकूद शाखाले आफ्नो लक्ष्य र उद्देश्य पुरा गर्नका लागि शैक्षिक गतिविधि समावेश गरी शैक्षिक स्मारिका प्रकाशन गर्न लागेकोमा अन्तरहृदय देखि खुशी व्यक्त गर्न चाहन्छु । यस सानीभेरी गाउँपालिका सँग सम्बन्धित सबै सरोकारवालाहरुलाई ध्यानाकर्षण गर्दै महत्वपुर्ण जानकारी सम्प्रेशन गर्नेछ भन्ने मैल आशा भरोसा र विश्वास लिएकी छु ।

रुकुम (पश्चिम) जिल्ला अन्तर्गत सानीभेरीको वारीपारी किनारदेखि चोत्तरकाँडा, टोट्केलेक, काँडालेक, चिन्तुलेक, ठूला लेक, बुकिचौर, मौराखारा, आदि पहाड र केहि उत्पादन युक्त क्षेत्र गरायला ज्यूला, फुक्रुज्यूला, मेघा ज्यूला, हासिवाङ्ग आदि उर्वरयुक्त भुमि र विविध प्रकारको हावापानी सबै मिलेर बनेको कर्णाली नदीका सात सहायक नदिहरुमध्ये एउटा नदी हो सानीभेरी जुन नदिको नामबाट सानीभेरी गाउँपालिका नामाकरण गरी कर्णाली प्रदेशका ७९ स्थानीय तह मध्येको एउटा सानीभेरी गाउँपालिका पनि हो। नेपालको संविधान को अनुसुची ८ मा स्थानिय तहको अधिकारमा आधारभूत र माध्यमिक शिक्षाको व्यवस्था गरेको छ । यस गाउँपालिकाले आफ्नो बजेटको ठुलो हिस्सा शिक्षा क्षेत्रमा लगानी गरेको छ । जसले गर्दा शिक्षा क्षेत्रमा मापन योग्य अर्थात परिवर्तनकारी उपलब्धी देखिन आवश्यक छ।

समग्रमा भन्नुपर्दा यस सानीभेरी गाउँपालिका शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखाले विगतमा शिक्षा क्षेत्रमा सराहनीय परिवर्तनकारी कार्य गर्दै आएको छ र आगामि दिनहरुमा पनि यसलाई जनचाहना, कानूनी प्रक्रिया र समयको माग अनुसार शैक्षिक गतिविधि अगाडि बढाउने छ भन्ने आशा व्यक्त गर्न चाहन्छु। साथै यस कार्यमा सक्रियता साथ लाग्ने शाखा अधिकृत भूपाल सिं विष्टलाई पनि विषेश धन्यबाद दिन चाहन्छु। अन्त्यमा शैक्षिक स्मारिका, २०७६ प्रकाशन गर्न लागेकोमा धेरै धेरै धन्यवाद र सफलताको शुभकामना व्यक्त गर्न चाहन्छु ।

कुमारी रीमा मल्ल

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

सानीभेरी गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखा
सिम्ली, रुकुम (पश्चिम)
कर्णाली प्रदेश, नेपाल

प.सं. :
च. नं. :

मितिः२०७६/०५/०४

विषयः कृतज्ञता।

शिक्षा देश विकासको मूल आधार हो। शिक्षाको विकास विना देश विकास सम्भव छैन। शिक्षाले नै समाजको रुपान्तरण गर्ने गर्दछ। सानीभेरी गाउँपालिकाले पनि शिक्षाको महत्वलाई उच्च प्राथमिकता दिंदै आफ्नो बजेटको ठूलो हिस्सा शिक्षा क्षेत्रलाई छुटयाएको छ। सानीभेरी गाउँपालिका शिक्षा क्षेत्रमा विशेष योजनाका साथ अगाडी बढिरहेको छ। शिक्षा मानव विकासका लागि अपरिहार्य छ ।शिक्षाले नै समाज रुपान्तरण गर्दछ। त्यसैले शिक्षाको मूल धारमा सबैलाई ल्याउनु पर्दछ। शिक्षाको अवसरबाट बञ्चित समूहको पहिचान गरी तिनलाई शिक्षाको पहुँचमा ल्याउन जरुरी छ। सानीभेरी गाउँपालिकाको शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गरी सबैलाई शिक्षाको पहुँच सुनिश्चित गर्न विभिन्न क्रियाकलापहरु सञ्चालन भइरहेका छन। सम्बन्धित सरोकारवालाहरुसँगको व्यापक सहभागितामा शैक्षिक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरी अगाडी बढ्नु गाउँपालिकाको ध्येय रहेको छ।

शिक्षाको माध्यमबाट सानीभेरी गाउँपालिकालाई समुन्नत बनाउन सकिन्छ भन्ने मान्यताका साथ यहाँको शिक्षालाई अगाडी बढाउन खोजिएको छ। शिक्षा मानव विकासका लागि अपरिहार्य छ ।शिक्षाले नै समाजमा जागरण फैलाउँछ ।त्यसैले शिक्षाको मूल धारमा सबैलाई ल्याउनु पर्दछ। शिक्षाको अवसरबाट बञ्चित समूहको पहिचान गरी तिनलाई शिक्षाको पहुँचमा ल्याउन जरुरी छ। सानीभेरी गाउँपालिकाको शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गरी सबैलाई शिक्षाको पहुँच सुनिश्चित गर्न विभिन्न क्रियाकलापहरु सञ्चालन भइरहेका छन। सम्बन्धित सरोकारवालाहरुसँगको व्यापक सहभागितामा शैक्षिक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरी अगाडी बढ्नु गाउँपालिकाको ध्येय रहेको छ।

सानीभेरी गाउँपालिका द्वारा निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएका शिक्षा सम्बन्धि ऐन, नियम, नीति, निर्देशिका लगायत विभिन्न कार्यविधिहरुका बारेमा सम्बन्धित सरोकारवालाहरुलाई जानकारी दिने उद्देश्यले त्यसलाई यसमा समावेश गरिएको छ। यसका साथै सानीभेरी गाउँपालिकाको विद्यालय विवरण, शिक्षक विवरण, विद्यार्थी विवरण, भौतिक विवरण, शिक्षा सँग सम्बन्धित सम्पूर्ण विवरणहरु लगायत शिक्षा सँग सम्बन्धित विभिन्न लेख रचनाहरुलाई पनि यसमा समेट्ने प्रयास गरिएको छ। शिक्षा क्षेत्रका अलावा गाउँपालिका सँग सम्बन्धित अन्य जानकारीहरुलाई पनि यसमा समेट्ने प्रयास गरिएको छ।

यस स्मारिकालाई सकेसम्म त्रुटीरहित बनाउने प्रयास गरिएको छ। कुनै त्रुटी फेला परेमा सकारात्मक सुझावको समेत अपेक्षा गर्दछु। सानीभेरी गाउँपालिका द्वारा दोस्रो पटक प्रकाशन हुन लागेको यस स्मारिकालाई आगामी दिनमा अझ परिष्कृत गर्दै लैजाने विश्वास समेत दिलाउन चाहन्छु। यस स्मारिका तयारीमा प्रत्यक्ष परोक्ष रुपमा सहयोग पुर्याउने सबैलाई धन्यबाद दिन चाहन्छु। यस शैक्षिक स्मारिका प्रकाशनमा सहयोग पुर्याउने गाउँपालिका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, प्राविधिक सहायक(शिक्षा) सबैलाई विशेष धन्यबाद दिन चाहन्छु। स्मारिका निर्माणमा सहयोग पुर्याउने सामाजिक विकास समिति संयोजक बिर्ख बहादुर विष्ट, यस गाउँपालिका स्थित विद्यालयका प्रधानाध्यापकहरु, गाउँपालिकाको विभिन्न शाखा, फाँट, इकाइ तथा केन्द्रमा कार्यरत कर्मचारीहरु साथै यस स्मारिकाको लागि लेख रचना उपलव्ध गराइदिनुहुने सबैमा विशेष आभार प्रकट गर्न चाहन्छु।

भूपाल सिं विष्ट
शाखा अधिकृत